

การพัฒนากระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

นายวาทยุทธ พุทธิพรหม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและเพิ่มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นเพิ่มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE DEVELOPMENT OF STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT SYSTEM IN BASIC
EDUCATION INSTITUTIONS BASED ON RESTORATIVE JUSTICE PROCESS

Mr. Watayuth Puttaprom

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Educational Administration
Department of Educational Policy, Management and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนากระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
โดย	นายวาทยุทธ พุทธิพรหม
สาขาวิชา	บริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชพลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปองสิน วิเศษศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโห)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์)

วาทุทธ พุทธิพรหม : การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์. (THE DEVELOPMENT OF STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT SYSTEM IN BASIC EDUCATION INSTITUTIONS BASED ON RESTORATIVE JUSTICE PROCESS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศ.ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : รศ. เอกชัย กี่สุขพันธ์, 368 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 2) เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างคือสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 121 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา แห่งละ 1 คน ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน แห่งละ 1 คน และครูประจำชั้นแห่งละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 363 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบตรวจสอบความเหมาะสมของระบบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติบรรยายได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1) การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้านและทุกประเด็น ค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยภาพรวม ที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านการประเมินผล (PNI_{modified} = 0.85) รองลงไปคือด้านการวางแผน (PNI_{modified} = 0.66) และด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ (PNI_{modified} = 0.65)

2) ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่พัฒนาขึ้น คือ “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI” มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (1) เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่เน้นการบริหารความสัมพันธ์ (2) เป็นการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการประเมินผล เป็นอันดับแรกและให้ความสำคัญกับการวางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติเป็นอันดับรองลงไปตามดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น (3) ผลลัพธ์ที่สำคัญของระบบมี 5 ประการ ดังนี้ (3.1) ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขในห้องเรียนและโรงเรียนมีบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตรและปลอดภัย (3.2) ผู้เรียนได้รับความเป็นธรรมจากการดูแล ช่วยเหลือ ปกป้อง และคุ้มครองด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (3.3) โรงเรียนมีนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งส่งผลให้ปริมาณคดีความที่เข้าสู่ระบบการลงโทษตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 และระเบียบของสถานศึกษา และอัตราการออกกลางคันของผู้เรียนลดลง (3.4) โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่ช่วยเหลือห้อมล้อมผู้เรียน และบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตร (3.5) โรงเรียนมีระบบการพัฒนา ส่งเสริมและการป้องกัน แก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก

ภาคิวิชา นาย..... การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา ลายมือชื่อนิติ.....
 สาขาวิชา.....บริหารการศึกษาลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2555..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

#5284250027 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEYWORDS : SYSTEM / STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT / BASIC EDUCATION INSTITUTIONS / RESTORATIVE JUSTICE PROCESS

WATAYUTH PUTTAPROM : THE DEVELOPMENT OF STUDENT AFFAIRS MANAGEMENT SYSTEM IN BASIC EDUCATION INSTITUTIONS BASED ON RESTORATIVE JUSTICE PROCESS. ADVISOR : PROF.PRUET SIRIBANPITAK, Ph.D., CO-ADVISOR : ASSOC.PROF. EKACHAI KEESOOKPUN, 368 pp.

The objectives of this research were 1) To study the current and desirable state of student affairs management system in basic education institutions based on restorative justice process 2) To develop the student affairs management system in basic education institutions based on restorative justice process. This research used descriptive research method. Sampling consisted of 363 people from 121 schools which attend lead restorative justice process project to the school. Informant included, the administrators, a teacher who is responsible for student affairs and a master of a class. The research instruments consisted of questionnaires and structured interviews and investigation forms on strategy appropriateness. Quantitative data were analyzed by means of descriptive statistics to acquire frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative data were analyzed by contents analysis and a Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) technique to prioritize the needs. The findings revealed the following :

1) The student affair management system in basic education institutions based on restorative justice process showed that the average of the current and desirable state were higher than as a whole and each issue. The results on the index of needs (PNI_{Modified}) maximum points was the evaluation (PNI_{modified} = 0.85) followed by the planning (PNI_{modified} = 0.66) and the implementation (PNI_{modified} = 0.65).

2) The student affairs management system in basic education institutions based on restorative justice process developed as "The student affairs management system in basic education institutions based on restorative justice process that emphasizes EPI" consisted of 3 factors : (1) Innovation in dealing with misconduct and inappropriate behavior of students focused on relationship management. (2) Management is primarily focused on the evaluation , and consecutively on the planning and implementation lower ranked based on the index of needs. (3) Significant results of the student affairs management system in basic education institutions based on restorative justice process that emphasizes EPI are (3.1) Students learn to have fun in the classroom. As the classroom and the school have a warm, friendly atmosphere and safe environment. (3.2) Students receive a fair treatment and protection based on based on restorative justice process. (3.3) The school has innovation in dealing with crime and inappropriate behavior of students basing upon the Restorative Justice process. As a result, the volume of cases entering the system of conviction in accordance with rules of student punishments 2548 and regulations of the school decrease. Likewise, the dropout rate of students also declines. (3.4) The School has developed the culture that molds students and staffs within the school to meet characteristics of which are aimed as desirable goals and intent of the curriculum. (3.5) The school has developed the system which prevents and solves behavioral problems of students by means of a positive relationship. Moreover, this system also enhances the means of a positive relationship among students and staffs in school.

Department : Educational Policy, Management and Leadership..... Student's Signature.....

Field of Study : Educational Administration..... Advisor's Signature.....

Academic Year : 2012..... Co-advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ศ.ดร. พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เป็นกำลังสำคัญของความสำเร็จในครั้งนี้ ที่กรุณาให้ข้อคิด ชี้แนะแนวทางสว่าง สร้างเสริมในการ เรียนรู้ตลอดระยะเวลาการดำเนินการศึกษาที่ผ่านมา และรศ.เอกชัย กี่สุขพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ร่วม ที่เป็นกำลังใจ ให้ข้อเสนอแนะที่ดีเสมอมา

ขอบพระคุณ ผศ.ดร.ปองสิน วิเศษศิริ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ชญาพิมพ์ อูสาโท ผศ.ดร. นันทรัตน์ เจริญกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอบพระคุณ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย รศ.ดร.จุฑาทิพย์ เอื้ออำนวย ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ ดร.พิธาน พันทอง ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม ดร.ประวีณา อัสโย ที่กรุณาสละเวลาชี้แนะข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัย

ขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบร่างระบบและกรรณาร่วม สนทนากลุ่ม เพื่อให้ข้อค้นพบในการวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองฯมานิต คงเจริญ รองฯสันติสุข สันติศาสนสุข รองฯธีร์ ภวังคนันท์ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันพระปกเกล้า และส่วนหนึ่งจาก ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิตโดยบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึง ขอบพระคุณทั้งสองแหล่งทุนมา ณ ที่นี้ด้วย

คุณค่าอันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณ คุณพ่อวิบูลย์ พุทธพรหม (ผู้ล่วงลับ) และคุณแม่อัมพร พุทธพรหม ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนในการทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ขอบคุณ “น้ำใจน้องพี่ชาวบริหารการศึกษา จุฬาฯ” ทุกคนที่เป็นกำลังใจช่วยเหลือ เอื้ออาทรให้กำลังใจกันและกันด้วยดีมาโดยตลอด

สำคัญที่สุดขอขอบคุณ คุณยายหนูเล็ก หางนาค พ่อมณูญศักดิ์ และแม่ณภาพร ชนะเคราะห์ที่ช่วยเหลือดูแลครอบครัวด้วยดีมาตลอด และแรงใจจากเด็กชายปราวณคุณ พุทธพรหม เด็กหญิงพรหมธิดา พุทธพรหม ลูกๆผู้เป็นที่รัก และคุณครูอัจฉราพร พุทธพรหม ผู้เป็นภรรยาที่น่ารักและเพื่อนคู่ชีวิตที่อดทนเป็นกำลังใจให้เสมอ และท้ายสุดคือ ครอบครัว พุทธพรหม ญาติพี่น้องทุกคนที่เป็นแรงใจจนทำให้มีวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามในการวิจัย.....	7
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.4 นิยามศัพท์.....	7
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
1.6 ขอบเขตการวิจัย.....	10
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	10
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน.....	12
(1) ความหมายของงานกิจการนักเรียน.....	12
(2) การบริหารงานกิจการนักเรียน.....	14
(3) ขอบข่ายของการบริหารงานกิจการนักเรียน.....	16
(4) งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน.....	22
(5) ระบบการบริหารงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน.....	24
2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	30
(1) ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	30
(2) ความเป็นมาของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	34
(3) หลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	37

	หน้า
(4) แนวทางในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้...	39
(5) องค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	39
(6) ขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	44
(7) ประเภทคดีที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	46
(8) แนวคิดการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาด้วยยุติธรรม เชิงสมานฉันท์.....	50
2.3 แนวคิดปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์.....	57
(1) ปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์(RESTORATIVE PRACTICE).....	57
(2) กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธี.....	60
2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น.....	66
(1) หลักการของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.....	66
(2) ประโยชน์ของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.....	67
(3) การจัดลำดับความสำคัญของการวิจัยประเมิน ความต้องการจำเป็น.....	68
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
(1) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน.....	69
(2) งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรุนแรงในโรงเรียน.....	70
(3) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการนำแนวคิดตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา.....	72
(4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระบบจากวิธีวิจัยการประเมิน ความต้องการจำเป็น.....	77
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
3.1 ระเบียบวิธีวิจัย.....	79
3.2 ขั้นตอนการวิจัย.....	79

(1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบ การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	82
(2) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการ บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	
(3) ศึกษาและวิเคราะห์ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ ที่เป็นการปฏิบัติที่ดี.....	87
(4) ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการ ประเมินผลฉบับที่ 1.....	90
(5) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบการ บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและนำ ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างระบบการบริหารงานกิจการ นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลเป็นฉบับที่ 2	90
(6) ตรวจสอบขั้นสุดท้ายและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างระบบ การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นฉบับที่ 3	92
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
4.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการ นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์.....	96

	หน้า
4.2 การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	189
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	219
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	220
5.2 อภิปรายผล.....	241
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	254
รายการอ้างอิง.....	262
ภาคผนวก.....	271
ภาคผนวก ก คู่มือการใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI....	272
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	345
ภาคผนวก ค ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรง ของเครื่องมือการวิจัย.....	358
ภาคผนวก ง หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย.....	363
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	368

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางการวิเคราะห์งานกิจกรรมนักเรียน.....	13
2	ตารางการวิเคราะห์การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน.....	15
3	ตารางการวิเคราะห์ช่วยการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน.....	20
4	ตารางการวิเคราะห์งานปกครองและวินัยนักเรียน.....	24
5	ตารางการวิเคราะห์การบริหารงานปกครองและวินัยนักเรียน.....	29
6	จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	97
7	ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงาน กิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม	102
8	ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงาน กิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ ด้านการวางแผน จำแนกตามรายชื่อ.....	105
9	ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงาน กิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ จำแนกตามรายชื่อ.....	111
10	ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงาน กิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ ด้านการประเมินผล จำแนกตามรายชื่อ.....	120
11	ผลการวิเคราะห์ความถี่สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความ คิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา	125
12	ผลการวิเคราะห์ความถี่สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการ นักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน.....	127

ตารางที่		หน้า
13	ผลการวิเคราะห์ความถี่สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น.....	129
14	ความถี่และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา.....	132
15	ความถี่และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตำแหน่งครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน.....	133
16	ความถี่และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตำแหน่งครูประจำชั้น.....	135
17	ผลการวิเคราะห์ความถี่ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา.....	136
18	ผลการวิเคราะห์ความถี่ของปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	143
19	ผลการวิเคราะห์ความถี่ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน.....	144
20	ผลการวิเคราะห์ความถี่ของปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	148
21	ผลการวิเคราะห์ความถี่ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นนักเรียน.....	150

ตารางที่		หน้า
22	ผลการวิเคราะห์ความถี่ของปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้การ บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ประสบความสำเร็จ จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น.....	153
23	การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครู ประจำชั้น.....	155
24	ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี PNI _{Modified} ของความต้องการจำเป็นของการ บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	163
25	ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี PNI _{Modified} ของความต้องการจำเป็นของการ บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ด้านการวางแผน จำแนกตามรายชื่อ.....	165
26	ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี PNI _{Modified} ของความต้องการจำเป็นของการบริหารงาน กิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ จำแนกตามรายชื่อ.....	170
27	ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี PNI _{Modified} ของความต้องการจำเป็นของการบริหารงาน กิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ ด้านการประเมินผล จำแนกตามรายชื่อ.....	180
28	การจัดกลุ่มความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากมุมมอง ของของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัย นักเรียน และครูประจำชั้นจำแนกเป็นรายประเด็น.....	183
29	ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการ นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และ ระบบที่ควรจะเป็น	190

ตารางที่		หน้า
30	ผลการประเมินร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้น พื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 1).....	198
31	ผลการประเมินร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้น พื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 2).....	207

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย.....	9
2	ขั้นตอนการวิจัย การดำเนินการ และผลที่ได้.....	80
3	ระบบ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่1).....	193
4	การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลไปใช้ ในระดับในระดับ สถานศึกษา(ฉบับร่างที่ 2).....	203
5	การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลไปใช้ ในระดับเขต พื้นที่(ฉบับร่างที่ 2).....	206
6	ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI (ฉบับที่ 3).....	210
7	การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับสถานศึกษา (ฉบับที่ 3)	215
8	การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา (ฉบับที่ 3).....	218
9	ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI.....	227
10	การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับสถานศึกษา...	237
11	การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับเขตพื้นที่ การศึกษา.....	240

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้ ปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา ทั้งในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา กำลังเป็นปัญหาวิกฤติปัญหาหนึ่งของสังคมไทย ดังที่ปรากฏข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับนักเรียนตีกันถึงขั้นใช้อาวุธร้ายเข้าประหัตประหาร กลายเป็นเหตุการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นอยู่ทุกวัน การใช้ความรุนแรงในหมู่เยาวชนของชาติ ลูกหลานจากเด็กผู้ชายสู่เด็กผู้หญิงถึงขั้นบันทึกภาพการตบตีกันเป็นคลิปวิดีโอในโทรศัพท์มือถือ ปัญหาความรุนแรงดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากพื้นฐานของความขัดแย้งที่ขยายเพิ่มขึ้นกลายเป็นความรุนแรงจนเกิดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินตามมา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)สอดคล้องกับ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์(2549) ที่กล่าวไว้ว่า จากสภาพปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา และแนวโน้มความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำที่ทวีมากขึ้นอย่างน่าเป็นห่วงทำให้สังคมไทยมีความจำเป็นที่จะต้องพยายามหาทางออกร่วมกันในเรื่องนี้อย่างจริงจัง แม้จะมีกระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกของรัฐในการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมรุนแรงที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แต่กระบวนการยุติธรรมในรูปแบบปัจจุบันก็ยังมีข้อจำกัดที่เน้นการตั้งรับปัญหามากเกินไป กระบวนการยุติธรรมจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งก็ต่อเมื่อได้มีการกระทำผิดกฎหมายแล้วเท่านั้น โดยกระบวนการยุติธรรมมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้กระบวนการในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อหวังผลในการปรับพฤติกรรมให้กลับตัวเป็นคนดี ซึ่งกระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับเยาวชนนอกจากจะไม่สามารถแก้ปัญหาของเด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วยังมีจุดอ่อนอย่างมากในการส่งสัญญาณต่อสังคมในเชิงการป้องกันการเกิดปัญหาในอนาคต

สถานการณ์และปัญหาเด็กในสังคมไทยนับวันจะมีความซับซ้อน วิกฤติและรุนแรงมากขึ้น เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งได้รับการหลอมหล่อจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงาม มีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การนิยมซื้อสินค้าราคาแพง การเสพและดื่มของมีนเมา การเที่ยวกลางคืนตามสถาน เริงรมย์และสถานบันเทิง การมั่วสุมเล่นการพนันและเกมคอมพิวเตอร์ การทะเลาะวิวาท ตลอดจนการใช้ความ

รุนแรง แม้แต่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาของรัฐและเอกชนเองก็ยังได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุและความไม่ปลอดภัยทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษาจนบางครั้งถึงกับเสียชีวิตหรือพิการเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ซึ่งสอดคล้องกับผลสรุปการโหวต “ปัญหานักเรียน-นักศึกษาตีกัน” ที่ดำเนินการโดยรายการเรื่องเล่า-เสาร์อาทิตย์ ทางไทยทีวีสีช่อง 3 (2553) พบว่า ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นร้อยละ 92.19 และเหมือนเดิมร้อยละ 07.81

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) กล่าวว่า รูปแบบความรุนแรงที่เด็กเยาวชนที่เป็นนักเรียนได้รับ เช่น

(1) ความรุนแรงจากการใช้กำลัง เช่น เพื่อนนักเรียน ด้วยกันทำร้ายด้วยกำลังและใช้อาวุธ หรือโดนครูทำโทษเกินขอบเขต

(2) ความรุนแรงจากการใช้วาจาดูหมิ่น เช่น เพื่อนนักเรียนด้วยกันใช้คำพูดเหยียดหยามถึงภูมิหลังของครอบครัวหรือ นำเอาปมด้อยทางร่างกายขึ้นมาล้อเลียนและ

(3) ความรุนแรงในการข่มเหงทางเพศ เช่น นักเรียนหญิงโดยเพื่อนชายล่วงละเมิดทางเพศหรือหลอกให้มีเพศสัมพันธ์โดยตนเองไม่ยินยอมด้วย เหล่านี้ เป็นต้น

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานศึกษาหลายครั้ง ซึ่งเป็นทั้งความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนด้วยกัน อาทิ การทำร้ายร่างกาย การตั้งแก๊งข่มขู่เพื่อน และความรุนแรงระหว่างครูกับนักเรียน อาทิ ทำโทษนักเรียนด้วยความรุนแรง และทำร้ายจิตใจผ่านคำพูดที่ไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากหลายฝ่ายต้องการหาทางยุติหากจะกล่าวถึงสาเหตุของความรุนแรงในสถานศึกษา มีด้วยกัน 2 สาเหตุหลัก คือ สาเหตุเด็กก่อความรุนแรง : ครอบครัว เกม สื่อมวลชน ผู้เรียนที่ก่อปัญหาความรุนแรงหรือกระทำผิด ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ครอบครัวเลี้ยงดูแบบลงโทษและแบบเผด็จการ ครอบครัวที่มีความขัดแย้ง ซึ่งจะทำให้เด็กจะเครียด มองโลกแง่ร้าย ก้าวร้าว ฯลฯ นอกจากนี้ เกมคอมพิวเตอร์และสื่อมวลชนยังเป็นปัจจัยสำคัญ ข้อมูลจากโครงการ Child Watch สถาบันรามจิตติ สำรวจพฤติกรรมเยาวชนไทยพบว่า เด็กในโรงเรียนร้อยละ 10 หรือ ประมาณ 7 แสนคน มีพฤติกรรมก่อความรุนแรง ตั้งตัวเป็นแก๊งข่มขู่ทำร้ายเพื่อน ส่วนหนึ่งมาจากเกมคอมพิวเตอร์ ละคร และภาพยนตร์ที่มีเนื้อหารุนแรง และสาเหตุครูใช้ความรุนแรงกับเด็ก : ปัญหาอารมณ์จิตใจ ขาดทักษะการแก้ปัญหา อารมณ์นิยม ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ได้วิเคราะห์สาเหตุที่ครูใช้วิธีทำโทษนักเรียนด้วยความรุนแรงว่า มาจาก 2 สาเหตุ คือ สาเหตุแรก ครูมีความผิดปกติด้านจิตใจและอารมณ์เมื่อครูเกิดความเครียดจากปัญหาส่วนตัว จะระบายสู่เด็กผ่านการลงโทษ สาเหตุที่สอง ครูขาดทักษะการจัดการปัญหาผู้เรียน ครูจำนวนมากเชื่อว่าวิธีลงโทษด้วยการตีเป็นวิธีที่ได้ผล นอกจากนี้ครูมักไม่

พึงเหตุผลของเด็ก ซึ่งผู้ที่ทำงานด้านเด็กมองว่าโรงเรียน ส่วนใหญ่มีโครงสร้างแบบอำนาจนิยม และการบริหารแบบแนวตั้ง ประกอบกับการเรียนการสอนมีการแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างครูกับนักเรียนน้อย จึงอาจเป็นสาเหตุประการหนึ่งทำให้ครูขาดทักษะการฟัง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) (กรมประชาสัมพันธ์, 2551) แถลง เรื่อง “ความรุนแรงในโรงเรียน” โดย ผศ.ดร.สมบัติ ตาปัญญา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า จากการสำรวจปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนกับเด็ก ป.4-ม.3 จำนวน 3,047 คน เดือนก.พ.- มี.ค. 2549 ใน 8 จังหวัดทุกภาค อาทิ กรุงเทพฯ ชลบุรี ขอนแก่น สงขลา พบนักเรียนร้อยละ 40 เคยถูกรังแกเดือนละ 2-3 ครั้ง การรังแกเกิดมากที่สุดในช่วงชั้น ป.4 และลดลงตามระดับชั้นที่สูงขึ้น พฤติกรรมคล้ายกันทุกภาค ที่พบมากที่สุดคือทำร้ายจิตใจด้วยวาจา ร้อยละ 47.9 เขี่ยดหยาบเชื้อชาติ ผิวพรรณร้อยละ 27.9 และพบการคุกคามทางเพศ ร้อยละ 10.7 ยกเว้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีการแย่งเงินและของใช้ด้วย พฤติกรรมการรังแกของนักเรียนชายโดยเฉลี่ยที่แตกต่างไปจากนักเรียนหญิง คือ มีการทำร้ายร่างกายขู่เข็ญบังคับ และรุกรานทางเพศ สูงกว่านักเรียนหญิงอย่างเห็นได้ชัด เด็ก 1 ใน 3 ก้าวต่อการถูกรังแกที่โรงเรียนจึงยอมทำให้เด็กเรียนได้ไม่เต็มที่ โดยช่วง ป.6 นำห่วงที่สุด เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ที่จะศึกษาต่อ ม.1 ทั้งนี้เด็กร้อยละ 41.2 ระบุว่าครูหรือผู้ใหญ่ช่วยเหลือน้อยหรือแทบไม่ทำอะไร เมื่อถามว่า 2 เดือนที่ผ่านมาผู้ใหญ่ที่บ้านติดต่อกับโรงเรียน เพื่อหยุดการรังแกหรือไม่ร้อยละ 75.2 ตอบว่าไม่มีเลย แต่ครูร้อยละ 89 เคยเห็นเด็กถูกรังแก ซึ่งร้อยละ 25 บอกว่าเห็นมากกว่า 10 ครั้ง ปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนอีกประการหนึ่งเกิดจากวิธีการสร้างวินัยของครูที่ใช้กับนักเรียน หรือการลงโทษเมื่อ นักเรียนทำผิดระเบียบหรือมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โดยมีการลงโทษด้วยความรุนแรง มีการทำร้ายร่างกาย เช่น การตีด้วยมือหรือวัตถุ เช่น ไม้เรียว เข็มขัด ฯลฯ บังคับให้อยู่ในที่ที่ไม่สบายหรือเสียดักดีศรี ตบหน้าใช้เท้าเตะถีบ หยิก ดึงผม หรือให้ออกก้ำกั๊งการมากเกินควร เช่น วิดพื้น วิ่งรอบสนาม หรือใช้สิ่งของที่ร่อนนาบตามตัว เป็นต้น บางครั้งก็เป็นการลงโทษที่เป็นความรุนแรงต่อจิตใจหรือทำร้ายจิตใจ เช่น ดุด่า เหยียดเย้ย ถากถาง ประจาน แยกให้โดดเดี่ยว หรือแกล้งทำเมินเฉยไม่สนใจเด็ก อย่างไรก็ตามจากพฤติกรรมดังกล่าวของครูสอดคล้องกับผลสำรวจที่ออกมาว่าครูส่วนใหญ่มีทัศนคติการตีเด็กยังเป็นสิ่งที่ควรทำอยู่ ทั้งที่กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 ระบุว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา มี 4 สถาน คือ ว่ากล่าวตักเตือน ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนนความประพฤติ และทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยห้ามลงโทษด้วยวิธีรุนแรง หรือกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยคำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรม

ประกอบารลงโทษด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก้นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป ทศนคติของครูต่อการสร้างวินัยในนักเรียนกับครูใน 4 ภาคจำนวน 1,300 คน พบว่า ครูร้อยละ 75.5 เชื่อว่าครูและพ่อแม่ควรยึดถือคำพังเพย “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” ร้อยละ 69.9 เห็นว่าหากไม่ตีเลยจะควบคุมพฤติกรรมเด็กไม่ได้ สรุปได้ว่าครูร้อยละ 60 มีทัศนคติว่าการตีเด็กยังเป็นสิ่งที่ควรทำ วิธีการลงโทษที่พบบ่อยคือ ใช้ไม้เรียวตีกัน ตีมือ และมีครูจำนวนน้อยยอมรับว่ายังลงโทษนักเรียนด้วยวิธีที่อาจเป็นอันตรายหรือทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานที่สำคัญ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546) เพราะเป็นหน่วยงานปฏิบัติ มีภารกิจหลักคือ การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจะบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรต้องอาศัยการบริหารงานโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป

งานกิจการนักเรียนโดยเฉพาะด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนซึ่งเป็นการดูแลส่งเสริมพัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม จึงเป็นงานที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดขึ้น เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนปกติในสถานศึกษา โดยให้ผู้เรียนได้สมัครใจร่วม เพื่อได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พละนามัย ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้ดำรงส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ความเป็นเอกราชและความมั่นคงของชาติ อันเป็นคุณสมบัติของบุคคลที่มีคุณภาพอันเป็นที่ประสงค์ของสังคม เสริมสร้างประสบการณ์ต่างๆ ให้กับผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยตรง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยเสริมนักเรียน

ได้รับการพัฒนาในทุกๆด้าน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข

โดยปกติแล้ว เมื่อเกิดกรณีขัดแย้งหรือความรุนแรงขึ้นภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย จะเป็นผู้แก้ไขกรณีความรุนแรงนั้น อาทิ ถ้าครูหรือบุคลากรขัดแย้งกัน หลายกรณีผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย ก็จะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ แต่ก็มีหลายกรณีที่ความความรุนแรงเหล่านั้นยุติลงได้ก่อนถึงมือผู้บริหารโดยการสมยอมหรือออกถ้อยแถลงของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย แม้จะมีกรณีความรุนแรงเกิดขึ้นจริงในสถานศึกษา แต่กรณีความรุนแรงเหล่านี้มักไม่ค่อยจะถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เกิดขึ้นแล้วก็ยุติไปตามเงื่อนไขของกาลเวลา แต่ถ้ากรณีความรุนแรงเกิดขึ้นระหว่างนักเรียนด้วยกัน ครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนหรือครูที่เห็นเหตุการณ์ก็จะทำหน้าที่ระงับและแก้ไขความรุนแรงนั้น นอกจากนั้นในกรณีความรุนแรงของนักเรียนนั้น พบว่า สถานศึกษาจำนวนมากมอบภาระรับผิดชอบเรื่องนี้ให้แก่ฝ่ายกิจการนักเรียน สถานศึกษาหลายแห่ง ส่งเสริมให้คณาจารย์ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้ในรูปของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้โดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการหลัก อย่างไรก็ตามมีหลายสถานศึกษาได้นำนวัตกรรมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้ด้วยการอบรมให้นักเรียนรู้จักกระบวนการสร้างความสมานฉันท์และสันติในโรงเรียน, การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม, กระบวนการเรียนรู้กฎหมายเบื้องต้น, การปลูกจิตสำนึกด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม, ประชาธิปไตยในโรงเรียน, การไกล่เกลี่ยโดยเพื่อน (Peer Mediation) เพื่อให้เพื่อนนักเรียนสามารถแก้ไขหรือระงับข้อพิพาทระหว่างกันได้เองโดยเพื่อนนักเรียนด้วยกันภายใต้การดูแลของครู การดำเนินการสำหรับกรณีเหล่านี้เริ่มต้นจากการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : จาก “กระบวนการยุติธรรม” สู่อำนาจ “โรงเรียน” ณ โรงแรม เดอะแกรนด์ กรุงเทพมหานคร โดยกระทรวงยุติธรรมร่วมกับโครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)และReal Justice Restorative Practices ประเทศออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2548 (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2549) ถือเป็นจุดประกายและริเริ่มนำหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในโรงเรียนเป็นครั้งแรก โดยมีบุคลากรในวงการกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งจากสถานศึกษานักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน และสื่อมวลชนที่สนใจ เข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กว่า 150 คน และในเวลาต่อมาได้มีโครงการสำคัญๆ ดำเนินต่อเนื่องได้แก่ โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภา

การศึกษา,2550) โครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เสด็จพระเกียรติเนื่องในโอกาสสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษาโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม,2551) และโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสมโดยพฤกษิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ(2551)

ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะเป็นโอกาสที่ดีที่จะพิจารณาถึงมาตรการใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดการข้อพิพาทและความขัดแย้งทั้งหลายแทนการลงโทษแบบเดิม โดยเฉพาะการนำเอาแนวทางการระงับข้อขัดแย้งด้วยวิธีสมานฉันท์ในโรงเรียนมาพิจารณาปรับใช้อย่างจริงจังในทางปฏิบัติ ปรากฏว่า โรงเรียนพนมสารคาม(พนมอดุลวิทยา) อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งมีอาจารย์ร่วมเป็นเครือข่ายยุติธรรมชุมชนของกรมคุมประพฤติ ได้ให้ความสนใจนำไปจัดอบรมเผยแพร่ที่โรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ มีประสบการณ์ตรงและใช้ประสบการณ์เหล่านั้นในการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างได้ผลดีเป็นที่ประจักษ์ จึงเป็นการยืนยันให้เห็นว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถนำมาใช้จัดการความขัดแย้งได้ในทุกที่ที่เกิดความขัดแย้งแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยๆก็ตาม โดยไม่ต้องรอคอยให้เรื่องราวที่ขัดแย้งกันนั้นขยายตัวลุกลามจนเกิดเป็นอาชญากรรมหรือการกระทำผิด(กิตติพงษ์ กิตยารักษ์,2549) สอดคล้องกับนายมานิต คงเจริญ(2554)กล่าวไว้ว่าโดยภาพรวมของผู้ไกล่เกลี่ยและผู้ถูกไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีความเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการยุติธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียนในระดับที่น่าพอใจมาก และผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและอย่างจริงจังของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยทำให้สถิติกรณีทะเลาะวิวาททั้งในและนอกโรงเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2548 ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ากรณีทะเลาะวิวาทลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี 2548 มีกรณีทะเลาะวิวาท จำนวน 57คดี ปี 2549 เกิดเหตุทะเลาะวิวาท จำนวน 24 คดี และในปี 2550 มีคดีทะเลาะวิวาท จำนวน 16 คดี ซึ่งความขัดแย้งของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆที่จะก่อให้เกิดเป็นกรณีทะเลาะวิวาทได้ลดลง ความเชื่อมั่นของนักเรียนต่อคณะทำงานเพิ่มมากขึ้น และในปี 2551 มีกรณีพิพาทเกิดขึ้นในโรงเรียนและคณะกรรมการไกล่เกลี่ยในแต่ละกลุ่มของระดับชั้นต่างๆ สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้สำเร็จเท่ากับร้อยละ100

ดังนั้นการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ในโรงเรียน เพื่อจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษา จึงเป็นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นำมาใช้กับงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบ

วินัยนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องนี้ อันจะเป็นประโยชน์เชิงปฏิบัติการด้านการบริหาร และเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพทางการศึกษาโดยรวมของประเทศในอนาคตต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1. ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในปัจจุบันและที่พึงประสงค์เป็นอย่างไร
2. ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เหมาะสม ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
2. เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

1.4 นิยามศัพท์

- 1) **งานกิจการนักเรียน** หมายถึง งานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน
- 2) **ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน** หมายถึง กระบวนการในการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน
- 3) **การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน** หมายถึง การพัฒนากระบวนการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน
- 4) **งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน** หมายถึง การควบคุมความประพฤติของนักเรียน การแก้ไขความประพฤติของนักเรียน และการส่งเสริมพัฒนาความประพฤติของนักเรียน ให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน
- 5) **กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์** หมายถึง นวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมุ่งเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการตำหนิและการลงโทษ(ผู้กระทำผิด) แต่มุ่งความสัมพันธ์

โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ (1) เกิดอะไรขึ้น (2) ใครได้รับผลกระทบอย่างไร (3) เราจะเยียวยาอย่างไร (4) เราได้เรียนรู้อะไร และความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก

6) **สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง โรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนเอกชน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียน

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1) **แนวคิดเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน** วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปจากแนวคิด ของ ทิวาวรรณ แสงพันธ์ (2542 : 15-16) , วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (2543 : 9) , กรมวิชาการ (2542 ข : 21) , กรมสามัญศึกษา (2540 : 3) , วิศิษฐ์ หมายถึงดี (2541 : 23) และสุรจิตร์ ชันธิวิชัย (2547 : 35) ได้แก่ 1) การควบคุมความประพฤติของนักเรียน 2) การแก้ไขความประพฤติของนักเรียน และ 3) การส่งเสริมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน

2) **แนวคิดเกี่ยวกับระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน** วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปจากแนวคิด ของ กรมสามัญศึกษา(2540 : 42-47) , พิเชิต ฤทธิจักรุญ (2531 : 25-29) , ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2536 : 49) และ สมบูรณ์ จวนสง (2544 : 16) ประกอบด้วยกระบวนการในการบริหาร 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)

1.1 การกำหนดปัญหา ความต้องการ นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางพัฒนางานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน

1.2 การพิจารณาองค์ประกอบบริบทของสถานศึกษา ได้แก่ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ ความรับผิดชอบ ทรัพยากร ระยะเวลา

ขั้นตอนที่ 2 การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation)

การดำเนินการส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

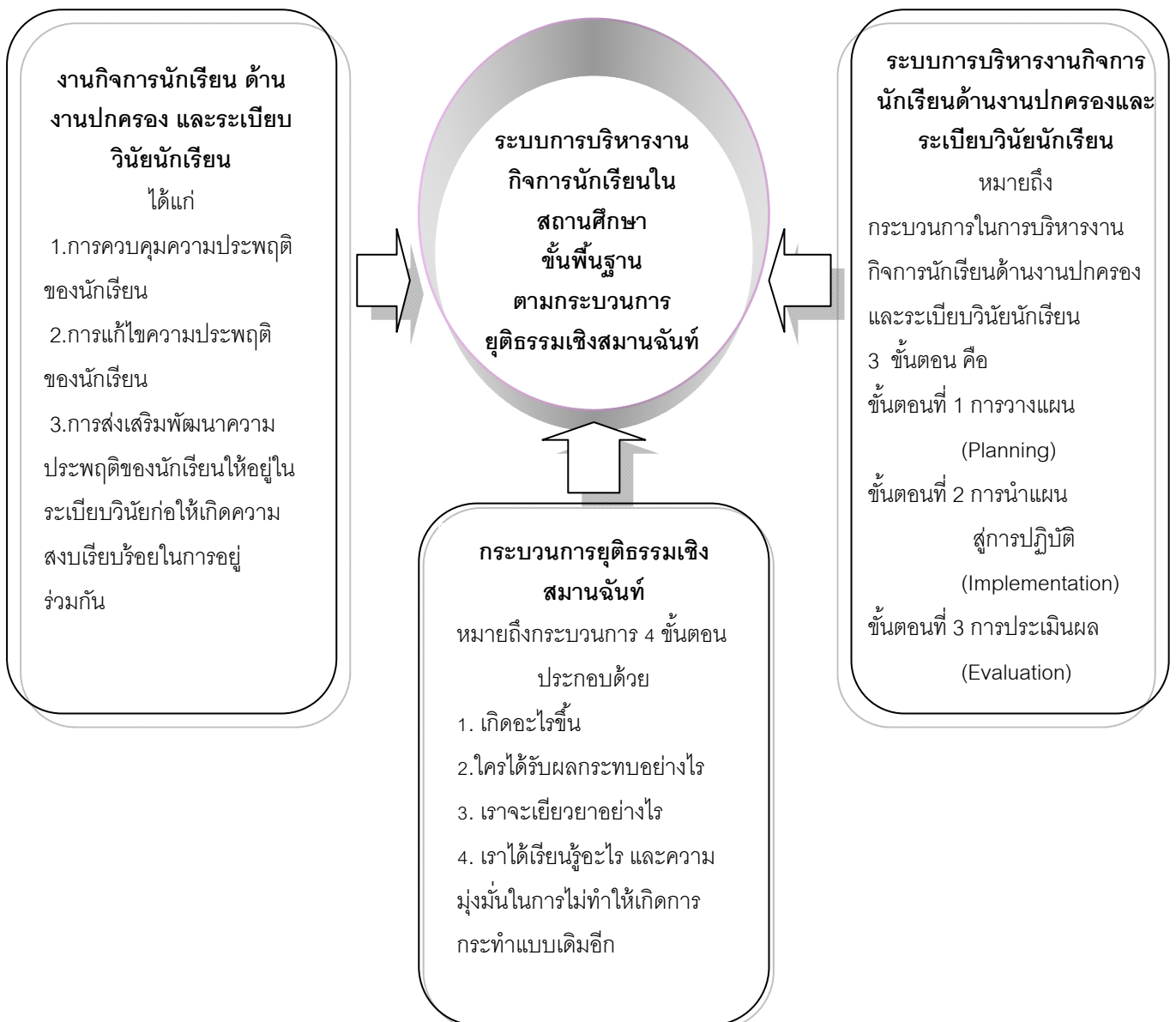
ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน เกี่ยวกับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสงบสุข การมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์ผลการประเมิน

3) **แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์** สรุปจากแนวคิดของ ไวท์ (Wright, 1999) และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552) ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. เกิดอะไรขึ้น
  2. ใครได้รับผลกระทบอย่างไร
  3. เราจะเยียวยาอย่างไร
  4. เราได้เรียนรู้อะไร และความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก
- ผลที่ได้ คือ ผู้ถูกกระทำได้รับการเยียวยาและให้อภัย ผู้กระทำได้สำนึกและมุ่งมั่นในการไม่ทำผิดอีก และอยู่ร่วมโลกกันได้ต่อไป

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย

1.6 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในงานวิจัยนี้ จะพัฒนาเฉพาะระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นนวัตกรรมใหม่ในการจัดการการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นจึงเป็นกระบวนการซึ่งใช้ได้งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน เท่านั้น

2. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในปีการศึกษา 2553 จากสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 สถานศึกษา จากโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กลุ่มที่ 2 สถานศึกษา จากโครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

กลุ่มที่ 3 สถานศึกษา จากโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม โดยรองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณ พิทักษ์ และคณะ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขในห้องเรียนและสถานศึกษามีบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตรและปลอดภัย

2. สถานศึกษามีระบบการพัฒนา ส่งเสริมและการป้องกัน แก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก

3. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

4. ผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ(สพป.), สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา(สพม.), สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน(สช.), สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา(สอศ.) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(สพฐ.) สามารถนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

5. สถาบันอุดมศึกษาสามารถนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารงานกิจการนิสิต/นักศึกษาเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งนำเสนอ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน
- 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 2.3 แนวคิดปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์
- 2.4 แนวคิดและทฤษฎีการประเมินความต้องการจำเป็น
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน

การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นภารกิจหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนปกติขึ้น เพื่อบริการนักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาการด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอารมณ์ สังคม และจิตใจ จนสามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นๆ ได้ดี มีคุณภาพและเหมาะสม

(1) ความหมายของงานกิจการนักเรียน

คำว่า กิจการนักเรียน มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2533 : 6) อธิบายว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่โรงเรียนมุ่งส่งเสริมการเรียนและชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน ให้มีความปกติสุข พัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถ วินัย การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

นงเยาว์ กัลยาลักษณ์ (2541 :11) สรุปความหมายของงานกิจการนักเรียน ไว้ว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง การจัดดำเนินงานกิจการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและเป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกาย และจิตใจ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัย มีความคิดไตร่ตรอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ และรู้จักนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 263) อธิบายว่า งานกิจการนักเรียน คือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมร่วมหลักสูตร ในปัจจุบันความหมายของหลักสูตรเปลี่ยนไป หมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้นที่มุ่งต่อความเจริญของนักเรียนด้านต่างๆ ที่รวมอยู่ในหลักสูตรที่โรงเรียนได้วางแผนและทำกำหนดไว้ทั้งสิ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 144) อธิบายว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม และพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามควรแก่วัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

อัจฉรา นิยมภา (2550 : 55) สรุปไว้ว่า งานกิจการนักเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานครอบคลุมเรื่องการปกครองนักเรียน และกิจกรรมนอกหลักสูตร การดูแลอบรมเรื่องความปลอดภัย การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การดูแลให้ปลอดภัยจากยาเสพติด

ตารางที่ 1 ตารางการวิเคราะห์งานกิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียน	กัญจนา ศรีกาพิสินธุ์ (2533)	นงเยาว์ กัลยาลักษณ์ (2541)	พนัส หันนาคินทร์ (2524)	กระทรวงศึกษาธิการ (2545)	อัจฉรา นิยมภา (2550)
1.งานส่งเสริมการเรียนรู้และชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน	✓			✓	
2.งานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	✓	✓			✓
3.งานพัฒนาบุคลิกภาพและความสามารถ ความประพฤติที่ดีงาม ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน	✓	✓		✓	✓
4.งานกิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผล		✓	✓		✓
5.งานส่งเสริมความเจริญงอกงามในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ร่างกาย และจิตใจ ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	✓	✓	✓	✓	

จากตารางที่ 1 จากแนวคิดนักการศึกษาเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน และผู้วิจัยกำลังศึกษาเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้ในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน จึงได้สังเคราะห์และสรุปว่างานกิจการนักเรียน หมายถึง งานส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไข ความประพฤติของนักเรียนให้อยู่

ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

(2) การบริหารงานกิจการนักเรียน

การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญมาก การบริหารกิจการนักเรียนช่วยในการเสริมทักษะและเพิ่มประสบการณ์ต่างๆ ให้กับนักเรียนได้มีโอกาสปะทะและพบจริงๆ เพื่อให้ นักเรียนสามารถปรับตัว แก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การบริหารงานกิจการนักเรียน มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ธงชัย ช่อพุกษา (2537 : 4) อธิบายว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การกระทำทุกอย่างในโรงเรียน เพื่อช่วยพัฒนาให้นักเรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่โรงเรียนต้องการ เช่น งานพัฒนานักเรียนทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นการช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตที่สมบูรณ์ให้กับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปเป็นพลเมืองดี มีคุณค่าต่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติสืบไป

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525 : 37) อธิบายไว้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน คือ การบริหารและนิเทศงานกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการสอนในห้องเรียน การบริหารกิจการนักเรียนจะเริ่มตั้งแต่ก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน จนกระทั่งเด็กจบออกจากโรงเรียนไปแล้ว

อัจฉรา นิยมภา (2550 : 56) ได้สรุปความหมายการบริหารงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วยระบบการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล การแนะแนวและการส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน โรงเรียนต้องวางแผนจัดระบบการบริหารอย่างชัดเจนในเรื่องต่างๆ เช่น เอกสาร แนวทางหรือคู่มือปฏิบัติการ การฝึกอบรมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการนักเรียน แบบฟอร์มสำหรับการดำเนินงาน การตรวจสอบติดตาม และประเมิน ออกคำสั่ง

เนลล์(Neil. 1987 : 363) อธิบายว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือให้เด็กได้ปรับตัวให้เข้ากับโรงเรียน เข้ากับเพื่อน เข้ากับครู อาจารย์ เป็นกิจกรรมการฝึกวินัย ความรับผิดชอบ เกิดความพร้อมที่จะออกไปสู่โลกของงานอาชีพ กิจการนักเรียนถือเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นับตั้งแต่ก่อนเข้าศึกษา จนออกไปทำงานแล้วยังมีภารกิจกิจการนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนอยู่เสมอในรูปศิษย์เก่า

ตารางที่ 2 ตารางการวิเคราะห์การบริหารงานกิจการนักเรียน

แนวคิดนักรการศึกษา การบริหารงานกิจการนักเรียน	ธงชัย ช่อพฤต (2537)	นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525)	สำนักงานคณะกรรมการเอกชน (2540)	อัชฌา นิยมภา (2550)	เนลล์ (1987)
1. การดำเนินการ เพื่อพัฒนานักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของโรงเรียน	✓				
2. การดำเนินการ เพื่อพัฒนานักเรียนทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นการช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตที่สมบูรณ์	✓				
3. การดำเนินการ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปเป็นพลเมืองดีมีคุณค่าต่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติ	✓				✓
4. การดำเนินกิจกรรมเริ่มตั้งแต่ก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียน จนกระทั่งเด็กจบออกจากโรงเรียน		✓	✓		✓
5. การดำเนินการ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจและความถนัดของนักเรียน			✓	✓	
6. การดำเนินการ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พละนามัย ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข			✓		
7. การดำเนินการ เพื่อพัฒนาระบบการช่วยเหลือนักเรียนและการแนะแนว				✓	
8. การดำเนินการวางแผนจัดระบบการบริหาร การตรวจสอบติดตาม และการประเมินผล				✓	

จากตารางที่ 2 จากแนวคิดนักรการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน และเนื่องจากผู้วิจัยกำลังศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อประยุกต์ใช้ในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน จึงได้สังเคราะห์และสรุปว่าการบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง ระบบการวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลงานกิจการนักเรียน เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้สมัครใจร่วม เพื่อรับการพัฒนาคูณธรรม จริยธรรม พละนามัย ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์

เป็นประมุข เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาออกไปแล้วเป็นพลเมืองดีมีคุณค่าต่อสังคมส่วนรวมและประเทศชาติ

(3) ขอบข่ายของการบริหารงานกิจการนักเรียน

มีนักการศึกษาได้แบ่งขอบข่ายงานการบริหารกิจการนักเรียนไว้ ดังนี้

กิติมา ปรีดีดิติก (2532 : 167 – 168) ได้สรุปขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนเป็นข้อใหญ่ ๆ 4 ข้อ ได้แก่

1. การจัดทำทะเบียนประวัติ
2. การปกครองนักเรียนและวินัยในโรงเรียน
3. การจัดบริการต่างๆ ได้แก่
  - 3.1 ห้องสมุด
  - 3.2 การแนะแนว
  - 3.3 สุขภาพและการตรวจร่างกาย
  - 3.4 อาหารกลางวัน
  - 3.5 ความปลอดภัย
  - 3.6 รถรับ – ส่งนักเรียน
4. การจัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมที่ควรจัด ได้แก่
  - 4.1 สภานักเรียน
  - 4.2 ชุมนุ่ม
  - 4.3 สิ่งตีพิมพ์
  - 4.4 นิทรรศการ
  - 4.5 การแสดงละครและดนตรี
  - 4.6 การทัศนศึกษา
  - 4.7 การกีฬา
  - 4.8 การประชุม
  - 4.9 การสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ

พนัส หันนาคินทร์ (2513 : 159-232) ได้สรุปขอบเขตของการบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ 4 ประการ คือ

1. การจัดกิจกรรมนักเรียน
2. การจัดบริการแนะแนว

3. การรักษาระเบียบวินัยในโรงเรียน

4. การบริการด้านอื่นๆ เช่น บริการสุขภาพอนามัย การจัดหาอาหารกลางวัน การจัดร้านค้า การบริการความปลอดภัย

เทศ แก้วกสิกรรม (2538 : 191) ได้แบ่งขอบข่ายงานบริหารกิจการนักเรียน ออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. การจัดกิจกรรมนักเรียน
2. การรักษาวินัยของโรงเรียน
3. การจัดสวัสดิการนักเรียน
4. การจัดบริการทางวิชาการ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2548 : 56) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานกิจการนักเรียนว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสำรวจนักเรียนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่จะเข้าเรียน มีการทำสำมะโนนักเรียนไว้ การรับเด็กเข้าเรียน การลงทะเบียน การแบ่งกลุ่ม แบ่งชั้นเรียน การปฐมนิเทศ การจัดหาทุนการศึกษา การจัดกิจกรรมนักเรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดบริการและสวัสดิการต่างๆ การรักษาระเบียบวินัยและความประพฤติของนักเรียน การทำระเบียบสะสมเก็บหลักฐานและประวัติต่างๆ ของนักเรียนการวิจัยประเมินผลการเรียนและการติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540 : 204 – 216) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานกิจการนักเรียนว่า มี 2 ประการ คือ

ประการแรกเป็นภารกิจเกี่ยวกับการควบคุม หน้าที่นี้จะเกี่ยวกับการปกครองดูแลนักเรียน ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษา ได้แก่ ระเบียบวินัย

ประการที่สอง เป็นภารกิจเกี่ยวกับสวัสดิการ ได้แก่ บริการแนะแนว บริการการเงิน บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการความปลอดภัย บริการอาหารกลางวัน

นงเยาว์ กัลยาลักษณ (2541 : 19) ได้สรุปขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน ไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. งานสวัสดิการและบริการ ได้แก่ งานแนะแนว การจัดหาทุนการศึกษา สุขภาพอนามัย และงานความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการให้บริการที่ฝ่ายกิจการนักเรียนจัดให้
2. งานกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม บำเพ็ญประโยชน์ กีฬา นันทนาการ ส่งเสริมวิชาการ และการออกสารสารผู้เรียน
3. งานควบคุม ได้แก่ งานระเบียบวินัยนักเรียน นักศึกษา การปกครองควบคุมดูแล

4. การบริการทางวิชาการ ได้แก่ การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ การสอนซ่อมเสริม และการจัดอบรมพิเศษต่าง ๆ ที่ฝ่ายกิจการนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ

Phillip S.Tripp (1970 : 74-76) ได้กล่าวขอขยายงานบริหารกิจการนักเรียนไว้มี 4 ด้าน คือ

1. ด้านสวัสดิการ(Welfare Functions) ประกอบด้วยภารกิจย่อยๆ ดังนี้
  - 1.1 บริการแนะแนว
  - 1.2 บริการสุขภาพอนามัย
  - 1.3 บริการทุนการศึกษา
  - 1.4 บริการอาหาร
2. ด้านการควบคุม(Control Functions) ประกอบด้วย
  - 2.1 การรับเด็กเข้าเรียน
  - 2.2 งานทะเบียนนักเรียน
  - 2.3 งานหอพัก / ที่พัก
  - 2.4 การควบคุมวินัยและการลงโทษ
3. ด้านกิจกรรมร่วมหลักสูตร(Co-curriculum Functions) ประกอบด้วย
  - 3.1 สภานักเรียน
  - 3.2 กิจกรรมนักเรียน
  - 3.3 กิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม
  - 3.4 กิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชน
4. ด้านการสอน (สนับสนุนการสอน) (Teaching Functions) ประกอบด้วย
  - 4.1 การปฐมนิเทศ / ปัจฉิมนิเทศ
  - 4.2 การสอนซ่อมเสริม
  - 4.3 การสอนเวลาพิเศษ
  - 4.4 วิทยบริการ (ห้องสมุด ไลบรารี ทัศนศึกษา คอมพิวเตอร์)

Charles F. Feber and Gilbert F.Shearon (1970:213) ได้ให้ข้อสังเกตว่า ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาระดับใด การบริหารกิจการนักเรียนควรครอบคลุมถึงภารกิจ 7 ประการ ดังนี้

1. การสำรวจนักเรียนในท้องที่การศึกษาที่รับผิดชอบ
2. การจัดรายการปฐมนิเทศสำหรับนักเรียน
3. การจัดบริการแนะแนว

4. การจัดบริการเพื่อสุขภาพและพลานามัย
5. การจัดระเบียบนักเรียนเพื่อเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล
6. การประเมินผลความเจริญงอกงามของเด็กนักเรียน
7. วินัยและการแก้ปัญหาทางวินัย

Glen F.Ovard (1966:243) ได้เสนอภารกิจที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนไว้

4 ประการ คือ

1. ด้านบริการนักเรียน ได้แก่ การปฐมนิเทศ การรับสมัครเข้าเรียน บัญชีและระเบียบการประเมินผล

2. บริการเกี่ยวกับการแนะนำและแนะแนว
3. กิจกรรมนักเรียน เช่น สภานักเรียน ชุมนุมต่างๆ การกีฬา เป็นต้น
4. วินัยและการควบคุมความประพฤติ

Roald F.Campbell and others (1972 : 149-154) ให้ความเห็นว่าการบริหารกิจการนักเรียนนั้น เป็นการให้บริการนักเรียน เพื่อให้การเรียนในชั้นมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ภารกิจของสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนมีหลายประการที่นับว่าสำคัญๆ มีดังนี้

1. การสำรวจจำนวนนักเรียนในท้องที่ที่ศึกษา เพื่อวางแผนการเรียน การสอน จำนวนครูที่ต้องมี จำนวนห้องเรียนที่ต้องใช้ เป็นต้น

2. ทะเบียนและบัญชีนักเรียน รวมทั้งประวัติและอายุในเกณฑ์บังคับ
3. การบริการนักเรียน ซึ่งอาจได้แก่
  - 3.1 การแนะนำและแนะแนว
  - 3.2 การทดสอบ
  - 3.3 ความผิดปกติทางกาย
  - 3.4 การตรวจสุขภาพและพยาบาล
  - 3.5 การศึกษาพิเศษ เช่น พวกเด็กเรียนช้า เป็นต้น
4. การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัย

ตารางที่ 3 ตารางการวิเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียน (ต่อ)

แนวคิดนักรศึกษา ขอบข่ายของการบริหาร งานกิจการนักเรียน	กิตติมา ปรีดีดิถ (2532)	พนัส หันนาคินทร์ (2513)	เทศ แก้วกสิกรรม (2538)	นพพงษ์ บุญจิตราดล(2548)	อมรา เล็กเรียงสินธุ์ (2540)	นงเยาว์ กัลยาลักษณ(2541)	Phillip S. Tripp (1970)	Charles F. Feber and Gilbert F. Shearon (1970)	Glen F. Ovard (1966)	Road F. Campbell and others (1972)
4. ด้านการสอน (สนับสนุนการสอน) (Teaching Functions)										
4.1 การปฐมนิเทศ / ปัจฉิมนิเทศ				✓		✓	✓	✓	✓	
4.2 การประชุมผู้ปกครองนักเรียน	✓									
4.3 การสอนซ่อมเสริม						✓	✓			✓
4.4 การสอนเวลาพิเศษ	✓						✓			
4.5 การจัดอบรมพิเศษต่าง ๆ						✓				
4.6 การจัดบริการทางวิชาการ	✓		✓							
4.7 การประเมินผล								✓		✓
4.8 วิจัยบริการ (ห้องสมุด โสตทัศนศึกษา คอมพิวเตอร์)						✓				

จากตารางที่ 3 จากแนวคิดนักรศึกษาเกี่ยวกับขอบข่ายของงานกิจการนักเรียน ผู้วิจัย จึงสังเคราะห์และสรุปขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย กิจกรรมที่สถานศึกษาจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 ดังนี้

1. กิจกรรมด้านสวัสดิการ

- 1.1 บริการแนะแนว
- 1.2 บริการสุขภาพอนามัย
- 1.3 บริการทุนการศึกษา
- 1.4 บริการอาหารกลางวัน
- 1.5 บริการความปลอดภัย
- 1.6 รถรับ – ส่งนักเรียน

2. กิจกรรมด้านการควบคุม

- 2.1 การทำสำมะโนนักเรียน
- 2.2 การรับเด็กเข้าเรียน
- 2.3 งานทะเบียนนักเรียน
- 2.4 งานหอพัก / ที่พัก
- 2.5 งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน

3. กิจกรรมด้านกิจกรรมร่วมหลักสูตร

- 3.1 สถานนักเรียน
- 3.2 กิจกรรมนักเรียน
- 3.3 กิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรม
- 3.4 กิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชน
- 3.5 กีฬา นันทนาการ
- 3.6 ชุมนุ่ม
- 3.7 การทัศนศึกษา
- 3.8 การสังคมสงเคราะห์

4. กิจกรรมด้านการสนับสนุนการสอน

- 4.1 การปฐมนิเทศ / ปัจฉิมนิเทศ
- 4.2 การประชุมผู้ปกครองนักเรียน
- 4.3 การสอนซ่อมเสริม
- 4.4 การสอนเวลาพิเศษ
- 4.5 การจัดอบรมพิเศษต่าง ๆ
- 4.6 การจัดบริการทางวิชาการ
- 4.7 การประเมินผล
- 4.8 วิทยบริการ (ห้องสมุด โสตทัศนศึกษา คอมพิวเตอร์)

(4) งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน

เนื่องจากผู้วิจัยกำลังศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อประยุกต์ใช้ในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน จึงได้ศึกษาเฉพาะงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน โดยศึกษาจากแนวคิดนักการศึกษาดังต่อไปนี้

ทิวาวรรณ แสงพันธ์ (2542 : 15-16) ได้กล่าวไว้ว่างานปกครองและวินัยนักเรียน หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองในการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน และ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามเพื่อความสงบสุขในชีวิตแห่งตน และความเป็นระเบียบเรียบร้อย ของโรงเรียนในที่นี้ หมายถึง การควบคุมความประพฤติของนักเรียนเกี่ยวกับ 3 ด้าน คือ

1. ด้านความประพฤติ หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนที่ปรากฏ เช่นการเคารพ ครู อาจารย์ ไม่เล่นการพนัน ไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ไม่เสเพลสิ่งเสพติดที่ขยะเป็นที่
2. ด้านการแต่งกาย หมายถึง พฤติกรรมเกี่ยวกับการแต่งตัว นักเรียนที่ไม่ฝ่าฝืน กฎระเบียบของโรงเรียน เช่น สวมเครื่องแบบถูกต้อง ไม่ใส่เครื่องประดับ ทรงผมถูกต้อง
3. ด้านความรับผิดชอบ หมายถึง การส่งงานตรงเวลา มาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติงาน ตามที่ได้รับมอบหมาย การเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

วินัย พัฒนรัฐ และคณะ (2543 : 9) ได้ให้ความหมายงานปกครองและวินัยนักเรียนว่า หมายถึง การประพฤติตามกฎ ข้อบังคับ และกติกาต่างๆ ที่กำหนดขึ้น เพื่อให้แนวทางในการ ปฏิบัติและประพฤติของนักเรียนในโรงเรียน เช่น กฎหมาย คำสั่ง คำประกาศ ระเบียบโรงเรียน

กรมวิชาการ (2542 ข : 21) ให้ความหมายของงานปกครองและวินัยนักเรียนไว้ว่า หมายถึง งานระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นในโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ในการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้อยู่อย่างราบรื่น มีความสุข ความสำเร็จ โดยอาศัยการฝึกให้รู้จัก ปฏิบัติตน รู้จักควบคุมตนเอง

กรมสามัญศึกษา (2540 : 3) ได้ให้ความหมายของงานปกครองและวินัยนักเรียน หมายถึง งานส่งเสริมพัฒนา ควบคุมและแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิด ความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการสอนให้บรรลุเป้าหมายของ หลักสูตร

วิศิษฎ์ หมายดี (2541 : 23) ให้ความหมายงานปกครองและวินัยนักเรียน หมายถึง งานเกี่ยวกับงานป้องกัน การแก้ไข พัฒนา และส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนรวมทั้งการสร้าง ความอบอุ่นให้เกิดขึ้นกับนักเรียนและการควบคุมดูแลนักเรียนพฤติกรรมนักเรียนให้เป็นไปในทางที่ พึงประสงค์

สุรจิตร์ ชันธิชัย (2547 : 35) ได้สรุปเกี่ยวกับงานปกครองและวินัยนักเรียน หมายถึง งานที่ส่งเสริมพัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบก่อให้เกิด ความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของ หลักสูตร

ตารางที่ 4 ตารางการวิเคราะห์งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน

แนวคิดนักการศึกษา งานปกครองและวินัยนักเรียน	ทิววรรณ แสงพันธ์ (2542)	วินัย พัฒนารัฐ และคณะ (2543)	กรมวิชาการ (2542 ๓)	กรมส่งเสริมการศึกษา (2540)	วิศิษฐ์ หมกยดี (2541)	สุจริต ฐานวิทย์ (2547)
	1.การดูแล ส่งเสริมพัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน	✓	✓	✓	✓	✓
2. การรู้จักควบคุมตนเอง	✓		✓			
3.การส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม					✓	✓
4.การสนับสนุนการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร				✓		✓

จากตารางที่ 4 จากแนวคิดนักการศึกษาเกี่ยวกับงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และเนื่องจากผู้วิจัยกำลังศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อประยุกต์ใช้ในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์และสรุปงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ได้แก่ 1)การควบคุมความประพฤติของนักเรียน 2)การแก้ไขความประพฤติของนักเรียน และ 3)การส่งเสริมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน

(5) ระบบการบริหารงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน

งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนเป็นงานที่สำคัญมาก สถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการบริหารให้เป็นระบบตามแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้เสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

กรมสามัญศึกษา(2540 : 42-47)ได้กำหนด ระบบการบริหารงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

1. การวางแผนงานปกครองนักเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อดำเนินการใดๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่หน่วยงานกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการติดตามควบคุมและประสานงานให้ผู้ดำเนินการได้จัดกิจกรรมอย่างราบรื่นจึงนับว่าการวางแผนเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการบริหารงานการวางแผนเป็นการเตรียมการหรือการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าในการที่จะกระทำกิจกรรมใดๆ ว่าจะทำอย่างไร เมื่อไหร่ ที่ไหน และ

ใครเป็นคนทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การวางแผนเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งในกระบวนการบริหาร เพราะแผนเป็นเครื่องมือที่จะเอื้อประโยชน์ ทำให้เกิดการปฏิบัติงานการควบคุมติดตามประเมินผลที่เป็นระบบเกิดความผิดพลาดได้น้อยมีประสิทธิภาพผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ นอกจากนี้กระบวนการวางแผนจะสามารถช่วยให้ผู้บริหารทุกระดับองค์การทุกขนาดแม้ว่าจะมีความซับซ้อนเพียงใด สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างเต็มความสามารถซึ่งสามารถสรุปความสำคัญของการวางแผนได้ดังนี้

1.1 การวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการบริหาร เพราะในกระบวนการบริหารทุกขั้นตอนจะต้องมีการวางแผนเสมอ

1.2 การวางแผนจะแสดงให้เห็นระบบการทำงานและแนวทางในการปฏิบัติ ตลอดจนมองเห็นช่องทางที่จะเกิดอุปสรรคทำให้หาวิธีการแก้ไขปัญหาไว้ล่วงหน้าได้

1.3 การวางแผนช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงาน

1.4 การวางแผนช่วยเหลือให้เกิดความเชื่อมั่นของผู้บริหาร หรือผู้ปฏิบัติงานในการดำเนินงานขององค์การหรือหน่วยงาน

1.5 การวางแผนช่วยเหลือ ให้เกิดขวัญและกำลังใจในบุคลากรหรือปฏิบัติงาน เพราะรู้แนวทางการดำเนินงานตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

1.6 การวางแผนยังเป็นเครื่องมือในการควบคุม ติดตามการปฏิบัติงานขององค์การหรือหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติงานได้โดยตรงอีกด้วย

1.7 รวบรวมและจัดทำระเบียบวินัยข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการปกครองนักเรียน จัดทำเอกสารคู่มือนักเรียน

1.8 เผยแพร่ระเบียบข้อบังคับในการปกครองนักเรียนให้แก่ นักเรียนผู้ปกครองและครูอาจารย์ทราบ

1.9 จัดทำแผนงานโครงการปฏิทินปฏิบัติงาน แผนปฏิบัติงาน การประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่

1.10 รวบรวมและจัดทำข้อมูลสถิติเกี่ยวกับงานปกครองนักเรียนทะเบียนพฤติกรรมนักเรียน หลักฐานการติดต่อผู้ปกครอง หลักฐานการลงโทษนักเรียน หลักฐานการให้รางวัล หลักฐานการแก้ปัญหานักเรียน หลักฐานการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง

การวางแผนมีประโยชน์มากมายในการบริหารงาน ทั้งของผู้บริหารและประโยชน์ต่อองค์การหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้ปฏิบัติงานก็สามารถยึดแผนที่วางไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานและวิธีการแก้ปัญหาในการดำเนินงานที่อาจเกิดขึ้นได้ การวางแผนงานปกครอง

นักเรียนเป็นกระบวนการบริหารที่มีความสำคัญ เป็นการเตรียมการสำหรับการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนผู้บริหารควรให้ความสนใจใช้ความสามารถในการวางแผนปรับแผนให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของชาติ ส่วนปัญหาการวางแผนงานปกครองนักเรียน คือ กระบวนการวางแผนไม่เหมาะสมชัดเจน

2. การบริหารงานปกครองนักเรียน เป็นกระบวนการปฏิบัติงานตามแผนซึ่งวางไว้ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ มีขอบข่ายการบริหารงาน ดังนี้

- 2.1 การกำหนดสายงานปกครองนักเรียน
- 2.2 การทำแผนภูมิสายงานปกครองนักเรียน
- 2.3 การจัดทำพรรณนางานสายงานปกครองนักเรียน
- 2.4 การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบครบทุกงานตามแผนภูมิของโรงเรียน
- 2.5 การประชาสัมพันธ์เผยแพร่
- 2.6 การรักษาความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน

3. การส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม มีขอบข่ายในการดำเนินงาน ดังนี้

- 3.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย
- 3.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม
- 3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
- 3.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 3.5 การยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนผู้ประพฤติดี

4. การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้นจนกลายเป็นนิสัยและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ โดยมีขอบข่ายในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมไม่เหมาะสมของนักเรียน ดังนี้

- 4.1 การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
- 4.2 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียน
- 4.3 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ในโรงเรียน

5. การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนโรงเรียนมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการพัฒนาให้นักเรียนเพื่อเป็นผู้เห็นคุณค่าของประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ในฐานะที่เป็นคนไทย โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนเป็นหลัก กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดขอบข่ายการดำเนินงานการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ดังนี้

5.1 การดำเนินงานการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

5.2 การจัดทำแผนงานโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

5.3 การจัดกิจกรรมตามโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

6. การประเมินผลงานปกครองนักเรียน เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จเพราะเป็นจุดสิ้นสุดของกระบวนการและนำเข้าสู่จุดเบื้องต้นของกระบวนการพัฒนาทุกภารกิจในโรงเรียน การประเมินผลมีความสำคัญต่อการวางแผนมาทุกชั้นตอนนับตั้งแต่ขั้นตอนการประเมินสภาพปัจจุบันเพื่อกำหนดสภาพปัญหาที่แท้จริงการประเมินวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายเพื่อให้สอดคล้องซึ่งกันและกันตลอดจนความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น การประเมินทางเลือกต่างๆ เพื่อกำหนดเป็นมาตรการของแผนที่มีประสิทธิภาพ การประเมินงบประมาณเพื่อให้ทราบศักยภาพที่จะใช้แผนการพัฒนาแต่ละช่วง การประเมินงานโครงการเพื่อให้เป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพตลอดจนการประเมินการดำเนินงานจากการนำงานโครงการไปปฏิบัติและท้ายสุดคือการประเมินความสำเร็จของการนำโครงการไปปฏิบัติซึ่งรวมถึงการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นด้วยขอขยายในการประเมิน ได้แก่ แต่งตั้งกรรมการประเมิน วิเคราะห์ผลการประเมินเสนอผลการวิเคราะห์ผลและประเมินผล และนำผลการวิเคราะห์และประเมินไปใช้ปรับปรุงการประเมินผลเป็นการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม หรือวัดสิ่งที่แผนได้กำหนดไว้ในขั้นตอนของการวางแผนและเมื่อนำแผนไปดำเนินการแล้วสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามที่กำหนดและคาดหมายไว้เพียงใด โดยนำเอาผลที่วัดได้มาพิจารณาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแผนที่กำหนดไว้จึงจะทำให้รู้ได้ว่าสิ่งที่แผนต้องการกับแผนที่เกิดขึ้นจริงนั้นตรงกันหรือแตกต่างกันเพียงใดด้วยเหตุผลอะไรบ้างเป็นเหตุผลจากปัจจัยภายในของแผนอย่างไร เพื่อนำไปพิจารณาและใช้ประกอบการตัดสินใจต่อไป ซึ่งประโยชน์ของการกำกับ ติดตาม งานประเมินผลการปฏิบัติงานมีประโยชน์ ดังนี้

6.1 ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานมีความชัดเจน

6.2 ช่วยให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือเกิดประโยชน์เต็มที่

6.3 ช่วยให้แผนงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้

6.4 ช่วยในการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากผลกระทบของโครงการและทำให้โครงการมีข้อที่ทำให้เกิดความเสียหายน้อยลง

6.5 ช่วยในการควบคุมคุณภาพของงาน

6.6 ช่วยในการสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงานตามโครงการ

6.7 ช่วยในการตัดสินใจในการบริหารโครงการ

พิชิต ฤทธิรงค์ (2531 : 25-29) สรุป ระบบการบริหารงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนว่า ควรยึดหลักการดังนี้

1. หลักการป้องกัน (Presentation) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการประพฤติผิดวินัยขึ้น ซึ่งมีแนวคิดความเชื่อพื้นฐานว่า การป้องกันดีกว่าการแก้ไขเยียวยา โดยดำเนินการป้องกันด้วยวิธีการหลายๆ อย่าง

2. หลักการควบคุม (Control) เพื่อควบคุมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน โดยการดำเนินการควบคุม ดูแล หรือชักจูงให้นักเรียนประพฤติ ปฏิบัติตามสิ่งที่ได้กำหนดไว้

3. หลักการแก้ไข (Correction) เพื่อแก้ไขปรับปรุง การประพฤติผิดวินัยของนักเรียน การดำเนินการโดยการลงโทษ หรือปรับปรุงพฤติกรรมตามความเหมาะสม

4. หลักการพัฒนาและส่งเสริม (Development) เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้พัฒนาขึ้นอีก ให้นักเรียนประพฤติดียิ่งขึ้น และมากขึ้นโดยโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2536 : 49) กล่าวว่า ระบบการบริหารงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนจะส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียนนั้น โรงเรียนควรดำเนินดังต่อไปนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวินัยที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้
2. กำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียนได้บางส่วนที่จำเป็น ซึ่งการกำหนดนี้จะต้องกำหนดรายละเอียดให้สอดคล้องกับระเบียบวินัย ที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ด้วย
3. การกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียนนั้น อาจมาจากข้อคิดเห็นของครูผู้สอน ครูแนะแนว หรือนักเรียนเอง และผู้บริหารประสานความคิดเห็นเหล่านั้น ให้มีหลักเกณฑ์ ถูกต้อง
4. แจกจ่ายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวินัยของโรงเรียนที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้น ให้นักเรียนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปดำเนินการ
5. ควบคุมดูแลนักเรียน เพื่อปฏิบัติตามระเบียบวินัยนั้นอย่างเคร่งครัด
6. ผู้บริหารและคณะครู ควรเป็นแบบอย่างที่ดี ในการรักษาวินัยตามที่กำหนดไว้
7. ผู้บริหารและคณะครูควรรู้จักวิธีการที่จะทำให้บุคลากรในโรงเรียน ทั้งฝ่ายดำเนินการ และฝ่ายปฏิบัติการตามระเบียบวินัย คือ นักเรียน ได้รักษาระเบียบวินัยที่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างดี เช่น การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการประกวดมารยาทนักเรียนดีเด่น เป็นต้น

8. ประเมินผลว่าบุคลากรทุกฝ่าย เช่น ครูประจำชั้น ครูแนะแนว นักเรียน ได้ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนมากน้อยเพียงใด และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อการปรับปรุงต่อไป

สมบุรณ์ จวนสง(2544 : 16) ได้สรุประบบการบริหารงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน คือ การปฏิบัติงานของบุคลากรทางด้านการปกครองให้เป็นไปตามแผนที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การควบคุม การอำนวยความสะดวก เพื่อให้ทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 5 ตารางการวิเคราะห์ระบบการบริหารงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน

แนวคิดนัการศึกษา การบริหารงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	แนวคิดนัการศึกษา			
	กรมสามัญศึกษา (2540)	พิพิธ ฤทธิจู (2531)	ประภาพรรณ สุวรรณสุข (2536)	สมบุรณ์ จวนสง(2544)
1. การวางแผน				✓
1.1 กำหนดปัญหา ความต้องการ วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย	✓		✓	
1.2 กำหนดแนวทางพัฒนา		✓		
2. การนำแผนสู่การปฏิบัติ	✓			
2.1 การควบคุมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน		✓	✓	✓
2.2 การบริหารงานปกครองนักเรียน	✓			
2.3 การส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	✓			
2.4 การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน	✓	✓	✓	
2.5 การดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	✓			
3. การประเมินผล	✓			
3.1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์	✓	✓		
3.2 การมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง	✓		✓	

จากตารางที่ 5 จากแนวคิดนักการศึกษาเกี่ยวกับระบบการบริหารงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนและเนื่องจากผู้วิจัยกำลังศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนเพื่อประยุกต์ใช้ในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์และสรุประบบการบริหารงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนประกอบด้วยกระบวนการในการบริหาร 3 ขั้นตอน ดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning)

1.1 การกำหนดปัญหา ความต้องการ วัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และแนวทางพัฒนางานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน

1.2 การพิจารณาองค์ประกอบ ได้แก่ บริบทของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ ความรับผิดชอบ ทรัพยากร ระยะเวลา

ขั้นตอนที่ 2 การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation)

การดำเนินการส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผลงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกี่ยวกับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสงบสุข การมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

(1) ความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของ“กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ผู้วิจัยพบว่า มีนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้นิยามความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไว้เป็นจำนวนมากทั้งสหประชาชาติ เอกสารตำราทางวิชาการในยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และผู้นำการเปลี่ยนแปลงของแต่ละสังคม โดยนิยามเหล่านั้นได้พยายามอธิบายความหมายของปรากฏการณ์ทางสังคม ที่เรียกว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” เช่นเดียวกัน แต่มีจุดเน้นแตกต่างกันตามแต่อำนาจของผู้กำหนดนิยามจะกำหนดให้เป็นไป ดังนี้คือ

Barnett (1977 อ้างใน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย,2548) นักวิชาการชาวอเมริกัน เป็นคนแรกที่เรียกชื่อปรากฏการณ์สังคมนี้ว่า “Restorative Justice” หรือ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ในการอธิบายแนวคิดเชิงทดลองการไกล่เกลี่ยระหว่างเหยื่ออาชญากรรมกับผู้กระทำผิดใน

สหรัฐอเมริกา ต่อมากลายเป็นคำที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมโลกโดย Marshall (1999) อธิบายว่าประเทศสหราชอาณาจักรเคยใช้คำอื่น ๆ ที่มีความหมายทำนองเดียวกันนี้มาก่อน เช่น “ความยุติธรรมเชิงสัมพันธ์” (Relational Justice) และ “ความยุติธรรมเชิงบูรณาการ” (Re-Integrative Justice) ส่วนคำว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” (Restorative Justice) ไม่ใช่จะมีความหมายชัดเจนกว่าคำอื่น ๆ ที่กล่าวมา แต่คำว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” เป็นคำที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นคำที่นานาชาตินิยมรับใช้เป็นคำสากลและเป็นที่เข้าใจได้ง่ายโดยสหประชาชาติได้เสนอให้ใช้คำนี้ในการประชุม UN Expert Meeting on Basic Principle for Restorative Justice ที่รัฐบาลแคนาดาจัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2001 หมายถึง การอำนวยความสะดวกที่ต้องการทำให้ทุกฝ่ายซึ่งได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมได้กลับคืนสู่สภาพดีเช่นเดิมอันเป็นการสร้าง “ความสัมพันธ์สมานฉันท์ในสังคม” เป็นเป้าหมายสุดท้าย

ก่อนที่สหประชาชาติจะเข้ามามีบทบาทจัดการเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของสังคมโลก John Braithwaite (1998) นักอาชญาวิทยาชาวออสเตรเลีย ผู้เชี่ยวชาญเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ อธิบายว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมให้กลับสู่สภาพดีดังเดิม ทำให้เหยื่ออาชญากรรมเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม ขณะเดียวกันก็บูรณาการผู้กระทำผิดและสังคมเข้าด้วยกัน โดยสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก คือ การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมซึ่งหมายถึงการที่เหยื่ออาชญากรรมได้รับการชดเชยทดแทนมูลค่าของทรัพย์สินที่เสียหายรวมทั้งความเสียหายส่วนบุคคลอื่น ๆ กลับคืน ได้แก่ การเยียวยาอาการบาดเจ็บ ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ได้รับเกียรติยศศักดิ์ศรีคืนมา รู้สึกได้รับพลังอำนาจกลับคืนมา ทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้บรรลุถึงความยุติธรรมแล้ว และได้รับแรงส่งเสริมสนับสนุนจากสังคม ฯลฯ ซึ่งโดยรวมแล้วหมายถึงการเยียวยาสมานฉันท์ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยให้กลับคืนมาอีกครั้ง

ขณะที่ Tony E. Marshall (1999) ผู้จัดทำรายงานการวิจัยเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในนามของกระทรวงมหาดไทย ประเทศสหราชอาณาจักร ได้อธิบายความหมายของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่าหมายถึง “การทำให้กลับสมบูรณดังเดิม หรือบูรณาการ หรือสมานฉันท์ (Restoration) โดยสมานฉันท์เหยื่ออาชญากรรม สมานฉันท์ผู้กระทำผิดซึ่งมีชีวิตที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และสมานฉันท์ความเสียหายของชุมชนที่เกิดจากอาชญากรรม” Marshall เน้นว่า “การสมานฉันท์ไม่ใช่การมองหลังย้อนอดีตเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการสร้างสังคมที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่ออนาคต”

Daniel Van Ness หนึ่งในผู้ประสานงานองค์กรภาคเอกชนชาวอเมริกันที่มีบทบาทเคลื่อนไหว เรื่องของ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ในระดับนานาชาติ ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากองค์การสหประชาชาติให้เขียนร่างหลักเกณฑ์พื้นฐานว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เสนอต่อที่ประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (UN Expert Group) ก่อนที่จะได้ข้อสรุปเสนอเป็นร่างหลักการพื้นฐานว่าด้วยการดำเนินโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาได้ให้คำจำกัดความของ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ว่าหมายถึง วิธีการตอบสนองความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และอาชญากรรมด้วยการทำให้สิ่งต่าง ๆ ถูกต้องมากที่สุดเท่าที่จะทำได้สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตระหนักถึงความขัดแย้งหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น เยียวยาความเสียหายทั้งทางร่างกายและความสัมพันธ์ให้มากที่สุดและสร้างแผนความรับผิดชอบหรือข้อตกลงที่จะป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้ขึ้นอีก กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์หมายถึงรวมถึงโครงการกระบวนการ และกระบวนการที่ดำเนินการตามหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ด้วย (Van Ness & Crocker, 2003)

Zehr (1990) นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกัน หนึ่งในกลุ่มผู้นำที่เรียกร้องให้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในยุคปัจจุบัน ผู้ได้รับรางวัลกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นานาชาติ ปี ค.ศ. 2003 จาก Prison Fellowship International (PFI) Center for Justice and Reconciliation ในฐานะผู้มีคุณูปการต่อการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปปฏิบัติในสังคมโลก สนับสนุนการให้ความสำคัญกับกระบวนการเชิงสมานฉันท์โดยกล่าวว่า “การประชุมเป็นเสมือนเวทีธรรมชาติที่สร้างสรรค์ให้เกิดการเยียวยา (Repair) สมานฉันท์ (Reconciliation) และอบอุ้มใจ (Reassurance)

จากนิยามของสหประชาชาติ พบว่าเป็นการกำหนดความหมายของ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” โดยเน้นที่ เป้าหมายหรือผลลัพธ์แห่งความสมานฉันท์ของสังคมเป็นสำคัญ ขณะที่บรรดานักวิชาการมีจุดเน้นที่ การบรรเทาความเสียหายแก่เหยื่ออาชญากรรมซึ่งถูกละเลยจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักมาเป็นเวลานาน และองค์กรภาคเอกชนเน้นที่กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice Process) หรือการประชุม (Meeting) ว่าเป็นเวทีที่สามารถสร้างสรรค์ผลลัพธ์ใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นได้ระหว่างสองฝ่ายที่มีความขัดแย้งกันรวมทั้งชุมชนด้วย ส่วนผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่รับแนวคิดนี้มาใช้สนใจประเด็นของการเปลี่ยนแปลงกรอบทัศนคติและการมีทางเลือกใหม่ที่น่าไปสู่การปฏิบัติได้เพื่อแก้ปัญหาอันเกิดจากความไม่สมบูรณ์ของกรอบทัศนคติเดิม

สำหรับประเทศไทย กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ผู้แทนประเทศที่เข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างหลักการพื้นฐานว่าด้วยการดำเนินโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา ซึ่งสหประชาชาติจัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2001 ณ ประเทศแคนาดา เป็นคนแรกผู้ริเริ่มใช้คำภาษาไทยว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” สำหรับคำว่า “Restorative Justice” ซึ่งกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2545) อธิบายเหตุผลที่ใช้คำภาษาไทยเช่นนี้ว่า เนื่องจากในขณะนั้น Restorative Justice เป็นแนวคิดใหม่สำหรับวงการกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมและมีผู้ใช้ศัพท์ภาษาไทยหลากหลาย อาทิเช่น “ความยุติธรรมเชิงสร้างสรรค์” “การฟื้นฟูความยุติธรรม” เป็นต้น แต่เนื่องจากว่าการแปลตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษอาจไม่สามารถสื่อความหมายชัดเจน จึงใช้คำว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” โดยคำนึงปรัชญาของแนวคิดนี้ และผลสุดท้ายที่จะนำไปสู่ความสมานฉันท์ในสังคม (Social Harmony)

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2548) กล่าวไว้ว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) หมายถึง ปรัชญา แนวคิด และกระบวนการปฏิบัติต่อความขัดแย้ง พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และอาชญากรรม ด้วยการคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและชุมชนผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นศูนย์กลาง โดยกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์จะสร้างความตระหนักต่อความขัดแย้งหรือความเสียหาย เยียวยาความเสียหายทั้งทางร่างกาย ทรัพย์สินและความสัมพันธ์รวมทั้งสร้างแผนความรับผิดชอบหรือข้อตกลงเชิงป้องกันที่เป็นไปได้ อันนำไปสู่ผลลัพธ์แห่งความสมานฉันท์ของสังคม”

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552) อธิบายว่า Restorative Justice คือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หรือเชิงฟื้นฟูสัมพันธภาพมุ่ง Social Justice (มากกว่า Legal Justice) เพื่อให้เกิดสังคมสมานฉันท์ สอดคล้องกับ ไรท์ (Wright, 1999) ที่กล่าวไว้ว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งมุ่งเยียวยา ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการตำหนิและการลงโทษ(ผู้กระทำผิด)” กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มุ่งฟื้นฟูความสัมพันธ์ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. เกิดอะไรขึ้น
2. ใครได้รับผลกระทบ อย่างไร
3. เราจะเยียวยาอย่างไร
4. เราได้เรียนรู้อะไร และความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก

ผลที่ได้ คือ ผู้ถูกกระทำได้รับการเยียวยาและให้อภัย ผู้กระทำได้สำนึกและมุ่งมั่นในการไม่ทำผิดอีก และอยู่ร่วมโลกกันได้ต่อไป

นิยามดังกล่าวมุ่งให้ความสำคัญกับการมองอาชญากรรมในมิติที่ว่า “อาชญากรรมเป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างบุคคล” (Interpersonal Conflict) ซึ่งเป็นมุมมองในมิติเชิงซ้อนที่แตกต่างไปจากกระบวนทัศน์เดิมที่มองว่า “อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบกฎหมายซึ่งรัฐกำหนดไว้ภายใต้อำนาจอันชอบธรรม” เพียงมิติเดียว และด้วยวิธีคิดใหม่ที่ว่า “อาชญากรรมคือความขัดแย้งระหว่างปัจเจกบุคคล” นี้ ทำให้ทั้งสองฝ่ายซึ่งได้แก่ “เหยื่ออาชญากรรม” และ “ผู้กระทำผิด” ตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันที่เกิดขึ้น ผลที่ตามมาคือทำให้เหยื่ออาชญากรรมไม่ถูกกีดกันออกจากกระบวนวิธีพิจารณาความยุติธรรมอย่างสิ้นเชิงแบบกระบวนทัศน์เดิม แต่เปิดโอกาสให้เหยื่ออาชญากรรมได้มีสิทธิมีเสียง มีโอกาสแสดงท่าทีความรู้สึกต่อ “อาชญากรรม” ที่เกิดขึ้น รวมทั้งอาจพัฒนาสู่การแสดงความเมตตาให้อภัยแก่ผู้กระทำผิดอันเป็นญาณทรรศน์นำพาสังคมสู่ดุลยภาพที่มีความเอื้ออาทรต่อกันในที่สุด ส่วน “ผู้กระทำผิด” ก็ได้มีเวทีและโอกาสแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนรวมทั้งได้แสดงความสำนึกผิดอันเป็นการเยียวยาประสานรอยร้าวทางอารมณ์ความรู้สึกระหว่างสมาชิกสังคมที่บาดหมางโกรธเคืองกันเข้าด้วยกันอีกครั้ง โดยมี “ผู้แทนชุมชน” เข้าร่วมในการประชุมเชิงบูรณาการและเรียนรู้ที่จะป้องกันตนเองและสังคมจากอาชญากรรม และเช่นเดียวกันที่ “กระบวนวิธีพิจารณาความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ได้ทำหน้าที่เป็นกลไกในการสร้างให้เกิดความไว้วางใจผูกพันสมาชิกชุมชนขึ้นใหม่อีกอย่างมีนัยสำคัญแก่กัน การกำหนดนิยามในลักษณะที่มองกระบวนพิจารณาความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะของปรัชญาแนวคิดและทฤษฎีหรือเป็นทัศนะแม่บทหรือกระบวนทัศน์ที่มีกรอบแนวคิดเชิงนามธรรมแต่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายนั้นได้ด้วย “กระบวนการสมานฉันท์” (Restorative Justice Process) ซึ่งเป็นวิธีการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมใช้เป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้หลายระดับรวมทั้งระดับที่มีการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นชั้นที่มีระดับความขัดแย้งสูงสุดในสังคม

(2) ความเป็นมาของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ในทางวิชาการ แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ร่วมสมัย (Contemporary Restorative Justice) เริ่มปรากฏให้เห็นในประเทศแถบตะวันตกตั้งแต่วารปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา นักวิชาการหลายท่าน Albert Eglash (1977) คือบุคคลแรกที่ใช้คำว่า ‘Restorative Justice’ ในบทความเรื่อง Beyond Restitution: Creative Restitution ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญามี 3 รูปแบบที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) Retributive Justice คือ การเน้นที่การลงโทษผู้กระทำ

ผิดให้สาสมกับสิ่งที่พวกเขาได้กระทำตามแนวคิดเชิงแก้แค้นทดแทน 2) Distributive Justice เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด และ 3) Restorative Justice เน้นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิด ด้วยการให้ทั้งฝ่ายผู้เสียหายได้แสดงออกและผู้กระทำผิดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงผลกระทบจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นนั้น เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสมและผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไขฟื้นฟู

Randy E. Barnett นักวิชาการด้านกฎหมายและการเมืองชาวอเมริกัน เป็นบุคคลแรกๆ อีกท่านหนึ่งที่ได้เริ่มกล่าวถึงแนวคิดเชิงยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (John stone, 2002) Barnett อธิบายว่าระบบการลงโทษ (Punishment) เพียงลำพังอาจไม่สามารถแก้ปัญหาของกระบวนการยุติธรรมได้ แต่ควรหันมาใช้แนวคิดการชดใช้เยียวยา (Restitution) มีการกล่าวว่าแม้ Barnett ไม่ได้อธิบายถึงแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในความหมายที่เราเข้าใจในปัจจุบัน เพราะเน้นไปที่การชดใช้ค่าเสียหายที่เป็นเงินเป็นหลัก แต่ถือได้ว่าแนวคิดของเขาได้จุดประกายให้นักวิชาการรุ่นหลัง ซึ่งรวมถึง Howard Zehr ได้เห็นจุดอ่อนของระบบลงโทษ และข้อดีของระบบชดใช้เยียวยา ดังจะเห็นได้จากผลงานของ Zehr (1990) ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งได้เปรียบเทียบให้เห็นข้อดีข้อเสียของ 'Retributive Justice' และ 'Restorative Justice' ในหนังสือเรื่อง 'Changing Lens: a New Focus for Crime and Justice'

ในทางปฏิบัติ นักวิชาการส่วนหนึ่งเห็นว่า ก่อนจะเกิดความเคลื่อนไหวของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ร่วมสมัยที่เกิดขึ้น หลังปี ค.ศ. 1970 แท้จริงแล้วแนวคิดนี้มีอยู่ในสังคมตั้งแต่ยุคโรมันและกรีกโบราณ (Braithwaite, 2002; Van Ness and Strong, 1997) ต่อมาได้ปรากฏให้เห็นในสังคมของชนเผ่าพื้นเมืองอย่างเช่น ชนเผ่าอะบอริจิน (Aboriginals) ในออสเตรเลีย ชนเผ่าเมารี (Maori) ในนิวซีแลนด์ ชนเผ่าพื้นเมือง (First Nation) ในแคนาดา และชนเผ่าพื้นเมืองในสหรัฐอเมริกา ที่ต่างก็มีระบบการอำนวยความยุติธรรม การควบคุมสังคมและระงับข้อพิพาท ในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ หากพิจารณาหลักคำสอนของหลายศาสนาที่มีรากฐานมายาวนาน จะพบว่ามีหลายเรื่องที่สอดคล้องกับหลักการของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เช่นกัน อาทิ หลักคำสอนของศาสนาพุทธ ชิกข์ อิสลาม ฮินดู ลัทธิของชาวจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาคริสต์ ดังจะสังเกตได้จากพิธีสารภาพบาป (Sin Confession) เพื่อให้เกิดการสำนึกผิด การเยียวยาความเสียหายให้กลับคืน การฟื้นฟูความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การเข้าถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์เป็นต้น ฉะนั้นจึงมีความเชื่อว่าหลักการของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ร่วมสมัยที่เกิดขึ้น ในยุคหลังนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นสิ่งที่แต่ละสังคมวัฒนธรรมทั้ง ในตะวันตก หรือที่อื่นๆ ต่างก็มีรากฐานในเรื่องนี้ อยู่แต่เดิมแล้ว

อย่างไรก็ดี นักวิชาการบางท่านตั้งข้อสังเกตว่า แนวคิดของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ร่วมสมัย และวิถีปฏิบัติซึ่งดูคล้ายยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งมีในสมัยก่อน ที่พบเห็นได้ในหลายวัฒนธรรม อาจไม่ใช่เรื่องเดียวกันและควรแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน Dignan (2005) กล่าวว่า อาจไม่ถูกต้องนักหากจะสรุปว่าทฤษฎียุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในปัจจุบันและรูปแบบเชิงสมานฉันท์ในสังคมดั้งเดิมเป็นเรื่องเดียวกัน เพียงเพราะการอ้างอิงหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพียงบางส่วน แม้เป็นความจริงที่ว่าเราสามารถพบรูปแบบการดำเนินชีวิตของพวกเขาที่พยายามสร้างความสงบเรียบร้อยในชุมชน ด้วยรูปแบบการระงับข้อพิพาทในเชิงสมานฉันท์ มีการชดเชยความเสียหาย ฯลฯ ดังเช่นหลักปรัชญาของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ร่วมสมัย แต่กระนั้นทั้งรายละเอียด รูปแบบ และบริบทที่มีการนำไปใช้ต่างกัน เช่นในประเด็นเรื่องความสมัครใจในการเข้าร่วมและวัตถุประสงค์ในการลงโทษ เป็นต้น นอกจากนี้ จากการศึกษาของCameron (2005) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าในแคนาดา การที่ชนเผ่าพื้นเมืองพยายามที่จะสร้างระบบยุติธรรม (Aboriginal Justice) ของตนเองขึ้นอาจเป็นไปเพื่อแก้ปัญหาปริมาณชนพื้นเมืองที่ต้องเข้าไปอยู่ในระบบราชทัณฑ์มากเกินไปจนเกินความเป็นจริง (Over-Representation) พวกเขาจึงจำต้องต่อสู้เพื่อให้มีระบบยุติธรรมในชุมชนของตน ตามบริบททางสังคม วัฒนธรรม ภาษาและประวัติศาสตร์ ซึ่งบางเรื่องอาจดูคล้ายกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันแต่ความจริงแตกต่างกัน เช่น ระบบยุติธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองอาจเน้นที่การคงไว้ซึ่งความเป็นชุมชนและเผ่าพันธุ์ มากกว่าการเยียวยาความเสียหายให้กับปัจเจกบุคคล ดังนั้น นักวิชาการบางส่วนจึงพยายามแยกรูปแบบเชิงสมานฉันท์ในสังคมดั้งเดิมและกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ก่อตัวขึ้นหลังปี ค.ศ. 1970 ออกจากกันโดยสิ้นเชิง

แม้กระนั้นหากศึกษาการเกิดขึ้นของหลักการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ร่วมสมัยที่พัฒนาขึ้นหลังปี ค.ศ. 1970 จะพบว่ากระบวนการที่สนับหนุนให้เกิดเป็นรูปธรรมโดยนักปฏิบัติก่อนนักทฤษฎี เริ่มจากการจัดให้มีการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด (Victim Offender Mediation Program) ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศแคนาดา เมื่อปี ค.ศ. 1974 (Maxwell and Morris, 2001; Umbreit, 1998) เพื่อใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน เดิมวิธีการนี้คาดหวังเพียงให้ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นและไม่กระทำผิดซ้ำอีก แต่ผลที่ตามมาคือผู้เสียหายในคดีรู้สึกพึงพอใจในวิธีการนี้เช่นกัน เหตุผลสำคัญประการหนึ่งสำหรับเรื่องนี้คือ เดิมกระบวนการยุติธรรมแบบปกติมักไม่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้มีส่วนร่วมในการสะท้อนความเห็นหรือความรู้สึกที่เกิดจากอาชญากรรมที่กระทบต่อตนโดยตรง อย่างมากอาจแค่เป็นพยานในคดี แต่ไม่สามารถมีบทบาทอื่นที่สำคัญมากกว่านี้ได้ ดังนั้นการที่ผู้เสียหาย ซึ่งเป็น

ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมโดยตรง มีบทบาทมากขึ้น ในการจัดการกับความเสียหาย พวกเขาจึงรู้สึกพึงพอใจมากกว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบเดิม

แม้ไม่ชัดเจนว่าจุดกำเนิดของหลักปรัชญาของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แท้จริงแล้วเริ่มต้นเมื่อใด แต่ที่แน่นอนคือกว่าสามทศวรรษที่ผ่านมา แคนาดา สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์แอฟริกาใต้ ไทย และอีกหลายประเทศได้มีความพยายามนำแนวทางของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาประยุกต์ใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมของตน โดยส่วนมากมักเริ่มจากกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน (Maxwell and Morris, 2001) ด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ดังจะได้กล่าวต่อไปในส่วนของคุณูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่ต่างมีเป้าหมายในนโยบายที่มุ่งไปยังทิศของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เดียวกัน นั่นคือ เพื่อสร้างความสมดุลขึ้นใหม่ให้กับกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสได้แสดงความรับผิดชอบ สำนึกผิด และไม่ต้องการกระทำผิดซ้ำ ชุมชนก็จะสงบสุขและปลอดภัย ในขณะที่ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมจะได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสม รู้สึกพึงพอใจในการได้เข้าถึงความยุติธรรม ทำให้มีความมั่นใจระบบการอำนวยความยุติธรรมของรัฐมากยิ่งขึ้น

(3) หลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

Howard Zehr ได้ริเริ่มอธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จนเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย โดยได้ชี้ให้เห็นในลักษณะการเปรียบเทียบกับกระบวนการยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทน ในหนังสือที่เป็นที่รู้จักกันดีของเขา เรื่อง 'Retributive Justice, Restorative Justice' (1985) และ 'Changing Lenses: a New Focus for Crime and Justice' (1990) สารสำคัญของทฤษฎียุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของ Zehr (Zehr and Mika, 2003: 40-43) สรุปได้ดังนี้

ประการแรก หลักการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มองว่าอาชญากรรมแท้จริงแล้ว ไม่เพียงแต่เป็นการ ฝ่าฝืนกฎหมาย แต่เป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยตรง (Crime is fundamentally a violation of people and interpersonal relationships) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก (Key Stakeholders) ในอาชญากรรมที่เกิดขึ้น คือ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เนื่องจากอาชญากรรมส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคล ผู้ที่ได้รับความเสียหาย (Harm) อันได้แก่ผู้เสียหาย (Victims) และชุมชน (Community) จึงจำเป็นต้องได้รับการบรรเทาความเสียหายและกลับคืนสู่สภาพดีดั้งเดิม (Restoration)

ประการที่สอง หลักการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มองว่าการฝ่าฝืนกฎหมายและสร้างผลกระทบกับบุคคลอื่นนั้นก่อให้เกิดหน้าที่และความรับผิดชอบ (Violations create obligations

and liabilities) ประเด็นแรกคือ ก่อให้เกิดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดในการเยียวยาความเสียหายอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยให้ผู้เสียหายมีอำนาจในการร่วมตัดสินใจ ในขณะที่มีการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้เข้าใจถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น จากอาชญากรรมที่พวกเขาได้ก่อ และร่วมกันหาทางออกเพื่อแสดงความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ซึ่งการเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้น จะเน้นความสมัครใจในการเข้าร่วมของทุกฝ่ายและการเยียวยาหรือการชดเชยให้กับผู้เสียหายมักเกี่ยวข้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นประเด็นที่สองคือ ก่อให้เกิดหน้าที่และความรับผิดชอบต่อให้กับชุมชน ในการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งสวัสดิภาพของสมาชิกอื่นๆ ในชุมชนเพื่อป้องกันอาชญากรรม สร้างชุมชนที่ปลอดภัยและสงบสุข นอกจากนี้ชุมชนยังมีหน้าที่ในการติดตามให้ผู้กระทำผิดแสดงความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่ก่อขึ้น ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำไว้ ให้โอกาสผู้กระทำผิดกลับตัว และกลับเข้าสู่สังคม (Reintegration of Offenders)

ประการที่สามหลักการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มุ่งเยียวยาและบรรเทาความเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพดีดังเดิม (Restorative justice seeks to heal and put right the wrongs) โดยมองว่าการสร้างความยุติธรรมที่แท้จริงคือการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและคำนึงถึงความต้องการของผู้เสียหายทำให้โอกาสผู้กระทำผิดและผู้เสียหายได้พบปะพูดคุยและหาทางออกร่วมกัน ตระหนักความต้องการและศักยภาพในการเยียวยาของผู้กระทำผิด ซึ่งเหล่านี้ ควรเป็นกระบวนการที่ชุมชนมีบทบาทสำคัญ มิใช่หวังพึ่งเพียงกระบวนการยุติธรรมของรัฐ อีกทั้งควรระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบทางลบขึ้น อีกในการจัดการกับอาชญากรรมและการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย(2551) กล่าวว่าไว้ว่า ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการมองปัญหาอาชญากรรมเดิมด้วยมุมมองใหม่ โดยมองว่าอาชญากรรมหรือความขัดแย้งเป็นการกระทำที่ละเมิด “สัมพันธภาพส่วนบุคคล” อันดับแรกและละเมิด “กฎหมาย” ตามมา การแก้ไขปัญหาคือต้องฟื้นฟูสัมพันธภาพระหว่างบุคคลก่อนและรับการลงโทษตามกฎหมายตามมา โดยมีหลักการคือ

1. เปลี่ยนมุมมองจากการมุ่งที่ข้อกฎหมายเป็นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นอันดับแรกโดยหาข้อเท็จจริงว่า การกระทำผิดที่เกิดขึ้นทำลายสัมพันธภาพระหว่างบุคคลอย่างไร
2. เน้นที่ “ความเสียหาย” ที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย โดยต้องกำหนดให้ชัดว่ามีความเสียหายใดเกิดขึ้นบ้างและกับใคร (เหยื่ออาชญากรรม-ตัวเอง-พ่อแม่-โรงเรียน-ชุมชน ฯลฯ)

3. ใครจะต้องเป็นผู้ชดใช้และอย่างไร โดยให้ผู้กระทำผิดระบุการชดใช้และวิธีการเยียวยา

(4) แนวทางการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้

Gavrielides (2007) และ Dignan (2005) ได้อธิบายรูปแบบที่เป็นไปได้ในการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สรุปได้เป็น 3 แนวทางดังนี้

1) Abolitionism มองกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นทางเลือกโดยสิ้นเชิงสำหรับกระบวนการยุติธรรมแบบปกติ นั่นคือ นำมาแทนที่ (Instead of) กระบวนการยุติธรรมที่มีอยู่เดิมหรืออาจเน้นการหาข้อตกลงในชั้น ตอนแรกๆ เพื่อหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมแบบปกติ

2) Separatist เป็นแนวทางที่ไม่ประสงค์จะยกเลิกกระบวนการยุติธรรมอาญา เพียงแต่จัดให้มีการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์คู่ขนานกันกับกระบวนการยุติธรรมแบบปกติ โดยต่างดำเนินควบคู่เพื่อเสริมกัน (On top of) เช่นในระหว่างดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะอยู่ในชั้นตอนใด อาจมีการส่งต่อไปยังผู้ทำหน้าที่เป็นคนกลางเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ข้อตกลงนั้น อาจมีผลต่อการตัดสินคดีได้ เนื่องจากการได้มีการเยียวยาความเสียหาย หลายประเทศในยุโรปใช้รูปแบบนี้ เช่น เบลเยียม เยอรมัน ออสเตรเลีย เป็นต้น

3) Reformist เป็นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้อย่างบูรณาการกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กล่าวคือ ปรับรูปแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้กลมกลืนและสอดคล้อง เป็นส่วนหนึ่ง (Part of) ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาทิ การกำหนดให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นทางเลือกสำหรับคู่กรณีที่มีศรัทธาเข้าร่วม การกำหนดให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นรูปแบบมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในบางขั้นตอนสำหรับความผิดบางประเภท เช่น การจัดการประนอมข้อพิพาทหลังสิ้นสุดการพิจารณาคดีแล้วหรืออาจจัดขึ้นในระหว่างคุมขัง การกำหนดให้มีการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจ ก่อนศาลมีคำพิพากษา หรือรัฐอาจกำหนดให้มีมาตรการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหากสามารถนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในทุกขั้นตอน นักทฤษฎีหลายท่านเห็นว่าจะเป็นการปรับรูปแบบที่สมบูรณ์แบบที่สุจริตวิธีหนึ่งในการปรับใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ภายใต้บริบทกระบวนการยุติธรรมอาญาปกติที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

(5) องค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ในการอธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้น จากแนวคิดของ Karp and Clear (2000) ซึ่งกล่าวถึงการอำนวยความสะดวกโดยชุมชนว่าประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ระบบที่ง่ายต่อการเข้าถึง (System Accessibility)
2. การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Involvement)
3. กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ (Restorative Process) และ
4. การรับผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม (Offender Reintegration)

ระบบที่ง่ายต่อการเข้าถึง หมายถึง การที่กระบวนการยุติธรรมควรมีการบริหารจัดการในระดับท้องถิ่นหรือเพื่อนบ้านที่ทำให้ง่ายต่อการเข้าถึง ส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นรูปแบบที่เรียกร้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมหมายถึงทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ได้แก่ ชุมชนเหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม โดยชุมชนเหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิดเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงและเป็นผู้รับบริการของระบบงานยุติธรรม ขณะที่กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์จะเน้นที่การสมานฉันท์หรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากอาชญากรรม และการคืนคนดีสู่สังคมเป็นกระบวนการที่ออกแบบเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการเชื่อมโยงผู้กระทำผิดกลับสู่สังคมเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

สาระสำคัญขององค์ประกอบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีดังนี้

ประการแรก ระบบที่ง่ายต่อการเข้าถึง (System Accessibility)

ระบบที่ง่ายต่อการเข้าถึง เป็นระบบที่ริเริ่มดำเนินที่ตั้งทางกายภาพ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานที่มีมาก่อน (Antecedent Factor) เช่น โครงการต่าง ๆ ที่มีชุมชนเป็นรากฐานสำคัญ อาทิเช่น การคุมประพฤติโดยเพื่อนบ้าน (Neighborhood Probation) และ ศาลชุมชน (Community Courts) เป็นต้น ระบบที่ง่ายต่อการเข้าถึงจัดว่าเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญแต่ขณะเดียวกันก็ไม่ใช่ตัวชี้วัดถึงแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในตัวเองแต่เป็นบันไดขั้นแรกที่จะบรรลุดังเป้าหมาย Karp เน้นว่าการเข้าถึงได้ง่ายเป็นการขยายโอกาสให้บรรลุเป้าหมาย เพราะที่ตั้งของ “เพื่อนบ้านผู้ประสานงาน” มีความยืดหยุ่น ไม่เป็นทางการ ไม่จำกัดเวลาในการเข้าถึงเมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นและต้องการเรียกร้องหาความยุติธรรม ระบบที่ง่ายต่อการเข้าถึงจึงเป็นแหล่งที่มีศักยภาพอยู่ใกล้สถานที่เกิดเหตุในชุมชน และหาทางออกของปัญหาได้รวดเร็วกว่า

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Involvement)

การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นองค์ประกอบซึ่งเป็นรากฐานของตัวแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชุมชน (Restorative Community Justice Model) คำกล่าวของ Karp and Clear (2000, p.1-2) ที่ว่า “เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมตระหนักดีว่าความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของพวกเขาเริ่มคลอนแคลนลง ขณะที่พันธมิตรของสมาชิกในชุมชนเป็นแหล่งที่ได้รับความไว้วางใจมากขึ้นในการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรม” เป็นคำกล่าวที่เห็นภาพ

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างชัดเจน ในที่นี้ สมาชิกชุมชน หมายถึงถึง ประชาชน เพื่อนบ้าน ครู พระ และตัวแทนจากภาคธุรกิจที่เข้าใจพลังพลวัตของเพื่อนบ้านและการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และไม่ใช้วิธีการจัดการแบบสั่งการจากบนลงล่างยิ่งกว่านั้น ชุมชนมีสิทธิและบทบาทความจำเป็นในการบริหารงานยุติธรรมเพราะสมาชิกชุมชนมี “การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน” (Interdependence)

โดยทั่วไปเราคิดถึง “ชุมชน” ว่าเป็น “พื้นที่ที่มีขอบเขตทางภูมิศาสตร์” (Geographic Boundaries) หรืออาจใช้ความหมายของชุมชนไว้ว่า คือ “กลุ่มของผู้คนที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และมีการติดต่อประสานงานเพราะเหตุที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์” แต่ชุมชนมีมิติที่ซับซ้อนกว่านั้น โดย Karp (1999, p.17) แจกแจงให้เห็นว่า “ชุมชน” ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ (Geography) การพึ่งพาอาศัยกันและกัน (Interdependence) และ อัตลักษณ์ (Identity) กล่าวคือ

1. พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ (Geography) Karp อธิบายว่า แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็นเรื่องที่ท้าทายการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาสู่ภาคปฏิบัติเนื่องจากผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทางสังคมและมักจะมีการขยายและหดตัวเนื่องจากความใกล้ชิดกัน (Proximity) ซึ่งสามารถสร้างโอกาสในการควบคุมสังคมแบบไม่เป็นทางการได้อย่างดี นอกจากนี้พื้นที่ทางภูมิศาสตร์สามารถใช้ได้ดีกับการวิจัยเชิงทดลองและการจัดโปรแกรมต่าง ๆ สำหรับชุมชน

Karp อธิบายต่อไปว่า การแบ่งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอโดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นทำให้ลดทอนความสำคัญของ “สถานที่” (Space) ในฐานะพันธะทางสังคมที่มีอิทธิพลประการแรกลงไปอย่างมาก ดังที่กล่าวมาไว้ในสังคมของเรา ครอบครัวและเพื่อนมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงและมีการยึดเหนี่ยวสัมพันธ์ลดลงมากกว่าที่เคยเป็นมา เพื่อนบ้านและสมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ต่อกันน้อยลงและแนวคิดเกี่ยวกับ “เพื่อนบ้าน” (Neighborhood) ได้เลือนหายไปชุมชนและเพื่อนบ้านเปลี่ยนแปลงไปจาก “การนั่งหน้าบ้านเพื่อพูดคุยกัน” ไปสู่ “การนั่งหลังบ้านที่มีรั้วล้อมรอบเพื่อป้องกันการบุกรุกและอยู่อย่างโดดเดี่ยวจากเพื่อนบ้าน”

2. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence) การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของปัจเจกบุคคล เป็นเครื่องชี้วัดที่สำคัญของชุมชนมากกว่าพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เพราะพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ไม่อาจนับว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันแต่ โรงเรียน

โบสถ์ หน่วยงานต่าง ๆ และการประกอบธุรกิจของสมาชิกชุมชนนี้ นับว่าเป็นรูปธรรมของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

3.อัตลักษณ์ (Identity) อัตลักษณ์ในที่นี้หมายถึง ปัจเจกบุคคลผู้ซึ่งร่วมใช้และร่วมแบ่งปันคุณลักษณะทางประชากรและผลประโยชน์หรือทัศนคติแก่กันและกัน ซึ่งพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ไม่มีความสามารถที่จะทำเช่นนี้ได้ กรณีนี้กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Groups) จะเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดที่แสดงให้เห็นความทับซ้อนกันของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และอัตลักษณ์ตัว ตัวอย่างเช่น ชาวมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ของไทย มีทั้งลักษณะของอัตลักษณ์และพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ร่วมกัน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม McCold (1997, p.17) อธิบายว่าในอีกมิติหนึ่ง “ชุมชน” มีความหมายคือ หมายถึง ความรู้สึก การรับรู้ถึงความเชื่อมโยงผูกพันระหว่างมนุษย์แต่ละคนที่มีต่อกันและที่มีต่อกลุ่มสังคมใด ๆ การสร้างชุมชนจึงมีความหมายในเชิงของการสร้างพันธะระหว่างมนุษย์ด้วยกันขึ้นมา เรียกว่าเป็น “ชุมชนตามหน้าที่” (Functional Community) ที่ได้ก็ตามที่ไร้ซึ่งความรู้สึกผูกพันในท่ามกลางกลุ่มสังคม ที่นั่นไม่มี “ชุมชน” ปากกอยู่เช่นกัน แม้ว่าผู้คนเหล่านั้นจะอาศัยอยู่บ้านติดกัน ตำบล ภูมิภาค รัฐ หรือชาติเดียวกัน ซึ่งเป็น “ชุมชนตามพื้นที่” (Geographical Community) หรืออยู่ภายใต้รัฐบาลเดียวกันก็ตาม คนเหล่านั้นอาจไม่รู้สึกถึงความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์ระหว่างกันและกันหรือไม่ตระหนักถึงความเป็นส่วนหนึ่งของกันและกันซึ่งไม่อาจกล่าวได้ว่าที่นั่นคือ “ชุมชนเดียวกัน” ขณะเดียวกัน Michael Smith (2001, p. 200-225) วิเคราะห์ขอบเขตและนิยามความหมายของ “ชุมชน” ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์และนำมาใช้ในทางอาชญาวิทยาและงานยุติธรรมว่ามี 2 ลักษณะ คือ การลงโทษในชุมชน (Community Penalty) และ การรักษาความปลอดภัยในชุมชน (Public Safety) ลักษณะแรกมักใช้เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขที่ศาลกำหนดได้แก่ เงื่อนไขการคุมประพฤติ การทำงานบริการสังคม การห้ามออกนอกบริเวณที่กำหนด ฯลฯ ส่วนลักษณะที่สอง หมายถึง การใช้ชุมชนเพื่อเป็นยุทธศาสตร์ในการลงโทษ ได้แก่ ลงโทษเพื่อการยับยั้งป้องกัน และเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู ลักษณะของชุมชนที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้นเป็นชุมชนที่มีความหมายเชิงการรักษาความปลอดภัยในชุมชนซึ่งมีคุณค่าทางการเมืองแฝงอยู่เท่า ๆ กับสารัตถะทางจริยธรรม เป็นวาทกรรมเชิงการเมืองและเชิงสาธารณะ (Public and Political Discourse) โดย “การรักษาความปลอดภัยในชุมชน” ผูกโยงกับความหมายว่า “อัตราการเกิดอาชญากรรมต่ำ” “ชาวบ้านช่วยกันป้องกัน” “ชุมชนเข้มแข็ง” และ “ลดอัตราการกระทำผิดซ้ำ” ความหมายของการรักษาความปลอดภัยในชุมชนในเชิงของนโยบายสาธารณะยังเชื่อมโยงกับเงื่อนไขของ “สถานที่” ณ “เวลา” หนึ่งเมื่อใครคนใดคนหนึ่งอาศัยอยู่ได้โดยปราศจากความกลัวการถูกทำร้ายต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สินอีกด้วย

จากแนวคิดและบทสรุปของ Smith ที่ระบุว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ต้องการ “ชุมชนตามหน้าที่” และบทบาทของ “ชุมชน” ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ การเสริมพลังกันเป็นเครือข่าย สร้างพันธะผูกพันชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ได้รับความนิยมชมชอบ ต่อต้านกระแสความนิยมลัทธิปัจเจกบุคคลที่ต่างคนต่างอยู่ ร่วมกันตระหนักรู้ถึงการล่มสลายของชีวิตชุมชนหากปรากฏขึ้น สร้างความรู้สึกเชื่อมโยงชีวิตของตนและความปลอดภัยของเพื่อนบ้านให้เกิดขึ้น ความรู้สึกปลอดภัยของ “เรา” จะกลายเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ยากและเกิดอุปสรรคขึ้นเมื่อเพื่อนบ้านเรากลายเป็นคนแปลกหน้า เมื่อพันธะผูกพันทางสังคมอ่อนแอลงด้วยความกลัวและความโดดเดี่ยว อำนาจของชุมชนก็ลดลงและอาชญากรรมกลับมีอำนาจต่อรองเพิ่มมากขึ้น และผู้แทนชุมชนส่วนหนึ่งจะเป็นผู้ที่ก้าวออกมาทำหน้าที่เป็น “คนกลาง” ในการไกล่เกลี่ยเชิงสมานฉันท์หรือเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิด

ประการที่สาม กระบวนวิธีเชิงสมานฉันท์ (Restorative Process)

องค์ประกอบที่สามของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ “การบูรณะให้กลับสู่สภาพเดิม” (Restoration) Van Ness (1996) ได้แย้งว่า เราคุ้นเคยกับการคิดว่าอาชญากรรมคือการกระทำผิดกฎหมายของรัฐซึ่งทำให้มองข้ามความสัมพันธ์ที่ว่าอาชญากรรมก่อให้เกิดอันตรายต่อเหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิดเองและชุมชนด้วย เรามาถึงจุดที่ยอมรับว่าการใช้ระบบศาลยุติธรรมทำให้เกิดมีปฏิกิริยาต่อต้านและเป็นปฏิปักษ์โดยธรรมชาติในความพยายามที่จะควบคุมสังคม และมักจะแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการลงโทษมากกว่าเยียวยาความเสียหาย ลักษณะดังกล่าวถูกนำมาใช้แม้แต่ในระบบของศาลเยาวชนปัจจุบัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจนมีลักษณะเช่นเดียวกับศาลอาญา คือเน้นปรัชญาการลงโทษมาก การมุ่งเน้นการแก้แค้นทดแทนด้วยการจำกัดเสรีภาพนั้นเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้น ไม่ใช่สิ่งที่ธรรมชาติให้มา เพราะไม่มีความสัมพันธ์ตามธรรมชาติระหว่าง “การลักขโมยกับการลงโทษจำคุก” หรือ “การฝ่าฝืนกฎจราจรกับการลงโทษปรับ” แต่อย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้ปรากฏว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไม่สนใจเชื่อมโยง “การแก้แค้นทดแทนความผิดที่กระทำ” กับ “ระดับการลงโทษ” เข้าด้วยกัน เช่นเดียวกับระบบศาลเพื่อรักษาสมดุลทางด้านศีลธรรม แต่สนใจเชื่อมโยงระหว่าง “ปัจจัยวัตถุ-สังคม-ความสัมพันธ์-และความเสียหายทางจิตใจที่เกิดจากอาชญากรรม” กับ “ประเภทและความพยายามทำให้ผู้กระทำผิดเยียวยาความเสียหายในทางสันติวิธีแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย” เข้าด้วยกันแทน

ดังนั้น การลงโทษเชิงสมานฉันท์จึงแตกต่างจากการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนโดยในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เชื่อมโยง “การลงโทษ” ไปยัง “การกระทำผิด” ของผู้กระทำผิด ต่อเหยื่ออาชญากรรมและต่อชุมชน มิใช่ต่อผู้กระทำ

ประการที่สี่ การรับผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม (Reintegration)

เช่นเดียวกับกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ “การรับและส่งคืนผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม” จะบรรลุผลได้โดยอาศัย “กระบวนการ” (Process) และ “ผลลัพธ์” (Output) ความสำเร็จของการส่งคืนผู้กระทำผิดกลับสู่สังคม (Reintegration of Offenders into Communities) เป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพราะผู้พ้นจากความผิดจะกลับคืนสู่สังคมและอาจมีอัตราการกระทำผิดซ้ำสูงซึ่งทำอันตรายต่อสังคมได้อีก ดังนั้น เรื่องนี้จึงมีคำถามสำคัญ 2 คำถามสำหรับการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ

1. ชุมชนจะส่งสัญญาณไม่ต้อนรับเขากลับคืนสู่ชุมชนได้อย่างไรในเมื่อชุมชนไม่ได้แสดงอาการขับไล่ใส่ลงเขาเมื่อมีการใช้กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ และ
2. เราจะเชื่อมั่นร้อยเปอร์เซ็นต์ได้อย่างไรว่าผู้กระทำผิดที่พ้นโทษออกมาจากระบบจะมีองค์ประกอบของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่อชุมชนแล้ว

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงใช้วิธีการที่ให้ความเคารพนับถือต่อผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดเยียวยาสาเหตุแห่งความเสียหาย และทำให้ได้รับการยอมรับกลับคืนสู่สังคมอีกครั้งภายหลังจากที่อาชญากรรมเกิดขึ้น พันธะสัญญาระหว่างผู้กระทำผิดกับชุมชนขาดสะบั้นลง และผู้กระทำผิดอาจมีรอยมลทินถูกตราหน้าจากชุมชน (Braithwaite, 1989) และอาจวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

นอกจากนี้ ผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อาจได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การจัดการความโกรธ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สร้างความสัมพันธ์เชิงอาสาศาสตร์กับสมาชิกชุมชน เช่น ครู หรือผู้ควบคุมงานที่ไปติดต่อสัมพันธ์ด้วยในฐานะผู้บำบัดกับผู้รับการบำบัดที่ให้การช่วยเหลืออย่างเป็นทางการในช่วงเวลาสั้น ๆ แต่หากปราศจากคนเหล่านี้ ผู้กระทำผิดอาจเผชิญหน้ากับอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลงตนเองกลับคืนสู่สังคม

(6) ขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในทางปฏิบัตินั้น Ron Claassen (2000) ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติวิธีและความขัดแย้ง มหาวิทยาลัยเพลโด แปะซิฟิก สหรัฐ

อเมริกา ได้เสนอขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ซึ่งเรียกว่า “กระบวนการสร้างความสมานฉันท์” (Peacemaking Process) ไว้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเชิญชวน (Invitation/Safety) การเชิญหรือแนะนำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่เหยื่ออาชญากรรม ผู้กระทำผิด และผู้สนับสนุนของทั้งสองฝ่ายให้ตกลงใจที่จะเข้าร่วมการประชุมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเข้าร่วมในกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ที่ผู้ประสานงานจัดขึ้นโดยชี้ให้เห็นความสำคัญของการที่ทั้งสองฝ่ายจะได้ใช้เวลานี้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งทำความเข้าใจถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นและแสดงความรับผิดชอบเยียวยาชาติใช้ความเสียหายดังกล่าว

2. รับทราบกฎเกณฑ์พื้นฐาน (Ground rules) ผู้เข้าร่วมประชุมพึงตระหนักว่า มีกฎเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญ ๆ บางประการซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมในการดำเนินกระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์ ได้แก่ การดำเนินการที่เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด การแสดงสิทธิในการตอบปฏิเสธได้ตลอดเวลาเมื่อรู้สึกว่าการบวนการที่ดำเนินนั้นไม่ยุติธรรมสำหรับตน การไม่พูดสอดแทรกในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งกำลังพูด และเต็มใจที่จะดำเนินกระบวนการวิธีไปสู่ข้อสรุป

3. บรรยายความรู้สึก การสรุป และการตระหนัก (Describe, Summarize, and Recognize) ขั้นตอนนี้เป็นกระบวนการวิธีทางจิตวิทยาที่ผลัดกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง โดยผู้ฟังจะเป็นผู้สรุปความภายหลังจากที่จบการฟังทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงตระหนัก ซึ่งมีรูปแบบของการสนทนา ดังนี้

คนแรก: บรรยายเกี่ยวกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือความไม่ยุติธรรมที่ประสบ

คนที่สอง: สรุปความ

คนที่สอง: บรรยายเกี่ยวกับปัญหา ความขัดแย้ง หรือความไม่ยุติธรรมที่ประสบ

คนแรก: สรุปความ

จากนั้นพิจารณาว่าจากประสบการณ์ดังกล่าวต่างตระหนักถึงคุณค่า ความหมาย ความรู้สึก ความเสียหายที่อีกฝ่ายประสบหรือไม่อย่างไร ถ้ายังไม่เป็นที่ประจักษ์ให้ย้อนกลับมาดำเนินกระบวนการในขั้นตอนนี้ซ้ำอีกครั้ง

4. แสวงหาความลงตัวในข้อตกลง (Search for Agreement)

บูรณาการหลักความยุติธรรม (Restore Equity) เป็นขั้นตอนที่ทำการสอบถามว่าจะสามารถแก้ไขเยียวยาความเสียหายได้อย่างไรในขณะนี้ ในวิธีทางที่เป็นไปได้ แสดงเจตนา ให้ความมั่นใจในอนาคต (Clarify Future Intentions) เป็นขั้นตอนที่สอบถามว่าจะสามารถป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีกในอนาคตได้อย่างไร

5.สรุปข้อตกลงและแสดงความยินดี (Summarize Agreement and Congratulate) เป็นขั้นตอนที่เขียนสรุปข้อตกลง (ถ้าบรรลุถึงข้อตกลง) กำหนดนัดประชุมเพื่อติดตามผล และแสดงความยินดีที่ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ แต่ถ้ายังไม่สามารถบรรลุถึงข้อตกลงให้ย้อนกลับไปเริ่มที่ขั้นตอนที่ 1 อีกครั้ง

6.ติดตามผล (Follow-up) เป็นขั้นตอนที่ติดตามตรวจสอบดูว่ามีการรักษาสัญญาด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกันไว้หรือไม่ ถ้าได้รับรายงานว่ามีปัญหาเกิดขึ้นให้ย้อนกลับไปเริ่มกระบวนการใหม่อีกครั้ง

Claassen ย้ำว่า “ความไว้วางใจจะเจริญงอกงามเมื่อมีการบรรลุถึงข้อตกลงและรักษาสัญญานั้นไว้”

มีข้อสังเกตว่าขั้นตอนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ดังกล่าวเป็นการนำความรู้เชิง “สหวิทยาการ” (Interdisciplinary) มาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งความไม่ยุติธรรมอันเกิดจากอาชญากรรมโดยมีการนำทฤษฎีทางจิตวิทยาการให้คำปรึกษา (Counseling Psychology) ของ Carl Roger ซึ่งเป็นทฤษฎีในระดับปฏิบัติที่ใช้ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียน และในวงการจิตบำบัดมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจริงด้วยการจัดให้มีการเผชิญหน้ากันในกลุ่มภายใต้การประสานงานและกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม โดยมีขอบเขตความเหมาะสมตามกฎหมายเป็นเกณฑ์ประกอบการพิจารณา ขณะเดียวกัน ทั้งเหยื่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิดต่างก็มี “ทางเลือก” ที่จะกลับไปใช้การดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักได้ตลอดเวลา

(7) ประเภทคดีที่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2545) ศึกษาพบว่าอันที่จริงแล้วไม่ได้มีกฎเกณฑ์กติกาว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใช้ได้กับความผิดเล็กน้อยเท่านั้น ดังเช่นในราวันดา Bishop Rismond TuTu ให้สัมภาษณ์ว่าได้นำเอาเรื่อง Restorative Justice ไปใช้เพื่อสร้างสมานฉันท์ในระหว่างเผ่าพันธุ์ในราวันดา ในแคนาดาได้มีการใช้ในกรณีการประพาศติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ในเท็กซัสได้ใช้ในคดีฆาตกรรมเพื่อให้เหยื่ออาชญากรรมที่มีชีวิตหลงเหลืออยู่หรือผู้เป็นญาติได้มีโอกาสพบกับผู้กระทำผิดเพื่อสร้างความรู้สึกที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในสังคมโลกส่วนใหญ่ นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับความผิดประเภทที่เด่นชัด ได้แก่

ความผิดที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำ (Juvenile Delinquents)

ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์มีการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับคดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิดโดยมีกฎหมายรองรับ ในหลาย ๆ ประเทศในยุโรป เช่น ในอังกฤษ เยอรมัน ออสเตรเลีย ฯลฯ รวมทั้งแคนาดา และสหรัฐอเมริกาที่ใช้วิธีนี้เป็นหลักเพิ่มมากขึ้น ส่วนรูปแบบที่ใช้จะมีลักษณะเช่นเดียวกันคือ ใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัว (Family Group Conferences หรือ FGCs)

ความผิดจากความรุนแรงในครอบครัว (Domestic Violence)

“ครอบครัว” ได้ชื่อว่าเป็นด่านแรกในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมให้แก่สังคม แต่จากข้อเท็จจริงที่ผ่านมาปรากฏว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นในครอบครัวเป็นจำนวนมากทั้งด้านความดีและความรุนแรงไม่แตกต่างกันที่เกิดกับสังคมภายนอก โดยมี “ผู้หญิง” ซึ่งเป็นสมาชิกครึ่งหนึ่งของครอบครัวและครึ่งหนึ่งของโลกใบนี้ต้องตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่เกิดจากน้ำมือของผู้ชายที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันกับตนในฐานะผู้นำครอบครัว คู่สมรส เพื่อนคู่คิด ฯลฯ เพราะอาชญากรรมและความรุนแรงที่เกิดกับผู้หญิงเหล่านี้เป็นเรื่องที่ถูกชักจูงให้เข้าใจว่าเป็นเรื่องน่าอับอาย เป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่สมควรเปิดเผยให้สาธารณชนรับรู้ ทำให้ตลอดเวลาที่ผ่านมาผู้หญิงส่วนใหญ่ที่ประสบปัญหาดังกล่าวต้องอดทน ใช้ชีวิตอย่างทุกข์ทรมาน และต้องเจ็บปวดชอกช้ำตามลำพังอยู่ในอาณาจักรของ “ครอบครัว” ที่ชายเป็นใหญ่ อยู่ในขอบเขตแห่ง “กฎหมาย” ที่มองผู้หญิงด้วยสายตาเช่นเดียวกับที่ผู้ชายมองและปฏิบัติ และอยู่ในสนามอำนาจของ “บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม” ที่มีอคติและเลือกปฏิบัติด้วยชั้นตอน กระบวนการ และกลไกที่ดูเสมือนหนึ่งยังให้เกิดความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคกันในสังคมสำหรับทุกคน แต่ไม่ใช่ต่อผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงโดยเฉพาะจากชายที่ได้ชื่อว่าเป็นสามีของตน

เมื่อกรณีการกระทำผิดและความรุนแรงต่อผู้หญิงดังกล่าวถูกส่งผ่านมาสู่ “กระบวนการยุติธรรม” ซึ่งตั้งรับปัญหาสังคมอยู่ปลายทางของปัญหานั้น บรรดาเหยื่ออาชญากรรมผู้เคราะห์ร้ายต่างก็คาดหวังจะได้รับ “ความยุติธรรม” ที่ปราศจากความลำเอียงทางเพศ ตลอดจนได้รับความเห็นอกเห็นใจเยียวยาจิตใจความเสียหายตามสมควร แต่ปรากฏว่าการณ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้เพราะบรรดาเหยื่ออาชญากรรมที่เป็นผู้หญิงเหล่านี้ต่างก็ประสบกับ “การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงซ้ำสอง” ซึ่งเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างอันมีผลกระทบต่อจิตใจที่กระบวนการยุติธรรมปฏิบัติต่อเหยื่ออาชญากรรมราวกับ “คนชายขอบของกระบวนการยุติธรรม” อีกครั้ง ขณะเดียวกันการที่จะนำตัวสามีผู้ทำร้ายภรรยาซึ่งเป็นผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและจำคุกไว้ก็อาจไม่เกิดประโยชน์อันใด เพราะครอบครัวอาจขาดกำลังสำคัญที่ต้องพึ่งพาอาศัยและทำมาหากิน ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวและบุตรหลานตามมา ดังนั้น คดีความรุนแรงใน

ครอบครัวจึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการยุติธรรมที่มีลักษณะเฉพาะที่เข้าใจทั้งความรู้สึกของเหยื่อ อาชญากรรม ช่วยบำบัดเยียวยาสามีที่นิยมความรุนแรงและเข้าใจปัญหาของสัมพันธภาพใน ครอบครัวไปพร้อม ๆ กันในลักษณะของ “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์”

นับได้ว่า กรณีดังกล่าวเป็นปัญหาสังคมกึ่งอาชญากรรมที่ต้องใช้ช่องทางพิเศษของ กระบวนการยุติธรรมหรือใช้กระบวนการยุติธรรมที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งสังคมโลกได้พัฒนาแนวคิด และวิธีการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่ให้ความสำคัญกับ “เหยื่ออาชญากรรม” ในฐานะ ประธานของปัญหามากยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยคำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เสียหายและแสวงหา วิธีการที่จะให้ผู้กระทำผิดเยียวยาชดใช้และปรับปรุงนิสัยความประพฤติอย่างเป็นรูปธรรมมาก ยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้กับเรื่องนี้ได้

ความผิดอาญาต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาที่ยอมความกันได้

คดีอาญาประเภทนี้เป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้เป็นความผิดอันยอม ความกันได้ ซึ่งโดยปกติจะมีลักษณะที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิส่วนบุคคลมิได้กระทบกระเทือน สาธารณชน กฎหมายจึงยินยอมให้ถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความกันได้และเมื่อยอมความกันได้แล้ว ผู้เสียหายจะนำคดีมาฟ้องร้องอีกไม่ได้ คดีอาญาประเภทความผิดที่ยอมความกันได้ตามประมวล กฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา (มาตรา 276 วรรค 7) ความผิดฐาน อนาคต (มาตรา 278 และ มาตรา 284) ความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ (มาตรา 309 วรรค 1) ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น (มาตรา 310 วรรค 1 และ มาตรา 311 วรรค 1) ความผิด ฐานหมิ่นประมาท (มาตรา 326-328) ความผิดฐานฉ้อโกง (มาตรา 341-342, 344-346 และ มาตรา 349-350) ความผิดฐานยกยอกทรัพย์ (มาตรา 352-355) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ (มาตรา 358-359) ความผิดฐานบุกรุก (มาตรา 362-364) ฯลฯ

การดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

การกระทำผิดบางอย่างผู้กระทำมีความผิดทั้งทางแพ่งและทางอาญา เนื่องจาก การกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบความผิดทางอาญาในขณะเดียวกันยังทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ด้วย ลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดทางแพ่งเกี่ยวข้องกับทางอาญา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคดี แพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้น ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาและยังต้องชดใช้ ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายอีกด้วย เพราะฉะนั้นข้อพิพาทในลักษณะนี้จะ ระวังลงได้ก็ต่อเมื่อคู่พิพาทตกลงประนีประนอมกันทั้งคดีอาญาและคดีแพ่งด้วย ถ้าตกลงเฉพาะ คดีแพ่งโดยไม่ได้กล่าวถึงความผิดทางอาญานั้นหาจะมีผลต่อเนื่องถึงการยอมความในทางอาญาไม่ ในทำนองเดียวกันการยอมความในคดีอาญาอย่างเดียวก็น่าจะมีผลรวมถึงการประนีประนอมในทาง

แพ่งไม่ และในกรณีที่เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญานี้ก็ต้องพิจารณาก่อนว่าคดีอาญานั้นเป็นคดีอาญาอันยอมความกันได้หรือไม่ด้วย ซึ่งถ้าเป็นคดีอาญาแผ่นดินซึ่งยอมความกันไม่ได้ก็จะประนีประนอมยอมความกันได้เฉพาะคดีแพ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ อื่น ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการจำคุกกระยะสั้น

คดีอาญาประเภทนี้เป็นความผิดประเภทที่แม้จะมีโทษเพียงเล็กน้อยเท่านั้นแต่กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นคดีความผิดอันยอมความกันได้เพราะถือว่าเป็นความผิดต่อแผ่นดิน ทำให้ต้องมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีไปตามลำดับขั้นตอน แต่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมแต่ละลำดับ ได้แก่ ตำรวจ อัยการ และศาลอาจใช้ดุลพินิจเพื่อเบี่ยงเบนคดีประเภทนี้ออกนอกกระบวนการตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้ได้เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกกระยะสั้นอันก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้กระทำผิดและสังคมมากกว่า รวมทั้งลดความแออัดในเรือนจำได้ทางหนึ่ง ความผิดคดีอาญาเล็ก ๆ น้อย ๆ ประเภทนี้ได้แก่ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ (มาตรา 334) ความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ (มาตรา 336) ความผิดที่กระทำโดยประมาท ฯลฯ เป็นต้น

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2551) กล่าวไว้ว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใช้กับความผิดในกรณีต่อไปนี้

1. ความผิดที่เด็ก/เยาวชนเป็นผู้กระทำ
2. ความผิดจากความรุนแรงในครอบครัว
3. ความผิดที่กระทำโดยประมาท
4. ความผิดที่ยอมความกันได้
5. ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงโทษจำคุกกระยะสั้น

และการเยียวยาใช้ได้แก่

1. การขอโทษ/ขอขมา (apologizing) ต่อหน้ากลุ่มเพื่อน/ที่ทำงาน/ตัวต่อตัว
2. การจ่ายค่าทำขวัญและการชดใช้ค่าเสียหาย (reparation and restitution)
3. การประนีประนอม (เยียวยา) (Conciliation) กรณีเป็นความผิดทางเพศ/รุนแรงที่มีความเสียหายบาดเจ็บทางอารมณ์ จิตใจ
4. การชดใช้เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic reparation) เช่นการทำงานบริการสังคม/หรือบริการสาธารณะประโยชน์ที่ไม่ใช่ตัวเหยื่อ

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสังคมร่วมสมัย เป็นพัฒนาการอีกรูปแบบหนึ่งของ “การกระทำทางสังคม” ที่สมาชิกในสังคมแสดงปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเมื่อมี อาชญากรรมหรือ

การกระทำผิด ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อ-ผู้กระทำผิด-ชุมชน จึงเป็นระบบความสัมพันธ์ที่ประชาชนมีต่อกันในการควบคุมสังคมเมื่อมีความขัดแย้งที่เรียกว่าอาชญากรรมเกิดขึ้น และระบบนี้ ก็มีความสัมพันธ์ต่อระบบสังคมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งระบบดังกล่าวประกอบด้วยโครงสร้างที่ทำหน้าที่อย่างมีระเบียบแบบแผนในตัวเอง มีการคงอยู่และการสืบเนื่องของแบบแผนโครงสร้างหน้าที่ทางสังคมว่าด้วยการยุติปัญหาความขัดแย้ง เพื่อสร้างเสถียรภาพของสังคม

ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากการกระทำระหว่างกันทางสังคมระหว่างบุคคลที่มีความผูกพันกันทางสังคมแต่มีความขัดแย้งในความสัมพันธ์กันซึ่งในที่นี้คือ เหยื่อและผู้กระทำผิด “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของสังคมจะเป็นตัวกำหนดหน้าที่ให้มีการทำงานร่วมกันเกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ ระหว่าง “เหยื่อ-ผู้กระทำผิด-ชุมชน” และอาจรวมถึงผู้สนับสนุนของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้ทุกฝ่ายในสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ ยอมรับว่ามีความขัดแย้ง เอาเปรียบ หรือล่วงละเมิดกันเกิดขึ้น และจัดการกับความขัดแย้งนั้นร่วมกันอย่างจริงจังทำให้ความขัดแย้งยุติลง มีผู้รับผิดชอบ มีการชดใช้เยียวยาและส่งผลให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชนนั้น

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ปรากฏในสังคมโลกและสังคมไทยปัจจุบัน จึงยังคงไว้ซึ่งแนวคิดและหลักการควบคุมทางสังคมตามแบบโบราณแต่ปรากฏในภาพลักษณ์ใหม่ หรือรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะหลอมรวม “ระบบการเยียวยาสมานฉันท์ความสัมพันธ์ของคู่ขัดแย้ง” เกาะเกี่ยวเข้าไปในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมที่เป็นทางการอย่างแนบเนียน ส่วนระบบรูปแบบและวิธีการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมวัฒนธรรมและกระบวนการยุติธรรมไทยและสามารถทำงานได้อย่างจริงจังนั้นเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

(8) แนวคิดการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาด้วยยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

เฉลิมชัย หาญกล้า (2553) ได้สรุปการจัดการความรุนแรงในระดับโรงเรียนไว้ว่า ความรุนแรงในโรงเรียนมีให้เห็นกันในหลายลักษณะผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงทางร่างกาย เช่น การทะเลาะวิวาทซึ่งมีมากขึ้นตามลำดับ และมีความรุนแรงยิ่งขึ้น หรือความรุนแรงทางเพศ เช่น การล่วงละเมิดทางเพศซึ่งเกิดขึ้นอย่างมากมาย การจัดการกับปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนจึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องของการนำ PIE Process มาใช้เพื่อมองการจัดการอย่างเป็นระบบจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

P – Planning การเตรียมการเพื่อจัดการกับความรุนแรงในโรงเรียน จะต้องเกิดจากตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ดังนั้นในการวางแผนจึงประกอบด้วย

1. โรงเรียนควรมีแผนการสร้างความตระหนักให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องเตรียมตัวให้พร้อม และรู้เท่าทันความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

2. กำหนดให้การจัดการความรุนแรงเป็นนโยบายที่สำคัญ และนำเสนอเป็นแผนงานโครงการ และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

3. กำหนดผู้รับผิดชอบหรือจัดตั้งคณะทำงานเพื่อการจัดการกับความรุนแรงในโรงเรียนโดยมีเครือข่ายเชื่อมโยงกับภายนอกเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา

I – Implementation การดำเนินการเพื่อให้การจัดการกับความรุนแรงในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรดำเนินการดังนี้

1. สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงเข้าไปในหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงผลที่เกิดจากความรุนแรง ตลอดจนหาแนวทาง จัดการได้อย่างเหมาะสมหากต้องเผชิญกับเหตุการณ์เหล่านั้น

2. เร่งรัดการปฏิบัติตามแผนงาน / โครงการเพื่อการจัดการกับความรุนแรงในโรงเรียนให้ เป็นไปตามแผน

3. สอดส่อง ดูแล และเฝ้าระวังไม่ให้เกิดความรุนแรงขึ้นในโรงเรียน

4. ส่งเสริมการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี โดยยึดแนวทางการสมานฉันท์ เพื่อเป็นบทเรียนทางการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

5. หลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยวิธีการที่รุนแรง สะเทือนใจ ซึ่งจะนำไปสู่การบ่มเพาะความรุนแรงของเด็ก

6. พัฒนาแกนนำนักเรียนเพื่อสร้างเครือข่ายการป้องกันความรุนแรงภายในอย่างทั่วถึง

7. ควบคุม ตรวจตราสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงเด็กได้ง่าย

8. ส่งเสริมการจัดบริการแนะแนว เพื่อการค้นหาศักยภาพของเด็กในทางที่เหมาะสม

9. ประสานงานเครือข่ายภายนอก เพื่อร่วมกันจัดการกับปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน

E – Evaluation สำหรับขั้นตอนสุดท้ายในการจัดการความรุนแรงในโรงเรียน คือ

1. การประเมินผลเพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า ความสำเร็จ ตลอดจนข้อบกพร่องของการปฏิบัติซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบเพื่อการจัดการที่เหมาะสมต่อไป การดำเนินการควรประกอบด้วย

2. การประเมินโครงการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการความรุนแรงในโรงเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อเปรียบเทียบลักษณะ และปริมาณของปัญหา ก่อนและหลังการนำแผนสู่การปฏิบัติ

4. การจัดประชุมคณะทำงานเพื่อทบทวนบทบาท และวิเคราะห์ผลสำเร็จ ตลอดจน ปัญหาอุปสรรคในการจัดการกับความรุนแรง

5. การจัดประชุมประชาคมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายองค์กรภายนอก เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นเพิ่มเติม แนวโน้มของความรุนแรงในสังคม และแนวทางการดำเนินการที่ควรธำรงไว้หรือควรปรับเปลี่ยน

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์(2549) สรุปการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีสมานฉันท์:จาก “กระบวนการยุติธรรม”สู่“โรงเรียน” ไว้ว่า นอกจากปัญหาความรุนแรงที่ทวีเพิ่มขึ้นในสถานศึกษาแล้ว การจัดการความขัดแย้งซึ่งเดิมยอมรับกฎระเบียบที่เข้มงวด การลงโทษที่รุนแรง และการใช้ดุลยพินิจที่เด็ดขาดของครูก็เปลี่ยนแปลงไป ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้สั่งห้ามการใช้ “ไม้เรียว” ในการลงโทษเด็กอย่างเด็ดขาด ซึ่งแม้อาจกล่าวได้ว่าเป็นความก้าวหน้าในการเคารพสิทธิพื้นฐานของเด็ก แต่ในอีกมุมหนึ่งก็เริ่มเรียกร้อง “ไม้เรียว” ของคุณครูให้กลับคืนมา เพราะมองว่าไม่มีการควบคุมพฤติกรรมของเด็กอย่างเหมาะสมอันอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของความไม่มีระเบียบวินัย และปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นมากในขณะนี้ ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะเป็นโอกาสที่ดีที่จะพิจารณาถึงมาตรการใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดการข้อพิพาทและความขัดแย้งทั้งหลายแทนการลงโทษแบบเดิม โดยเฉพาะการนำเอาแนวทางการระงับข้อขัดแย้งด้วยวิธีสมานฉันท์ในโรงเรียนมาพิจารณาปรับใช้อย่างจริงจัง อาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยยังขาดมาตรการในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่ต้นเหตุอย่างจริงจัง โดยเฉพาะขาดมาตรการในเชิงการป้องกันปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ที่สำคัญที่ขาดเป็นอย่างมากคือ การขาดการส่งเสริมการพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในการใช้แนวทางสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง ทั้งในครอบครัว โรงเรียน และสังคม ซึ่งเมื่อคำนึงถึงสภาพความร้ายแรงของปัญหาที่หากไม่แก้ไขกันที่ต้นตออย่างจริงจัง จะส่งผลเสียหายอย่างมากต่อสังคมไทยทำให้มีความจำเป็นที่ต้องหันกลับไป “สร้างภูมิคุ้มกัน” โดยการลงทุนที่ตัวเด็กและเยาวชน ด้วยการสร้างทัศนคติและค่านิยมด้านสันติวิธีและความสมานฉันท์ในตัวเด็กทดแทนแนวโน้มค่านิยมที่นำไปสู่ความรุนแรง ด้วยเหตุนี้การนำเอาแนวทางการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีสมานฉันท์(Restorative Practices for Conflict Resolution in Schools) มาใช้ในโรงเรียนน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่หากดำเนินการได้อย่างเหมาะสมน่าจะเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุดและหากมีการพัฒนาอย่างจริงจังต่อไปก็น่าจะเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุดและหากมีการพัฒนาอย่างจริงจังต่อไปก็น่าจะนำไปสู่การบรรเทาวัฒนธรรมการใช้ความรุนแรงลงได้บ้างไม่มากนัก โดยเฉพาะหลักการแก้ปัญหาที่ใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ตัวนักเรียนที่เป็นคู่กรณี ประชาคมนักเรียนในโรงเรียน ครู

ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งน่าจะมีส่วนทั้งในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างตรงจุดและยุติ การขยายตัวของปัญหา การสร้างทัศนคติและทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในหมู่เยาวชน การสร้างความรู้ ความเข้าใจกันระหว่างประชาคมนักเรียน ครู ผู้ปกครอง รวมตลอดถึงชุมชน

จุฑารัตน์ เชื้ออำนวย (2552) สรุปไว้ว่า แนวคิดยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา (Restorative justice in school) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการลดพฤติกรรมเกเรของ นักเรียนด้วยการปรับพฤติกรรม เปลี่ยนทัศนคติ และเพิ่มพูนความตระหนักรู้ เล็งเห็นถึงผลเสียหาย ที่เกิดตามมาจากการกระทำใดๆ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาเชื่อว่าการเรียนรู้อย่างมี ประสิทธิภาพไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าสัมพันธ์ภาพของผู้คนในสถานศึกษาถูกทำลายลง ดังนั้น ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาจึงได้รับการออกแบบเพื่อโยงยึดให้คู่กรณีที่มีความขัดแย้งได้ แสวงหาทางออก หรือ บรรลุถึงหนทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของตนเองร่วมกัน เนื่องจากไม่มีใครสามารถแก้ปัญหาหว่านคนสองคนได้ดีกว่าบุคคลทั้งสองนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งที่ เกิดขึ้นระหว่างครู/อาจารย์กับนักเรียน/นักศึกษา นักเรียน/นักศึกษากับนักเรียน/นักศึกษา หรือ สถานศึกษากับผู้ปกครองก็ตาม อีกทั้งยังเป็นภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของคู่กรณีและ ผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องเข้าร่วมประชุมเชิงสมานฉันท์เพื่อจัดการความขัดแย้งเหล่านั้นด้วยกัน เมื่อ ประยุกต์ความหมายของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาเทียบเคียงกับหลักการพื้นฐานแห่ง สหประชาชาติว่าด้วยการดำเนินโครงการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในเรื่องอาญา สามารถอธิบาย ความหมายของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

“ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” หมายถึง วิธีการใดๆ ซึ่งผู้เสียหายและผู้กระทำให้เกิดความเสียหายและในกรณีที่เหมาะสม อาจมีบุคคลอื่นๆ หรือสมาชิกคนอื่นๆ ของประชาคมในสถานศึกษา หรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมกันอย่างจริงจังในการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปแล้วอาจมีการช่วยเหลือโดย “ผู้ประสานงาน” (Facilitator) หนึ่ง รูปแบบวิธีการของยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ได้แก่ การไกล่เกลี่ย การประนอมข้อพิพาท การประชุม กลุ่ม หรือเรียกรวมกันว่า การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์

“ผลในทางสมานฉันท์” หมายถึง ข้อตกลงที่เป็นผลมาจากการประชุมเชิงสมานฉันท์ ผล ในทางสังคมได้แก่ การตอบสนองด้วยการเยียวยาชดใช้การทำงานบริการสังคม การขออภัย ฯลฯ โดยมุ่งหมายเพื่อให้ตรงกับความต้องการและความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลและของคู่กรณี ร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลในการทำให้ผู้เสียหายและผู้กระทำได้กลับคืนมาด้วยความสัมพันธ์ใหม่ที่ดีต่อกัน

“คู่อกรณีย์” หมายถึง ผู้เสียหาย ผู้กระทำให้เกิดความเสียหาย หรืออันตรายและบุคคลอื่นๆ หรือสมาชิกคนอื่นๆ ของประชาคมในสถานศึกษาหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากอันตรายที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจมีส่วนร่วมในการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์นั้น

“ผู้ประสานงาน” หมายถึง บุคคลซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของคู่อกรณีย์ในการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์โดยเป็นผู้มีความยุติธรรมและเป็นกลาง และอาจเป็นครู/อาจารย์ เจ้าหน้าที่ หรือ นักเรียน/นักศึกษาก็ได้

การนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้จัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญ ดังนี้

ประการแรกหลักคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงสมานฉันท์ต้องสมัครใจและต้องได้รับทราบว่าทางเลือกต่างๆ ในการแก้ปัญหา มีช่องทางใดบ้างอย่างครบถ้วนก่อน หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติโดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติของกรณีขัดแย้งที่เกิดขึ้น เข้าถึงและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และพร้อมที่จะให้คำแนะนำช่วยเหลือ มีเทคนิควิธีการหลากหลายในการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ พยายามใช้วิธีการจัดการความขัดแย้งทางเลือกอื่นๆ ก่อนที่จะใช้วิธีดำเนินการตามกฎหมาย ให้ความมั่นใจว่าจะไม่ใช่ข้อมูลข่าวสารไปในทางอคติต่อผลประโยชน์ของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงสมานฉันท์ ปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยของบุคคล คุ้มครองและให้การสนับสนุนผู้สมัครใจเข้ามามีส่วนร่วม เคารพต่อสิทธิพลเมืองและรักษาเกียรติของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ประการที่สองหลักการปฏิบัติต่อผู้ได้รับความเสียหายและอันตราย เคารพต่อประสบการณ์ ความเป็น และความรู้สึกส่วนตัว ตระหนักถึงอันตรายและความสูญเสียที่เขาได้รับอย่างจริงจัง ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียกร้องและการชดเชยเยียวยาความเสียหาย เปิดโอกาสให้สื่อสารกับผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายหรือละเมิดสัมพันธ์ภาพถ้าผู้ได้รับความเสียหายและอันตรายเต็มใจ เป็นคนแรกสมควรได้รับการคำนึงถึงว่าควรได้รับการเยียวยาและการชดเชยความเสียหายก่อนผู้อื่น

ประการที่สามหลักการปฏิบัติต่อผู้ทำให้เกิดความเสียหายหรือทำอันตรายต่อผู้อื่น เปิดโอกาสให้เสนอการขออภัยและเยียวยาชดเชย จัดให้มีการเยียวยาชดเชย จัดให้มีการเยียวยาชดเชยได้อย่างเหมาะสมแก่ความเสียหายที่ได้กระทำลงไปอย่างเต็มกำลังความสามารถ เคารพต่อเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ที่รับผิดชอบชดเชยเยียวยา

ประการที่สี่หลักความสัมพันธ์แห่งประโยชน์ของสถานศึกษา ชุมชน และสังคมส่วนร่วม การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้ปลอดภัยและการสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้

จาก “กระบวนการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์” และวัตถุประสงค์ที่ได้จากอัตราการลดลงของพฤติกรรมต่อต้านสังคม อาชญากรรม หรือความรุนแรงของอันตรายที่ได้รับ ให้การส่งเสริมสนับสนุนความสมานฉันท์ของชุมชนพร้อมๆกันกับความเคารพต่อวัฒนธรรมที่หลากหลาย สิทธิส่วนบุคคล ความรับผิดชอบต่อสังคมและหลักนิติธรรม เปิดโอกาสให้ทุกคนเรียนรู้เกี่ยวกับ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และการจัดการความขัดแย้ง เชิงสันติวิธี หรือวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงอื่นๆ

ประการที่ห้าหลักการทำงานร่วมเป็นเครือข่ายยุติธรรมชุมชนของสถานศึกษา ความขัดแย้งเกือบทุกกรณีสามารถใช้วิธีการสมานฉันท์จัดการความขัดแย้งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือกได้ ยกเว้นกรณีที่มีความเสียหายร้ายแรง หรือเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายซ้ำอีก หรือเป็นประเด็นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะที่รัฐ/สังคมกำหนดไว้ หรือเป็นกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้ ในสาระสำคัญอันเป็นข้อเท็จจริง หรือความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือครอบครัวของคู่กรณี หลีกเลี่ยงการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมโดยคำนึงสิทธิตามกฎหมายประกอบ แสวงหาโอกาสทุกวิถีทางเพื่อให้ผู้กระทำความเสียหาย หรือทำให้เกิดอันตรายขึ้นนั้นได้มีช่องทางขอใช้เยียวยาแก้ไข ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นก่อนส่งต่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ประการที่หกหลักการปฏิบัติของโรงเรียน ตั้งเป้าหมายเบื้องต้นไว้ที่การเยียวยาขอใช้ความเสียหาย ใช้ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างเสมอภาคเป็นธรรม เหมาะสมและจริงจัง เมื่อใดก็ตามที่เห็นว่าควรใช้ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แต่ผู้เสียหายปฏิเสธที่จะรับการขอใช้เยียวยาหรือไม่อยู่ในสภาพที่จะรับการขอใช้เยียวยาได้ ก็ควรจัดให้ผู้ทำความเสียหายขอใช้เชิงสมานฉันท์แก่สถานศึกษา หรือแก่บุคคลอื่นที่ร่วมได้รับความทุกข์ทรมานจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแทน การสมัครใจแสดงความรับผิดชอบขอชดเชยใช้เยียวยาความเสียหายหรืออันตรายที่ก่อขึ้นของผู้กระทำ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง พึงรักษาความลับของเรื่องราวที่ได้รับทราบมาจากการประชุมเชิงสมานฉันท์อย่างเคร่งครัด

ประการที่เจ็ดหลักการสำหรับเครือข่ายยุติธรรมชุมชนที่ทำงานกับสถานศึกษา ต้องมีการฝึกหัดอบรมเจ้าหน้าที่ก่อนลงมือปฏิบัติ คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ฝึกหัดบุคลากรผู้มีความเหมาะสม เป็นกลางและยุติธรรมเพื่อปฏิบัติงาน ให้บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ประสานงานหรือคนกลางคงความเป็นกลางและยุติธรรมในเวทีประชุมเพื่อจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์โดยต้องไม่แสดงบทบาทอื่นๆ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ต้องให้คำมั่นที่จะรักษาความลับที่ได้ล่วงรู้มาจากการประชุมเชิงสมานฉันท์ รวมทั้งประเด็นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับพยานหลักฐานที่ใช้ในการดำเนินคดีตามกฎหมาย มีส่วนร่วมสนับสนุนการรักษาความลับเกี่ยวกับสาระจากการประชุมเชิงสมานฉันท์ ประสานงานและเสริม

พลังคู่กรณีฝ่ายที่อ่อนด้อยกว่าในการเจรจาต่อรอง ส่งเสริมสนับสนุนพฤติกรรมที่ทำให้เกียรติต่อกระบวนการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ ส่งเสริมสนับสนุนการให้เกียรติอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่คู่กรณีในกระบวนการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ โดยแยก “บุคคล” ออกจาก “การกระทำ” สนับสนุนการฝึกหัดอบรมและให้บริการแก่ผู้มีส่วนร่วมนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ใช้ตลอดจนชุมชนโดยรวม

บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ประสบความสำเร็จในสถานศึกษา คือ อาจารย์ใหญ่/คณบดี/อธิการบดี ความยากของการนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้อยู่ที่การปรับเปลี่ยน “นโยบายการลงโทษ” ต่อพฤติกรรมเกเรของนักเรียนไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการปรับ “พฤติกรรมเชิงบวก” ให้แก่เยาวชนเหล่านี้จะทำให้เกิดความพอเหมาะพอควรกับแต่ละประชาคมสถานศึกษาได้อย่างไร ดังนั้นบุคคลดังกล่าวจึงเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษาว่าจะบริหารจัดการไปในทิศทางเชิงสมานฉันท์หรือแก้แค้นลงโทษทัณฑ์

การนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แบบ “ทั้งโรงเรียน/สถานศึกษา” (Whole-School Approach) จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบและกระบวนการคิดอย่างรอบคอบหลายประการทั้งการจัดระบบค่านิยม พัฒนาความเป็นมืออาชีพ สร้างหลักสูตรรวมทั้งการพัฒนาการบริหารจัดการองค์การสถานศึกษาควบคู่กันไป แต่ก็เป็นเรื่องท้าทายที่คุ้มค่าแก่การลงทุนลงแรงสำหรับอนาคตของสังคมไทย เนื่องจากยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นวิธีการที่ใช้จัดการความขัดแย้งที่ใช้ได้ในทุกที่ที่เกิดความขัดแย้งไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งที่รุนแรงระดับที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หรือระดับเล็กน้อยๆในสถานศึกษาก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีส่วนได้เสียในปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีลักษณะไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้เสียหายหรือเหยื่อที่ได้รับอันตรายมีลักษณะเจ็บปวด ทุกข์ระทม โกรธแค้น เช่นเดียวกับเหยื่ออาชญากรรมทั่วไปในสังคม แตกต่างกันตรงที่การกระทำนั้นเกิดขึ้นในหรือนอกรั้วสถานศึกษาเท่านั้น ผู้กระทำให้เกิดความเสียหายมีลักษณะไม่ต่างจากเด็กและเยาวชนกระทำผิดทั่วไป เพียงแต่พฤติกรรมหรือการกระทำในสถานศึกษาส่วนใหญ่จะมีระดับความรุนแรงน้อยกว่า กฎเกณฑ์ของโรงเรียนเปรียบเทียบกับกฎหมายของบ้านเมืองที่ผู้ฝ่าฝืนจะต้องได้รับการลงโทษ ครูอาจารย์คือ ผู้รักษากฎกติกาของโรงเรียน เช่นเดียวกับการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และอาจารย์ใหญ่/คณบดี/อธิการบดี เปรียบได้กับผู้พิพากษาที่ตัดสินลงโทษอย่างหนึ่งอย่างใดต่อความผิดที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจกระทำด้วยตนเองหรือโดยรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการฝ่ายปกครอง/กิจการนักศึกษา

การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษามีลักษณะเป็นกระบวนการเชิงป้องกันที่มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นการจัดการสัมพันธภาพ (Relationship Management) ระหว่างบุคคล มิใช่เน้นที่การจัดการพฤติกรรม (Behavior Management) ของบุคคล สิ่งที่จะช่วยให้เกิดการจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาได้ก็คือ การช่วยให้บรรดาครูอาจารย์เปลี่ยนมุมมองบทบาทของตนเองว่าตนสามารถเป็นผู้ประสานงานให้เกิดการเยียวยาและสมานฉันท์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งเมื่อไหร่ที่ครูรู้สึกว่าการแสดงบทบาทเดิมของตนมีความอ่อนแอไม่มีความมั่นคง เมื่อนั้นจะเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้สำหรับทั้งตัวครู/อาจารย์เองและสำหรับนักเรียน/นักศึกษา สำหรับบทบาทของ “ทรี-โอบีปะ” หรือ “ความรู้สึกละเอียดใจ” ในยุทธวิธีเชิงสมานฉันท์นั้นไม่ควรจะสร้างให้มีลักษณะเป็นเพียงเครื่องจักรหรือกลไกที่ผลิตวัฒนธรรมดังกล่าวออกมาอย่างปราศจากความจริงใจ ในลักษณะกระบวนการเปลี่ยนผ่านหรือมุ่งเน้นรับสารภาพเพื่อนำไปสู่รูปแบบการแสดงความละเอียดใจแบบฉาบฉวย โดยควรคำนึงถึงพิธีกรรมและนัยความสำคัญของพิธีกรรมในกระบวนการเชิงสมานฉันท์บางลักษณะประกอบด้วยเช่นกัน ขณะเดียวกันก็ต้องกำหนดรู้ให้ชัดเจนว่ากระบวนการขอภัยและให้อภัยเชิงสมานฉันท์แบบไทยๆ ควรมีรูปแบบพิธีกรรมที่เหมาะสมอย่างไร เพื่อประยุกต์รูปแบบการแสดงออกทางวัฒนธรรมตะวันตกบางอย่างให้สอดคล้องเหมาะสมกับสังคมไทย

ท้ายที่สุดต้องไม่ลืมกิจกรรมที่เสริมกำลังใจให้กับพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงามที่ผู้กระทำผิดเหล่านั้นได้ปรับแก้ เยียวายาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของเขาให้เข้าที่เข้าทางดั้งเดิมแล้ว เช่น การกล่าวชมเชย การเลี้ยงอาหารว่างมื้อเล็กๆ ฯลฯ เพราะยุวชนเหล่านั้นเรียนรู้แล้วว่า เขาได้กระทำบางสิ่งบางอย่างผิดไปแล้ว และได้ทำการแก้ไขด้วยการลบและล้างภาพเหล่านั้นออกอย่างเรียบร้อย ดังนั้นเขาควรได้รับแรงเสริมพฤติกรรมใหม่ที่เหมาะสม ซึ่งเพียงจะลงมือกระทำการแก้ไขให้สิ่งต่างๆ ให้เข้าที่เข้าทางและเป็นพิธีกรรมเล็กๆ น้อยๆ ที่มีคุณค่าทางจิตใจในการส่งเสริมการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคมอย่างมหาศาล

2.3 แนวคิดปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์

(1) ปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ (Restorative Practices)

ปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ คืออะไร? (What is restorative practices?) สถาบันนานาชาติเพื่อการปฏิบัติเชิงสมานฉันท์(International Institute for Restorative Practices(IIRP),2112) ซึ่งเป็นผู้นำในการศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ กล่าวไว้ว่า ปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ เป็นขอบเขตการศึกษาใหม่ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพมนุษย์เชิงบวกมีผลต่อพฤติกรรมของ

มนุษย์และการเสริมสร้างพลเมืองในสังคมโลก ซึ่งพื้นฐานของปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์นั้นก็เพื่อให้มนุษย์มีความสุขมากขึ้น โดยมีการผสมผสานความร่วมมือก่อให้เกิดประสิทธิภาพสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

ขอบเขตของปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์นั้น เพื่อทุกด้านของสังคม ครอบครัว ห้องเรียน โรงเรียนและเรือนจำ สมาคม รัฐบาล แม้กระทั่งระดับชาติ ปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์สามารถพัฒนาความสัมพันธ์ขององค์กรให้ดีขึ้นช่วยทำให้องค์กรมีการช่วยเหลือกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนที่นำปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ไปใช้สามารถลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การข่มขู่ ความรุนแรง และอาชญากรรมในหมู่นักเรียนลง และทำให้สภาพแวดล้อมในโรงเรียนดีขึ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก พ่อแม่ ครู และตำรวจ เจ้าหน้าที่ของรัฐ สามารถได้รับประโยชน์จากการศึกษานี้

จุดมุ่งหมาย

สถาบันนาชาติเพื่อการปฏิบัติเชิงสมานฉันท์(IIRP) ได้ศึกษาข้อมูลปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบแนวทางการปฏิบัติ กิจกรรม วิถีทัศน์ และเอกสารตีพิมพ์ เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารและอภิปรายในสถาบัน หรือผู้ที่ศึกษาเรื่องนี้ และเครือข่ายปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ทั่วโลก ยกตัวอย่างหนึ่งในผู้เข้าร่วมเป็น เด็กหนุ่มได้ยืนยันว่า โรงเรียนของเขาพึงจัดการประชุมนักเรียนและผู้ปกครอง ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ไม่ได้ตระหนักในเรื่องนี้ โดยการประชุมครั้งนี้ไม่ใช่การประชุมทั่วไป แต่เป็นการประชุมเชิงสมานฉันท์ซึ่งเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งระเบียบ แนวทางการปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งถ้าผู้ใดมีข้อปฏิบัติที่ผิดที่ต้องการนำเสนอก็สามารถบอกผ่านที่ประชุมเพื่อพิจารณาว่าเป็นมูลเหตุทางตรง หรือทางอ้อมได้

นอกจากนั้นก็กำหนดให้มีศาลเยาวชน เพื่อให้มีความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเยาวชน ในขณะที่สถาบันนาชาติเพื่อการปฏิบัติเชิงสมานฉันท์(IIRP) คิดว่ากระบวนการยุติธรรมชุมชนนั้นไม่ใช่ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เพราะไม่ได้เปิดโอกาสให้เหยื่อและผู้กระทำผิดได้พูดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่าส่งผลกระทบต่อพวกเขาทั้งสองฝ่ายอย่างไรบ้าง โดยความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ควรให้เหยื่อและผู้สนับสนุนมีโอกาสได้พูดคุยกับผู้กระทำผิด

ปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์เป็นการศึกษาทางสังคมศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นว่าจะสร้างสรรค์สังคมอย่างไรให้ประสบผลสำเร็จโดยได้รับความร่วมมือและการตัดสินใจจากหลายฝ่าย

ประโยชน์ของปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์

- ลดปัญหาอาชญากรรม ความรุนแรง และการข่มขู่
- ปรับปรุงพฤติกรรมของมนุษย์

- สร้างความเข้มแข็งของคนในสังคม
- มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
- ฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- ปรับเปลี่ยนความรุนแรง

สถาบันนาชาติเพื่อการปฏิบัติเชิงสมานฉันท์(IIRP) ได้จำแนกความแตกต่างระหว่างปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ และความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ว่าความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นส่วนประกอบ หรือส่วนหนึ่งของปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ โดยความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเกิดขึ้นได้นั้นต้องประกอบด้วย การตอบสนองทางอาญาอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการกระทำอันผิดพลาดอันผิดพลาดจากเหตุการณ์ต่างๆ สถาบันนาชาติเพื่อการปฏิบัติเชิงสมานฉันท์(IIRP)ยังเพิ่มเติมอีกว่าปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์ยังสร้างความสัมพันธ์และความรู้สึกของชุมชนไม่ให้เกิดความขัดแย้งและการกระทำผิด

ประวัติ

ปฏิบัติการเชิงสมานฉันท์เป็นรากฐานของความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และเป็นแนวทางให้การตัดสินใจทางคดีได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดและความสัมพันธ์กับเหยื่อดีขึ้นมากกว่าที่จะตัดสินลงโทษเท่านั้น

ในสังคมที่ทันสมัยความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เกิดขึ้นในปี 1970 ในการไกล่เกลี่ยประนีประนอมระหว่างเหยื่อและผู้กระทำผิด ต่อมาในปี 1974 Mark Yantzi เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ได้จับกุมวัยรุ่น 2 คนเพื่อมาพบกับเหยื่อ เพื่อทำความเข้าใจและยอมชดใช้ค่าเสียหาย และเป็นการตอบสนองเชิงบวกของเหยื่อและผู้กระทำผิดเป็นครั้งแรก ในเมือง Kitchener Ontario ประเทศแคนาดา ได้สนับสนุนความร่วมมือของคณะกรรมการกลางและคณะกรรมการคุ้มครองประพฤตินของท้องถิ่น กลายเป็นแนวคิดในการไกล่เกลี่ยผู้กระทำผิดและเหยื่อ ซึ่งได้แพร่กระจายไปยังอเมริกาและยุโรปตั้งแต่ปี 1980-1990

ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้สะท้อนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ครอบคลุมทุกคน ทุกสังคม ทุกวัฒนธรรมทั่วโลก จากชนพื้นเมืองของอเมริกา แคนาดา ถึงชาวเอเชีย เซลติก ฮีบรู อาหรับ และประเทศอื่นๆ

ปัจจุบันความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์รวมถึงการดูแลผู้ตกเป็นเหยื่อ ผู้กระทำผิด ครอบครัวเพื่อน ซึ่งเรียกกระบวนการนี้ว่า “การประชุมและวงรอบ” การประชุมเป็นพลังในการควบคุมดูแลความไม่สมดุลระหว่างเหยื่อและผู้กระทำผิด

การประชุมกลุ่มครอบครัว(The Family group Conference)(FGC) เริ่มขึ้นในประเทศนิวซีแลนด์ ในปี 1989 โดยชาวเมารีวิตกกังวลเกี่ยวกับจำนวนเด็กที่ต้องออกจากบ้านเกิด ซึ่งมีผลจากเนื่องมาจากการตัดสินใจของศาล และในอเมริกาเหนือเรียกว่า “กลุ่มครอบครัวแห่งการตัดสินใจ” Family Group Decision Making(FGDM)

ในปี 1991 การประชุมกลุ่มครอบครัว(The Family group Conference)(FGC) ได้ปรับเปลี่ยนโดยตำรวจในออสเตรเลียชื่อ Terry O'Connell ใช้เป็นกลยุทธ์ในการดูแลชุมชน เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของวัยรุ่นกับคำตัดสินของศาล ในขณะนั้นสถาบันนาชาติเพื่อการปฏิบัติเชิงสมานฉันท์(IIRP) เรียกว่า “การเปลี่ยนแปลง” ซึ่งแพร่กระจายไปทั่วโลก การประชุมเชิงสมานฉันท์ได้ถูกเรียกเป็นชื่อต่าง เช่น การประชุมความรับผิดชอบต่อชุมชน และการประชุมของเหยื่อและผู้กระทำผิด ในปี 1994 MargThorsborne นักการศึกษาชาวออสเตรเลีย เป็นคนแรกที่ใช้การประชุมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน

(2) กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธี

สุดาวรรณ พุกฤษ์เสถียร (2555) สรุปไว้ว่า กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธีได้รับการพัฒนามาจากความพยายามในการแก้ไขปัญหาของการดำเนินคดีอาญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินซึ่งยังคงมุ่งเน้นการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ(Retributive system) ที่มีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเคร่งครัดในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยซึ่งทำให้การดำเนินคดีมีความยุ่งยากซับซ้อนและใช้ระยะเวลาอันยาวนาน และจากปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคดีและความไม่เข้าใจของจำเลยเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของจำเลยทำให้อัยการความผิดต่อแผ่นดินส่วนมากถูกนำเข้าสู่การพิจารณาคดีต่อเนืองของศาลเพียงเพราะจำเลยต้องการใช้เวลาในการดำเนินคดีนานที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ เพื่อไม่ต้องการถูกควบคุมตัว หรือถูกจำกัดเสรีภาพโดยหน่วยงานของรัฐตามกฎหมาย หรือจำเลยที่ไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวอาจเพียงต้องการไม่ให้ได้ชื่อว่าเป็นผู้กระทำผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาตามข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ดังนั้นจึงทำให้อัยการจำนวนไม่น้อยที่จำเลยให้การปฏิเสธในชั้นตอนแรกๆ ของกระบวนการพิจารณาของศาลและต่อมาขอถอนคำให้การเดิมที่ปฏิเสธมาเป็นคำให้การรับสารภาพเมื่อถึงวันพิจารณาคดีเพราะไม่สามารถผัดผ่อนเวลาการดำเนินคดีต่อไปได้อีก จากแนวทางหรือรูปแบบการดำเนินคดีอาญา ความผิดต่อแผ่นดินในลักษณะเช่นนี้ส่งผลทำให้การบริหารจัดการคดีของศาลและประสิทธิภาพในการดำเนินคดีในภาพรวมของศาลลดลง ทำให้ศาลไม่สามารถนัดพิจารณาคดีต่อเนืองสำหรับคดีที่มีความจำเป็นต้องอาศัยการพิสูจน์ความจริงภายในระยะเวลาที่เหมาะสม กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธีจึงถูกพัฒนาและนำมาใช้โดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างความรู้

ความเข้าใจให้แก่จำเลยรวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา สิทธิและหน้าที่ของจำเลยและผู้เสียหาย(หากมี) ผลดี ผลเสีย รวมทั้งประโยชน์ต่างๆ จากคำรับสารภาพและคำให้การปฏิเสธเบื้องต้น รวมทั้งการสร้างจิตสำนึก และการเยียวยาแก้ไขสิ่งต่างๆ อันเกิดจากการกระทำความผิด และการยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ โดยกระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธีได้ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการอ่านและอธิบายการฟ้อง และสอบถามคำให้การของจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสอง ไปน่องทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจและกระบวนการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของจำเลยมากยิ่งขึ้นจากกระบวนการพิจารณาคดีอาญาดังที่เคยปฏิบัติมา ซึ่งด้วยกระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธีนี้เองทำให้จำเลยและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินคดีมากยิ่งขึ้นและเป็นผลให้คดีอาญาจำนวนไม่น้อยสำเร็จลุล่วงไปภายในระยะเวลาที่เหมาะสม และทำให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษได้อย่างเหมาะสมกับพฤติการณ์ยิ่งขึ้น

ศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี(2555) สรุปไว้ว่า กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธีหมายถึง กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาในศาลให้กับจำเลย และการสร้างจิตสำนึกที่มีต่อส่วนรวมและสังคมของจำเลย กล่าวคือเป็นการอธิบายขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาคดีในศาลให้กับจำเลยได้รับทราบพร้อมทั้งอธิบายถึงสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายของจำเลยรวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องและผลดีผลเสียของการต่อสู้คดี

รูปแบบ	ประเภทคดี
การไกล่เกลี่ยคดีอาญา	1. คดีอาญาความผิดอันยอมความได้ 2. คดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ 3. คำร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญา
กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธี	คดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้เสียหายหรือไม่

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบริหารงานของศาลได้ดำเนินการไปโดยมีประสิทธิภาพและเป็น การให้โอกาสและเพิ่มทางเลือกให้กับคู่ความ ผู้บริหารศาลยุติธรรมอาจใช้ดุลยพินิจในการกำหนดประเภทคดีที่จะเข้าสู่ระบบสมานฉันท์และสันติวิธีเพิ่มเติม เช่น คดีอาญาที่ผ่านการไกล่เกลี่ยคดีอาญาแล้วไม่เป็นผลสำเร็จเมื่อจำเลยร้องขอและศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธีเห็นสมควร และคดีอาญาอื่น ๆ ที่ศาลเห็นสมควรให้เข้าสู่กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธี ศาลยุติธรรมก็อาจกำหนดให้คดีเหล่านี้เข้าสู่ระบบสมานฉันท์และสันติวิธีได้

วัตถุประสงค์ของกระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธี

การพัฒนากระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธีมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สร้างทางเลือกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแก่คู่ความในคดีอาญา
2. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่จำเลยและบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายของจำเลย ขั้นตอนการดำเนินคดีของศาล และผลดีผลเสียของการดำเนินคดี
3. เสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิดที่มีต่อผู้เสียหายและสังคม
4. เสริมสร้างช่องทางในการได้รับทราบข้อมูลที่สำคัญเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับการกำหนดโทษและมาตรการแก้ไขเยียวยาผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับพฤติการณ์
5. ลดขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินคดีในศาล
6. ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีในศาล และงบประมาณในการพิจารณาคดี
7. เสริมสร้างประสิทธิภาพการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล
8. แก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และป้องกันปัญหาจากการกระทำความผิดซ้ำ
9. สร้างช่องทางให้จำเลยและผู้เสียหายได้มีโอกาสพบปะและพูดคุยเกี่ยวกับผลกระทบจากการกระทำความผิดและการเยียวยาตามความสมัครใจ
10. ลดปริมาณคดีที่จะมีการอุทธรณ์และฎีกา

ศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธีศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี (NONVIOLENCE AND PEACIFULNESS CENTER THE SURAT PROVINCIAL COURT)(2555) ได้สรุปเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธี ไว้ว่า ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้จัดตั้งศูนย์สมานฉันท์แยกต่างหากจากงานอื่น โดยมีเจ้าหน้าที่และผู้พิพากษาประจำศูนย์สมานฉันท์รับผิดชอบงานดังกล่าวเป็นการเฉพาะ ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติดังนี้

1. แยกคน คือมีการแยกผู้พิพากษาเพื่อทำหน้าที่สมานฉันท์ออกจากผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีดังกล่าว กล่าวคือผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีกับผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่สมานฉันท์จะต้องเป็นคนละคนกัน ซึ่งจะทำให้คู่ความมั่นใจว่าผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีไม่รู้ข้อเท็จจริงต่างๆที่จำเลยพูดคุยกับผู้พิพากษาในห้องสมานฉันท์ฯ

2. แยกสำนวน คือจัดให้มีการแยกสำนวนสมานฉันท์ออกจากสำนวนเดิมข้อเท็จจริงที่เกิดจากกระบวนการสมานฉันท์ถือเป็นความลับไม่สามารถใช้อ้างอิงเป็นพยานในการพิจารณาคดีได้

เว้นแต่คู่ความยินยอมให้บันทึกไว้เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดีต่อไปได้จึงทำให้คู่ความกล่าวพูดและสอบถามผู้พิพากษาโดยตรง

3. แยกห้อง คือจัดให้มีห้องสมานฉันท์แยกต่างหากจากห้องพิจารณาคดีมีลักษณะเป็นห้องประชุม มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกและมีเจ้าหน้าที่คอยบริการตลอดเวลา ผู้พิพากษาและทนายความในห้องนี้จะไม่สวมชุดครุย

แนวความคิดของการสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธี

1. บริหารจัดการคดีอย่างเป็นระบบตั้งแต่เริ่มต้นชั้นฝากขังและรับฟ้องเป็นต้นไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ

2. คู่ความทุกฝ่ายต้องยินยอมเข้าสู่กระบวนการสมานฉันท์

3. แนวทางการสร้างความสมานฉันท์แตกต่างจากกระบวนการพิจารณาของศาลตามปกติ เนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงว่าผู้ใดถูก ผู้ใดผิดหรือเป็นการค้นหาความเสียหายที่แท้จริง แต่กระบวนการสร้างความสมานฉันท์เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ขั้นตอนการดำเนินคดีของศาลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการผลดี ผลเสียในการดำเนินคดีในศาลให้แก่คู่ความ ตลอดจนสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการกระทำผู้พิพากษาเป็นผู้ดำเนินการ ทำให้ประชาชนสามารถสอบถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากผู้พิพากษาได้โดยตรง มีผลให้ประชาชนไม่ถูกหลอกหลวงจากผู้แสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบและสามารถตัดสินใจได้ว่าจะให้การต่อศาลอย่างไร

ประโยชน์ของกระบวนการสร้างความสมานฉันท์และสันติวิธี

1. เข้าใจ ทำให้คู่ความและประชาชนเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย กระบวนการรับข้อพิพาทในศาลและขั้นตอนการดำเนินคดีของศาลตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ผลดี ผลเสีย ในการดำเนินคดีในศาล

2. เข้าถึง ทำให้คู่ความและประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมมากขึ้นจนสามารถตัดสินใจได้ว่าจะดำเนินคดีต่อไปอย่างไร

3. พัฒนา เมื่อคู่ความสามารถเข้าใจและเข้าถึงความยุติธรรมได้ง่าย ศาลก็สามารถพิจารณาคดีได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรม

4. สะดวก วิธีการและขั้นตอนไม่ยุ่งยากและซับซ้อนตลอดจนมีความเป็นกันเอง

5. รวดเร็ว ใช้ระยะเวลาดำเนินการไม่นานก็สามารถให้คู่ความหรือประชาชนเข้าใจได้เป็นอย่างดี

6. ประหยัด ไม่เสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายทั้งคู่ความสะดวก

7. เป็นธรรม คู่ความเป็นผู้เสนอ ยอมรับและตัดสินใจว่าจะดำเนินคดีของตนเองอย่างไรต่อไป

8. ลดปริมาณคดีในศาล ทำให้การพิจารณาของศาลเป็นไปอย่างรวดเร็วไม่เกิดการคั่งค้างของคดี

จากการศึกษากระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธีตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธี คือ กระบวนการที่มุ่งฟื้นฟูความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่สูญเสียไป เพราะอาชญากรรมหรือการกระทำความผิด โดยให้ผู้เสียหายได้บอกเล่าถึงความรู้สึก และความเสียหายที่ได้รับและได้รับการชดเชย/เยียวยาความเสียหายที่เกิด ขึ้นทั้ง ความเสียหายทางกายภาพ จิตใจ อารมณ์ ฯลฯ ให้ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน โดยการชดเชย/เยียวยาความเสียหายนั้นๆ ให้แก่ผู้เสียหายโดยตรง โดยมีกระบวนการในการดำเนินงานผ่านบุคคลที่ปฏิบัติงานในกระบวนการเชิงสมานฉันท์เรียกว่า “คนกลาง(Mediator) คนที่ทำหน้าที่คนกลาง ต้องได้รับการฝึกฝนมาโดยเฉพาะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักรู้ในกระบวนการสันติวิธีเชิงสมานฉันท์ ต้องมีทักษะเฉพาะทาง มีขั้นตอนดังนี้

1. กระบวนการเชิงสมานฉันท์ คือ กระบวนการทางเลือกผู้ที่มีอำนาจที่จะเลือกใช้วิธีการนี้ คือผู้เสียหายและผู้กระทำ ความผิด การที่คู่กรณีเข้าร่วมในกระบวนการ อาจโดยการเรียกร้องของผู้เสียหายและ/ หรือผู้กระทำผิดเอง หรือโดยการเชิญชวนของคนกลาง หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อย่างไรก็ตาม หลักการสำคัญคือ กระบวนการเชิงสมานฉันท์ต้องทำด้วยความสมัครใจของคู่กรณีเท่านั้น

หน้าที่ของคนกลางในขั้นตอนนี้ คือการชี้แจงให้คู่กรณีทราบว่า กระบวนการเชิงสมานฉันท์คืออะไร แต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่อย่างไร ต้องทำอะไร เมื่อทำได้แล้วจะได้อะไรจะเสียอะไร ส่วนการตัดสินใจว่าจะเข้าสู่กระบวนการนี้หรือไม่เป็นอำนาจตัดสินใจของคู่กรณีเท่านั้น ประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือกระบวนการเชิงสมานฉันท์ใช้ได้เมื่อคนที่จะเข้าสู่กระบวนการมีความคิดในทางบวก ไม่ต้องการโต้ตอบหรือแก้ปัญหาหรือแก้ไขความขัดแย้งโดยใช้ความรุนแรง แต่ต้องการหาทางแก้ไขความขัดแย้ง/แก้ปัญหา/ทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน

2. จากนั้น คนกลางจะทำการเตรียมความพร้อมของทั้งสองฝ่ายก่อนดำเนินการประชุมกลุ่ม โดยการให้คำปรึกษารายบุคคล (Individual Counseling) เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เสียหายทั้งด้านอารมณ์ ความต้องการที่แท้จริง และสภาพจิตใจ เตรียมความพร้อมของผู้กระทำ ความผิดเพื่อความพร้อมรับผิดชอบกับการกระทำของตน ตลอดจนสำรวจความต้องการของทั้ง

สองฝ่ายว่าต้องการให้ใครเข้ามาร่วมประชุมในฐานะเครือข่ายของตนบ้าง เตรียมการในการประชุมกลุ่ม โดยคนกลางเป็นผู้นัดหมาย สถานที่ วัน เวลา และเตรียมการเรื่องสถานที่ในการประชุม

3. ดำเนินการประชุมหรือเจรจาทางออกร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังนี้

- คนกลางกล่าวถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ ขั้นตอน และกฎกติกา มารยาทในการประชุม รวมทั้งเน้นย้ำว่า ข้อตกลงที่หากจะเกิดขึ้นย่อมไม่ผูกพันกับคำพิพากษาของศาล

- กระบวนการสำนึกผิด ขั้นตอนนี้กระทำโดยการให้ผู้เสียหายได้พูดหรือบอกกล่าวให้ผู้กระทำผิดได้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด ความสูญเสีย ความเจ็บปวด และผลกระทบที่ตนได้รับจากการกระทำผิด การรับรู้เรื่องราวต่างๆจากผู้เสียหายโดยตรงจะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับรู้ถึงผลร้ายจากการกระทำของตน การสำนึกผิดจะเกิดขึ้นได้ในขั้นตอนนี้

- กระบวนการแก้ปัญหาร่วมกัน/แก้ไขความขัดแย้งร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้รับการปรึกษาหารือว่า จะแก้ไขผลร้ายที่ผู้เสียหายได้รับอย่างไร เป็นขั้นตอนที่ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของเขา

- การทำข้อตกลงร่วมกัน โดยทั่วไปจะเป็นการทำข้อตกลงร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษรว่า แต่ละฝ่ายจะปฏิบัติต่อกันและกันอย่างไร ใช้เวลานานเท่าใด เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ต้องระบุวิธีการติดตามผลด้วย ขั้นตอนนี้กระทำเพื่อให้เชื่อได้ว่าเหตุการณ์เช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นอีกในอนาคต

4. การติดตามผล เพื่อดูว่าทั้งสองฝ่ายปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทำไว้หรือไม่ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง คนกลางสามารถจัดให้มีการประชุมกันอีกครั้ง ผลการประชุมนี้อาจมีการหาทางให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงเดิม หรือทำข้อตกลงใหม่ หรืออาจยกเลิกข้อตกลงทั้งหมดก็ได้ การปฏิบัติในขั้นตอนนี้คือ การเชิดชูและพิทักษ์สิทธิของผู้เสียหาย ให้ผู้เสียหายมีโอกาสและอำนาจตามความต้องการที่แท้จริงของตน ได้รับการเยียวยาและชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านวัตถุ อารมณ์ จิตใจ และให้ผู้กระทำผิดสำนึกและแสดงความรับผิดชอบในการกระทำของตนต่อผู้เสียหายโดยตรง

กระบวนการเชิงสมานฉันท์นั้นมีเป้าหมายสูงสุดคือ การให้อภัยกัน(forgiveness)แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกกรณีต้องมีการให้อภัยกัน หรือการให้อภัยต้องเกิดขึ้นทันทีที่เสร็จสิ้นการประชุม แท้จริงแล้วการให้อภัยจะเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิบัติตามข้อตกลงครบถ้วน การให้อภัยเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนความสัมพันธ์ที่ถูกทำลายไปเพราะการทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเสียหาย เจ็บปวด การละเมิด หรือการใช้ความรุนแรงต่อกัน ให้กลับคืนดีกันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ความรัก/ความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้มนุษย์สามารถให้อภัยคนอื่นได้

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวาณิช (2550) กล่าวไว้ว่า “Needs” หมายถึง สิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งขาดแคลน และเป็นที่ต้องการหรือปรารถนาจะได้ คำแปลภาษาไทยที่ใช้กันมีหลายคำ ได้แก่ “ความต้องการจำเป็น” หรือสิ่งที่ต้องการ หรือสิ่งที่จำเป็น หรือความต้องการ เป็นต้น

การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับ การวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) มีเป้าหมายของการวิจัยเพื่อตอบคำถามวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความต้องการจำเป็นที่ผู้วิจัยเสาะแสวงหาโดยใช้กระบวนการวิจัย ดังนั้น การกำหนดชื่อวิจัย จึงมีจุดเน้นที่ต้องการสื่อให้เห็นประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา คือ ความต้องการจำเป็น (Needs)

วิธีการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เหมือนงานวิจัยทั่วไปที่มีขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์ เชื่อถือได้ การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีความคล้ายคลึงกับการวิจัยอนาคต (Futures Research) เนื่องจากเป็นการหาคำตอบที่นำไปใช้ในการวางแผนงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

(1) หลักการของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

หลักการแรกของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น คือ หลักความแตกต่าง (Discrepancy) หมายความว่า ในกระบวนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยอาจออกแบบการวิจัยให้มีการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น หรือออกแบบการวิจัยโดยมีนัยความแตกต่างแฝงอยู่

หลักการที่สอง การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น คือ หลักความสำคัญ (Importance) หมายความว่า สิ่งที่เป็นความต้องการจำเป็นมีความสำคัญมากต้องได้รับการตอบสนอง และความต้องการจำเป็นนั้นต้องมีลำดับความสำคัญ (Needs Prioritization)

กระบวนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นโดยทั่วไปจึงควรประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานที่จำแนกออกได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาสิ่งที่มุ่งหวัง (What should be)
2. การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (What is)
3. การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากข้อ (1) และข้อ (2) และจัดลำดับความสำคัญของผลที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดเป็นความต้องการจำเป็น

4. การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างในข้อ (3) และจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น

5. การศึกษาและกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นที่วิเคราะห์ได้จากข้อ (4)

การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นเทคนิคการเก็บข้อมูลไม่ว่าจะเป็นแบบใดจะมีการดำเนินงานในส่วนที่เป็นการจัดลำดับความสำคัญของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นซึ่งประกอบด้วย ซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะของเทคนิคการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

(2) ประโยชน์ของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นช่วยระบุปัญหาที่เป็นปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดเป็นไปตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ/หรือองค์กร ซึ่งจะช่วยให้โครงการ/องค์กรได้รับความเชื่อถือและมีความเป็นไปได้สูงที่จะได้รับการสนับสนุน

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญสำหรับการวางแผนแบบครบวงจร เป็นกระบวนการสำคัญ และมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นเครื่องมือบริหารที่มีประสิทธิภาพ สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานอย่างแท้จริง

2. ผลที่ได้จากการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นข้อมูลที่สะท้อนสภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน เป็นข้อมูลพื้นฐานไปสู่การวางแผน การกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น

3. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ที่นำไปสู่การพัฒนาองค์กร ตั้งแต่ขั้นตอนแรกซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติงานและการพัฒนาโครงการ ซึ่งช่วยกำหนดเป้าหมายขององค์กร ขั้นตอนระหว่างการปฏิบัติงาน การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด และขั้นตอนสุดท้ายการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดผลกระทบจากโครงการ

การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นมีประโยชน์อย่างมากในการทำให้การวางแผนมีทิศทาง เป็นไปได้ และมีโอกาสเกิดสัมฤทธิ์ผลตามที่มุ่งหวัง นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลที่ใช้เป็นหลักเทียบความสำเร็จของการดำเนินการ ทำให้นักประเมินสามารถวางแผนการปฏิบัติภายใต้ทางเลือกที่เหมาะสม

(3) การจัดลำดับความสำคัญของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2550) ได้เสนอการจัดลำดับความสำคัญ (Priority Setting) ของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการระบุความต้องการจำเป็น การวิเคราะห์สาเหตุและการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งจะทำให้การประเมินความต้องการจำเป็น มีความสมบูรณ์สามารถนำไปใช้วิเคราะห์สาเหตุและวิธีการแก้ไขต่อไป การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการศึกษาระดับความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้น นำความต้องการจำเป็นมาจัดลำดับ (Sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ควรจะใช้วิธีการหลายๆ แบบ วิธีการที่ดีควรจะเป็นวิธีการเชิงระบบ สามารถเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นทั้ง ในระยะยาวและระยะสั้น เทคนิควิธีที่ใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสำหรับรูปแบบการตอบสนองแบบเดี่ยวและรูปแบบการตอบสนองแบบคู่ ทุกวิธีมีการดำเนินการคล้ายคลึงกัน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการสำคัญ คือ การให้คะแนนความสำคัญตามวิธีการที่กำหนด การจัดเรียงลำดับตามความสำคัญและการสรุปผลการจัดลำดับความสำคัญ เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองแบบเดี่ยวมีวิธีการจัดลำดับ 4 วิธี ได้แก่ วิธีการจัดเรียงลำดับตามมัธยฐานสำหรับมาตรแบบกลุ่ม(Category Scales) วิธีการสร้างมาตราประมาณช่วงขนาด (Magnitude Estimation Scaling) วิธีการกำหนดน้ำหนักคะแนนรายคู่ (Paired-Weighting Procedure) และวิธีการจัดเรียงลำดับด้วยการ์ด(Card Sort) สำหรับเทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ มีวิธีการจัดลำดับ 3 วิธี ได้แก่ 1) กลุ่มวิธีที่ใช้หลักประเมินความแตกต่าง ประกอบด้วยวิธี Mean Difference Method (MDF) วิธี Priority Needs Index (PNI) วิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) และวิธีการวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) 2) กลุ่มวิธีใช้หลักการของการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีหลายส่วนประกอบ ประกอบด้วย 2 กลุ่มวิธี ได้แก่ กลุ่มวิธีสถิติเดล หรือ เดล-เอ็น (Del-N) และกลุ่มวิธีกำหนดน้ำหนักความต้องการจำเป็น (Weighted Needs Index: WNI) การวิจัยนี้ใช้เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่โดยใช้วิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง

(PNI_{modified}) มาใช้ในการจัดลำดับสูตรที่ใช้ในการคำนวณคือ

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D) / D$$

โดย I (Importance) หมายถึงระดับความคาดหวังที่ต้องการให้เกิด

และ D (Degree of Success) หมายถึงระดับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน

ซึ่งในการวิจัยนี้กำหนดความคาดหวัง มีค่าสูงสุดเท่ากับ 5 ส่วนการจัดลำดับ

ความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเรียงลำดับนี้จากมากไปหาน้อย ดัชนีที่มีค่ามาก แปลว่ามีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับความสนใจต้องพัฒนามากกว่าดัชนีที่มีค่าน้อยกว่า

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(1) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน

พนมรศ ตุ่นสีไล (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเม็งรายมหาราช วิทยาเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาเขต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานกิจการนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคณะกรรมการนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ด้านการบริหารงานปกครองนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการนักเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนหัวหน้างานกิจการนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนคณะกรรมการนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ส่วนหัวหน้างานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และคณะกรรมการนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนหัวหน้างานกิจการนักเรียน คณะกรรมการนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานกิจการนักเรียน คณะกรรมการนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการบริหารงาน ด้านการบริหารงานปกครองนักเรียน ควรเพิ่มตัวแทนนักเรียนร่วมเสนอแนวความคิดและร่วมกำหนดแผนงาน ควรสรุปผลการดำเนินงาน และนำมาปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาให้ต่อเนื่อง ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ควรพัฒนาด้านวินัยและควรปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรม ควรวางมาตรการและปรับปรุง ระเบียบวินัยของนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ให้ครูที่ปรึกษาดำเนินการ ตามระเบียบและแนวปฏิบัติ ควรมีสารวัตรนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ควรให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินการ ด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ควรทำในรูปของคณะกรรมการ และรายงานให้ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

สุนันท์ พอดี (2550) ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่างานปกครองและงานวินัยนักเรียน ภาพรวมสภาพความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีที่มีต่อสภาพการบริหารงานกิจการ นักเรียนด้านงานปกครองและวินัยนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีประเด็นที่ควรพิจารณาคือรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สร้างความรักความศรัทธาเชื่อถือให้ นักเรียนเกิดความผูกพันต่อโรงเรียนซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรเร่งดำเนินการแก้ไข เพราะถือเป็นภาระหน้าที่ที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือเพื่อให้เด็กนักเรียนมีรักและศรัทธาในสถาบันและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ทรรศนีย์ แก้วจันทร์(2541)ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ปรากฏว่า ปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียน ผู้บริหารและครูอาจารย์เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 8 ด้าน ดังนี้ การรับเด็กเข้าเรียนและแบ่งลุ่มนักเรียน การปฐมนิเทศ การจัดให้ทุนการศึกษา การจัดกิจกรรมนักเรียน การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน การทำระเบียบสะสมเป็นหลักฐานและประวัตินักเรียน การจัดบริการและสวัสดิการต่างๆ และการบริการปรึกษาหารือหรือแนะแนว

(2) งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรุนแรงในโรงเรียน

ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. (2553) ได้ศึกษา โครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนถูกระทำในโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลาง พบว่า ความหมายและรูปแบบของความรุนแรงในโรงเรียนนั้น นักเรียนเห็นว่าเป็นการกระทำจากครู เพื่อน และบุคลากรในโรงเรียนที่ทำร้ายนักเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ และเพศ สำหรับครูเห็นว่าเป็นการกระทำรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจรวมถึงการกระทำที่กระทบต่อสิทธิของเด็ก ซึ่งจัดเป็นความรุนแรงแฝงหรือความรุนแรงเงียบ ส่วนพ่อแม่ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นการทำให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยเกิดจากเพื่อนหรือครูรวมถึงการไม่ได้รับสิทธิที่ควรจะได้รับในฐานะนักเรียนคนหนึ่ง ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าเป็นการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนกับนักเรียนหรือครูกับนักเรียนรวมถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเพศที่สามซึ่งโดยสรุปการให้ความหมายมีความสอดคล้องกันว่าเป็นการกระทำความรุนแรงแก่นักเรียนในลักษณะที่ทำให้เกิดความเสียหายทั้ง ทางร่างกายและจิตใจและทางเพศรวมทั้ง ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิ

ของนักเรียนที่สมควรได้รับ รูปแบบของความรุนแรง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ คือ 1) ใช้เกณฑ์ของบุคคลที่ถูกกระทำและเป็นผู้กระทำเป็นเกณฑ์ ได้แก่ ความรุนแรงระหว่างครูกับนักเรียน ความรุนแรงระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและความรุนแรงระหว่างนักเรียนที่มีการดึงคนนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง 2) ใช้เกณฑ์ผลที่เกิดขึ้นจากความรุนแรง ได้แก่ ความรุนแรงต่อร่างกาย ความรุนแรงต่อจิตใจ และความรุนแรงต่อเพศ 3) ใช้เกณฑ์วิธีการก่อความรุนแรง ได้แก่ การใช้กำลังทางกาย การใช้วาจาและการใช้ทั้งกำลังทางกายและวาจา

นอกจากนี้ รูปแบบของความรุนแรงยังเกี่ยวข้องกับจุดเกิดเหตุในฐานะพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงซึ่งได้แก่ สถานที่ทั่วไปในโรงเรียนและสถานที่เฉพาะหรือลับตาคน สำหรับปัจจัยที่เป็นเกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำในโรงเรียนนั้นพบว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่

1) เด็กและเยาวชนที่ตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกระทำเพียงฝ่ายเดียวซึ่งเกิดจากปัจจัยที่สำคัญ คือจากตัวเด็กนักเรียนเอง และจากบริบทของโรงเรียน 2) เด็กและเยาวชนที่อยู่ในฐานะของผู้กระทำ ความรุนแรง ได้แก่ ปัจจัยจากตัวนักเรียนเอง จากครอบครัว จากเพื่อน จากการรับสื่อที่ไม่เหมาะสม และจากชุมชนแวดล้อม 3) เด็กและเยาวชนที่อยู่ในฐานะทั้งในฐานะทั้งผู้ถูกกระทำและผู้กระทำซึ่งมีปัจจัยตามสองลักษณะข้างต้นร่วมกับอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญคือการขาดวุฒิภาวะทางปัญญาและอารมณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น โรงเรียนนั้น มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคมของโรงเรียน ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดระเบียบบรรทัดฐานและการจัดระเบียบความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งปรากฏผลจากข้อมูลที่ได้จากภาคสนามว่ามีประเด็นที่สำคัญคือ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ใน 5 คู่ ความสัมพันธ์ ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ครูใช้กฎระเบียบในเรื่องต่างๆ อย่างเข้มงวดอันมีผลต่อการทำทนายและการฝ่าฝืนกฎระเบียบของนักเรียน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน ได้แก่ แบบอุปถัมภ์ช่วยเหลือ แบบการยอมรับในอำนาจ แบบการยอมรับกันในกลุ่มนักเรียนเกรดด้วยกัน แบบการยอมรับกันในกลุ่มเด็กเก่งเด็กดีด้วยกัน แบบไม่ยอมรับความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือตัวบุคคลและแบบเชิงขู่สาว 3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบแบบตามสายงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหารเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแนวตั้ง และ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างคิดว่าตนมีอำนาจเหนือกว่าซึ่งโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน มีผลทำให้เกิดระยะห่างทางสังคมระหว่างผู้ที่มีสถานภาพแตกต่างกันซึ่งส่งผลต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นโครงสร้างเชิงอำนาจกับความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำในโรงเรียนนี้ ได้แก่

อำนาจกับลักษณะพื้นที่ทางกายภาพ อำนาจกับกฎระเบียบของโรงเรียนและอำนาจกับสถานภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

สวาท นาทอง (2543) ได้ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า (1) การบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมดำเนินการในระดับค่อนข้างจริงจัง มีหลักฐานเอกสารตรวจสอบได้เป็นส่วนใหญ่ (2) โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองกับเขตชนบทมีการบริหารกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้านแต่มีความแตกต่างกันในรายกิจกรรม (3) การบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดระหว่างโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จกับไม่ประสบผลสำเร็จพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน แต่มีความแตกต่างกันในรายกิจกรรม (4) การสังเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดคือขอให้ โรงเรียน ดำเนินการอย่างจริงจัง ตามแนวทางของการแก้ปัญหาเชิงระบบ ควรเน้นกิจกรรมการศึกษานโยบาย แนวปฏิบัติ มาตรการ โครงการของหน่วยงานต้นสังกัด มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมทางเลือกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ให้ความสำคัญ กิจกรรมเกี่ยวกับการทัศนศึกษาดูงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดเป็นพิเศษ

(3) งานวิจัยที่เกี่ยวกับการนำแนวคิดตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา

ฐิติพร ศักดิ์ณรงค์ (2554) ได้ศึกษา การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ แก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา พบว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับปัญหาทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวจะเป็นการนำแนวคิดสันติวิธีมาใช้ แก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ยุติความรุนแรง และการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งจะต้องเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันที่ต้องเข้ามาช่วยกันสร้างสันติสุขและลดค่านิยมความเชื่อที่ผิดของนักเรียนอาชีวจะร่วมกัน ฉะนั้นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะต้องเป็นลักษณะในเชิงป้องกันทั้งในระดับระหว่างสถาบันและระดับภายในตัวตนของเด็ก ระดับระหว่างสถาบันก็เป็นการสมานฉันท์ในเชิงโครงการที่เป็นปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนระหว่างสองสถาบันมีความสัมพันธ์ใหม่ที่ดีต่อกัน ระดับภายในตัวตน คือ การส่งเสริมแนวทางสันติวิธีจะทำให้นักเรียนรู้สึกอ่อนโยนต่อตนเอง ให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะสร้างความสันติสุขให้กับจิตใจของนักเรียน โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด นักเรียน ผู้ปกครอง อาจารย์ และชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาได้มีโอกาสเข้าร่วมใน

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหา การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะก็จะมีข้อจำกัดในเรื่องระดับความรุนแรงและการหาคู่กรณี กรณีที่เกิดความสูญเสียขั้นรุนแรงก็จำเป็นต้องใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ส่วนข้อจำกัดในการหาตัวคู่กรณีเนื่องจากการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะจะเป็นลักษณะของกลุ่มของแก๊งเป็นส่วนใหญ่ จึงยากต่อการหาตัวคู่กรณีที่จะให้มาชดใช้เยียวยาความเสียหายในลักษณะรายบุคคลได้ ส่วนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาประยุกต์ใช้จะเห็นได้ว่าสถาบันอาชีวะได้พยายามนำแนวคิดเชิงสันติวิธีของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหา ความขัดแย้งของนักเรียนอาชีวะโดยประยุกต์ออกมาในรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสมานฉันท์ซึ่งโครงการสมานฉันท์หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ทำจะเป็นกิจกรรมเชิงบวกที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างนักเรียนอาชีวะต่างสถาบัน แต่สถาบันที่มีแนวคิดประยุกต์ใช้ได้ชัดเจนที่สุด คือวิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชราม ได้มีแนวคิดที่จะประยุกต์ใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวเพื่อนำมาช่วยแก้ไขรับพฤติกรรมนักเรียนและวิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ โรงเรียนมีนบุรีไปสี่เทคนิค วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี ได้มีการประยุกต์รูปแบบการไกล่เกลี่ยมาใช้ในสถาบันและสำหรับปัญหาและอุปสรรคของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะคือ ปัญหาข้อจำกัดของกระบวนการในเรื่องระดับความรุนแรง เพราะส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับที่รุนแรงจนไม่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ ปัญหาบุคลากรขาดผู้เชี่ยวชาญที่จะเข้ามาทำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้กับสถาบัน ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือจากสื่อ เช่น ขาดการสนับสนุน การประชาสัมพันธ์โครงการสมานฉันท์ต่างๆ ที่ได้ทำ และปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง นักเรียนอาชีวะบางกลุ่มเลือกที่จะไปแก้แค้นเอาคืนกันเองมากกว่าที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

มานิต คงเจริญ (2551) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนในโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” โดยใช้เพื่อนนักเรียนเป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง พบว่า กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการไกล่เกลี่ยระดับชั้น ดำเนินการอย่างเคร่งครัดภายใต้กฎกติกาพื้นฐานที่มีโครงสร้างแห่งการเจรจาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ทางออกที่เกิดจากการเจรจาแก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้แทนนักเรียนและสภามิตรนักเรียนของโรงเรียนรวมทั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียนได้รับการอบรม ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1.อธิบายการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางและข้อตกลงในกฎกติกาพื้นฐาน 2.ข้อตกลงระหว่างคู่เจรจา คือ จะรักษาความลับในกระบวนการโดยตลอด จะมุ่งความสนใจไปสู่ประเด็นปัญหา จะให้ความนับถือซึ่งกันและกัน และจะหลีกเลี่ยงการพูด

ขัดจังหวะ 3. คู่เจรจาจะแลกเปลี่ยนมุมมองของความขัดแย้งของตนเองซึ่งกันและกัน 4. คู่เจรจาแต่ละคนจะสรุปการรับรู้ มุมมอง และความรู้สึกของคนอื่น 5. คู่เจรจาจะระดมสมองถึงทางออกที่เป็นไปได้ 6. คู่เจรจาบรรลุถึงข้อตกลงร่วมกันหรือตัดสินใจว่าจะไม่มีข้อตกลง 7. คู่เจรจาจะร่วมยินดีถึงความสำเร็จกรณีตกลงกันได้หรือถ้าไม่ตกลงกัน คู่เจรจาตกลงกันอย่างสันติที่จะยังไม่บรรลุข้อตกลงหรือส่งเรื่องต่อไป

ชนินทร์ ไวถนอมสัตว์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างสมานฉันท์ภายในโรงเรียน : กรณีศึกษาในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ได้แก่ ความคิดเห็นไม่ตรงกัน การมอบหมายไม่ถูกต้อง การเห็นแก่ผลประโยชน์ การแตกความสามัคคี เล่นพรรค เล่นพวก การกล่าวหาว่าร้าย และการเห็นแก่อดีต ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งภายในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ได้แก่ การปฏิบัติงานล่าช้า งานซ้ำซ้อน คุณธรรม จริยธรรมขององค์กรเสื่อมลง และบุคลากรขาดขวัญกำลังใจ และแนวทางการสร้างความสมานฉันท์ภายในโรงเรียน : กรณีศึกษาในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ได้แก่ การเผชิญหน้า การหลีกเลี่ยง การบังคับ การไกล่เกลี่ย และใช้หลักบริหาร

มานิต คงเจริญ (2550) ได้ทำการประเมินโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน พบว่า โครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากร ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ทั้งในภาพรวมและในเชิงลึกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก โดยผู้บริหาร ครู และบุคลากร เห็นตรงกันว่า โครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนนี้ เป็นโครงการที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมาก จำเป็นที่จะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมมือกันดำเนินงาน นอกจากนี้ยังเห็นว่า ผู้ปกครองและนักเรียนมีความต้องการให้โรงเรียนดำเนินงานตามโครงการนี้ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายและชี้แจงโครงการให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ถึงแม้ว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรจะเห็นความสำคัญ ตลอดจนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการนี้น้อยกว่าหัวข้อประเมินอื่น ๆ แต่ก็ยังให้ค่าการประเมินอยู่ในระดับ มาก ในขณะที่ความคิดเห็นของนักเรียนในด้านบริบทในภาพรวมและในเชิงลึกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยนักเรียนเห็นความสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด นักเรียนคิดว่าผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนดำเนินงานตามโครงการนี้ และคิดว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับโครงการนี้

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ(2546) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน : กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา พบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ ได้แก่ มีคุณธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ รู้ รัก สามัคคี พึ่งพาเกื้อกูลกัน มีจารีตประเพณีดีงาม และรักภูมิใจในชาติ และท้องถิ่นโดยมีกระบวนการ ดังนี้

กระบวนการที่โรงเรียนใช้ ในการปลูกฝัง/เสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีดังนี้ สอดแทรกในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของโรงเรียน สร้างความตระหนักและจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะ ให้ทุกคนทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการปลูกฝังสร้างเสริมคุณลักษณะ กระบวนการที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝัง/เสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีดังนี้ การสอดแทรกในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมุ่งเน้นการใช้กระบวนการกลุ่ม การสร้างสถานการณ์ บทบาทสมมติ การฝึกปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของครู การอบรมสั่งสอน

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นตรงกันว่า การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง เป็นแกนนำในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน สร้างจิตสำนึกความสมานฉันท์และเอื้ออาทรให้เกิดขึ้นกับครูในโรงเรียน ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ปฏิบัติตามนโยบายและโครงการของโรงเรียนที่ร่วมกันตั้งไว้ มีความสามัคคีในหมู่คณะ ร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร นักเรียน นำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างจริงจัง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดูแลเอาใจใส่และมีความเห็นอกเห็นใจกัน ผู้ปกครอง ดูแลเอาใจใส่การประพฤติปฏิบัติของบุตรหลาน ร่วมกับทางโรงเรียน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนทั้งด้านการปฏิบัติ และร่วมแสดงความคิดเห็นชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ แนวปฏิบัติแก่

สถานศึกษาและชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมงบประมาณกับทางโรงเรียน

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ(2546) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน : กรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ ได้แก่ มีคุณธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ รู้ รัก สามัคคี พึ่งพาเกื้อกูลกัน มีจารีตประเพณีดีงาม และรักภูมิไว้ในชาติ และท้องถิ่นโดยมีกระบวนการ ดังนี้

กระบวนการที่โรงเรียนใช้ ในการปลูกฝัง/เสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีดังนี้ ดำเนินการในรูปโครงการ/กิจกรรมโดยตรง สร้างความตระหนักและจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะ ประสานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วม กระบวนการที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการปลูกฝัง/เสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีดังนี้ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง การยกย่องชมเชย การสร้างความตระหนัก อบรมหรือแนะนำสั่งสอน

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นตรงกันว่า การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน ต้องกำหนดเป็นนโยบายให้ครูถือปฏิบัติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลในโรงเรียน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับครู ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน นักเรียน ให้ความร่วมมือโดยการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครอง ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน ร่วมกับทางโรงเรียนดูแลและอบรมบุตรหลาน ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนและชุมชน กรรมการสถานศึกษา ให้ความร่วมมือในการกำหนดนโยบาย ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งติดตาม

และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความ
สมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันแก่เยาวชนให้บรรลุตามความคาดหวัง

Youth Justice Board (สภาเยาวชนยุติธรรม สหราชอาณาจักร) (2005) ศึกษาการนำยุติธรรม
เชิงสมานฉันท์มาใช้ในโรงเรียน สหราชอาณาจักร ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999 เช่นที่ Drayton School,
Oxford Shire โดยเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถานีตำรวจในพื้นที่ คือ
Thames Valley Police การใช้มีหลากหลาย เช่น ใช้กับเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 11 – 16 ปี
สถานที่ที่ใช้ดำเนินการมีตั้งแต่ห้องสมุดโรงเรียน ห้องแนะแนว ฯลฯ โดยในระยะแรกมีเจ้าหน้าที่
ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน การประชุม (Facilitator) ต่อมาในปี ค.ศ. 2000
สภาเยาวชนยุติธรรม (Youth Justice Board หรือ YJB) เริ่มนำไปทดลองใช้ที่โรงเรียนนำร่อง 2 แห่งใน
ลอนดอน และแพร่กระจายออกไปตามเมืองต่าง ๆ ในปีถัดมา ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 สถานพินิจ 7
แห่ง ได้ร่วมมือกับโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในโรงเรียน
จนกระทั่งปี ค.ศ. 2005 ปรากฏว่ามีการใช้ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน 26 แห่ง (เป็นโรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษา 20 แห่ง และระดับประถมศึกษา 6 แห่ง) ใน 9 เขตพื้นที่รับผิดชอบของสถาน
พินิจในส่วนภูมิภาค ผลจากการประเมินโครงการ “ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน” พบว่า มี
การจัดประชุมกลุ่มที่เป็นทางการ 625 ครั้งเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการนี้ ในจำนวนนี้
ร้อยละ 92 สามารถตกลงสมานฉันท์กันได้ และร้อยละ 96 ของรายที่สมานฉันท์กันได้อย่างคงมี
สัมพันธภาพที่ดีต่อกันเมื่อวัดผลในระยะเวลา 3 เดือนต่อมา อาจารย์และเจ้าหน้าที่เกือบทั้งหมด
(ยกเว้น 3 คนจากโรงเรียนเดียวกัน) เชื่อมั่นว่า การที่ความขัดแย้งเหล่านั้นยุติลงเป็นผลมาจากการ
ใช้ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นอกจากนี้อาจารย์และเจ้าหน้าที่ยังพบว่า การนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
มาใช้ทั้งโรงเรียน (Whole – school approach) ช่วยให้เกิดการปรับแต่งพฤติกรรมและวิถีชีวิตคน
ทั้งโรงเรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้น

(4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระบบจากวิธีวิจัยการประเมินความต้องการ จำเป็น

ดำรงค์ ศรีอร่าม(2553) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า 1.ภาวะผู้นำการ
เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในสภาพปัจจุบัน ด้านบริหารทั่วไปมีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด
($\bar{x} = 3.23$) และ รองลงมาได้แก่ ด้านบริหารบุคคล ($\bar{x} = 3.20$), ด้านงบประมาณ($\bar{x} = 3.18$)
และด้านวิชาการ ($\bar{x} = 3.11$) ตามลำดับ 2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ที่พึง
ประสงค์ พบว่า ด้านวิชาการ มีความสำคัญและความต้องการจำเป็น(Priority Need Index :
 $PNI_{modified}$) มากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.21$) รองลงมา ได้แก่ด้านงบประมาณ($PNI_{modified} = 0.20$) ,

ด้านบริหารบุคคล($PNI_{\text{modified}} = 0.19$) และด้านบริหารทั่วไป($PNI_{\text{modified}} = 0.18$) ตามลำดับ 3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ คือ “รูปแบบการออกแบบกระบวนการจิตสำนึก” (Conscious Process Design Model) ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ คือ 1.หลักการ และแนวคิด 2. วัตถุประสงค์ 3.กระบวนการพัฒนา 4.ผลลัพธ์ และ 5.การประเมินผล

อัญชลี ปรภายเกียรติ (2553)ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของ บัลดริจเป็นฐาน สรุปได้ว่า 1.สภาพปัจจุบันของการบริหารคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล เมื่อเทียบกับข้อกำหนดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลดริจ มีระดับการปฏิบัติตามองค์ประกอบคุณภาพรายองค์ประกอบ อยู่ในระดับมากในทุกองค์ประกอบเรียงลำดับดังนี้ 1) การนำองค์กร ($\bar{X} = 4.30$) 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ($\bar{X} = 4.27$) 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{X} = 4.15$) 4) การจัดการกระบวนการ ($\bar{X} = 4.09$) 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร ($\bar{X} = 4.08$) 6) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 4.07$) 7) ผลลัพธ์ ($\bar{X} = 3.98$) 2. ระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลดริจเป็นฐาน ที่พัฒนาขึ้น คือ “ระบบการบริหารคุณภาพ เพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีสาระสำคัญ 8 ประการ 1) หลักการของระบบการบริหารคุณภาพ 2)แนวคิด และค่านิยมหลักของระบบการบริหารคุณภาพ 3) วัตถุประสงค์ของระบบการบริหารคุณภาพ 4)โครงสร้างการบริหารระบบการบริหารคุณภาพ 5) เกณฑ์คุณภาพของระบบการบริหารคุณภาพ 6) แนวทางการดำเนินงานของระบบการบริหารคุณภาพ 7) การให้คะแนนของระบบการบริหารคุณภาพ 8) การประเมินและการจัดการรายงานประเมินตนเอง จากผลการวิจัยที่พบว่า ระบบการบริหารคุณภาพนี้ครอบคลุมระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและยังมีเกณฑ์คุณภาพที่สูงกว่าโดยมุ่งเน้นสู่ความเป็นเลิศระดับมาตรฐานสากล ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรจัดนำร่องใช้ระบบการบริหารคุณภาพนี้ กับสถานศึกษาที่มีระดับผลการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.)อยู่ในระดับดีเพื่อยกระดับคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย(Descriptive Research) ที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

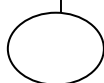
3.2 ขั้นตอนการวิจัย

ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน คือ

- (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- (2) วิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- (3) ศึกษากระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เป็นการปฏิบัติที่ดี
- (4) ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล ฉบับที่ 1
- (5) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลเป็นฉบับที่ 2
- (6) ตรวจสอบขั้นสุดท้ายและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นฉบับที่ 3

แผนภาพที่ 2 แสดงขั้นตอนการวิจัย การดำเนินการ และผลที่ได้

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ	ผลที่ได้
<p>ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p>	<p>ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากแบบสอบถาม</p>	<p>สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p>
<p>ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p>	<p>วิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อเลือกกรณีศึกษาจากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี</p>	<p>ผลของความจำเป็นของการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p>
<p>ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เป็นการปฏิบัติที่ดี</p>	<p>ศึกษาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 5 แห่ง ด้วยการศึกษาดูงานสัมภาษณ์ สังเกตและการมีส่วนร่วม</p>	<p>ข้อมูลสารสนเทศของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่มีการปฏิบัติที่ดี</p>
<p>ขั้นตอนที่ 4 ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ฉบับที่ 1</p>	<p>ยกร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ฉบับที่ 1 โดยการนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ,2 และ 3 มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ และออกแบบระบบ เพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการบริหารระบบ</p>	<p>(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เน้นการประเมินผล ฉบับที่ 1</p>

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ	ผลที่ได้
<p>ขั้นตอนที่ 5</p> <p>ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลเป็นฉบับที่ 2</p>	<p>1.ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เน้นการประเมินผล ฉบับที่ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ</p> <p>2.ยกร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลเป็นฉบับที่ 2</p>	<p>1.สรุปผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เน้นการประเมินผล ฉบับที่ 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ</p> <p>2.(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล ฉบับที่ 2</p>
<p>ขั้นตอนที่ 6</p> <p>ตรวจสอบขั้นสุดท้ายและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นฉบับที่ 3</p>	<p>1.จัดทำสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล ฉบับที่ 2</p> <p>2. สรุปผลจากการสนทนากลุ่มย่อย และนำมาปรับปรุงเพิ่มเติมพร้อมปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา</p> <p>3.สรุปผลการวิจัยและนำเสนอต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์</p> <p>4.จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์และรายงานผล</p>	<p>1.สรุปผลการตรวจสอบระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล ฉบับที่ 2 โดยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ</p> <p>2."ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI"</p> <p>3.วิทยานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนากระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์" ฉบับสมบูรณ์</p>

โดยในแต่ละชั้นตอนมีกิจกรรมย่อยและรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการ แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

(1) **ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์**

การศึกษาสถานศึกษา ตามโครงการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ก่อนเลือกกรณีศึกษา

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สถานศึกษาจากโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , กลุ่มที่ 2 สถานศึกษาจากโครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และกลุ่มที่ 3 สถานศึกษาที่เข้าร่วมจากโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม โดยรองศาสตราจารย์ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ ตามประเด็นที่ได้สังเคราะห์จากกรอบแนวคิดระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามโครงการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สู่สถานศึกษา

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 172 แห่ง ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ตามสังกัด ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 117 แห่ง
2. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 14 แห่ง
3. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 39 แห่ง
4. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จำนวน 2 แห่ง
5. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 121 แห่ง จากกลุ่มประชากรดังกล่าว ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้พิจารณา กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดย

คำนวณได้จากสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973: 398) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Confidence Interval) โดยผู้วิจัยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน (e) $\pm 5\%$ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N แทน จำนวนประชากรซึ่งมีจำนวนโรงเรียน 172 แห่ง
 e แทน ความคลาดเคลื่อนที่สามารถยอมรับได้ โดยกำหนดไว้ที่ร้อยละ 5
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

ขนาดประชากรสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 172 แห่ง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรแล้ว ได้กลุ่มตัวอย่าง 121 แห่ง

2. การสุ่มเลือกสถานศึกษา ดำเนินการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

จากประชากรจำนวนสถานศึกษา 172 แห่ง จึงได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1) กำหนดสังกัดของสถานศึกษา ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน , สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา , สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2) ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ในปีการศึกษา 2553 จำนวน 172 แห่ง

2.3) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ผู้วิจัยพิจารณากำหนดกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

(1) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตรของยามานะ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) 95% โดยผู้วิจัยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน (e) $\pm 5\%$ ได้จำนวน 121 แห่ง

(2) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

(2.1) การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เลือกกลุ่มที่สถานศึกษาสังกัด จำนวน 5 หน่วยงาน เพื่อให้การกระจายของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศ

(2.2) การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดสัดส่วน (Quota Sampling) โดยการพิจารณาอัตราส่วนจำนวนสถานศึกษาในแต่ละสังกัดดังนี้

2.2.1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จำนวน 82 แห่ง

2.2.2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้จำนวน 10 แห่ง

2.2.3) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้จำนวน 27 แห่ง

2.2.4) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้จำนวน 1 แห่ง

2.2.5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จำนวน 1 แห่ง

(2.3) จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 121 แห่ง

จัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยจากการตอบแบบสอบถาม คือ แบบสอบถามใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยเป็นแบบสอบถามมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น

แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

การแปลความหมายมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ

5 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า

- การปฏิบัติในสภาพปัจจุบันมีอยู่ในระดับมากที่สุดหรือทุกครั้งหรือประมาณร้อยละ 81-100
- สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรปฏิบัติในระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า
  - การปฏิบัติในสภาพปัจจุบันมีอยู่ในระดับมากหรือเป็นส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 61-80
  - สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรปฏิบัติในระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า
  - การปฏิบัติในสภาพปัจจุบันมีอยู่ในระดับปานกลางหรือครั้งคราวหรือประมาณร้อยละ 41-60
  - สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรปฏิบัติในระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า
  - การปฏิบัติในสภาพปัจจุบันมีอยู่ในระดับน้อยหรือเป็นส่วนน้อยหรือประมาณร้อยละ 21-40
  - สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรปฏิบัติในระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า
  - การปฏิบัติในสภาพปัจจุบันมีอยู่ในระดับน้อยที่สุดหรือแทบจะไม่มีหรือน้อยกว่าร้อยละ 20
  - สภาพที่พึงประสงค์ที่ควรปฏิบัติในระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในระดับน้อยที่สุด

เมื่อจัดทำแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยตรวจสอบความเหมาะสมของข้อรายการ ความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหา จำนวนข้อรายการ ความชัดเจนในการใช้ภาษา และความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนน การแปลความหมายระดับคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ และนำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดำเนินตรวจสอบอีกครั้งซึ่งในงานวิจัยนี้มีค่า IOC เท่ากับ 0.86

จากนั้น นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้นในสถานศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 10 แห่ง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9124

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) หรือทางE-Office หรือดำเนินการด้วยตนเอง และดำเนินการติดตามแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ก่อนเลือกกรณีศึกษาสถานศึกษา จากโครงการนำกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ทั้ง 3 กลุ่ม

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลสถานศึกษาจากโครงการนำกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษาทั้ง 121 โรงเรียน คือ เดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ.2554

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 121 คน
- ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน	จำนวน 121 คน
- และครูประจำชั้น	จำนวน 121 คน
รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น	จำนวน 363 คน

1.4 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบและวิเคราะห์ โดยวิธีแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ และวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เพื่อหาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา

(2) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์

วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนา จากการคำนวณดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) ของการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้วยวิธีการคำนวณค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index modified : PNI modified) โดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช (สุวิมล ว่องวาณิช,2548 : 279) ดังนี้

สูตรคำนวณ PNI_{Modified} (Priority Needs Index : PNI)

เมื่อ PNI_{Modified} = (I-D) / D

PNI_{Modified} = ดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น

- I = ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สถานศึกษาที่พึงประสงค์
- D = ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่สถานศึกษาที่เป็นสภาพปัจจุบันที่ปฏิบัติจริง

(3) ศึกษาและวิเคราะห์ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เป็นการปฏิบัติที่ดี

3.1 การศึกษาวิจัยจากกรณีศึกษา

การศึกษาด้วยกรณีศึกษาเพื่อเจาะลึกในสภาพของการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหาร
และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารว่ามีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการ
บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็น
อย่างไร เป็นการทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งซึ่งกับการปฏิบัติการด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย
ดังนี้

3.2 การเลือกกรณีศึกษา

เมื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เอกสารของสถานศึกษาที่เป็นการปฏิบัติที่ดี (Best
Practice) และจากการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 จากนั้นเลือกสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษาจำนวน
5 แห่ง ได้แก่ ตัวแทนสถานศึกษาจากโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนา
ศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80
สถานศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจำนวน 2 แห่ง, ตัวแทนสถานศึกษาจาก
โครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหา
มงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลจำนวน 2 แห่ง และตัวแทนสถานศึกษาที่เข้า
ร่วมโครงการวิจัย การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม
โดยรองศาสตราจารย์ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากกรณีศึกษา คือ แนวการสัมภาษณ์ผู้ให้
ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ครูประจำ

ชั้น โดยบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และเครื่องบันทึกเสียงแนวคำถามในการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ปัจจุบันท่านมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ให้มีประสิทธิผลอย่างไร

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีประสิทธิผลมีอะไรบ้าง

3. ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีประสิทธิผล มีความสำคัญอย่างไร ในแต่ละขั้นตอนควรดำเนินการอย่างไร

4. เงื่อนไขที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วยอะไรบ้าง

5. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้สถานศึกษากรณีศึกษา จากการวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุญาตทำการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษา ที่เป็นกรณีศึกษาที่เป็นการปฏิบัติที่ดี(Best Practice) ทั้ง 5 แห่ง โดยเข้าไปแนะนำตัวต่อผู้บริหารสถานศึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเพื่อศึกษาข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทั้งจากการศึกษาเอกสารรายงานของสถานศึกษา การสัมภาษณ์ การสังเกต ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถานศึกษา ที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 5 แห่ง ระยะเวลาระหว่างเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล(Key Informants)

- ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน
- ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน จำนวน 5 คน
- ครูประจำชั้นจำนวน 10 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการ 2 วิธี ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารรายงานของสถานศึกษา รายงานการประชุม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ของข้อมูลพื้นฐานระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2. การสังเกต ด้วยวิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสาร สัมภาษณ์ ชักถาม จดบันทึก และบันทึกเทป

- การสังเกตมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการบริหารระบบงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ 1) การวางแผน 2) การนำแผนสู่การปฏิบัติ และ 3) การประเมินผลบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน

- การสังเกตมุ่งศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของกระบวนการบริหารระบบงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อหาแนวทางพัฒนาระบบระบบงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนต่อไป

ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันต้องการศึกษาอย่างแท้จริงตามวัตถุประสงค์ มีการตั้งคำถามขณะสัมภาษณ์ โดยเป็นคำถามกว้างๆ แต่ตรงประเด็น โดยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ในการวิจัยมีการกำหนดแนวทางสัมภาษณ์ โดยกำหนดเป็นคำถามในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป็นคำถามปลายเปิดที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และมีการแก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม จนเป็นแนวทางที่นำไปสัมภาษณ์ได้อย่างเหมาะสม

การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้อามาตรวจสอบโดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangular Check) เป็นการตรวจสอบข้อมูล 3 ส่วน จากผู้ให้ข้อมูล จากการเก็บข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์ที่แตกต่างกัน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ครูประจำชั้น

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์จากเนื้อหาและการสรุปจากข้อมูลที่เห็นในเชิงประจักษ์ มีหลักการดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานในการสอบถามและสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล

2) การวิเคราะห์เนื้อหา จากเอกสาร ข้อมูลที่เก็บรวบรวมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย นำมาประมวลผล

3) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) จากกรณีศึกษาเพื่อสร้างข้อสรุปจากสิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรม ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกต

หลังจากศึกษากรณีศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเตรียมการร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

(4) ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล ฉบับที่ 1

4.1 การ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 1) เป็นการนำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา และขั้นตอนที่ 3 การศึกษาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษาที่เป็นการศึกษากรณีศึกษา

4.2 นำ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 1)ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(5) ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลเป็นฉบับที่ 2

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับร่างที่ 1)ได้จากขั้นตอนที่ 4 ไปประเมินเพื่อหาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

5.1) การประเมิน(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 1) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

5.2) ปรับปรุงระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 1)หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ เพื่อพัฒนา (ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลเป็นฉบับที่ 2

5.3) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คนได้มาจาก

5.3.1) กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ(ผู้เชี่ยวชาญด้านยุติธรรมเชิงสมานฉันท์) จำนวน 5 คน และผู้บริหารการศึกษา จำนวน 5 คน

5.3.2) กลุ่มที่ 2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูจำนวน 5 คน

5.4) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 2 การประเมิน(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 1) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความเหมาะสมเป็นไปได้ของระบบ

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

5.5) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการประเมิน(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 1)

5.6) วิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.6.1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่า ความถี่ ค่าร้อยละและบรรยายสรุปเป็นความเรียง

5.6.2) ข้อมูลการตรวจสอบระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยายโดยมีเกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้

5 หมายถึง	ผู้ประเมินมีความเห็นว่ารายการนี้มีความเหมาะสมมากที่สุด และมีความเป็นไปได้มากที่สุด
4 หมายถึง	ผู้ประเมินมีความเห็นว่ารายการนี้มีความเหมาะสมมาก และมีความเป็นไปได้มาก
3 หมายถึง	ผู้ประเมินมีความเห็นว่ารายการนี้มีความเหมาะสมปานกลาง และมีความเป็นไปได้ปานกลาง
2 หมายถึง	ผู้ประเมินมีความเห็นว่ารายการนี้มีความเหมาะสมน้อย และมีความเป็นไปได้น้อย
1 หมายถึง	ผู้ประเมินมีความเห็นว่ารายการนี้มีความเหมาะสมน้อยที่สุด และมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผล ระดับความคิดเห็นต่อระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

1.00- 1.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุดและมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด
1.50- 2.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยและมีความเป็นไปได้น้อย
2.50- 3.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลางและมีความเป็นไปได้ปานกลาง
3.50- 4.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากและมีความเป็นไปได้มาก
4.50- 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุดและมีความเป็นไปได้มากที่สุด

(6) ตรวจสอบขั้นสุดท้ายและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นฉบับที่ 3

ตรวจสอบขั้นสุดท้ายโดยการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 2) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน จาก

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ(ผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์) จำนวน 3 คน และผู้บริหารการศึกษา จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ครู จำนวน 2 คน

จากนั้นทำการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Technique) และปรับปรุง(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 2) ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 2) ที่ได้จากขั้นตอนที่ 5 มาตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้วิธีการเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักวิชาการ (ผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์) ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ด้วยการจัดประชุม สัมมนา เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้มีโอกาสอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเสนอข้อเสนอแนะต่างๆ ระหว่างกันเชิงลึกในข้อประเด็นต่างๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อตรวจสอบและยืนยันระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์

6.1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 12 คน ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษา การวิจัยและประเมินผล และมีความรู้ ความสามารถและมีผลงานวิชาการที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา และกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดจากคุณลักษณะผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้นดังนี้

6.1.1) ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาจำนวน 3 คน

6.1.2) เป็นผู้เชี่ยวชาญจาก สพฐ. หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4 คน

6.1.3) เป็นนักวิชาการหรือ อาจารย์มหาวิทยาลัยหรือผู้มีประสบการณ์หรือเชี่ยวชาญในเรื่องของกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์ จำนวน 3 คน

6.1.4) ครูที่มีประสบการณ์หรือเชี่ยวชาญในเรื่องของกระบวนการยุติธรรมเชิง
 สมานฉันท์จำนวน 2 คน

6.2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินเพื่อตรวจสอบ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนใน
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 2)
 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมประชุมสนทนา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็น เกี่ยวกับความเหมาะสม และความถูกต้อง ครอบคลุม
 ของ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรม
 เชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 2) โดยกำหนดรายละเอียดของระบบ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/
 ผู้เชี่ยวชาญ ได้แสดงความคิดเห็นลงในแบบบันทึก และแบบประเมินตามที่กำหนดไว้ในแต่ละ
 รายการพร้อมข้อเสนอแนะ

6.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.3.1) ผู้วิจัยทำหนังสือการประชุมสนทนา จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย เอกสารประกอบการสัมมนา และแบบบันทึกความคิดเห็นที่มีต่อระบบการ
 บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
 เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

6.3.2) การดำเนินการประชุมสัมมนา ผู้วิจัยกำหนดประเด็นสำหรับการ
 ตรวจสอบในด้านความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ครอบคลุม และการนำ(ร่าง)ระบบ
 การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่
 เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 2) ไปใช้ ข้อดี ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะต่างๆจากผู้ทรงคุณวุฒิ/
 ผู้เชี่ยวชาญ

6.3.3) ระหว่างการประชุมสัมมนา ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียงเกี่ยวกับเนื้อหา
 สาระต่างๆ จากการประชุม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา(ร่าง)ระบบการ
 บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น
 การประเมินผล(ฉบับที่ 2) ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6.3.4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ตามลักษณะของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้
 จากการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เนื้อหา

6.4) การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และรายงานผล

ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาได้ระบบ(ฉบับที่3)พัฒนาขึ้นมาใหม่มีชื่อว่า “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI” และคู่มือการใช้ระบบ 1 ฉบับ จากนั้นสรุปผลการวิจัยและนำเสนอการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จัดทำเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา และนำเสนอต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาคุณภาพองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

4.2 การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

4.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

4.1.1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ก.การวิเคราะห์จากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์จากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จากแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้แบบสอบถามคืนกลับมาจากสถานศึกษา จำนวน 108 แห่ง แห่งละ 3 ฉบับ รวมทั้งสิ้นจำนวน 324 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.26 ของจำนวนสถานศึกษาที่ส่งแบบสอบถามทั้งหมด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (n = 324)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	235	72.53
1.2 หญิง	89	27.47
รวม	324	100.00
2. อายุ		
2.1 น้อยกว่า 30 ปี	17	5.25
2.2 30 – 35 ปี	20	6.18
2.3 36 – 40 ปี	17	5.25
2.4 41 – 45 ปี	28	8.65
2.5 46 – 50 ปี	55	16.98
2.6 51 – 55 ปี	126	38.89
2.7 56 ปีขึ้นไป	61	18.80
รวม	324	100.00
3. ตำแหน่งปัจจุบัน		
3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา		
3.1.1 ผู้อำนวยการ	24	7.41
3.1.2 รองผู้อำนวยการ	84	25.91
3.2 ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและ ระเบียบวินัยนักเรียน	108	33.34
3.3 ครูประจำชั้น	108	33.34
รวม	324	100.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
4. ประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา		
จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา (n = 108)		
4.1 น้อยกว่า 5 ปี	25	23.15
4.2 5 – 10 ปี	15	13.89
4.3 11 – 15 ปี	48	44.45
4.4 16 ปีขึ้นไป	20	18.51
รวม	108	100.00
5. ประสบการณ์ในตำแหน่งครูจนถึงปัจจุบัน		
เป็นเวลา		
5.1 น้อยกว่า 5 ปี	71	21.92
5.2 5 – 10 ปี	51	15.24
5.3 11 – 15 ปี	128	39.51
5.4 16 ปีขึ้นไป	74	23.33
รวม	324	100.00
6. ประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา		
ปัจจุบันเป็นเวลา		
6.1 น้อยกว่า 5 ปี	78	24.08
6.2 5 – 10 ปี	67	20.68
6.3 11 – 15 ปี	113	34.88
6.4 16 ปีขึ้นไป	66	20.36
รวม	324	100.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
7.ระดับการศึกษา		
7.1 ปริญญาตรี	197	60.81
7.2 ปริญญาโท	122	37.66
7.3 ปริญญาเอก	5	1.53
7.4 อื่นๆ	0	0.00
รวม	324	100.00
8.ประสบการณ์ในการสัมมนาทางวิชาการ “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา”	162	50.00
8.1 โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมฯ โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา	153	47.22
8.2 โครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ โดย กระทรวงยุติธรรมและ มหาวิทยาลัยมหิดล	9	2.78
8.3 โครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนฯ โดย ศ.ดร.พฤทธิ ศิริบรรณ พิทักษ์ และคณะ		
รวม	324	100.00
9.สังกัดของสถานศึกษา		
9.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	249	76.86
9.2 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	18	5.56
9.3 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	51	15.74
9.4 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	3	0.92
9.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3	0.92
รวม	324	100.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
10.ระดับในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา		
10.1 ประถมศึกษา	27	8.33
10.2 มัธยมขยายโอกาส	72	22.22
10.3 มัธยมศึกษา(ม.1-6)	159	49.07
10.4 ปวช.	0	0.00
10.5 ปวส.	66	20.38
10.6 อื่น ๆ	0	0.00
รวม	324	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 72.53) มีอายุระหว่าง 51 – 55 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 38.89) รองลงมาคืออายุ 56 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 18.80) 46 – 50 ปี (ร้อยละ 16.98) 41 – 45 ปี (ร้อยละ 8.65) 30 – 35 ปี (ร้อยละ 6.18) ส่วนช่วงอายุที่น้อยที่สุดเท่ากันคือ น้อยกว่า 30 ปี และ 36 – 40 ปี (ร้อยละ 5.25) ตามลำดับ ตำแหน่งปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน เท่ากันกับครูประจำชั้นคือ (ร้อยละ 33.34) รองลงมาคือ รองผู้อำนวยการ (ร้อยละ 25.91) และผู้อำนวยการสถานศึกษา (ร้อยละ 7.41) ตามลำดับ เฉพาะตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารมากที่สุด 11-15 ปี (ร้อยละ 44.45) รองลงมาคือ น้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 23.15) และ 16 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 18.51) และประสบการณ์ที่น้อยที่สุดคือ 5 – 10 ปี (ร้อยละ 13.89) ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในตำแหน่งครูจนถึงปัจจุบันมากที่สุดคือ 11-15 ปี (ร้อยละ 39.51) รองลงมาคือ 16 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 23.33) น้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 21.92) และประสบการณ์ที่น้อยที่สุดคือ 5 – 10 ปี (ร้อยละ 15.24) ตามลำดับ มีประสบการณ์ในสถานศึกษาปัจจุบันมากที่สุดคือ 11-15 ปี (ร้อยละ 34.88) รองลงมาคือ น้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 24.08) 5 – 10 ปี (ร้อยละ 20.68) และประสบการณ์ที่น้อยที่สุดคือ 16 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 20.36) ตามลำดับ ด้านระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 60.81) รองลงมาคือ ปริญญาโท (ร้อยละ 37.66) และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาเอก น้อยที่สุดคือ (ร้อยละ 1.53) ส่วนประสบการณ์ในการเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ “การนำกระบวนการ

ยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา”มากที่สุด คือ โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมฯ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(ร้อยละ 50.00) รองลงมาคือโครงการเยาวชนพลยุทธธรรมฯ โดย กระทรวงยุติธรรมและมหาวิทยาลัยมหิดล(ร้อยละ 47.22) และน้อยที่สุดคือโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนฯ โดย ศ. ดร.พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ (ร้อยละ 2.78) ส่วนสังกัดผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนมากที่สุดคือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(ร้อยละ 76.86) รองลงมาคือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ร้อยละ 15.74) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน(ร้อยละ 5.56) และน้อยที่สุดเท่ากันคือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 0.92) ตามลำดับ ด้านสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามมีการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา(ม.1-6) มากที่สุด (ร้อยละ 49.07) รองลงมาคือ มัธยมศึกษาขยายโอกาส (ร้อยละ 22.22) ปวส. (ร้อยละ 20.38) และน้อยที่สุดคือประถมศึกษา (ร้อยละ 8.33)

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์ ดังตารางที่

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)						ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)						ครูประจำชั้น (n=108)						รวม 3 กลุ่ม (n = 324)					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ
1. ด้านการวางแผน	2.85 (0.86)	ปานกลาง	1	4.79 (1.02)	มากที่สุด	3	2.94 (1.01)	ปานกลาง	2	4.66 (1.11)	มากที่สุด	3	2.89 (0.92)	ปานกลาง	1	4.69 (0.81)	มากที่สุด	2	2.89 (0.95)	ปานกลาง	1	4.79 (0.82)	มากที่สุด	1
2. ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ	2.84 (0.84)	ปานกลาง	2	4.80 (0.87)	มากที่สุด	2	2.99 (0.91)	ปานกลาง	1	4.73 (0.92)	มากที่สุด	2	2.82 (0.91)	ปานกลาง	3	4.68 (0.83)	มากที่สุด	3	2.89 (0.92)	ปานกลาง	1	4.77 (0.82)	มากที่สุด	3
3. ด้านการประเมินผล	2.51 (0.73)	ปานกลาง	3	4.81 (0.96)	มากที่สุด	1	2.55 (0.92)	ปานกลาง	3	4.84 (0.93)	มากที่สุด	1	2.83 (1.12)	ปานกลาง	2	4.75 (0.72)	มากที่สุด	1	2.59 (0.96)	ปานกลาง	3	4.79 (0.74)	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	2.82 (0.86)	ปานกลาง		4.80 (1.02)	มากที่สุด		2.93 (0.51)	ปานกลาง		4.72 (1.02)	มากที่สุด		2.84 (0.86)	ปานกลาง		4.69 (1.02)	มากที่สุด		2.86 (0.93)	ปานกลาง		4.78 (0.81)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 7 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82, S.D.=0.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 2.85, S.D.=0.86$) รองลงมา คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.84, S.D.=0.84$) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.51, S.D.=0.73$) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=1.02) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.81$, S.D.=0.96) รองลงมา คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=0.87) และด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.79$, S.D.=1.02) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=1.02) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.82$, S.D.=0.86)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยภาพรวมตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.93$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.99$, S.D.=0.91) รองลงมา คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 2.94$, S.D.=1.01) และด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 2.55$, S.D.=0.92) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D.=1.02) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.84$, S.D.=0.93) รองลงมา คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.73$, S.D.=0.92) และด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.66$, S.D.=1.11) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.72$, S.D.=1.02) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.93$, S.D.=0.51)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยภาพรวมตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, S.D.=0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 2.89$, S.D.=0.92) รองลงมา คือ การประเมินผล ($\bar{X} = 2.83$, S.D.=1.12) และ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.82$, S.D.=0.91) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D.=1.02) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.75$, S.D.=0.72) รองลงมา คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.69$, S.D.=0.81) และด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.68$, S.D.=0.83)

ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ($\bar{X} = 4.69, S.D.=1.02$) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.84, S.D.=0.86$)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยภาพรวมตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86, S.D.=0.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 2.89, S.D.=0.95$) และด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.89, S.D.=0.92$) รองลงมา คือ การประเมินผล ($\bar{X} = 2.59, S.D.=0.96$) ตามลำดับ ส่วน**สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม** ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78, S.D.=0.81$) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.79, S.D.=0.82$) และ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.79, S.D.=0.74$) รองลงมา คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.77, S.D.=0.82$) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ($\bar{X} = 4.78, S.D.=0.81$) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.86, S.D.=0.93$)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการวางแผน จำแนกตามรายชื่อ

ด้านกร วางแผน	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)						ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)						ครูประจำชั้น (n=108)						รวม 3 กลุ่ม (n = 324)					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ
1.การบริหารงาน กิจการนักเรียนด้าน งานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียนมี การนำนโยบาย กระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์มาใช้	3.12 (0.85)	ปาน กลาง	1	4.96 (1.45)	มาก ที่สุด	1	3.02 (0.77)	ปาน กลาง	2	4.95 (0.74)	มาก ที่สุด	1	2.91 (1.08)	ปาน กลาง	3	4.85 (0.80)	มาก ที่สุด	1	3.02 (0.91)	ปาน กลาง	1	4.92 (0.82)	มาก ที่สุด	1
2.สถานศึกษามีนโยบาย พัฒนาบุคลากรให้มีความ และความเข้าใจในการนำ กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์มาใช้ในการ บริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียน	2.69 (0.94)	ปาน กลาง	6	4.81 (0.83)	มาก ที่สุด	5	2.94 (1.18)	ปาน กลาง	4	4.63 (1.72)	มาก ที่สุด	5	2.64 (0.83)	ปาน กลาง	8	4.65 (0.93)	มาก ที่สุด	5	2.75 (1.00)	ปาน กลาง	7	4.74 (0.97)	มาก ที่สุด	7
3.สถานศึกษามีนโยบาย พัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ปิองศ์ และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ เหมาะสมโดยให้ กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์	3.02 (0.96)	ปาน กลาง	2	4.48 (0.87)	มาก	8	2.83 (1.05)	ปาน กลาง	8	4.30 (1.50)	มาก	8	2.74 (0.82)	ปาน กลาง	6	4.68 (0.87)	มาก ที่สุด	4	2.87 (0.95)	ปาน กลาง	5	4.81 (0.73)	มาก ที่สุด	4
4.สถานศึกษามีนโยบาย สร้างความสงบสุขใน โรงเรียนโดยการนำ กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์มาใช้ในการ บริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียน	2.60 (0.68)	ปาน กลาง	8	4.80 (0.89)	มาก ที่สุด	6	2.92 (1.33)	ปาน กลาง	6	4.54 (1.04)	มาก ที่สุด	7	3.25 (0.89)	ปาน กลาง	1	4.60 (0.89)	มาก ที่สุด	8	2.92 (1.04)	ปาน กลาง	3	4.80 (0.62)	มาก ที่สุด	5

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านการวางแผน	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)						ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)						ครูประจำชั้น (n=108)						รวม 3 กลุ่ม (n = 324)					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปลผล	ลำดับความสำคัญ
5.กำหนดนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม	2.99 (0.81)	ปานกลาง	3	4.82 (1.19)	มากที่สุด	4	2.94 (1.02)	ปานกลาง	4	4.82 (1.19)	มากที่สุด	2	3.05 (1.00)	ปานกลาง	2	4.78 (0.81)	มากที่สุด	2	2.99 (0.95)	ปานกลาง	2	4.82 (0.81)	มากที่สุด	3
6.สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถก่อให้เกิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในวงการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	2.86 (0.96)	ปานกลาง	5	4.80 (0.78)	มากที่สุด	6	2.95 (0.94)	ปานกลาง	3	4.75 (0.91)	มากที่สุด	3	2.70 (0.78)	ปานกลาง	7	4.76 (0.90)	มากที่สุด	3	2.84 (0.90)	ปานกลาง	6	4.78 (0.97)	มากที่สุด	6
7.สถานศึกษาได้กำหนดแผนงานโครงการเกี่ยวกับกานักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	2.67 (0.97)	ปานกลาง	6	4.84 (0.95)	มากที่สุด	3	3.07 (0.84)	ปานกลาง	1	4.56 (0.84)	มากที่สุด	6	2.91 (0.95)	ปานกลาง	3	4.62 (0.96)	มากที่สุด	6	2.88 (0.93)	ปานกลาง	4	4.83 (0.90)	มากที่สุด	2
8.สถานศึกษาได้กำหนดแผนงานโครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และเข้าใจ ประสงค์ดีด้านคุณธรรม จริยธรรม เด็กที่ทะเลาะวิวาท กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	2.87 (0.74)	ปานกลาง	4	4.85 (1.18)	มากที่สุด	2	2.84 (0.91)	ปานกลาง	7	4.70 (0.90)	มากที่สุด	4	2.89 (1.01)	ปานกลาง	5	4.61 (0.71)	มากที่สุด	7	2.87 (0.89)	ปานกลาง	5	4.67 (0.71)	มากที่สุด	8
เฉลี่ย	2.85 (0.86)	ปานกลาง		4.79 (1.02)	มากที่สุด		2.94 (1.01)	ปานกลาง		4.66 (1.11)	มากที่สุด		2.89 (0.92)	ปานกลาง		4.69 (0.81)	มากที่สุด		2.89 (0.95)	ปานกลาง		4.79 (0.82)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 8 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการวางแผน จำแนกตามรายชื่อ พบว่า

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวางแผน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85, S.D. = 0.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{X} = 3.12, S.D. = 0.85$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 3.02, S.D. = 0.96$) และการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 2.99, S.D. = 0.81$) ตามลำดับ ส่วน**สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา** ด้านการวางแผนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79, S.D. = 1.02$) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{X} = 4.96, S.D. = 1.45$) รองลงมาคือ สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.85, S.D. = 1.18$) และสถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.84, S.D. = 0.95$) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.79, S.D. = 1.02$) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.85, S.D. = 0.86$)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการวางแผน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} =$

2.94, S.D. =1.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 3.07$, S.D. =0.84) รองลงมา คือ การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{X} = 3.02$, S.D. =0.77) และสถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 2.95$, S.D. =0.94) ตามลำดับ ส่วน**สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน** ด้านการวางแผนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. =1.11) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{X} = 4.95$, S.D. =0.74) รองลงมาคือ การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.82$, S.D. =1.19) และสถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.75$, S.D. =0.91)ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.66$, S.D. =1.11) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.94$, S.D. =1.01)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ด้านการวางแผน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. =0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกสถานศึกษามีนโยบายสร้างความสงบสุขในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 3.25$, S.D. =0.89) รองลงมา การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 3.05$, S.D.

=1.00) และการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{X} = 2.91$, S.D. =1.08) เท่ากับสถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 2.91$, S.D. =0.95) ตามลำดับ ส่วน**สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น** ด้านการวางแผนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. =0.81) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{X} = 4.85$, S.D. =0.80) รองลงมาคือ การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.78$, S.D. =0.81) และสถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.76$, S.D. =0.90) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.69$, S.D. =0.81) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.89$, S.D. =0.92)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น ด้านการวางแผน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. =0.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{X} = 3.02$, S.D. =0.91) รองลงมา คือ การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 2.99$, S.D. =0.95) และ สถานศึกษามีนโยบายสร้างความสงบสุขในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 2.92$, S.D. =1.04) ตามลำดับ ส่วน**สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการ**

บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น ด้านการวางแผนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.82) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.82) รองลงมาคือ สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.90) และการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.82) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.95)

**ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ จำแนกตามรายชื่อ**

ด้านกร นำแผนสู่ การปฏิบัติ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)						ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)						ครูประจำชั้น (n=108)						รวม 3 กลุ่ม (n = 324)					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ
9.สถานศึกษามีการ แต่งตั้งคณะกรรมการ บริหารงานตาม แผนงานโครงการ การ นำกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สู่สถานศึกษา	3.12 (0.85)	ปาน กลาง	3	4.79 (1.08)	มาก ที่สุด	9	3.02 (0.77)	ปาน กลาง	8	4.66 (0.76)	มาก ที่สุด	11	2.91 (1.08)	ปาน กลาง	7	4.47 (0.83)	มาก	18	3.02 (0.91)	ปาน กลาง	4	4.75 (0.83)	มาก ที่สุด	11
10.สถานศึกษามีการ แต่งตั้งบุคลากร รับผิดชอบการ บริหารงานกิจการ นักเรียน ด้านงาน ปกครอง และระเบียบ วินัยนักเรียนตาม กระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ใน สถานศึกษา	2.67 (0.97)	ปาน กลาง	11	4.75 (0.95)	มาก ที่สุด	12	3.07 (0.84)	ปาน กลาง	5	4.61 (0.82)	มาก ที่สุด	14	2.91 (0.95)	ปาน กลาง	7	4.59 (0.93)	มาก ที่สุด	14	2.88 (0.93)	ปาน กลาง	7	4.60 (0.88)	มาก ที่สุด	15
11.นักเรียนมีส่วนร่วม รับผิดชอบงาน ปกครอง และระเบียบ วินัยนักเรียนตาม กระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ใน สถานศึกษา	3.02 (0.96)	ปาน กลาง	5	4.67 (0.82)	มาก ที่สุด	15	2.83 (1.05)	ปาน กลาง	12	4.80 (1.01)	มาก ที่สุด	6	2.74 (0.82)	ปาน กลาง	10	4.64 (0.97)	มาก ที่สุด	11	2.87 (0.95)	ปาน กลาง	8	4.52 (0.97)	มาก ที่สุด	17
12.สถานศึกษามีการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากร ภายนอกร่วมงาน ปกครอง และระเบียบ วินัยนักเรียนตาม กระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ใน สถานศึกษา	2.86 (0.96)	ปาน กลาง	9	4.88 (0.78)	มาก ที่สุด	4	2.95 (0.94)	ปาน กลาง	9	4.74 (0.93)	มาก ที่สุด	9	2.70 (0.78)	ปาน กลาง	11	4.55 (0.91)	มาก ที่สุด	16	2.84 (0.90)	ปาน กลาง	9	4.76 (0.81)	มาก ที่สุด	10

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการ นำแผนสู่ การปฏิบัติ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)						ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)						ครูประจำชั้น (n=108)						รวม 3 กลุ่ม (n = 324)					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ
13.สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	2.78 (0.78)	ปานกลาง	10	4.95 (0.96)	มากที่สุด	1	2.92 (0.87)	ปานกลาง	10	4.42 (0.84)	มาก	16	3.41 (0.96)	ปานกลาง	1	4.57 (0.77)	มากที่สุด	15	3.03 (0.91)	ปานกลาง	3	4.82 (0.75)	มากที่สุด	7
14.สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	2.86 (0.96)	ปานกลาง	9	4.90 (0.78)	มากที่สุด	2	2.95 (0.95)	ปานกลาง	9	4.81 (0.99)	มากที่สุด	5	2.70 (0.78)	ปานกลาง	11	4.91 (0.96)	มากที่สุด	1	2.84 (0.90)	ปานกลาง	9	4.77 (0.96)	มากที่สุด	9
15.สถานศึกษามีสถานที่หรือปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	2.53 (0.75)	ปานกลาง	14	4.89 (1.16)	มากที่สุด	3	2.60 (0.83)	ปานกลาง	13	4.87 (0.94)	มากที่สุด	2	3.14 (1.16)	ปานกลาง	2	4.77 (0.80)	มากที่สุด	5	2.75 (0.96)	ปานกลาง	11	4.62 (0.79)	มากที่สุด	13
16.สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดกิจกรรมเชิงส่งเสริมชีวิตในสถานศึกษา,หลักสูตรนักเรียนจากโรงเรียน,หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับกฏานากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	3.31 (1.03)	ปานกลาง	1	4.88 (0.78)	มากที่สุด	7	3.06 (0.83)	ปานกลาง	6	4.72 (0.82)	มากที่สุด	10	2.97 (0.53)	ปานกลาง	6	4.72 (1.02)	มากที่สุด	6	3.12 (0.83)	ปานกลาง	1	4.57 (1.02)	มากที่สุด	16

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการ นำแผนสู่ การปฏิบัติ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)						ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)						ครูประจำชั้น (n=108)						รวม 3 กลุ่ม (n = 324)					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ
17.สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครู และนักเรียนในแนวทางที่เน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	2.87 (0.74)	ปานกลาง	8	4.86 (1.01)	มากที่สุด	5	2.84 (0.91)	ปานกลาง	11	4.66 (0.91)	มากที่สุด	11	2.89 (1.01)	ปานกลาง	9	4.65 (0.74)	มากที่สุด	10	2.87 (0.89)	ปานกลาง	8	4.68 (0.74)	มากที่สุด	12
18.สถานศึกษามีกระบวนการส่งเสริมให้ครู/นักเรียน/ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	2.48 (0.84)	น้อย	15	4.83 (0.93)	มากที่สุด	6	3.66 (1.24)	ปานกลาง	6	4.60 (1.02)	มากที่สุด	15	2.62 (0.93)	ปานกลาง	12	4.62 (0.87)	มากที่สุด	12	2.72 (1.05)	ปานกลาง	12	4.61 (0.87)	มากที่สุด	14
19.สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ใช้อย่างชัดเจน	3.04 (0.99)	ปานกลาง	4	4.66 (1.05)	มากที่สุด	16	3.12 (1.15)	ปานกลาง	4	4.75 (1.24)	มากที่สุด	8	2.44 (1.05)	น้อย	13	4.70 (0.98)	มากที่สุด	7	2.87 (1.10)	ปานกลาง	8	4.86 (0.65)	มากที่สุด	4

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการ นำแผนสู่ การปฏิบัติ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)						ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)						ครูประจำชั้น (n=108)						รวม 3 กลุ่ม (n = 324)						
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	
20.เมื่อการกระทำผิดด้านงาน ปกครอง และระเบียบวินัย นักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษาของ ท่านมีการดำเนินการดังนี้																									
20.1. มีการ พิจารณาว่าเกิด เหตุเพราะอะไร	2.58 (0.70)	ปาน กลาง	13	4.78 (0.77)	มาก ที่สุด	10	3.20 (0.79)	ปาน กลาง	2	4.85 (0.79)	มาก ที่สุด	3	3.00 (0.77)	ปาน กลาง	4	4.68 (0.69)	มาก ที่สุด	8	2.93 (0.80)	ปาน กลาง	5	4.89 (0.55)	มาก ที่สุด	2	
20.2. มีการ พิจารณาว่าใครได้รับ ผลกระทบอย่างไร	2.66 (0.50)	ปาน กลาง	12	4.74 (0.79)	มาก ที่สุด	13	3.04 (0.82)	ปาน กลาง	7	4.62 (0.82)	มาก ที่สุด	13	2.36 (0.50)	น้อย	15	4.86 (0.60)	มาก ที่สุด	3	2.69 (0.76)	ปาน กลาง	13	4.91 (0.69)	มาก ที่สุด	1	
20.3. มีการ พิจารณาว่าเราจะ เยียวยาอย่างไร	2.48 (0.68)	น้อย	15	4.70 (0.54)	มาก ที่สุด	14	3.13 (0.99)	ปาน กลาง	3	4.75 (0.45)	มาก ที่สุด	8	2.99 (0.68)	ปาน กลาง	5	4.66 (0.68)	มาก ที่สุด	9	2.87 (0.71)	ปาน กลาง	8	4.88 (0.92)	มาก ที่สุด	3	
20.4. มีการ พิจารณาว่าเราได้เชิญผู้ อะไรที่จะนำไปสู่ความ มุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิด การกระทำแบบเดิมอีก	2.66 (0.64)	ปาน กลาง	12	4.76 (0.78)	มาก ที่สุด	11	3.23 (0.77)	ปาน กลาง	1	4.63 (0.79)	มาก ที่สุด	12	2.38 (0.78)	น้อย	14	4.65 (0.64)	มาก ที่สุด	10	2.76 (0.81)	ปาน กลาง	10	4.84 (0.53)	มาก ที่สุด	5	
21.สถานศึกษามีการ นิเทศติดตามงานกิจการ นักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์	2.95 (0.68)	ปาน กลาง	7	4.95 (0.94)	มาก ที่สุด	1	2.84 (0.69)	ปาน กลาง	11	4.77 (0.69)	มาก ที่สุด	7	2.90 (1.00)	ปาน กลาง	8	4.72 (0.65)	มาก ที่สุด	6	2.90 (0.80)	ปาน กลาง	6	4.81 (0.65)	มาก ที่สุด	8	
22.สถานศึกษามีการ ยกย่อง ชมเชย ครูและ นักเรียนที่ประสบ ผลสำเร็จในการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	3.04 (0.99)	ปาน กลาง	4	4.90 (0.63)	มาก ที่สุด	2	3.12 (1.15)	ปาน กลาง	4	4.88 (1.14)	มาก ที่สุด	1	2.44 (1.05)	น้อย	13	4.78 (0.92)	มาก ที่สุด	4	2.87 (1.10)	ปาน กลาง	8	4.83 (0.91)	มาก ที่สุด	6	

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ด้านการ นำแผนสู่ การปฏิบัติ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)						ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)						ครูประจำชั้น (n=108)						รวม 3 กลุ่ม (n = 324)					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ
23.สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียนตาม กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ในรูปแบบ เครือข่ายระดับชั้นเรียน	3.14 (1.09)	ปาน กลาง	2	4.81 (0.63)	มาก ที่สุด	8	3.04 (1.09)	ปาน กลาง	7	4.81 (1.31)	มาก ที่สุด	5	2.90 (0.63)	ปาน กลาง	8	4.53 (1.02)	มาก ที่สุด	17	3.03 (0.97)	ปาน กลาง	3	4.91 (1.19)	มาก ที่สุด	1
24.สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียนตาม กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ในรูปแบบ เครือข่าย ระดับ สถานศึกษา	3.03 (0.99)	ปาน กลาง	5	4.48 (1.23)	มาก ที่สุด	17	3.00 (1.11)	ปาน กลาง	8	4.74 (1.17)	มาก ที่สุด	9	3.10 (1.30)	ปาน กลาง	3	4.61 (0.91)	มาก ที่สุด	13	3.04 (1.14)	ปาน กลาง	2	4.84 (0.91)	มาก ที่สุด	5
25.สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียนตาม กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ในรูปแบบ เครือข่ายระดับพื้นที่ใน ชุมชน	2.87 (0.74)	ปาน กลาง	7	4.82 (1.01)	มาก ที่สุด	7	2.84 (0.91)	ปาน กลาง	11	4.82 (0.93)	มาก ที่สุด	4	2.89 (1.01)	ปาน กลาง	9	4.88 (0.73)	มาก ที่สุด	2	2.87 (0.89)	ปาน กลาง	8	4.88 (0.73)	มาก ที่สุด	3
เฉลี่ย	2.85 (0.84)	ปาน กลาง		4.80 (0.87)	มาก ที่สุด		2.99 (0.91)	ปาน กลาง		4.73 (0.92)	มาก ที่สุด		2.82 (0.91)	ปาน กลาง		4.68 (0.83)	มาก ที่สุด		2.89 (0.92)	ปาน กลาง		4.77 (0.82)	มาก ที่สุด	

จากตารางที่ 9 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ จำแนกตามรายชื่อ พบว่า

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85$, S.D.=0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา, หลักสูตรนักเรียนไกล่เกลี่ย, หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ($\bar{X} = 3.31$, S.D.=1.03) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.14$, S.D.=1.09) และสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามแผนงาน/โครงการ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ($\bar{X} = 3.12$, S.D.=0.85) ตามลำดับ ส่วน**สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา** ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=0.87) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาเท่ากับสถานศึกษามีการนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.95$, S.D.=0.96) รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาเท่ากับสถานศึกษามีการยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหา โดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.90$, S.D.=0.78) และสถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.89$, S.D.=1.16)ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึง

ประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.80$, S.D.=0.87) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.85$, S.D.=0.84)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$, S.D.=0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก ($\bar{X} = 3.23$, S.D.=0.77) รองลงมา คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น ($\bar{X} = 3.20$, S.D.=0.79) และเมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร ($\bar{X} = 3.13$, S.D.=0.49) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D.=0.92) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.88$, S.D.=1.14) รองลงมาคือ สถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.87$, S.D.=0.94) และเมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น ($\bar{X} = 4.85$, S.D.=0.79)ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.73$, S.D.=0.92) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.99$, S.D.=0.91)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$, S.D.=0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.41$, S.D.=0.96) รองลงมา คือ สถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.14$, S.D.=1.16) และสถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.10$, S.D.=1.30) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D.=0.83) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.91$, S.D.=0.96) รองลงมาคือ สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน ($\bar{X} = 4.88$, S.D.=0.73) และเมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร ($\bar{X} = 4.86$, S.D.=0.60) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.68$, S.D.=0.83) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.82$, S.D.=0.91)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. =0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการรวบรวม

เอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา, หลักสูตรนักเจรจาไกล่เกลี่ย, หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.83) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 1.14) และสถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาเท่ากับสถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.97) ตามลำดับ ส่วน**สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม** ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.7$, S.D. = 0.82) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.69) เท่ากันกับสถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 1.19) รองลงมาคือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.55) และเมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.92) เท่ากับสถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.82) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.92)

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการประเมินผล จำแนกตามรายชื่อ

ด้านการประเมินผล	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)						ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)						ครูประจำชั้น (n=108)						รวม 3 กลุ่ม (n = 324)					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ	$\bar{X}$ (S.D)	แปล ผล	ลำดับ ความ สำคัญ
26.สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	2.53 (0.75)	ปานกลาง	2	4.91 (1.13)	มากที่สุด	1	2.26 (1.12)	น้อย	3	4.75 (1.02)	มากที่สุด	3	3.14 (1.16)	ปานกลาง	1	4.72 (0.74)	มากที่สุด	3	2.75 (0.96)	ปานกลาง	1	4.86 (0.80)	มากที่สุด	2
27.สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน งานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง	2.66 (0.66)	ปานกลาง	1	4.89 (1.06)	มากที่สุด	2	2.46 (0.91)	น้อย	2	4.83 (0.95)	มากที่สุด	2	2.62 (1.16)	ปานกลาง	3	4.75 (0.65)	มากที่สุด	2	2.51 (0.98)	ปานกลาง	2	4.64 (0.65)	มากที่สุด	3
28.สถานศึกษามีการประชุมสัมมนาเพื่อผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ สาธารณชนได้รับทราบ	2.34 (0.78)	น้อย	3	4.63 (0.69)	มากที่สุด	3	2.93 (0.51)	ปานกลาง	1	4.95 (0.93)	มากที่สุด	1	2.72 (1.03)	ปานกลาง	2	4.78 (0.78)	มากที่สุด	1	2.51 (0.92)	ปานกลาง	2	4.88 (0.77)	มากที่สุด	1
เฉลี่ย	2.51 (0.73)	ปานกลาง		4.81 (0.96)	มากที่สุด		2.55 (0.92)	ปานกลาง		4.84 (0.93)	มากที่สุด		2.83 (1.12)	ปานกลาง		4.75 (0.72)	มากที่สุด		2.59 (0.96)	ปานกลาง		4.79 (0.74)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 10 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม
เชิงสมานฉันท์ ด้านการประเมินผล จำแนกตามรายชื่อ พบว่า

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประเมินผล เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.51, S.D.=0.73$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับแรกคือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.66, S.D.=0.66$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 2.53, S.D.=0.75$) และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สภากาชาดได้รับทราบ ($\bar{X} = 2.34, S.D.=0.78$) ตามลำดับ ส่วน**สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา** ด้านการประเมินผล ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81, S.D.=0.96$) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.91, S.D.=1.13$) รองลงมาคือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.89, S.D.=1.06$) และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สภากาชาดได้รับทราบ ($\bar{X} = 4.63, S.D.=0.69$) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.81, S.D.=0.96$) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.51, S.D.=0.73$)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการประเมินผล เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55, S.D.=0.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรก คือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จสู่สาธารณชนได้รับทราบ ($\bar{X} = 2.93, S.D.=0.51$) รองลงมา คือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.46, S.D.=0.81$) และสถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 2.26, S.D.=1.12$) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการประเมินผล ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84, S.D.=0.93$) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จสู่สาธารณชนได้รับทราบ ($\bar{X} = 4.95, S.D.=0.93$) รองลงมา คือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.83, S.D.=0.95$) และสถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.75, S.D.=1.02$) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.84, S.D.=0.93$) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.55, S.D.=0.92$)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ด้านการประเมินผล เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83, S.D.=1.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดลำดับแรกคือ สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 3.14$, S.D.=1.16) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จสู่สาธารณชนได้รับทราบ ($\bar{X} = 2.72$, S.D.=1.03) และสถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.62$, S.D.=1.16) ตามลำดับ ส่วน**สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น** ด้านการประเมินผล ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D.=0.72) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ สู่สาธารณชนได้รับทราบ ($\bar{X} = 4.78$, S.D.=0.78) รองลงมาคือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.75$, S.D.=0.65) และสถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.72$, S.D.=0.74) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.75$, S.D.=0.72) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.83$, S.D.=1.12)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.59$, S.D. =0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 2.75$, S.D. =0.96) รองลงมาเท่ากัน

คือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มา ทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.51, S.D. = 0.98$) และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้ สำนวณชนได้รับทราบ ($\bar{X} = 2.51, S.D. = 0.92$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น ด้านการประเมินผล ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79, S.D. = 0.74$) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับแรกคือ สถานศึกษามี การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สำนวนชนได้รับทราบ ($\bar{X} = 4.88, S.D. = 0.77$) รองลงมาคือ สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการ บริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{X} = 4.86, S.D. = 0.80$) และสถานศึกษานำ ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไข แผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.64, S.D. = 0.65$) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและ ระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.79, S.D. = 0.74$) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.59, S.D. = 0.96$)

1.3 ผลการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้นจากข้อเสนอแนะ(คำถามปลายเปิด) เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 11-13

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความถี่สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่
การวางแผน	
1.ควรนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สร้างความสงบสุขในโรงเรียน	26
2.ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	21
3.ควรกำหนดโครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในโรงเรียน	14
การนำแผนสู่การปฏิบัติ	
1.เมื่อมีปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นในโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน	24
2.จัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	22
3.ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ ชุมชน บุคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน	18
4.ควรแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบและจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	10
5.ควรประชาสัมพันธ์ให้ครู/นักเรียน /ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	8
การประเมินผล	
1.ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ สู่สาธารณชนได้รับทราบ	20
2.ควรนำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไข เพื่อดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 5	5
3.ควรดำเนินการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ	2

จากตารางที่ 11 พบว่า ความถี่สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวางแผน ประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ ความถี่ 26 ได้แก่ ควรนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สร้างความสงบสุขในโรงเรียน รองลงมาคือ ความถี่ 21 ได้แก่ ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน และความถี่ 14 ได้แก่ ควรกำหนดโครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในโรงเรียน ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ ความถี่ 24 ได้แก่ เมื่อมีปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นในโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน รองลงมาคือ ความถี่ 22 ได้แก่ จัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ ความถี่ 18 ได้แก่ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน รองลงมาคือ ความถี่ 10 ได้แก่ ควรแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบและจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และน้อยสุด คือความถี่ 8 ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์ให้ครู/นักเรียน /ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการประเมินผล ประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ ความถี่ 20 ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ รองลงมาคือ ความถี่ 5 ได้แก่ ควรนำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไข เพื่อดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และน้อยสุด คือความถี่ 2 ได้แก่ ควรดำเนินการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ความถี่สัมภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน
 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
 ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน(n=108)

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่
การวางแผน	
1. ควรนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สร้างความสงบสุขในโรงเรียน	54
การนำแผนสู่การปฏิบัติ	
1. จัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้นพื้นฐาน	45
2. ควรจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	42
3. ควรมีสถานที่เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน	38
4. เมื่อมีปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นในโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน	25
5. ควรนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	21
6. ควรยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	16
7. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน	3
8. ควรบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระหว่างสถานศึกษา	2
9. ควรบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายภายในชุมชน	2
การประเมินผล	
1. ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ	9

จากตารางที่ 12 พบว่า ความถี่สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการวางแผน ประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ ความถี่ 54 ได้แก่ ควรนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สร้างความสงบสุขในโรงเรียน ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ ความถี่ 45 ได้แก่ จัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ ความถี่ 42 ได้แก่ ควรจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน รองลงมาคือ ความถี่ 38 ได้แก่ ควรมีสถานที่เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน รองลงมาคือ ความถี่ 25 ได้แก่ เมื่อมีปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นในโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน รองลงมาคือ ความถี่ 21 ได้แก่ ควรนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รองลงมาคือ ความถี่ 16 ได้แก่ ควรยกย่องชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รองลงมาคือ ความถี่ 3 ได้แก่ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอก ร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน และน้อยที่สุดคือ ความถี่ 2 มี 2 ประเด็น ได้แก่ ควรบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระหว่างสถานศึกษา และ ควรบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายภายในชุมชน ด้านการประเมินผลประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ ความถี่ 9 ได้แก่ ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความถี่สัมพัทธ์ที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน
ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น (n=108)

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่
การวางแผน	
1. ควรนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สร้างความสงบสุขในโรงเรียน	25
การนำแผนสู่การปฏิบัติ	
2. ควรยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	22
3. ควรจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาชั้นพื้นฐาน	20
4. เมื่อมีปัญหามรณแรงเกิดขึ้นในโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน	15
5. ควรนิเทศและติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	12
8. ควรบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน	8
9. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน	3
10. ควรจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	3
การประเมินผล	
1. ควรนำผลการประเมินแผนงานการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวนและปรับปรุงแก้ไข เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	10
2. ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ	10

จากตารางที่ 13 พบว่า ความถี่สัมพัทธ์ที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของ

ครูประจำชั้น ด้านการวางแผนประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ ความถี่ 25 ได้แก่ ครอบน่านโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สร้างความสงบสุขในโรงเรียน ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ ความถี่ 22 ได้แก่ ครอบยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รองลงมาคือ ความถี่ 20 ได้แก่ ครอบจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รองลงมาคือ ความถี่ 15 ได้แก่ เมื่อมีปัญหาความรุนแรงเกิดขึ้นในโรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ตามกระบวนการ 4 ขั้นตอน รองลงมาคือความถี่ 12 ได้แก่ ครอบนิเทศและติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รองลงมาคือความถี่ 8 ได้แก่ ครอบบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน และน้อยที่สุด คือความถี่ 3 มีจำนวนประเด็นเท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ครอบส่งเสริมและสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน และ 2) ครอบจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ด้านการประเมินผลประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ ความถี่ 10 มีจำนวนประเด็นเท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ครอบนำผลการประเมินแผนงานการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวนและปรับปรุงแก้ไข เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 2) ครอบประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาคาธาารณชนได้รับทราบ

จากตารางที่ 11-13 สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น พบว่าประเด็นที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือครอบน่านโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้สร้างความสงบสุขในโรงเรียน โดยมีกระบวนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) บริหารจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น 2) บริหารจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร จากการก่อเหตุในครั้งนั้น 3) บริหารจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ว่าเราจะเยียวยาผู้ที่เสียหายจากเหตุการณ์ในครั้งนั้นอย่างไร และ

4)บริหารจัดการกับปัญหาความรุนแรงนั้นๆ ว่าเราได้เรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น และ ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก และควรจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์บุคลากรใน สถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ (Best Practice)

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่มได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครู ประจำชั้นในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ (Best Practice)เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการ นักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และได้ข้อสรุปเกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ และ 3)ด้านการ ประเมินผล นำเสนอการวิเคราะห์ได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำแนกตามผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม

ส่วนที่ 2 การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

ส่วนที่ 3 การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบ วินัยนักเรียน

ส่วนที่ 4 การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น

ดั่งนำเสนอรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำแนกตามผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม

นำเสนอในตารางที่ 14 -16

ตารางที่ 14 ความถี่และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตำแหน่ง
ผู้บริหารสถานศึกษา(n=5)

ข้อมูลพื้นฐาน	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	3	60.00
หญิง	2	40.00
ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1	20.00
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	4	80.00
อายุ		
41 – 50 ปี	1	20.00
51 – 60 ปี	4	80.00
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาโท	4	80.00
ปริญญาเอก	1	20.00
สถานศึกษา		
มัธยมศึกษา(สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)	3	60.00
มัธยมศึกษา(สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน)	1	20.00
วิทยาลัยอาชีวศึกษา(สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา)	1	20.00
โครงการที่เคยเข้าร่วม “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา”		
โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมฯ	2	40.00
โครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ	2	40.00
โครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนฯ	1	20.00

จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.00) และเพศหญิง (ร้อยละ 40.00) เป็นรองผู้อำนวยการสถานศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 80.00) รองลงมา ผู้อำนวยการสถานศึกษา (ร้อยละ 20.00) มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 80.00) รองลงมา 41-50 ปี (ร้อยละ 20.00) ส่วนวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด (ร้อยละ 80.00)

รองลงมาคือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก (ร้อยละ 20.00) สังกัดของสถานศึกษาเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากที่สุด (ร้อยละ 60.00) รองลงมา มีจำนวนเท่ากัน(ร้อยละ20.00) คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา(สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) และวิทยาลัยอาชีวศึกษา (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา) และโครงการที่เคยเข้าร่วม “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา” มากที่สุดมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 40.00) คือโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมฯ และโครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ รองลงมา(ร้อยละ 20.00) คือ โครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนฯ

ตารางที่ 15 ความถี่และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตำแหน่งครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน(n=5)

ข้อมูลพื้นฐาน	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	4	80.00
หญิง	1	20.00
อายุ		
31 – 40 ปี	1	20.00
41 – 50 ปี	1	20.00
51 – 60 ปี	3	60.00
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	2	40.00
ปริญญาโท	3	60.00
สถานศึกษา		
มัธยมศึกษา(สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)	3	60.00
มัธยมศึกษา(สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน)	1	20.00
วิทยาลัยอาชีวศึกษา (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา)	1	20.00
โครงการที่เคยเข้าร่วม “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา”		
โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมฯ	2	40.00
โครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ	2	40.00
โครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนฯ	1	20.00

จากตารางที่ 15 พบว่า ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 80.00) มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 60.00) รองลงมาเท่ากัน (ร้อยละ 20.00) คือ 41-50 ปี และ 31 – 40 ปี ส่วนวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด (ร้อยละ 60.00) รองลงมาคือมีวุฒิมัธยมศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 40.00) สังกัดของสถานศึกษาเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากที่สุด (ร้อยละ 60.00) รองลงมา มีจำนวนเท่ากัน(ร้อยละ20.00) คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา(สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) และวิทยาลัยอาชีวศึกษา (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา) และโครงการที่เคยเข้าร่วม “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา” มากที่สุดมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 40.00) คือโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมฯ และโครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ รองลงมา(ร้อยละ 20.00) คือ โครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนฯ

ตารางที่ 16 ความถี่และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตำแหน่ง
ครูประจำชั้น(n=10)

ข้อมูลพื้นฐาน	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	2	20.00
หญิง	8	80.00
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	1	10.00
31 – 40 ปี	2	20.00
41 – 50 ปี	4	40.00
51 – 60 ปี	3	30.00
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	8	80.00
ปริญญาโท	2	20.00
สถานศึกษา		
มัธยมศึกษา(สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)	6	60.00
มัธยมศึกษา(สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน)	2	20.00
วิทยาลัยอาชีวศึกษา (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา)	2	20.00
โครงการที่เคยเข้าร่วม “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา”		
โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมฯ	4	40.00
โครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ	4	40.00
โครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนฯ	2	20.00

จากตารางที่ 16 พบว่า ครูประจำชั้นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 80.00) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 40.00) รองลงมา มีอายุ 51 – 60 ปี (ร้อยละ 30.00) อายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 20.00) และต่ำกว่า 30 ปี(ร้อยละ 10.00)ตามลำดับ วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรี(ร้อยละ 80.00) รองลงมาคือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 20.00) สังกัดของสถานศึกษาเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน มากที่สุด (ร้อยละ 60.00) รองลงมา มีจำนวนเท่ากัน(ร้อยละ20.00) คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา(สังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) และวิทยาลัยอาชีวศึกษา (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา)และโครงการที่เคยเข้าร่วม “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา”มากที่สุดมีจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 40.00) คือโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมฯ และโครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ รองลงมา(ร้อยละ 20.00) คือโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนฯ

ส่วนที่ 2 การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ความถี่ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา(n=5)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ความถี่
P -การวางแผน	
1. เสนอโครงการกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา	5
2. การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน/แก่ผู้แทนนักเรียน	4
3. สมัครเข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานที่ดำเนินการ	3
4. ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียนให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ	3
5. ให้นักเรียนแต่ละห้องคัดเลือกผู้แทนนักเรียนของห้องที่มีลักษณะเป็นผู้นำตามธรรมชาติ สามารถสร้างและประสานความเข้าใจกับเพื่อนในห้องได้ ห้องเรียนละ 1 คน	2
6. ประชุมชี้แจงสร้างแรงจูงใจ โดยผู้รับผิดชอบโครงการของโรงเรียน จัดประชุมคณะครูร่วมกับผู้บริหาร และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในโครงการเยาวชนพลยุติธรรมมาเป็นวิทยากร	1
7. ประชุมคณะทำงานและที่ปรึกษาผู้รับผิดชอบโครงการ สรรหาคณะทำงาน-ครู/นักเรียน จำนวน 30 คน ประชุมวางแผนจัดทำโครงการยุติธรรมสมานฉันท์	1

ตารางที่ 17 (ต่อ)

<p style="text-align: center;">ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p>	<p style="text-align: center;">ความถี่</p>
8. นำเสนอโครงการแก่ ครูประจำชั้น และนักเรียนเพื่อให้รับรู้วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินโครงการ และบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ที่แต่ละฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วม	1
9. ให้ทุกฝ่ายร่วมวิพากษ์ วิจารณ์ นำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ	1
10. จัดให้มีการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการสร้างสันติวัฒนธรรมแก่ผู้แทนนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือก	1
11. ประเมินความรู้ผู้แทนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม	1
<p>I- การนำแผนสู่การปฏิบัติ</p>	
1. แต่งตั้งคณะทำงาน	5
2. จัดให้มีสถานที่สำหรับการเจรจาไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม	5
3. สนับสนุนทรัพยากร/ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสม	5
4. ใช้การไกล่เกลี่ยเป็นแนวทางในการเจรจาเพื่อหาข้อยุติในปัญหาต่าง ๆ	5
5. ลดการลงโทษ การดูต่างกล่าวที่รุนแรงต่อนักเรียนที่กระทำผิด	4
6. จัดอบรมการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียน / อบรมแกนนำ	3
7. ผู้บริหาร ครู ผู้แทนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม สร้างบรรยากาศของสันติวัฒนธรรม โดยการประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแม่แบบของความเอื้ออาทรต่อกัน การมีเหตุผล การยึดหลักแห่งความเสมอภาค การมองเห็นถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไม่นิยมและไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน	3
8. ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยแก่ผู้แทนนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	3
9. สร้างเครือข่ายสันติวิธีและธรรมาภิบาลในและนอกโรงเรียน	3
10. ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ในและนอกโรงเรียน	2
11. การสนับสนุนให้ผู้แทนนักเรียน นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรม มาใช้ในโรงเรียน	2
12. ยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจผู้แทนนักเรียนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย	2
13. การระงับข้อพิพาทในโรงเรียน เพื่อไม่ให้พัฒนาจนกลายเป็นปัญหาที่ลุกลามเพิ่มขึ้น	2
14. ให้เวลาเรียนแก่ผู้แทนนักเรียนที่ต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย	2

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ความถี่
15. การสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน	2
16. จัดกิจกรรมให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติให้กับนักเรียนในโรงเรียนและโรงเรียน เครือข่าย รวมทั้งกิจกรรมโดยตรงเช่น ทัศนศึกษาดูงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการยุติธรรม เช่น ศาลจังหวัด ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด กองกำกับ การตำรวจภูธร สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด ฯลฯ	2
17. จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน	2
18. สนับสนุนนักเรียนแกนนำเข้าร่วมค่ายกิจกรรมและกิจกรรมมหกรรมทางวิชาการ	2
19. ใช้หลักการมาภิบาลในการบริหารการจัดการในโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการ เพื่อเป้าหมายด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหารจัดการด้วย ความโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน หรือผลประโยชน์ทับซ้อน การบริหารจัดการอย่างยุติธรรม อย่างทั่วถึง และการบริหารจัดการโดยทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง/ ชุมชน มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง พึงพอใจ	2
20. สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในโรงเรียนตระหนัก และมองเห็นคุณค่าของสังคม แห่งสันติวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	2
21. คัดเลือกครูและนักเรียนเข้ารับการอบรมเพื่อเป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรม	2
22. จัดอบรมแกนนำครูและนักเรียนโรงเรียนเครือข่าย	2
23. ให้การสนับสนุนข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการเจรจา	1
24. ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้แทนนักเรียนเพื่อช่วยให้การไกล่เกลี่ยบรรลु วัตถุประสงค์	1
25. ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนแก่ผู้แทนนักเรียนในกรณีที่การปฏิบัติหน้าที่อาจ เป็นสาเหตุให้ต้องขาดเรียนในบางวิชา	1
26. เปิดเมืองจำลอง : ยุติธรรมสมานฉันท์ โดยเชิญที่ปรึกษาโครงการเยาวชนพล ยุติธรรมเป็นประธานและบรรยายพิเศษ	1
27. จัดตั้งสภาเมืองจำลอง ดำเนินการ 3 สภา คือ สภานิติบัญญัติ สภาบริหาร และ สภาตุลาการ	1

ตารางที่ 17 (ต่อ)

<p style="text-align: center;">ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p>	<p style="text-align: center;">ความถี่</p>
<p>28. ดำเนินการจัดกิจกรรมเมืองจำลอง คือ รณรงค์การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี , กำกับดูแลควบคุมพฤติกรรม และยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลตัวอย่าง</p>	1
<p>29. ดำเนินการจัดกิจกรรมบ้านล้อมเมือง มุ่งหวังให้ชุมชนรอบโรงเรียนมีความเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนเป็นคนดี มีวินัย มีคุณธรรม ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความปลอดภัย โดยการ จัดนิทรรศการในชุมชนและมหกรรมต่างๆ แจกเอกสาร เผยแพร่ความรู้ แนวทางปฏิบัติในเรื่องความดีงาม กฎหมาย สิทธิและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม</p>	1
<p>30. กิจกรรมขยายผลสร้างพลเมือง โดยการจัดทำเอกสารเผยแพร่ ข้อเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะคนดีศรีแผ่นดินที่เหมาะสมกับวัย รณรงค์ การบันทึกกิจกรรมและการประเมินความดี และจัดทำสมุดคู่มือหนูเป็นคนดี</p>	1
<p>31. ให้ผู้แทนนักเรียนดำเนินการไกล่เกลี่ยตามแนวทาง ขั้นตอน และเทคนิคที่ได้รับ การอบรม โดย กรณีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในระดับชั้นเดียวกันให้ผู้แทนนักเรียนใน ระดับชั้นนั้นทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย และกรณีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่างระดับชั้น ให้ผู้แทน นักเรียนต่างระดับชั้นที่มีข้อพิพาทไกล่เกลี่ยร่วมกัน</p>	1
<p>32. ปฏิบัติกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันเพื่อเยียวยาความรู้สึกและเพื่อ เสริมสร้างความสมานฉันท์แทนการลงโทษที่รุนแรง</p>	1
<p>E- การประเมินผล</p>	
<p>1. ประเมินผลการดำเนินโครงการ</p>	5
<p>2. ประเมินผู้แทนนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอบรม การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้าง สันติวัฒนธรรมในโรงเรียน</p>	3
<p>3. ประเมินผลการระงับข้อพิพาทในโรงเรียนเพื่อไม่ให้พัฒนาจนกลายเป็นปัญหาที่ ลุกลามเพิ่มมากขึ้น</p>	3
<p>4. ประเมินผลสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน</p>	2
<p>5. ประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียนที่มีต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การทำหน้าที่ ของผู้แทนนักเรียน และสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน</p>	2

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ความถี่
6. ประเมินผลตามแบบประเมินมาตรฐาน และจัดทำรายงานหน่วยงานต้นสังกัดและ อื่นๆ	1
7. ประเมินการสนับสนุนให้ผู้แทนนักเรียนนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรมมาใช้ในโรงเรียน	1
8. ระดับนโยบาย และการบริหาร - ครูผู้รับผิดชอบโครงการ รายงานผลการ ดำเนินงาน ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ให้ที่ประชุมในวาระการประชุมประจำเดือน พร้อมกับรายงานสภาพเงินคงเหลือ และการใช้งบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจาก โครงการเยาวชนพลยุติธรรม ภายใต้การอนุมัติของผู้อำนวยการ	1
9. ระดับปฏิบัติการ -สถานิติบัญญัติ สภการบริหาร และสภาตุลาการ มีการประชุมเพื่อ รับทราบผลการดำเนินงาน และร่วมกันพิจารณาแนวทางการปฏิบัติต่อไป การป้องกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง และครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้สอนและที่ปรึกษาโครงการสังเกตติดตามการดำเนินของนักเรียนและให้คำแนะนำ ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	1

จากตารางที่ 17 ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม
กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า

ด้าน P- การวางแผน ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 ได้แก่ เสนอโครงการกับคณะ
กรรมการบริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา รองลงมา มีความถี่ 4 ได้แก่ การสร้าง
ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการสร้างสันติวัฒนธรรมใน
โรงเรียน/แก่ผู้แทนนักเรียน ความถี่ 3 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1)สมัครเข้าร่วมโครงการกับ
หน่วยงานที่ดำเนินการ และ 2) ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างสันติวิธีและธรรมภิบาลในโรงเรียนให้
คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ ความถี่ 2 ได้แก่ ให้นักเรียนแต่ละ
ห้องคัดเลือกผู้แทนนักเรียนของห้องที่มีลักษณะเป็นผู้นำตามธรรมชาติ สามารถสร้างและประสาน
ความเข้าใจกับเพื่อนในห้องได้ ห้องเรียนละ 1 คน และมีความถี่ 1 เท่ากัน 6 ประเด็น ได้แก่ 1)
ประชุมชี้แจงสร้างแรงจูงใจ (โดยผู้รับผิดชอบโครงการของโรงเรียน จัดประชุมคณะครู ร่วมกับ

ผู้บริหาร และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในโครงการเยาวชนพลยุติธรรมมาเป็นวิทยากรให้ความรู้) 2) ประชุม คณะทำงานและที่ปรึกษา (ผู้รับผิดชอบโครงการ สรรหาคณะทำงาน-ครู/นักเรียน จำนวน 30 คน ประชุมวางแผนจัดทำโครงการเมืองจำลอง : ยุติธรรมสมานฉันท์ 3) นำเสนอโครงการแก่ ครูประจำ ชั้น และนักเรียนเพื่อให้รับรู้วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินโครงการ และบทบาทหน้าที่ ความ รับผิดชอบ ที่แต่ละฝ่ายจะต้องมีร่วมกัน 4) ให้ทุกฝ่ายร่วมวิพากษ์ วิจารณ์ นำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ 5) จัดให้มีการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการ สร้างสันติวัฒนธรรมแก่ผู้แทนนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือก และ 6) ประเมินความรู้ผู้แทนนักเรียนที่ เข้ารับการอบรม

ด้าน 1- การนำแผนสู่การปฏิบัติ ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 เท่ากัน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะทำงาน 2) จัดให้มีสถานที่สำหรับการเจรจาไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม 3) สนับสนุนทรัพยากร/ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสม 4) ใช้การไกล่เกลี่ยเป็นแนวทางในการเจรจาเพื่อหาข้อยุติในปัญหาต่าง ๆ รองลงมา มีความถี่ 4 ได้แก่ ลดการ ลงโทษ การดูว่ากล่าวที่รุนแรงต่อนักเรียนที่กระทำผิด ความถี่ 3 เท่ากัน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) จัด อบรมการสร้างสันติวิธีและธรรมภิบาลในโรงเรียน / อบรมแกนนำ 2) ผู้บริหาร ครู ผู้แทนนักเรียนที่ เข้ารับการอบรม สร้างบรรยากาศของสันติวัฒนธรรมโดยการประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแม่แบบของ ความเอื้ออาทรต่อกัน การมีเหตุผล การยึดหลักแห่งความเสมอภาค การมองเห็นถึงคุณค่า และ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไม่นิยมและไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน 3) ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ การไกล่เกลี่ยแก่ผู้แทนนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 4) สร้างเครือข่ายสันติวิธีและธรรมภิบาลในและ นอกโรงเรียน ความถี่ 2 เท่ากัน 13 ประเด็น ได้แก่ 1) ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ ในและนอกโรงเรียน 2) การสนับสนุนให้ผู้แทนนักเรียน นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรม มาใช้ในโรงเรียน 3) ยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจ ผู้แทนนักเรียนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย 4) การระงับข้อพิพาทในโรงเรียน เพื่อไม่ให้พัฒนาจนกลายเป็น ปัญหาที่ลุกลามเพิ่มขึ้น 5) ให้ความรู้แก่ผู้แทนนักเรียนที่ต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย 6) การสร้างสันติ วัฒนธรรมในโรงเรียน 7) จัดกิจกรรมให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติให้กับนักเรียนในโรงเรียนและ โรงเรียนเครือข่าย รวมทั้งกิจกรรมโดยตรงเช่น ทัศนศึกษาดูงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการยุติธรรม เช่น ศาลจังหวัด ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด กองกำกับการ ตำรวจภูธร สถานีพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัด ฯลฯ 8) จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ ให้กับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน 9) สนับสนุนนักเรียนแกนนำเข้าร่วมค่ายกิจกรรมและกิจกรรม มหกรรมทางวิชาการ 10) ใช้หลักธรรมภิบาลในการบริหารการจัดการในโรงเรียน ได้แก่ การ

บริหารจัดการเพื่อเป้าหมายด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน หรือผลประโยชน์ทับซ้อน การบริหารจัดการอย่างยุติธรรมอย่างทั่วถึง และการบริหารจัดการโดยทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง/ชุมชน มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง พึงพอใจ 11) สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในโรงเรียนตระหนัก และมองเห็นคุณค่าของสังคมแห่งสันติวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 12) คัดเลือกครูและนักเรียนเข้ารับการอบรมเพื่อเป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรม 13) จัดอบรมแกนนำครูและนักเรียนโรงเรียนเครือข่าย และมีความถี่ 1 เท่ากัน 10 ประเด็น ได้แก่ 1) ให้การสนับสนุนข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของการเจรจา 2) ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้แทนนักเรียนเพื่อช่วยให้การไกล่เกลี่ยบรรลุวัตถุประสงค์ 3) ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนแก่ผู้แทนนักเรียนในกรณีที่มีการปฏิบัติหน้าที่อาจเป็นสาเหตุให้ต้องขาดเรียนในบางวิชา 4) เปิดเมืองจำลอง : ยุติธรรมสมานฉันท์ โดยเชิญที่ปรึกษาโครงการเยาวชนพลยุติธรรมเป็นประธานและบรรยายพิเศษ 5) จัดตั้งสภาเมืองจำลอง ดำเนินการ 3 สภา คือ สภานิติบัญญัติ สภาบริหาร และสภาตุลาการ 6) ดำเนินการจัดกิจกรรมเมืองจำลอง คือ ธรรมนูญการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี , กำกับดูแลควบคุมพฤติกรรม และยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลตัวอย่าง 7) ดำเนินการจัดกิจกรรมบ้านล้อมเมือง มุ่งหวังให้ชุมชนรอบโรงเรียนมีความเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนเป็นคนดี มีวินัย มีคุณธรรม ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความปลอดภัย โดยการ จัดนิทรรศการในชุมชนและมหกรรมต่างๆ แจกเอกสาร เผยแพร่ความรู้ แนวทางปฏิบัติในเรื่องความดีงาม กฎหมาย สิทธิและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม 8) กิจกรรมขยายผลสร้างพลเมือง โดยการจัดทำเอกสารเผยแพร่ ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะคนดีศรีแผ่นดินที่เหมาะสมกับวัย ธรรมนูญการบันทึกกิจกรรมและการประเมินความดี และจัดทำสมุดคู่มือหนูเป็นคนดี 9) ให้ผู้แทนนักเรียนดำเนินการไกล่เกลี่ยตามแนวทาง ขั้นตอน และเทคนิคที่ได้รับการอบรม โดย กรณีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในระดับชั้นเดียวกันให้ผู้แทนนักเรียนในระดับชั้นนั้นทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย และกรณีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่างระดับชั้น ให้ผู้แทนนักเรียนต่างระดับชั้นที่มีข้อพิพาทไกล่เกลี่ยร่วมกัน 10) ปฏิบัติกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันเพื่อเยียวยาความรู้สึกและเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์แทนการลงโทษที่รุนแรง

ด้าน E- การประเมินผล ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 ได้แก่ ประเมินผลการดำเนินโครงการ รองลงมา มีความถี่ 3 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเมินผู้แทนนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน 2) ประเมินผลการระงับข้อพิพาทในโรงเรียนเพื่อไม่ให้พัฒนาจนกลายเป็นปัญหาที่ลุกลามเพิ่มมากขึ้น ความถี่ 2 เท่ากัน 2

ประเด็น ได้แก่ 1) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมในโรงเรียน 2) ประเมินความพึงพอใจของคุณ นักเรียน ที่มีต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การทำหน้าที่ของผู้แทนนักเรียน และสัมฤทธิ์ของกิจกรรมในโรงเรียน และ มีความถี่ 2 เท่ากัน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเมินผลตามแบบประเมินมาตรฐาน และจัดทำรายงาน หน่วยงานต้นสังกัดและอื่นๆ 2) ประเมินการสนับสนุนให้ผู้แทนนักเรียนนำความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสัมฤทธิ์ของกิจกรรมมาใช้ในโรงเรียน 3) ระดับ นโยบาย และการบริหาร - ครูผู้รับผิดชอบโครงการ รายงานผลการดำเนินงาน ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ให้ที่ประชุมในวาระการประชุมประจำเดือน พร้อมกับรายงานสภาพวงเงินคงเหลือ และการใช้งบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากโครงการเยาวชนพลยุติธรรม ภายใต้การอนุมัติของ ผู้อำนวยการ 4) ระดับปฏิบัติการ - สถานิติบัญญัติ สภาบริหาร และสภาตุลาการ มีการประชุมเพื่อ รับทราบผลการดำเนินงาน และร่วมกันพิจารณาแนวทางการปฏิบัติต่อไป การป้องกันแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น โดยมีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง และครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้สอนและที่ปรึกษา โครงการสังเกตติดตามการดำเนินของนักเรียนและให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความถี่ของปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการ บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ประสบผลสำเร็จ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา (n=5)

ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ	ความถี่
ปัญหา/อุปสรรค	
1. บุคลากรขาดความรู้ ทักษะ กระบวนการในการดำเนินการ	5
2. การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง เนื่องการย้ายเข้า-ออกของบุคลากร	4
3. ขาดทีมงานที่ดำเนินงานที่เข้มแข็ง	2
เงื่อนไขที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ	
1. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทีมครู-นักเรียนสามารถดำเนินการให้มี ประสิทธิภาพต่อเนื่อง	5
2. ส่งเสริมและสนับสนุนคณะครู-นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม/พัฒนา ที่ เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และนำมาขยายผลในสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง	5

จากตารางที่ 18 ปัญหา/อุปสรรคและเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ประสบความสำเร็จ จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า

ปัญหาและอุปสรรคประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 ได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ ทักษะ กระบวนการในการดำเนินการ รองลงมา มีความถี่ 4 ได้แก่ การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง เนื่อง การย้ายเข้า-ออกของบุคลากร และมีความถี่ 4 ได้แก่ ขาดทีมงานที่ดำเนินงานที่เข้มแข็งตามลำดับ

เงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทีมครู-นักเรียนสามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง และ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนคณะครู-นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม/พัฒนา ที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และนำมาขยายผลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ส่วนที่ 3 ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความถี่ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครู ที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน (n=5)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ความถี่
P -การวางแผน	
1. เสนอโครงการกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา	5
2. การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการ สร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนแก่ คณะครูและผู้แทนนักเรียน	4
3. ประชุมคณะทำงานและที่ปรึกษาโครงการ	4
4. นำเสนอโครงการแก่ ครูประจำชั้น และนักเรียนเพื่อให้รับรู้วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินโครงการ และบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ที่แต่ละฝ่าย จะต้องมีส่วนร่วม	3
5. ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียนให้ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ	3

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ความถี่
I- การนำแผนสู่การปฏิบัติ	
1. แต่งตั้งคณะทำงาน	5
2. จัดให้มีสถานที่สำหรับการเจรจาไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม	5
3. สนับสนุนทรัพยากร/ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสม	5
4. ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ในและนอกโรงเรียน	5
5. จัดอบรมการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียน	4
6. ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยแก่ผู้แทนนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	4
7. ผู้บริหาร ครู ผู้แทนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม สร้างบรรยากาศของสันติวัฒนธรรมโดยการประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแม่แบบของความเอื้ออาทรต่อกัน การมีเหตุผล การยึดหลักแห่งความเสมอภาค การมองเห็นถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไม่นิยมและไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน	3
8. สร้างเครือข่ายสันติวิธีและธรรมาภิบาลในและนอกโรงเรียน	2
9. การสนับสนุนให้ผู้แทนนักเรียน นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรม มาใช้ในโรงเรียน	2
10. ยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจผู้แทนนักเรียนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย	2
11. จัดกิจกรรมให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติให้กับนักเรียนในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่าย รวมทั้งกิจกรรมโดยตรงเช่น ทัศนศึกษาดูงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น ศาลจังหวัด ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด กองกำกับการตำรวจภูธร ฯลฯ	2
12. จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน	2
13. ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการจัดการในโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการเพื่อเป้าหมายด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน หรือผลประโยชน์ทับซ้อน การบริหารจัดการอย่างยุติธรรมอย่างทั่วถึง และการบริหารจัดการโดยทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง/ชุมชน มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ฟังพอใจ	

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ความถี่
E- การประเมินผล 1. ประเมินผลการดำเนินโครงการ 2. ประเมินผลตามแบบประเมินมาตรฐาน และจัดทำรายงานหน่วยงานต้นสังกัด 3. ประเมินผู้แทนนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอบรม การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้าง สันติวัฒนธรรมในโรงเรียน 4. ประเมินผลการระงับข้อพิพาทในโรงเรียนเพื่อไม่ให้พัฒนาจนกลายเป็นปัญหาที่ ลุกลามเพิ่มมากขึ้น 5. ประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียนที่มีต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การทำ หน้าที่ของผู้แทนนักเรียน และสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน	5 5 5 4 3

จากตารางที่ 19 ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบ วินัยนักเรียน พบว่า

ด้าน P- การวางแผน ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 ได้แก่ เสนอโครงการกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา รองลงมา มีความถี่ 4 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการสร้างสันติ วัฒนธรรมในโรงเรียนแก่ คณะครูและผู้แทนนักเรียน 2) ประชุมคณะทำงานและที่ปรึกษาโครงการ และความถี่ 3 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) นำเสนอโครงการแก่ ครูประจำชั้น และนักเรียนเพื่อให้ รับรู้วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินโครงการ และบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ที่แต่ละฝ่าย จะต้องมีส่วนร่วมกัน 2) ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียนให้ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ

ด้าน I- การนำแผนสู่การปฏิบัติ ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 เท่ากัน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะทำงาน 2) จัดให้มีสถานที่สำหรับการเจรจาไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม 3) สนับสนุนทรัพยากร/ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสม 4) ดำเนินการ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ในและนอกโรงเรียน 5) จัดอบรมการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาล

ในโรงเรียน รองลงมา มีความถี่ 4 ได้แก่ ลดการลงโทษ การดูค่าว่ากล่าวที่รุนแรงต่อนักเรียนที่กระทำผิด ความถี่ 3 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยแก่ผู้แทนนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหาร ครู ผู้แทนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม สร้างบรรยากาศของสันติวัฒนธรรมโดยการประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแม่แบบของความเอื้ออาทรต่อกัน การมีเหตุผล การยึดหลักแห่งความเสมอภาค การมองเห็นถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไม่นิยมและไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน ความถี่ 3 ได้แก่ สร้างเครือข่ายสันติวิธีและธรรมาภิบาลในและนอกโรงเรียน และมีความถี่ 1 เท่ากัน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การสนับสนุนให้ผู้แทนนักเรียน นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรม มาใช้ในโรงเรียน 2) ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจผู้แทนนักเรียนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย 3) จัดกิจกรรมให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติให้กับนักเรียนในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่าย รวมทั้งกิจกรรมโดยตรงเช่น ทัศนศึกษาดูงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น ศาลจังหวัด ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด กองกำกับการตำรวจภูธร ฯลฯ 4) จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน และ 5) ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการจัดการในโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการเพื่อเป้าหมายด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน หรือผลประโยชน์ทับซ้อน การบริหารจัดการอย่างยุติธรรมอย่างทั่วถึง และการบริหารจัดการโดยทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง/ชุมชน มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงพึงพอใจ

ด้าน E- การประเมินผล ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 เท่ากัน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเมินผลการดำเนินโครงการ 2) ประเมินผลตามแบบประเมินมาตรฐาน และจัดทำรายงานหน่วยงานต้นสังกัด 3) ประเมินผู้แทนนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอบรม รองลงมา มีความถี่ 4 ได้แก่ ประเมินผลการระงับข้อพิพาทในโรงเรียนเพื่อไม่ให้พัฒนาจนกลายเป็นปัญหาที่ถูกลามเพิ่มมากขึ้น และความถี่ 3 ได้แก่ ประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียน ที่มีต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การทำหน้าที่ของผู้แทนนักเรียน และสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความถี่ของปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ประสบผลสำเร็จ จากการสัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน(n=5)

ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ประสบผลสำเร็จ	ความถี่
<p>ปัญหา/อุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง เนื่องการย้ายเข้า-ออกของบุคลากร(ผู้บริหารและครู) 2. ขาดงบประมาณสนับสนุน 3. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 4. การยกย่องชมเชย คณะครู-นักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 5.ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 6. ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นสำหรับนักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 7.ขาดสถานที่ในการจัดกิจกรรมนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 	<p>5 5 3 3 3 1 1</p>
<p>เงื่อนไขที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทีมครู-นักเรียนสามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ อย่างต่อเนื่อง 2. ส่งเสริมและสนับสนุนคณะครู-นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม/พัฒนา ที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และนำมาขยายผลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3. ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ให้เพียงพอและเหมาะสมในการดำเนินภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 	<p>5 5 5</p>

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ	ความถี่
4. จัดกิจกรรมและเวทีในการประชาสัมพันธ์การนำกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ที่ประสบผลสำเร็จในสถานศึกษาให้สาธารณชนได้รับทราบ	5
5. ให้รางวัล ยกย่องและชมเชยคณะครู-นักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จ	3
6. ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาสู่ สถานศึกษา	3
7. ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาต่อของนักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจใน การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จ	1

จากตารางที่ 20 ปัญหา/อุปสรรคและเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ประสบผลสำเร็จ จากการสัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน พบว่า

ปัญหาและอุปสรรคประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่

- 1) การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง เนื่องการย้ายเข้า-ออกของบุคลากร(ผู้บริหารและครู)
- 2) ขาดงบประมาณสนับสนุน รองลงมาที่มีความถี่ 3 เท่ากัน 3 ประเด็น ได้แก่

- 1) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 2) การยกย่องชมเชย คณะครู-นักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา
- และ 3) ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา และความถี่ 1 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่

- 1) ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นสำหรับนักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษาและ
- 2) ขาดสถานที่ในการจัดกิจกรรมนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา

เงื่อนไขที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 5 เท่ากัน 4 ประเด็น ได้แก่

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทีมครู-นักเรียนสามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนคณะครู-นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม/พัฒนา ที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และนำมาขยายผลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3) ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ให้เพียงพอและเหมาะสมในการดำเนินภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 4) จัดกิจกรรมและเวทีในการประชาสัมพันธ์การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ประสบผลสำเร็จในสถานศึกษาให้สาธารณชนได้รับทราบ รองลงมา มีความถี่ 3 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ให้รางวัล ยกย่องและชมเชยคณะครู-นักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จ 2) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาสู่สถานศึกษา และมีความถี่ 1 ได้แก่ ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาต่อของนักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จ

ส่วนที่ 4 ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ความถี่ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น (n=10)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ความถี่
P - การวางแผน	
1. เสนอโครงการกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา	10
2. การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนแก่ คณะครูและผู้แทนนักเรียน	10
3. ประชุมคณะทำงานและที่ปรึกษาโครงการ	10
4. นำเสนอโครงการแก่ ครูประจำชั้น และนักเรียนเพื่อให้รับรู้วัตถุประสงค์ เป้าหมายวิธีดำเนินโครงการ และบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ	8
5. ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียนให้ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ	8

ตารางที่ 21 (ต่อ)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ความถี่
I- การนำแผนสู่การปฏิบัติ	
1. แต่งตั้งคณะทำงาน	10
2. จัดให้มีสถานที่สำหรับการเจรจาไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม	10
3. สนับสนุนทรัพยากร/ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสม	10
4. จัดอบรมการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียน	10
5. ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยแก่ผู้แทนนักเรียนอย่างต่อเนื่อง	8
6. ผู้บริหาร ครู ผู้แทนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม สร้างบรรยากาศของสันติวัฒนธรรม โดยการประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแม่แบบของความเอื้ออาทรต่อกัน การมีเหตุผล การยึดหลักแห่งความเสมอภาค การมองเห็นถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไม่นิยมและไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน	8
7. สร้างเครือข่ายสันติวิธีและธรรมาภิบาลในและนอกโรงเรียน	6
8. ยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจผู้แทนนักเรียนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย	6
9. จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน	6
10. ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการในโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการเพื่อเป้าหมายด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน หรือผลประโยชน์ทับซ้อน การบริหารจัดการอย่างยุติธรรมอย่างทั่วถึง และการบริหารจัดการโดยทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง/ชุมชน มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง พึงพอใจ	6
E- การประเมินผล	
1. ประเมินผลการดำเนินโครงการ	10
2. ประเมินผลตามแบบประเมินมาตรฐาน และจัดทำรายงานหน่วยงานต้นสังกัด	10
3. ประเมินผลการระงับข้อพิพาทในโรงเรียนเพื่อไม่ให้พัฒนาจนกลายเป็นปัญหาที่ลุกลามเพิ่มมากขึ้น	8
4. ประเมินผู้แทนนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอบรม การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน	6

จากตารางที่ 21 ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน พบว่า

ด้าน P- การวางแผน ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 10 เท่ากัน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะทำงาน 2) จัดให้มีสถานที่สำหรับการเจรจาไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม 3) สนับสนุนทรัพยากร/ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสม 4) จัดอบรมการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียน รองลงมาคือ ความถี่ 8 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) นำเสนอโครงการแก่ ครูประจำชั้น และนักเรียนเพื่อให้รับรู้วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินโครงการ และบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ 2) ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียน ให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ

ด้าน I- การนำแผนสู่การปฏิบัติ ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 10 เท่ากัน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะทำงาน 2) จัดให้มีสถานที่สำหรับการเจรจาไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม 3) สนับสนุนทรัพยากร/ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสม 4) จัดอบรมการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียน รองลงมาคือ ความถี่ 8 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยแก่ผู้แทนนักเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหาร ครู ผู้แทนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม สร้างบรรยากาศของสันติวัฒนธรรมโดยการประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแม่แบบของความเอื้ออาทรต่อกัน การมีเหตุผล การยึดหลักแห่งความเสมอภาค การมองเห็นถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไม่นิยมและไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน และความถี่ 6 เท่ากัน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) สร้างเครือข่ายสันติวิธีและธรรมาภิบาลในและนอกโรงเรียน 2) ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจผู้แทนนักเรียนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย 3) จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน 4) ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการจัดการในโรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการเพื่อเป้าหมายด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหารจัดการด้วยความโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน หรือผลประโยชน์ทับซ้อน การบริหารจัดการอย่างยุติธรรมอย่างทั่วถึง และการบริหารจัดการโดยทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง/ชุมชน มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ฟังพอใจ

ด้าน E- การประเมินผล ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 10 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ประเมินผลการดำเนินโครงการ 2) ประเมินผลตามแบบประเมินมาตรฐาน และจัดทำรายงานหน่วยงานต้นสังกัด รองลงมาคือ ความถี่ 8 ได้แก่ ประเมินผลการระงับข้อพิพาทในโรงเรียนเพื่อไม่ให้พัฒนาจนกลายเป็นปัญหาที่ลุกลามเพิ่มมากขึ้น และความถี่ 6 ได้แก่ ประเมินผู้แทนนักเรียน

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอบรมการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน

ตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ความถี่ของปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น(n=10)

ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ	ความถี่
<p>ปัญหา/อุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง เนื่องการย้ายเข้า-ออกของบุคลากร(ผู้บริหารและครู) 2. ขาดงบประมาณสนับสนุน 3. ทัศนคติของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 4. การยกย่องชมเชย คณะครู-นักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 5.ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 	<p>10 10 10 8 8</p>
<p>เงื่อนไขที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทีมครู-นักเรียนสามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง 2. ส่งเสริมและสนับสนุนคณะครู-นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม/พัฒนา ที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และนำมาขยายผลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3. ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ให้เพียงพอและเหมาะสมในการดำเนินการภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 4. ให้รางวัล ยกย่องและชมเชยคณะครู-นักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จ 5. ผู้บริหารต้องมีทัศนคติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาสู่สถานศึกษา 6. การประชาสัมพันธ์การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ประสบผลสำเร็จในสถานศึกษาให้สาธารณชนได้รับทราบ 	<p>10 10 10 10 10 10</p>

จากตารางที่ 22 ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ประสบความสำเร็จ จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น พบว่า

ปัญหาและอุปสรรค ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 10 เท่ากัน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง เนื่องการย้ายเข้า-ออกของบุคลากร(ผู้บริหารและครู) 2) ขาดงบประมาณสนับสนุน และ 3) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ รองลงมาที่มีความถี่ 8 เท่ากัน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การยกย่องชมเชย คณะครู-นักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา และ 2) ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา

เงื่อนไขที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ประเด็นที่มีความถี่สูงสุด คือ ความถี่ 10 เท่ากัน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทีมครู-นักเรียนสามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ อย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมและสนับสนุนคณะครู-นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม/พัฒนา ที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และนำมาขยายผลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ให้เพียงพอและเหมาะสมในการดำเนินการภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 4) ให้รางวัล ยกย่องและชมเชยคณะครู-นักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษาจนประสบความสำเร็จ 5) ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาสู่สถานศึกษา และ 6) การประชาสัมพันธ์การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ประสบความสำเร็จในสถานศึกษาให้สาธารณชนได้รับทราบ

สรุประบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ (Content Analysis) ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มจากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ (Best Practice) เกี่ยวกับระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการศึกษาสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ
<p>P - การวางแผน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เสนอโครงการกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา 2. การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน/แก่ผู้แทนนักเรียน 3. สมัครเข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานที่ดำเนินการ 4. ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียนให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ 5. ให้นักเรียนแต่ละห้องคัดเลือกผู้แทนนักเรียนของห้องที่มีลักษณะเป็นผู้นำตามธรรมชาติ สามารถสร้างและประสานความเข้าใจกับเพื่อนในห้องได้ห้องเรียนละ 1 คน 6. ประชุมชี้แจงสร้างแรงจูงใจ (โดยผู้รับผิดชอบโครงการของโรงเรียน จัดประชุมคณะครู ร่วมกับผู้บริหาร และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในโครงการเยาวชนพลยุติธรรมมาเป็นวิทยากรให้ความรู้) 7. ประชุมคณะทำงานและที่ปรึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการ สรรหาคณะทำงาน-ครู/นักเรียน ประชุมวางแผนจัดทำโครงการยุติธรรมสมานฉันท์ 	<p>ปัญหา/อุปสรรค</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง เนื่องการย้ายเข้า-ออกของบุคลากร(ผู้บริหารและครู) 2. ขาดงบประมาณสนับสนุน 3. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 4. การยกย่องชมเชย คณะครู-นักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 5. ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 6. ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นสำหรับนักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 7. ขาดสถานที่ในการจัดกิจกรรมนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ
<p>8. นำเสนอโครงการแก่ ครูประจำชั้น และนักเรียน เพื่อให้รับรู้วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินโครงการ และบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ที่แต่ละฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วม</p> <p>9. ให้ทุกฝ่ายร่วมวิพากษ์ วิจารณ์ นำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ</p> <p>10. จัดให้มีการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการสร้างสันติวัฒนธรรมแก่ผู้แทนนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือก</p> <p>11. ประเมินความรู้ผู้แทนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม</p> <p>I- การนำแผนสู่การปฏิบัติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. แต่งตั้งคณะทำงาน 2. จัดให้มีสถานที่สำหรับการเจรจาไกล่เกลี่ยที่เหมาะสม 3. สนับสนุนทรัพยากร/ปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำเนินการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสม 4. ใช้การไกล่เกลี่ยเป็นแนวทางในการเจรจาเพื่อหาข้อยุติในปัญหาต่าง ๆ 5. ลดการลงโทษ การดูต่ำกว่ากล่าวที่รุนแรงต่อนักเรียนที่กระทำผิด 6. จัดอบรมการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียน / อบรมแกนนำ 7. ผู้บริหาร ครู ผู้แทนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม สร้างบรรยากาศของสันติวัฒนธรรมโดยการประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแม่แบบของความเอื้ออาทรต่อกัน การมีเหตุผล การยึดหลักแห่งความเสมอภาค การมองเห็นถึงคุณค่า และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไม่นิยมและไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน 	<p>เงื่อนไขที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างทีมครู-นักเรียน สามารถดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ อย่างต่อเนื่อง 2. ส่งเสริมและสนับสนุนคณะครู-นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมการอบรม/พัฒนา ที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และนำมาขยายผลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 3. ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณและสถานที่ให้เพียงพอและเหมาะสมในการดำเนินภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษา 4. จัดกิจกรรมและเวทีในการประชาสัมพันธ์การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ประสบผลสำเร็จในสถานศึกษาให้สาธารณชนได้รับทราบ 4. ให้รางวัล ยกย่องและชมเชยคณะครู-นักเรียน แกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จ 5. ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาสู่สถานศึกษา 6. ให้การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาต่อของนักเรียนแกนนำที่ปฏิบัติภารกิจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาในสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จ

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์	ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ
<p>8. ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยแก่ผู้แทนนักเรียนอย่างต่อเนื่อง</p> <p>9. สร้างเครือข่ายสันติวิธีและธรรมาภิบาลในและนอกโรงเรียน</p> <p>10. ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ในและนอกโรงเรียน</p> <p>11. การสนับสนุนให้ผู้แทนนักเรียน นำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรม มาใช้ในโรงเรียน</p> <p>12. ยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจผู้แทนนักเรียนที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย</p> <p>13. การระงับข้อพิพาทในโรงเรียน เพื่อไม่ให้พัฒนาจนกลายเป็นปัญหาที่ลุกลามเพิ่มขึ้น</p> <p>14. ให้เวลาเรียนแก่ผู้แทนนักเรียนที่ต้องทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย</p> <p>15. การสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน</p> <p>16. จัดกิจกรรมให้ความรู้และเสริมสร้างทัศนคติให้กับนักเรียนในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่าย รวมทั้งกิจกรรมโดยตรงเช่น ทัศนศึกษาดูงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น ศาลจังหวัด ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด กองกำกับการตำรวจภูธร สถานีพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัด ฯลฯ</p> <p>17. จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้กับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน</p> <p>18. สนับสนุนนักเรียนแกนนำเข้าร่วมค่ายกิจกรรมและกิจกรรมมหกรรมทางวิชาการ</p>	

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์	ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบ การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ
<p>19. ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารการจัดการใน โรงเรียน ได้แก่ การบริหารจัดการเพื่อเป้าหมายด้าน คุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล การบริหาร จัดการด้วยความโปร่งใส ไร้คอร์รัปชัน หรือ ผลประโยชน์ทับซ้อน การบริหารจัดการอย่างยุติธรรม อย่างทั่วถึง และการบริหารจัดการโดยทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง/ชุมชน มีส่วนร่วม อย่างทั่วถึง พึงพอใจ</p> <p>20. สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในโรงเรียน ตระหนัก และมองเห็นคุณค่าของสังคมแห่งสันติ วัฒนธรรม อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ</p> <p>21. คัดเลือกครูและนักเรียนเข้ารับการอบรมเพื่อเป็น แกนนำในการดำเนินกิจกรรม</p> <p>22. จัดอบรมแกนนำครูและนักเรียนโรงเรียนเครือข่าย</p> <p>23. ให้การสนับสนุนข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ต่อ ความสำเร็จของการเจรจา</p> <p>24. ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้แทนนักเรียนเพื่อ ช่วยให้การไกล่เกลี่ยบรรลุวัตถุประสงค์</p> <p>25. ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนแก่ผู้แทนนักเรียน ในกรณีที่มีการปฏิบัติหน้าที่อาจเป็นสาเหตุให้ต้องขาด เรียนในบางวิชา</p> <p>26. เปิดเมืองจำลอง : ยุติธรรมสมานฉันท์ โดยเชิญที่ ปรึกษาโครงการเยาวชนพลยุติธรรมเป็นประธานและ บรรยายพิเศษ</p> <p>27. จัดตั้งสภาเมืองจำลอง ดำเนินการ 3 สภา คือ สภา นิติบัญญัติ สภาบริหาร และสภาตุลาการ</p> <p>28. ดำเนินการจัดกิจกรรมเมืองจำลอง คือ รมณรงค์การ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี , กำกับดูแลควบคุมพฤติกรรม และยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลตัวอย่าง</p>	

ตารางที่ 23 (ต่อ)

<p>ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์</p>	<p>ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ</p>
<p>29. ดำเนินการจัดกิจกรรมบ้านล้อมเมือง มุ่งหวังให้ ชุมชนรอบโรงเรียนมีความเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนเป็น คนดี มีวินัย มีคุณธรรม ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความ ปลอดภัย โดยการ จัดนิทรรศการในชุมชนและมหกรรม ต่างๆ แจกเอกสาร เผยแพร่ความรู้ แนวทางปฏิบัติใน เรื่องความดีงาม กฎหมาย สิทธิและการเข้าถึง กระบวนการยุติธรรม</p> <p>30. กิจกรรมขยายผลสร้างพลเมือง โดยการจัดทำ เอกสารเผยแพร่ ข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติตนตาม คุณลักษณะคนดีศรีแผ่นดินที่เหมาะสมกับวัย รณรงค์ การบันทึกกิจกรรมและการประเมินความดี และจัดทำ สมุดคู่มือหนูเป็นคนดี</p> <p>31. ให้ผู้แทนนักเรียนดำเนินการไกล่เกลี่ยตามแนวทาง ขั้นตอน และเทคนิคที่ได้รับการอบรม โดย กรณีไกล่ เกลี่ยข้อพิพาทในระดับชั้นเดียวกันให้ผู้แทนนักเรียนใน ระดับชั้นนั้นทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย และกรณีไกล่เกลี่ยข้อ พิพาทต่างระดับชั้น ให้ผู้แทนนักเรียนต่างระดับชั้นที่มีข้อ พิพาทไกล่เกลี่ยร่วมกัน</p> <p>32. ปฏิบัติกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันเพื่อ เยียวยาความรู้สึกและเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ แทนการลงโทษที่รุนแรง</p> <p>E- การประเมินผล</p> <ol style="list-style-type: none"> ประเมินผลการดำเนินโครงการ ประเมินผู้แทนนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเรื่องที่ได้รับการอบรม การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่ เกลี่ยข้อพิพาทและการสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน ประเมินผลการระงับข้อพิพาทในโรงเรียนเพื่อไม่ให้ พัฒนาจนกลายเป็นปัญหาที่ลุกลามเพิ่มมากขึ้น 	

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ปัญหา/อุปสรรค และเงื่อนไขที่ส่งผลให้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประสบผลสำเร็จ
<p>4. ประเมินผลสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน</p> <p>5. ประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียนที่มีต่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การทำหน้าที่ของผู้แทนนักเรียน และสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน</p> <p>6. ประเมินผลตามแบบประเมินมาตรฐาน และจัดทำรายงานหน่วยงานต้นสังกัดและอื่นๆ</p> <p>7. ประเมินการสนับสนุนให้ผู้แทนนักเรียนนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการสร้างสันติวัฒนธรรมมาใช้ในโรงเรียน</p> <p>8.ระดับนโยบาย และการบริหาร - ครูผู้รับผิดชอบโครงการ รายงานผลการดำเนินงาน ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ให้ที่ประชุมในวาระการประชุมประจำเดือน พร้อมกับรายงานสภาพวงเงินคงเหลือ และการใช้งบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากโครงการเยาวชนพลยุติธรรม ภายใต้การอนุมัติของผู้อำนวยการ</p> <p>9.ระดับปฏิบัติการ -สถานิติบัญญัติ สภาบริหาร และสภาตุลาการ มีการประชุมเพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน และร่วมกันพิจารณาแนวทางการปฏิบัติต่อไป การป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง และครูผู้รับผิดชอบโครงการ ครูผู้สอนและที่ปรึกษาโครงการสังเกตติดตามการดำเนินของนักเรียนและให้คำแนะนำในการแก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า</p>	

4.1.2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ผู้วิจัยนำเสนอความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ส่วนที่ 2 การจัดกลุ่มความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำแนกตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม

รายละเอียดของแต่ละส่วน มีดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ประกอบด้วยการบริหารงานกิจการนักเรียน 3 ด้าน คือ การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลซึ่งแต่ละด้านมีข้อย่อยดังนี้ ด้านการวางแผน 8 ประเด็น ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ 20 ประเด็น และด้านการประเมินผล 3 ประเด็น รวมทั้งหมด 31 ประเด็น เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่เป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับที่การตอบสนองรายการคู่ (Dual Response) มาวิเคราะห์เป็นรายชื่อ ในส่วนที่เป็นข้อมูลสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และส่วนที่เป็นข้อมูลสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยคำนวณค่าดัชนี PNI_{modified} เพื่อระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification)

จากสูตร $PNI_{\text{modified}} = (I - D) / D$ และกำหนดให้ค่าดัชนี PNI_{modified} ที่มีค่ามากกว่าค่าดัชนี PNI_{modified} เฉลี่ยของความต้องการจำเป็นในแต่ละกลุ่มผู้ระบุความต้องการจำเป็น เป็นค่าที่แสดงถึงความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา และเรียงลำดับความสำคัญตามประเด็นความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัย

นักเรียน และครูประจำชั้น โดยการเปรียบเทียบค่าดัชนี PNI_{modified} จากมากไปหาน้อย ซึ่งดัชนี PNI_{modified} ที่มีค่ามากแปลว่า มีความต้องการจำเป็นสูงที่ต้องได้รับความสนใจต้องพัฒนามากกว่า ดัชนี PNI_{modified} ที่มีค่าน้อยกว่าและกำหนดให้ต้องมีผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อย 1 กลุ่มระบุว่า มีความต้องการจำเป็นพัฒนาผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 24 - 27

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)		ครูที่รับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)		ครูประจำชั้น (n=108)		รวม 3 กลุ่ม (n=324)	
	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ
1. ด้านการวางแผน	0.69	3	0.58	2	0.63	3	0.66	2
2. ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ	0.70	2	0.58	2	0.67	2	0.65	3
3. ด้านการประเมินผล	0.92	1	0.92	1	0.69	1	0.85	1
รวมเฉลี่ย	0.74		0.62		0.66		0.67	

จากตารางที่ 24 ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำแนกตามตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 0.74 ส่วนค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของความต้องการจำเป็นด้านการประเมินผล อยู่ในลำดับที่ 1 ($PNI_{modified} = 0.92$) ลำดับที่ 2 ($PNI_{modified} = 0.70$) คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนลำดับที่ 3 ($PNI_{modified} = 0.69$) คือ ด้านการวางแผน

ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน เฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 0.62 ส่วนค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของ

ความต้องการจำเป็นด้านการประเมินผล อยู่ในลำดับที่ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.92$) ลำดับที่ 2 เท่ากัน ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) คือ ด้านการวางแผนและด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น เฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 0.66 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นด้านการประเมินผล อยู่ในลำดับที่ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.69$) ลำดับที่ 2 ($PNI_{\text{modified}} = 0.67$) คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนลำดับที่ 3 ($PNI_{\text{modified}} = 0.63$) คือ ด้านการวางแผน

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น เฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 0.67 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นในด้านการประเมินผล ลำดับที่ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) ลำดับที่ 2 ($PNI_{\text{modified}} = 0.66$) คือด้านการวางแผน ส่วนลำดับที่ 3 ($PNI_{\text{modified}} = 0.65$) คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการวางแผน จำแนกตามรายชื่อ

ด้านการวางแผน	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)		ครูที่รับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)		ครูประจำชั้น (n=108)		รวม 3 กลุ่ม (n=324)	
	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ
1.การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัย นักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้	0.59	7	0.64	2	0.67	3	0.63	5
2.สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการ นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการ นักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	0.79	3	0.58	4	0.76	1	0.72	1
3.สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์	0.48	8	0.52	6	0.71	2	0.68	2
4.สถานศึกษามีนโยบายสร้างความสงบสุขในโรงเรียนโดยการนำ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	0.84	1	0.56	5	0.42	7	0.64	4
5.การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงาน กิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็น แบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม	0.61	6	0.64	2	0.57	4	0.61	6

ตารางที่ 25 (ต่อ)

ด้านการวางแผน	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)		ครูที่รับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน (n=108)		ครูประจำชั้น (n=108)		รวม 3 กลุ่ม (n=324)	
	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ
6.สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และ ความสามารถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการ นักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	0.68	5	0.61	3	0.76	1	0.68	2
7.สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงาน ปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	0.81	2	0.48	7	0.58	5	0.67	3
8.สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์	0.69	4	0.65	1	0.60	4	0.63	5
เฉลี่ย	0.69		0.58		0.63		0.66	

จากตารางที่ 25 ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการวางแผน จำแนกตามรายชื่อ พบว่า

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม
เชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เฉลี่ยด้านการวางแผน มีค่าเท่ากับ 0.69 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น

พบว่า ประเด็นสถานศึกษามีนโยบายสร้างความสำเร็จสูงสุดในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.84$) รองลงมา ($PNI_{\text{modified}} = 0.81$) คือ สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.79$) คือ สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.69$) คือสถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.68$) คือ สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามรถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.61$) คือ การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม ($PNI_{\text{modified}} = 0.59$) คือการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$)

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน เฉลี่ยด้านการวางแผน มีค่าเท่ากับ 0.58 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น พบว่า ประเด็นสถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.65$) รองลงมา ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$) เท่ากัน คือ 1)การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ และ 2) การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม ($PNI_{\text{modified}} = 0.61$) คือ สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามรถในการใช้กระบวนการ

ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) คือสถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.56$) คือสถานศึกษามีนโยบายสร้างความสงบสุขในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.52$) คือสถานศึกษามีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$)

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น เฉลี่ยด้านการวางแผน มีค่าเท่ากับ 0.69 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.76$) เท่ากันสองประเด็น คือ 1)สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนและ 2)สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน รองลงมา($PNI_{\text{modified}} = 0.71$) คือ สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.67$) คือการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.60$)สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) คือ สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.57$) คือ การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับ

ชุมชนและสังคม และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีนโยบายสร้างความสะดวกในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.42$)

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น เฉลี่ยด้านการวางแผน มีค่าเท่ากับ 0.66 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น พบว่า สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.72$) รองลงมา ($PNI_{\text{modified}} = 0.68$) เท่ากัน 2 ประเด็น คือ 1)สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และ 2)สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.67$) คือ สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$) คือประเด็นสถานศึกษามีนโยบายสร้างความสะดวกในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.63$) เท่ากัน 2 ประเด็น คือ 1)การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ และ 2)สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด($PNI_{\text{modified}} = 0.61$) คือ การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม

ตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ จำแนกตามรายชื่อ

ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)		ครูที่รับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน(n=108)		ครูประจำชั้น (n=108)		รวม 3 กลุ่ม (n=324)	
	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ
9.สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามแผนงาน/ โครงการ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา	0.54	12	0.54	10	0.53	13	0.57	12
10.สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบการบริหารงานกิจการ นักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.78	6	0.50	13	0.58	11	0.59	10
11.นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.55	11	0.69	3	0.69	6	0.58	11
12.สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอก ร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.71	7	0.60	7	0.68	7	0.68	5
13.สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการ นักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.78	6	0.52	11	0.34	16	0.59	10
14.สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการ บริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.71	7	0.63	6	0.81	5	0.68	5

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)		ครูที่รับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน(n=108)		ครูประจำชั้น (n=108)		รวม 3 กลุ่ม (n=324)	
	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ
15.สถานศึกษามีสถานที่ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.93	2	0.87	1	0.52	14	0.68	5
16.สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา,หลักสูตรนักเรียนอาสาสมัคร,หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา	0.45	14	0.54	10	0.59	10	0.47	13
17.สถานศึกษามีการฝึกอบรมพัฒนาครู และนักเรียนในแนวทางที่เน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.69	8	0.64	5	0.61	9	0.63	8
18.สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ครู/นักเรียน /ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.95	1	0.51	12	0.76	5	0.70	3
19.สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน	0.53	13	0.52	11	0.93	4	0.69	4

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)		ครูที่รับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน(n=108)		ครูประจำชั้น (n=108)		รวม 3 กลุ่ม (n=324)	
	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ
20. เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษาของท่านมีการดำเนินการดังนี้								
20.1. มีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น	0.85	4	0.51	12	0.56	12	0.67	6
20.2. มีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร	0.78	6	0.52	11	1.06	1	0.83	1
20.3. มีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร	0.89	3	0.52	11	0.56	12	0.70	3
20.4. มีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการ ไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก	0.79	5	0.43	14	0.95	3	0.75	2
21. สถานศึกษาของท่านมีการนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงาน ปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	0.68	9	0.68	4	0.63	8	0.66	7
22. สถานศึกษาของท่านมีการยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบ ผลสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	0.61	10	0.56	9	0.96	2	0.68	5
23. สถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใน รูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน	0.53	11	0.58	8	0.56	12	0.62	9

ตารางที่ 26 (ต่อ)

ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)		ครูที่รับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน(n=108)		ครูประจำชั้น (n=108)		รวม 3 กลุ่ม (n=324)	
	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ	PNI _{Modifie}	ลำดับความ สำคัญ
24.สถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใน รูปแบบเครือข่าย ระดับสถานศึกษา	0.48	12	0.58	8	0.49	15	0.59	10
25.สถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใน รูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน	0.68	9	0.70	2	0.69	6	0.70	3
เฉลี่ย	0.70		0.58		0.67		0.65	

จากตารางที่ 26 ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ จำแนกตามรายชื่อ พบว่า

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เฉลี่ยด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 0.70 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นมากที่สุด(PNI_{modified} = 0.95) คือ ประเด็นสถานศึกษามีการประชุมสัมพันธให้ครู/นักเรียน /ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา รองลงมา(PNI_{modified} = 0.93) คือ สถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิง

สมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.89$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราจะ
 เยียวยาอย่างไร ลำดับที่ 6 ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) คือเมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเกิด
 เหตุการณ์อะไรขึ้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.79$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้
 อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก ($PNI_{\text{modified}} = 0.78$) มีสามประเด็น คือ 1)สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากร
 รับผิดชอบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 2)สถานศึกษามี
 การจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา
 และ 3)เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร($PNI_{\text{modified}} = 0.71$) มี
 สองประเด็น คือ 1) สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิง
 สมานฉันท์ในสถานศึกษา และ 2)สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบ
 วินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.69$) คือ สถานศึกษามีการฝึกอบรมพัฒนาครู และนักเรียนในแนวทางที่
 เน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.68$) มีสองประเด็น คือ 1)สถานศึกษามีการนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้าน
 งานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และ 2)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ
 ระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน ($PNI_{\text{modified}} = 0.61$) คือ สถานศึกษามีการยกย่อง
 ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.53$) มีสองประเด็น คือ 1)สถานศึกษามี
 การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใน
 สถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน และ2)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิง
 สมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.48$) คือ สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัย
 นักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับสถานศึกษา และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ

สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา, หลักสูตรนักเรียนไกล่เกลี่ย, หลักสูตรเยาวชนพล
 ุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา($PNI_{\text{modified}} = 0.45$)

**ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม
 เชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน** เฉลี่ยด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 0.58
 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นมากที่สุด($PNI_{\text{modified}} = 0.87$) คือ สถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการ
 นักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา รองลงมา ($PNI_{\text{modified}} = 0.70$) คือ สถานศึกษามี
 การบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน
 ($PNI_{\text{modified}} = 0.69$) คือ นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา
 ($PNI_{\text{modified}} = 0.68$) คือ สถานศึกษามีการนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิง
 สมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$) คือ สถานศึกษามีการฝึกอบรมพัฒนาครู และนักเรียนในแนวทางที่เน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา
 ($PNI_{\text{modified}} = 0.63$) คือ สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัย
 นักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.60$) คือ สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอก
 ร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) เท่ากัน คือ 1)สถานศึกษามีการ
 บริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน และ2)
 สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับ
 ชุมชน ($PNI_{\text{modified}} = 0.56$) คือ สถานศึกษามีการยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
 ($PNI_{\text{modified}} = 0.54$) เท่ากัน คือ 1)สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามแผนงาน/โครงการ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่
 สถานศึกษา และ 2)สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา, หลักสูตรนักเรียนไกล่เกลี่ย,

หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.52$) เท่ากัน 4 ประเด็น คือ 1)สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 2)สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน 3) เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษามีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร และ 4) เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร ($PNI_{\text{modified}} = 0.51$) เท่ากัน คือ 1)ประเด็นสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ครู/นักเรียน /ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ใน และ2)สถานศึกษาและเมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.50$) คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก ($PNI_{\text{modified}} = 0.43$)

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น เจลีย์ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 0.67 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 1.06$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร ร่องลงมา ($PNI_{\text{modified}} = 0.96$) คือ สถานศึกษามีการยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.95$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก ($PNI_{\text{modified}} = 0.93$) คือ สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน ($PNI_{\text{modified}} = 0.81$) คือ

สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.69$) มีสองประเด็น คือ 1)นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา และ2)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน ($PNI_{\text{modified}} = 0.68$) คือสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา($PNI_{\text{modified}} = 0.63$) คือสถานศึกษามีการนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.61$) คือ สถานศึกษามีการฝึกอบรมพัฒนาครู และนักเรียนในแนวทางที่เน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา($PNI_{\text{modified}} = 0.59$) คือ สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา,หลักสูตรนักเรียนไกล่เกลี่ย,หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา($PNI_{\text{modified}} = 0.56$) เท่ากัน 3 ประเด็น คือ 1)เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น 2) เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร และ 3)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.53$) คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามแผนงาน/โครงการ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา($PNI_{\text{modified}} = 0.52$) คือ สถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.49$) คือ สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับสถานศึกษา และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.34$)

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้นเฉลี่ยด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 0.65 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.83$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร รองลงมา ($PNI_{\text{modified}} = 0.75$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก ($PNI_{\text{modified}} = 0.70$) เท่ากัน 3 ประเด็นคือ 1)สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ครู/นักเรียน /ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 2)เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร และ 3)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน ($PNI_{\text{modified}} = 0.69$) คือสถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน ($PNI_{\text{modified}} = 0.68$) เท่ากัน 4 ประเด็น คือ 1)สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 2)สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 3)สถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา และ 4)สถานศึกษาของท่านมีการยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.67$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.66$) คือ สถานศึกษาของมีการนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.63$) คือ สถานศึกษามีการฝึกอบรมพัฒนาครู และนักเรียนในแนวทางที่เน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.62$) คือ สถานศึกษามีการบริหารงาน

กิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.59$) เท่ากัน 3 ประเด็น คือ 1)สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 2)สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา และ 3)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) คือ นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.57$) คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามแผนงาน/โครงการ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา, หลักสูตรนักเรียนเจอเจอไกล่เกลี่ย, หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา($PNI_{\text{modified}} = 0.47$)

ตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการประเมินผล จำแนกตามรายชื่อ

ด้านการประเมินผล	ผู้บริหารสถานศึกษา (n=108)		ครูที่รับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน(n=108)		ครูประจำชั้น (n=108)		รวม 3 กลุ่ม (n=324)	
	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ สำคัญ
26.สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	0.94	2	1.10	1	0.50	3	0.77	3
27.สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มา ทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง	0.84	3	0.96	2	0.81	1	0.85	2
28.สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ สู่สาธารณชนได้รับทราบ	0.98	1	0.69	3	0.76	2	0.95	1
เฉลี่ย	0.92		0.92		0.69		0.85	

จากตารางที่ 27 ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการประเมินผล จำแนกตามรายชื่อ พบว่า

ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เฉลี่ยด้านการประเมินผล มีค่าเท่ากับ 0.92 ส่วนค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของความต้องการจำเป็น

มากที่สุด($PNI_{\text{modified}} = 0.98$) คือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัย ตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สภานักเรียนได้รับทราบ รองลงมา($PNI_{\text{modified}} = 0.94$) คือ สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($PNI_{\text{modified}} = 0.84$)

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน เฉลี่ยด้านการประเมินผล มีค่าเท่ากับ 0.92 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นในประเด็นสถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 1.10$) รองลงมา คือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง($PNI_{\text{modified}} = 0.96$) และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สภานักเรียนได้รับทราบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.69$)

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของครูประจำชั้น เฉลี่ยด้านการประเมินผล มีค่าเท่ากับ 0.69 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นในประเด็นสถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง($PNI_{\text{modified}} = 0.81$) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้

สาธารณชนได้รับทราบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.76$) และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.50$)

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น เฉลี่ยด้านการประเมินผล มีค่าเท่ากับ 0.85 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.95$) คือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ ร่องลงมา ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) คือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือสถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.77$)

ส่วนที่ 2 การจัดกลุ่มความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม มาจัดกลุ่มค่าดัชนี $PNI_{modified}$ โดยนำค่าดัชนี $PNI_{modified}$ สูงสุดลบด้วยค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ต่ำสุด นำระยะห่างที่ได้มาจัดกลุ่มค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ สูง กลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ปานกลางและกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ต่ำ ดังแสดงในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 การจัดกลุ่มความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น จำแนกเป็นรายประเด็น

ประเด็นความต้องการจำเป็น	สรุปจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม	
	$PNI_{modified}$	ผลการจัดกลุ่ม
1. สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สภာกรชนได้รับทราบ	0.95	สูง
2. สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง	0.85	สูง
3. เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษา มีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร	0.83	สูง
4. สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	0.77	ปานกลาง
5. เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก	0.75	ปานกลาง

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็น	สรุปจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม	
	PNI _{modified}	ผลการจัดกลุ่ม
6.สถานศึกษามีนโยบายพัฒนานุเคราะห์ให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	0.72	ปานกลาง
7.สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ครู/นักเรียน /ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.70	ปานกลาง
8.เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร	0.70	ปานกลาง
9.สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน	0.70	ปานกลาง
10.สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน	0.69	ปานกลาง
11.สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	0.68	ปานกลาง
12.สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	0.68	ปานกลาง
13.สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.68	ปานกลาง
14.สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.68	ปานกลาง
15.สถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.68	ปานกลาง

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็น	สรุปจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม	
	PNI _{modified}	ผลการจัดกลุ่ม
16.สถานศึกษาของมีการยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	0.68	ปานกลาง
17.สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	0.67	ปานกลาง
18.เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษา มีการพิจารณาว่ามีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น	0.67	ปานกลาง
19.สถานศึกษามีการนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	0.66	ปานกลาง
20.สถานศึกษามีนโยบายสร้างความสงบสุขในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน	0.64	ปานกลาง
21.การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้	0.63	ต่ำ
22.สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	0.63	ต่ำ
23.สถานศึกษามีการฝึกอบรมพัฒนาครู และนักเรียนในแนวทางที่เน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.63	ต่ำ
24.สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน	0.62	ต่ำ
25.การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม	0.61	ต่ำ
26.สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.59	ต่ำ

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการจำเป็น	สรุปจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม	
	PNI _{modified}	ผลการจัดกลุ่ม
27.สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.59	ต่ำ
28.สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับสถานศึกษา	0.59	ต่ำ
29.นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา	0.58	ต่ำ
30.สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามแผนงาน/โครงการ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา	0.57	ต่ำ
31.สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา,หลักสูตรนักเรียนจากไกลเกลี่ย,หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา	0.47	ต่ำ

จากตารางที่ 28 การจัดกลุ่มความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น จำแนกเป็นรายประเด็น พบว่ากลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI_{modified} สูงจะมีค่าดัชนี PNI_{modified} อยู่ในช่วง 0.81 – 0.97 โดยมีประเด็นความต้องการจำเป็น 3 ประเด็นคือ 1)สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ 2)สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง 3)เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร กลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI_{modified} ปานกลางจะมีค่า ดัชนี PNI_{modified} อยู่ในช่วง 0.64 – 0.80 โดยมีประเด็นความต้องการจำเป็น 17 ประเด็น

คือ 1)สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 2)เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก 3)สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน 4)สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ครู/นักเรียน /ผู้ปกครอง ทราบบทบาทของการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 5)เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร 6)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน 7)สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน 8)สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 9)สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน 10)สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 11)สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 12)สถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 13)สถานศึกษามีการยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 14)สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน 15)เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษา มีการพิจารณาว่ามีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น 16)สถานศึกษามีการนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และ

17)สถานศึกษามีนโยบายสร้างความสะดวกสุขในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน และกลุ่มที่มีค่าดัชนี PNI_{modified} ต่ำ จะมีค่าดัชนี PNI_{modified} อยู่ในช่วง 0.47 – 0.63 โดยมีประเด็นความต้องการจำเป็น 11 ประเด็นคือ 1)การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ 2)สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 3)สถานศึกษามีการฝึกอบรมพัฒนาครู และนักเรียนในแนวทางที่เน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 4)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน 5)การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม 6)สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 7)สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 8)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับสถานศึกษา 9)นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 10)สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามแผนงาน/โครงการ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา และ 11)สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้ง ด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา, หลักสูตรนักเรียนอาสาสมัคร, หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา

4.2 การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ผู้วิจัยนำเสนอการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การกำหนด(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 1)

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ส่วนที่ 3 การนำเสนอระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ส่วนที่ 1 การกำหนด(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 1) ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) นำผลการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นจากตอนที่ 2 ซึ่งพิจารณารายด้านเปรียบเทียบค่าดัชนี $PNI_{modified}$ จากการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมากำหนดและสร้างระบบโดยนำผลความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำแนกตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่มซึ่งพิจารณาจากกลุ่มที่มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ที่มีค่าสูงกว่า ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เฉลี่ยเท่ากับ 0.67 ของความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำแนกตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำแนกตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ดังแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และระบบที่ควรจะเป็น

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ระบบที่ควรจะเป็น
<p>ความต้องการจำเป็นในภาพรวม</p> <p>1. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม เรียงตามลำดับดังนี้</p> <p>(1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ลำดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.85$)</p> <p>(2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ลำดับที่ 2 คือ ด้านการวางแผน ($PNI_{modified} = 0.66$)</p> <p>(3) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ลำดับที่ 3 คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ($PNI_{modified} = 0.65$)</p>	<p>1.ระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในภาพรวม</p> <p>- ระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล</p>
<p>2. ความต้องการจำเป็นในด้านการประเมินผล</p> <p>ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก รายละเอียดดังนี้</p> <p>1. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จสู่สาธารณชนได้รับทราบ ($PNI_{modified} = 0.95$)</p>	<p>2.ระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านการประเมินผลที่เน้นประเด็นต่อไปนี้</p> <p>2.1 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ สู่สาธารณชน</p>

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	ระบบที่ควรจะเป็น
<p>2.การนำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง (PNI_{modified} = 0.85)</p> <p>3.มีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์(PNI_{modified} = 0.77)</p>	<p>2.2 นำผลประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงานอย่างต่อเนื่อง</p> <p>2.3 ประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างเป็นระบบ</p>
<p>3. ความต้องการจำเป็นในด้านการวางแผน</p> <p>ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก รายละเอียดดังนี้</p> <p>1.มีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน(PNI_{modified} = 0.72)</p> <p>2.มีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์(PNI_{modified} = 0.68)</p> <p>3.การวางแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน(PNI_{modified} = 0.68)</p> <p>4.กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน(PNI_{modified} = 0.67)</p>	<p>3.ระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านการวางแผน ที่เน้นประเด็นต่อไปนี้</p> <p>3.1 การกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p> <p>3.2 การกำหนดนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p> <p>3.3 กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา</p>

ตารางที่ 29 (ต่อ)

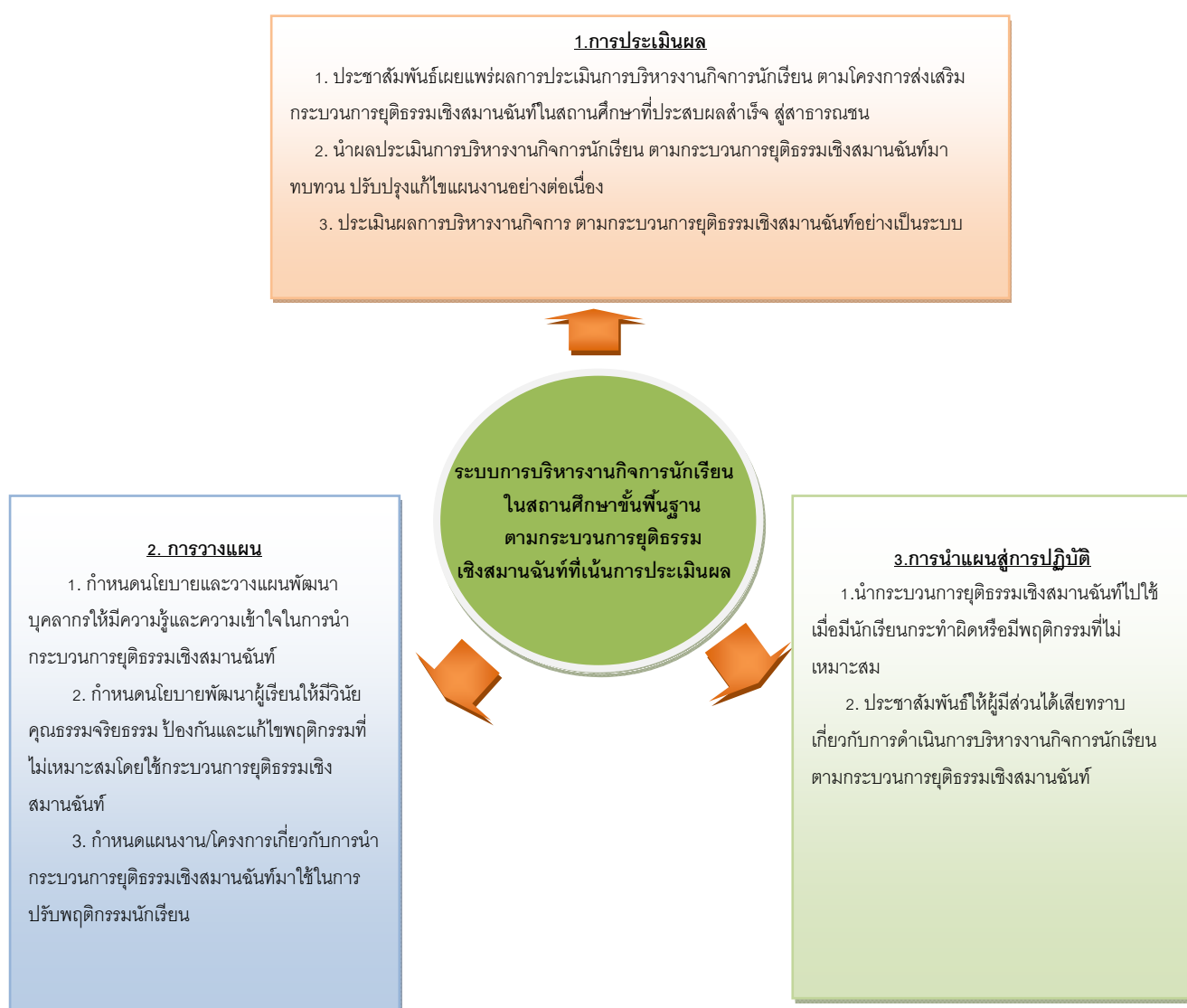
<p>ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p>	<p>ระบบที่ควรจะเป็น</p>
<p>4. ความต้องการจำเป็นในด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ</p> <p>ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก รายละเอียดดังนี้</p> <p>1. เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษามีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร (PNI_{modified} = 0.83)</p> <p>2. เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก (PNI_{modified} = 0.75)</p> <p>3. เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษามีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร (PNI_{modified} = 0.70)</p> <p>4. สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ครู/นักเรียน / ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา (PNI_{modified} = 0.70)</p>	<p>4. ระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติที่เน้นประเด็นต่อไปนี้</p> <p>4.1 นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้เมื่อมีนักเรียนกระทำผิดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม</p> <p>4.2 ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้เสียทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์</p>

จากตารางที่ 29 พบว่า (ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์(ฉบับที่ 1)ที่เหมาะสม ควรมีลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

(ร่าง)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม
เชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 1)

1. ชื่อระบบ “ ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล ”
2. แผนภาพที่ 3 แสดงระบบ

3. แนวคิด และความเป็นมา

3.1 แนวคิด

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาความเคลื่อนไหวที่สำคัญในวงการกฎหมายที่โดดเด่นที่สุดเรื่องหนึ่งคือการนำหลักการเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เข้ามาใช้ในการดำเนินการกับการกระทำผิดทางอาญา ซึ่งเดิมมีแนวคิดที่มุ่งเน้นการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ เป็นสำคัญทั้งนี้เพราะกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีที่ว่า การกระทำผิดทางอาญาเป็นการกระทำผิดต่อรัฐ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ โดยหวังว่าการลงโทษจะนำไปสู่การปรับพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม และสร้างความยับยั้งชั่งใจให้กับสมาชิกในสังคมโดยรวมที่จะไม่เอาอย่าง แต่แนวคิดเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการมองการกระทำผิดทางอาญาในกระบวนทัศน์ใหม่ที่มีได้มุ่งเน้นเฉพาะการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายรัฐเท่านั้น แต่มองว่าการกระทำผิดทางอาญามีผลกระทบที่กว้างไกลกว่านั้นโดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายและชุมชน การจัดการกับปัญหาการกระทำผิดทางอาญาจึงไม่สามารถมองในมิติของการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องมองถึงมิติของการเยียวยาทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัว และชุมชน โดยการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดต้องเกิดจากการที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันหาทางออกในการแก้ปัญหา อันจะเป็นวิธีการที่ในที่สุดน่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาและสร้างความสมานฉันท์ได้ดีกว่าวิธีการลงโทษที่เป็นอยู่ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2548) สอดคล้องกับไรท์ (Wright, 1999) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “Restorative Justice คือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หรือเชิงฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพมุ่ง Social Justice (มากกว่า Legal Justice) เพื่อให้เกิดสังคมสมานฉันท์” สอดคล้องกับ พุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552 : 39-41) ที่กล่าวไว้ว่า “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมุ่งเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มากกว่าการตำหนิและการลงโทษ (ผู้กระทำผิด) แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมแบบเดิมที่มุ่งลงโทษผู้กระทำผิด ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ 1) เกิดอะไรขึ้น 2) ใครเป็นผู้กระทำผิด และ 3) ลงโทษอย่างไรให้เหมาะสมกับความผิด ผลที่ได้ คือ ผู้กระทำผิดกับผู้ถูกกระทำอยู่ร่วมโลกกันไม่ได้ ส่วนแบบใหม่นั้นมุ่งฟื้นฟูความสัมพันธ์ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เกิดอะไรขึ้น 2) ใครได้รับผลกระทบ อย่างไร 3) เราจะเยียวยาอย่างไร และ 4) เราได้เรียนรู้อะไร และความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก ผลที่ได้ก็คือ ผู้ถูกกระทำได้รับการเยียวยาและให้อภัย ผู้กระทำได้สำนึกและมุ่งมั่นในการไม่ทำผิดอีก และอยู่ร่วมโลกกันได้ต่อไป โดยการ

เปลี่ยนกระบวนทัศน์ (A paradigm shift) จากแบบเดิม : Retributive เน้นการใช้กรรม มาเป็นแบบใหม่ : Restorative ที่เน้นการฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพ และยึดทักษะและกระบวนการ (Restorative Skill and Process)”

ปัจจุบันมีสถานศึกษาหลายแห่งได้นำนวัตกรรมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้ด้วยการอบรมให้คณะครูและนักเรียนรู้จักกระบวนการสร้างความสมานฉันท์และสันติในโรงเรียน, การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม, กระบวนการเรียนรู้กฎหมายเบื้องต้น, การปลูกจิตสำนึกด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม, ประชาธิปไตยในโรงเรียน, การไกล่เกลี่ยโดยเพื่อน (Peer Mediation) เพื่อให้เพื่อนนักเรียนสามารถแก้ไขหรือระงับข้อพิพาทระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกันภายใต้การดูแลของครู การดำเนินการสำหรับกรณีเหล่านี้ เริ่มต้นจากการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : จาก “กระบวนการยุติธรรม” สู่อำนาจ “โรงเรียน” ณ โรงแรม เดอะแกรนด์ กรุงเทพมหานคร โดยกระทรวงยุติธรรมร่วมกับโครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ Real Justice Restorative Practices ประเทศออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2548 ถือเป็นจุดประกายและริเริ่มนำหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในโรงเรียนเป็นครั้งแรก โดยมีบุคลากรในวงการกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งจากสถานศึกษา นักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน และสื่อมวลชนที่สนใจ เข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กว่า 150 คน และในเวลาต่อมาได้มีโครงการสำคัญๆ ดำเนินต่อเนื่องได้แก่ โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, โครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษาโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, และโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม โดยรองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ

ดังนั้นการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ เพื่อจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงเป็นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นำมาใช้กับงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเท่านั้น

3.2 ความเป็นมา

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) และเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จสู่สาธารณชนได้รับทราบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.95$) ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.72$) และด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษามีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร ($PNI_{\text{modified}} = 0.83$)

4. วัตถุประสงค์ของระบบ

เพื่อพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

5. ลักษณะสำคัญของระบบ

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

5.1 เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่เน้นการบริหารความสัมพันธ์

5.2 เป็นการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการประเมินผล เป็นอันดับแรกและให้ความสำคัญกับการวางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติเป็นอันดับรองลงไปตามดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น

6. วิธีการนำระบบบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้

6.1 ในระดับสถานศึกษา

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาศึกษารายละเอียดของระบบบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 2) แจกเอกสารและประชุม เพื่อชี้แจงและพิจารณาการนำระบบไปใช้ในสถานศึกษา
- 3) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำโครงการทดลองใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการบริหารงานกิจการนักเรียน
- 4) จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 5) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ได้มาจาก ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรที่นำเชื่อถือในชุมชน บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน
- 6) ประชาสัมพันธ์การบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรในชุมชน)
- 7) ประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา

6.2 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

- 1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษารายละเอียดของระบบบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 2) แจกเอกสารและประชุมผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัด เพื่อชี้แจงและพิจารณาการนำระบบไปใช้ในสถานศึกษา
- 3) แต่งตั้งคณะกรรมการในระดับเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำโครงการทดลองใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการบริหารงานกิจการนักเรียน
- 4) จัดทำแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 5) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของ ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนของชุมชน บุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน
- 6) ประชาสัมพันธ์การบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในเขตพื้นที่การศึกษา ให้บุคคลโดยทั่วไปได้ทราบ

7) ประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในด้านความถูกต้องและความครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของกลยุทธ์ ส่งเอกสารเพื่อตรวจสอบ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 1) ด้วยตนเองให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ 20 ท่าน ประกอบด้วย ด้านการบริหาร การศึกษา ด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และครู (ดังรายละเอียดภาคผนวก ค)

1. ผลการประเมินร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 1)

ตารางที่ 30 ผลการประเมินร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 1) (n=20)

ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น การประเมินผล (ฉบับที่ 1)	ความถูกต้องและ ความครอบคลุม		ความเหมาะสม		ความเป็น ไปได้		ประโยชน์	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ชื่อระบบ	4.61	0.84	4.72	0.84	4.83	0.86	4.72	0.90
2. แผนภาพแสดงระบบ	4.67	0.68	4.83	0.60	4.94	0.73	4.94	0.60
3. แนวคิดและความเป็นมา	4.67	0.98	4.94	0.28	4.83	0.99	4.72	0.99
4. วัตถุประสงค์ของระบบ	4.83	0.55	4.67	0.60	4.67	0.64	4.94	0.58
5. ลักษณะสำคัญของระบบ	4.72	0.80	4.72	0.79	4.56	0.87	4.83	0.83
6. วิธีการนำระบบบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้								
6.1 ในระดับสถานศึกษา	4.56	0.95	4.72	0.57	4.56	0.88	4.94	0.52
6.2 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา	4.67	0.97	4.67	0.96	4.72	0.96	4.72	0.96
เฉลี่ย	4.68	0.82	4.75	0.76	4.73	0.85	4.83	0.77

ตารางที่ 30 ผลการประเมินร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 1) พบว่า โดยภาพรวม ด้านความถูกต้องและความครอบคลุม วัตถุประสงค์ของระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.83$, S.D. =0.55) ด้านความเหมาะสม แนวคิดและความเป็นมา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.94$, S.D. =0.28) ความเป็นไปได้ แผนภาพแสดงระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.94$, S.D. =0.73) ด้านประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากัน คือ แผนภาพแสดงระบบ ($\bar{X}=4.94$, S.D. =0.60) วัตถุประสงค์ของระบบ ($\bar{X}=4.94$, S.D.=0.60) และวิธีการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในระดับสถานศึกษา ($\bar{X}=4.94$, S.D. =0.60)

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

2.1 ควรนำเสนอคำจำกัดความระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน

2.2 ควรนำเสนอแผนภาพ(Flow chart)ประกอบการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้จะทำให้ผู้ที่จะนำไปปฏิบัติจริงเข้าใจง่ายมากขึ้น

2.3 ควรปรับวิธีการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลไปใช้ให้เป็นขั้นตอน

จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการนำ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 1)ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุง เพิ่มเติม ตามคำชี้แนะและได้(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลเป็นฉบับที่ 2 โดยนิสิตผู้วิจัยขอแนะนำเฉพาะกรณีที่ปรับปรุงตามคำชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(ร่าง)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม
เชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 2)

1. ชื่อระบบ (รายละเอียดคงเดิมเช่นเดียวกับร่างระบบฯ ฉบับที่ 1)
2. แผนภาพแสดงระบบ (รายละเอียดคงเดิมเช่นเดียวกับร่างระบบฯ ฉบับที่ 1)
3. แนวคิด และความเป็นมาในการพัฒนาระบบ (รายละเอียดคงเดิมเช่นเดียวกับร่างระบบฯ ฉบับที่ 1)
4. วัตถุประสงค์ของระบบ (รายละเอียดคงเดิมเช่นเดียวกับร่างระบบฯ ฉบับที่ 1)
5. ลักษณะสำคัญของระบบ (รายละเอียดคงเดิมเช่นเดียวกับร่างระบบฯ ฉบับที่ 1)
6. คำจำกัดความ(เพิ่มเติมขึ้นมาตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ)
  - 6.1 งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน
  - 6.2 งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน หมายถึง การควบคุมความประพฤติของนักเรียน การแก้ไขความประพฤติของนักเรียน และการส่งเสริมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน
  - 6.3 ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง กระบวนการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน
  - 6.4 กระบวนการวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดปัญหา ความต้องการ นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางพัฒนางานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน โดยพิจารณาองค์ประกอบบริบทของสถานศึกษาได้แก่ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ ความรับผิดชอบ ทรัพยากร ระยะเวลา
  - 6.5 กระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation) หมายถึง การดำเนินการส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน
  - 6.6 กระบวนการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน เกี่ยวกับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสงบสุข การมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์ผลการประเมิน
  - 6.7 กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง นวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมุ่งเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการตำหนิและการลงโทษ(ผู้กระทำผิด) แต่มุ่งความสัมพันธ์

โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ (1) เกิดอะไรขึ้น (2) ใครได้รับผลกระทบอย่างไร (3) เราจะเยียวยาอย่างไร (4) เราได้เรียนรู้อะไร และความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก

6.8 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนเอกชน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียน

7.วิธีการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมนผลไปใช้ (ปรับปรุงรายละเอียดนำเสนอเป็นขั้นตอนและเพิ่มเติมแผนภาพ(Flow chart))

7.1 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมนผล ไปใช้ในระดับสถานศึกษา

7.1.1 ขั้นเตรียมการ

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาศึกษารายละเอียดของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมนผล
- 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประชุมคณะกรรมการดำเนินงานกิจการนักเรียน เพื่อพิจารณาการนำระบบบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมนผลไปใช้ในสถานศึกษา

7.1.2 ขั้นดำเนินการ

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมนผล
- 2) คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประชุมคณะครู และนักเรียน เพื่อประกาศใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมนผล

7.1.3 ขั้นติดตามประเมนผล

- 1) คณะกรรมการดำเนินโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมนผล

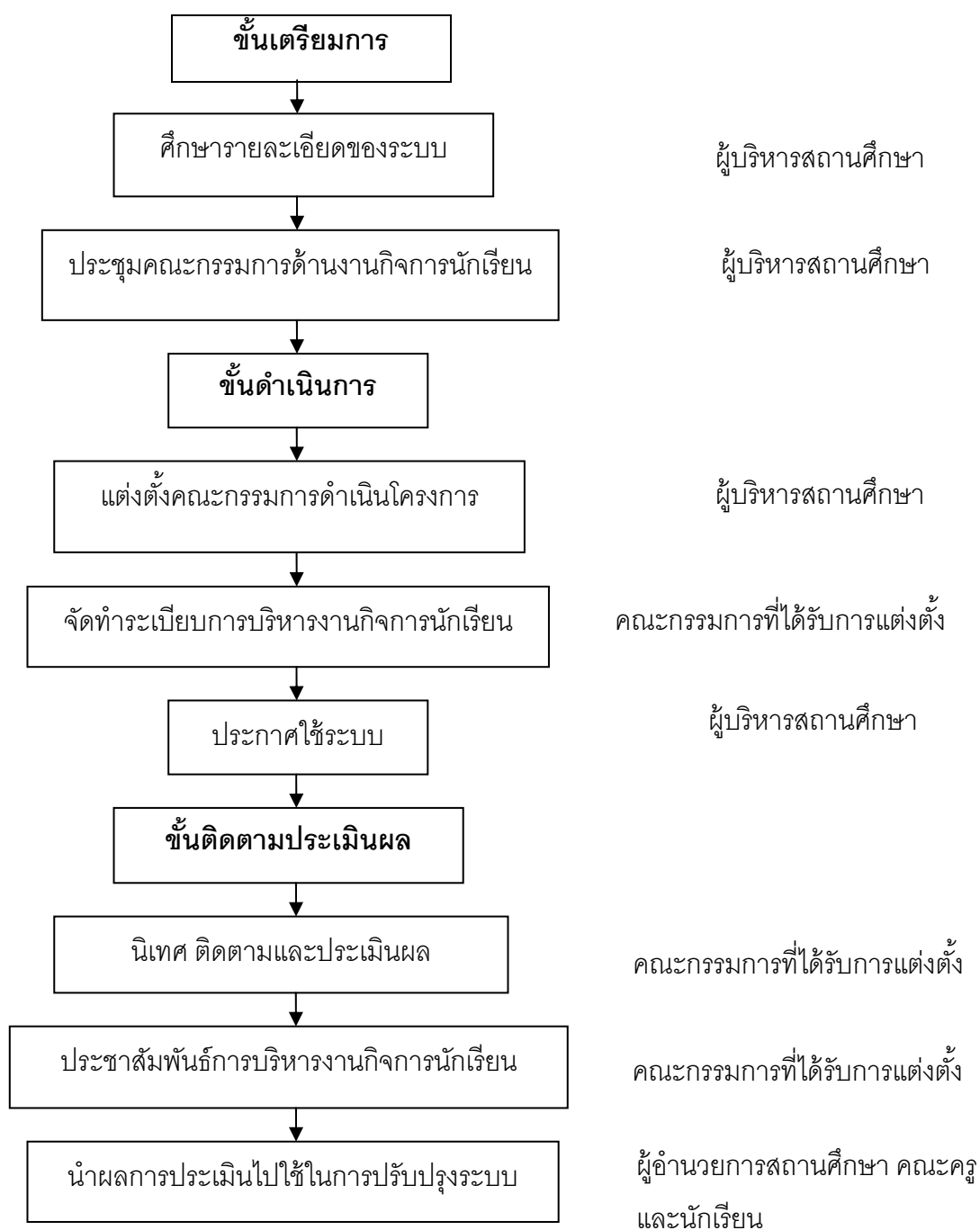

นิเทศ ติดตามและประเมินผล ประจำปีของงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรม
เชิงสมานฉันท์

2) คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ประชาสัมพันธ์การบริหารงานกิจการ
นักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(ผู้บริหาร คณะครู
นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรในชุมชน)

3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และนักเรียนนำผลการประเมินไปใช้ในการ
การปรับปรุงระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล ในปีต่อไป

แผนภาพที่ 4 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลไปใช้ ในระดับสถานศึกษา

7.2 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล ไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

7.2.1 ชั้นเตรียมการ

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษารายละเอียดของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล

2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชุมผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อพิจารณาการนำระบบบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลไปใช้ในสถานศึกษา

7.2.2 ชั้นดำเนินการ

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2) คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชุมผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน เพื่อประกาศใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

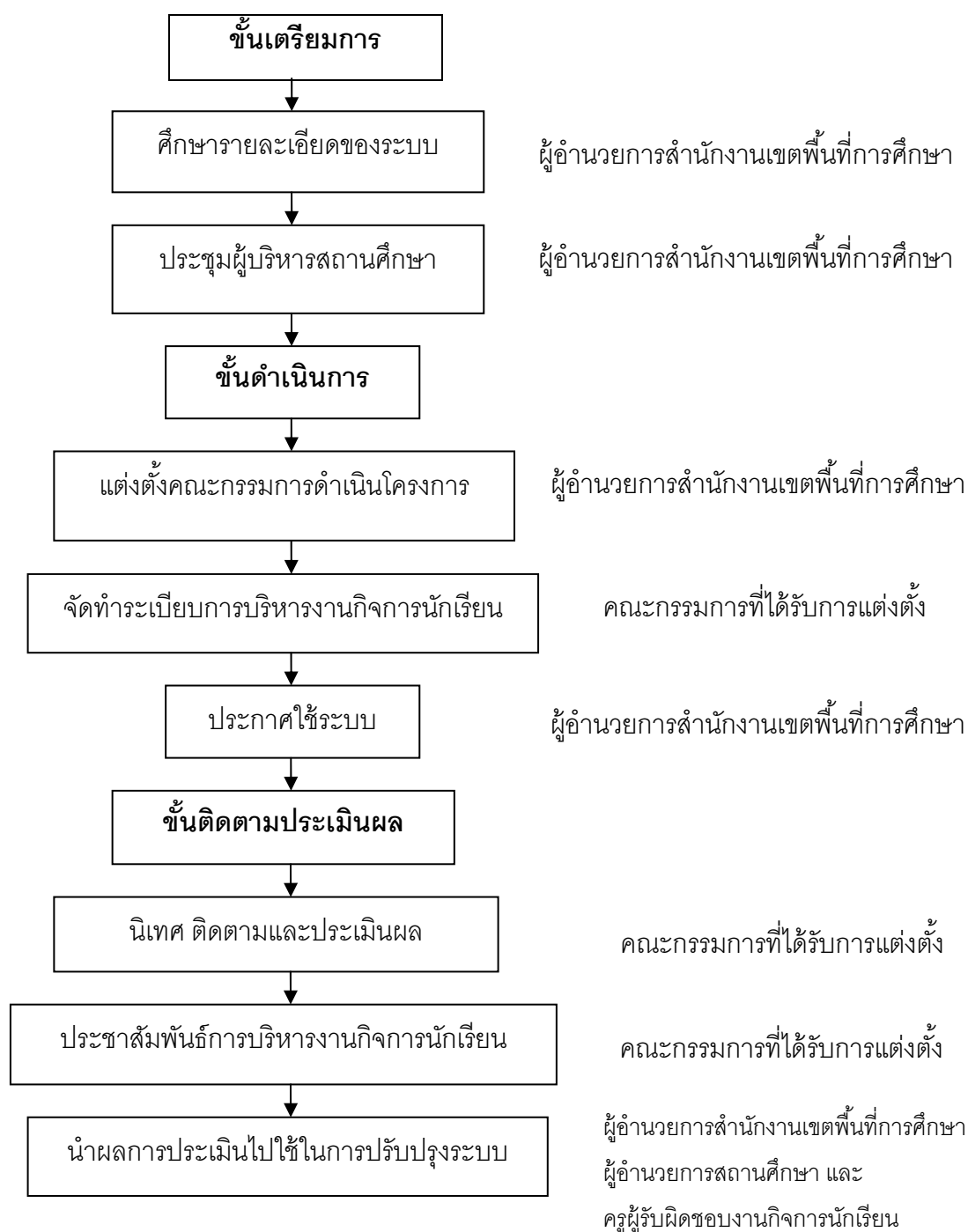
7.2.3 ชั้นติดตามประเมินผล

1) คณะกรรมการดำเนินโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลระดับเขตพื้นที่การศึกษา นิเทศ ติดตามและประเมินผลประจำปี ของงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2) คณะกรรมการดำเนินโครงการฯ ประชาสัมพันธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา)

3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน นำผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล ในปีต่อไป

แผนภาพที่ 5 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผลไปใช้ในระดับเขตพื้นที่

ส่วนที่ 3 การนำเสนอระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

การตรวจสอบ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 2) ผู้วิจัยได้ดำเนินการในด้านความถูกต้องและความครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของระบบโดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม(Focus Group) กับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน (ภาคผนวก ค) ได้แก่

- 1) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านบริหารการศึกษา จำนวน 4 คน
- 2) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จำนวน 3 คน
- 3) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน
- 4) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านครูผู้สอน จำนวน 2 คน

ผลการตรวจสอบ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 2) ในด้านความถูกต้องและความครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจากกระบวนการสนทนากลุ่ม(Focus Group)โดยสรุปผลการการตรวจสอบ(ร่าง)ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล(ฉบับที่ 2) มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 31 ผลการประเมินร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 2) (n=12)

ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น การประเมินผล (ฉบับที่ 2)	ความถูกต้องและ ความครอบคลุม		ความเหมาะสม		ความเป็น ไปได้		ประโยชน์	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.ชื่อระบบ	4.41	0.35	4.41	0.64	4.50	0.56	4.33	0.50
2. แผนภาพแสดงระบบ	4.33	0.41	4.33	0.50	4.34	0.53	4.33	0.62
3. แนวคิดและความเป็นมา	4.83	0.39	4.83	0.38	4.83	0.49	4.91	0.49
4. วัตถุประสงค์ของระบบ	4.91	0.44	4.67	0.64	4.75	0.54	4.91	0.58
5. ลักษณะสำคัญของระบบ	4.83	0.52	4.75	0.59	4.83	0.47	4.83	0.53
6. คำจำกัดความ	4.67	0.47	4.58	0.38	4.50	0.43	4.75	0.54

ตารางที่ 31 (ต่อ)

ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น การประเมินผล (ฉบับที่ 2)	ความถูกต้องและ ความครอบคลุม		ความเหมาะสม		ความเป็น ไปได้		ประโยชน์	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
7. วิธีการนำระบบบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้								
7.1 ในระดับสถานศึกษา	4.67	0.45	4.58	0.54	4.75	0.58	4.83	0.46
7.2 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา	4.67	0.37	4.50	0.66	4.67	0.45	4.83	0.52
เฉลี่ย	4.67	0.43	4.58	0.54	4.65	0.51	4.74	0.54

ตารางที่ 31 ผลการประเมินร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 2) พบว่า โดยภาพรวม ด้านความถูกต้องและความครอบคลุม วัตถุประสงค์ของระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.91$, S.D.=0.44) ด้านความเหมาะสม แนวคิดและความเป็นมา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.83$, S.D.=0.38) ความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ แนวคิดและความเป็นมา ($\bar{X}=4.83$, S.D.=0.49) และลักษณะสำคัญของระบบ ($\bar{X}=4.83$, S.D.=0.47) ด้านประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ แนวคิดและความเป็นมา ($\bar{X}=4.91$, S.D.=0.49) และวัตถุประสงค์ของระบบ ($\bar{X}=4.91$, S.D.=0.58)

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

1 เนื่องจากค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม โดยเรียงลำดับแล้วจะพบว่าค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นในด้านการประเมินผล เป็นลำดับที่ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) ลำดับที่ 2 ($PNI_{\text{modified}} = 0.66$) คือด้านการวางแผน ส่วนลำดับที่ 3 ($PNI_{\text{modified}} = 0.65$) คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ดังนั้นเห็นควรตั้งชื่อระบบใหม่เป็น “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI”

2 แผนภาพควรปรับเปลี่ยนจากการใช้ลูกศรชี้เข้าสู่ตรงกลาง เป็นลูกศรที่ชี้ไปในลักษณะเป็นวงรอบ เพราะแม้ว่าจะดูจากค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นที่มีค่าเฉลี่ยด้านการประเมินผล เป็นลำดับที่ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) ซึ่งก็แสดงว่าจากการวิจัยครั้งนี้พบว่าการประเมินผลนั้นเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการเป็นอันดับแรก ดังนั้นเมื่อสถานศึกษา

ประเมินผลแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลมาเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน และการนำแผนสู่การปฏิบัติเป็นลำดับต่อไปเป็นรอบๆ

3. ควรขยายแนวคิดของไรท์และ ศ.ดร.พฤที ศิริบรรณพิทักษ์ โดยให้แสดงรายละเอียดเพิ่มมากขึ้นโดยบูรณาการกับกระบวนการ 5 ขั้นของ Illawarra Grammar school คือ 1)เกิดอะไรขึ้น 2)ขณะนั้นรู้สึกอย่างไร 3)ขณะนั้นรู้สึกอย่างไร 4)ได้เรียนรู้อะไร และ 5)จะทำอย่างไร ไม่ให้เกิดเรื่องนี้อีก

4. ควรเพิ่มรายละเอียดในส่วนผลลัพธ์ของระบบ โดยชี้ให้เห็นว่าจากการวิจัยในครั้งนี้นี้เมื่อสถานศึกษาได้นำ “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI” ไปใช้แล้วผลลัพธ์ที่สถานศึกษาจะได้รับมีอะไรบ้าง

5. ควรนำเสนอรายละเอียดแนวทางปฏิบัติการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา

6. เนื่องจากปัญหาการโยกย้ายบุคลากร และการขาดบุคลากร ดังนั้นสถานศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดอบรมสัมมนาให้บุคลากรในสังกัดและผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วนมีความรู้และทักษะตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อนำไปบูรณาการใช้ในสถานศึกษา

7. ควรจัดทำเป็นคู่มือโดยมีส่วนประกอบเพิ่มเติมได้แก่ สารสนเทศ(วิถีทัศน์ตัวอย่างการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา, ข้อมูลผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับด้านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์, ตัวอย่างจากสถานศึกษาที่เป็นBest Practice ที่ได้รับอนุญาตให้เผยแพร่ข้อมูลได้)

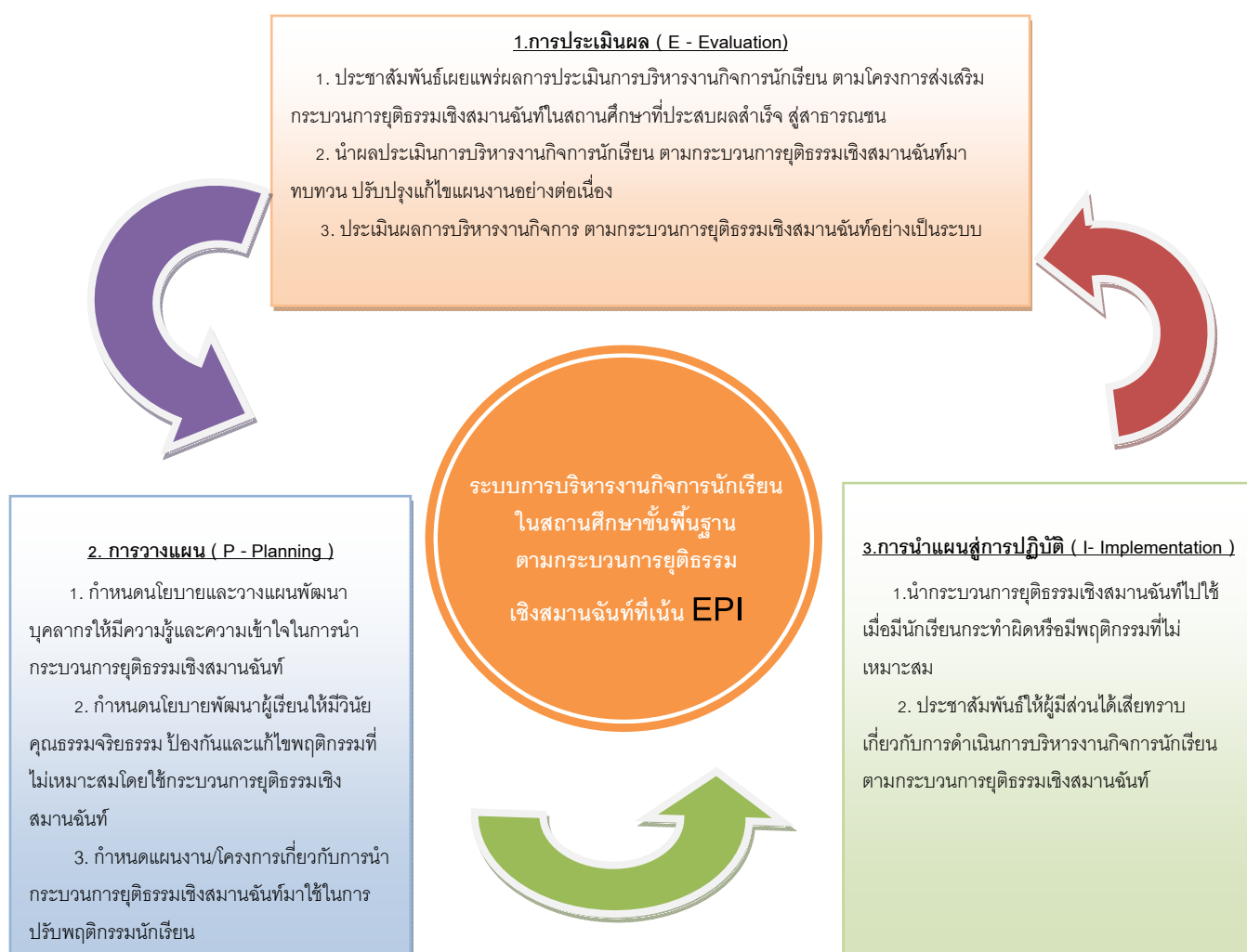
จากนั้นนิสิตผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการสนทนากลุ่ม(Focus Group) มาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงร่างระบบฯ(ฉบับที่ 2)ให้มีความสมบูรณ์มีรายละเอียดเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ตามผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม จึงได้คู่มือการใช้ระบบ(ภาคผนวก ก) และ ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์(ฉบับที่ 3) ที่พัฒนาขึ้นมา คือ “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI” โดยนิสิตผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะกรณีปรับปรุงตามข้อชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญจากกระบวนการสนทนากลุ่ม(Focus Group) และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาหลักและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI (ฉบับที่ 3)

1.ชื่อระบบ “ ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ”

2.แผนภาพที่ 6 “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI”

3.แนวคิด และความเป็นมาในการพัฒนาระบบ

(รายละเอียดคงเดิมเช่นเดียวกับร่างระบบฯ ฉบับที่ 1)

4.วัตถุประสงค์ของระบบ

(รายละเอียดคงเดิมเช่นเดียวกับร่างระบบฯ ฉบับที่ 1)

5.ลักษณะสำคัญของระบบ (เพิ่มเติมรายละเอียดตามข้อชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในข้อ 5.3)

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีลักษณะสำคัญ คือ

5.1 เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่เน้นการบริหารความสัมพันธ์

5.2 เป็นการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการประเมินผล เป็นอันดับแรกและให้ความสำคัญกับการวางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติเป็นอันดับรองลงไปตามดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น

5.3 ผลลัพธ์ที่สำคัญของระบบ มี 5 ประการ ดังนี้

1) ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขในห้องเรียนและโรงเรียนมีบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตรและปลอดภัย

2) ผู้เรียนได้รับความเป็นธรรมจากการดูแล ช่วยเหลือ ปกป้อง และคุ้มครองด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

3) โรงเรียนมีนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งส่งผลให้ปริมาณคดีความที่เข้าสู่ระบบการลงโทษตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 และระเบียบของสถานศึกษา และอัตราการออกกลางคันของผู้เรียนลดลง

4) โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่ช่วยเหลือหลอมผู้เรียน และบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตร

5) โรงเรียนมีระบบการพัฒนา ส่งเสริมและปกป้องกัน แก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก

6. แนวทางปฏิบัติการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรม

เชิงสมานฉันท์ (เพิ่มเติมรายละเอียดตามข้อชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญโดยบูรณาการแนวคิดของไรท์, ศ.ดร.พฤที ศิริบรรณพิทักษ์ , กระบวน 5 ชั้นของ Illawarra Grammar school และจากการศึกษากระบวนการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในสถานศึกษาจากการศึกษาวิดิทัศน์) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 มีการมอบหมายครูผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

6.2 เมื่อเกิดเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเป็นผู้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ คือ

(1) ครูผู้รับผิดชอบฯ พบผู้เรียนที่กระทำผิด หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร และให้เล่าให้ฟังว่าเกิดเหตุการณ์อะไร ความรู้สึกที่ตนเองเป็นอย่างไร และคิดว่าฝ่ายคู่กรณีมีความรู้สึกอย่างไร (กรณีที่มีคู่กรณี ให้แยกพบ)

(2) ครูผู้รับผิดชอบฯ และผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีพิจารณาร่วมกันว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไรจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น และพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไข หรือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ และสรุปเป็นข้อตกลงวิธีการแก้ไขพฤติกรรมให้มีความเหมาะสม

(3) ครูผู้รับผิดชอบฯ ให้ผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีดำเนินการตามข้อตกลง และจัดทำคำมั่นสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

7. คำจำกัดความ

7.1 -7.6 และ 7.8 (รายละเอียดคงเดิมเช่นเดียวกับร่างระบบฯ ฉบับที่ 2)

7.7 กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง นวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษา ซึ่งมุ่งเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการตำหนิและการลงโทษ(ผู้เรียนที่กระทำผิด) แต่มุ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน(เพิ่มเติมรายละเอียดตามข้อชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญโดยบูรณาการแนวคิดของไรท์, ศ.ดร.พฤที ศิริบรรณพิทักษ์ และกระบวน 5 ชั้นของ Illawarra Grammar school) คือ (1) สถานศึกษามีการพิจารณา

การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น (2) สถานศึกษาดำเนินการให้ผู้เรียนที่กระทำผิด หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้อธิบายความรู้สึกว่าขณะเกิดเหตุการณ์นั้นมีความรู้สึกอย่างไร และเมื่อเวลาผ่านไปจนเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้นมาแล้วขณะนี้รู้สึกอย่างไร (3) สถานศึกษามีการพิจารณาว่าผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีได้รับผลกระทบอย่างไรจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น (4) สถานศึกษามีวิธีดำเนินการในการเยียวยาผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้นอย่างไร (5) สถานศึกษาได้บทเรียนอะไรบ้างจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น และเกิดความมุ่งมั่นในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมใดที่จะไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก

8.วิธีการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้(เพิ่มเติมรายละเอียดในบางประเด็นตามข้อชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ)

8.1 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับสถานศึกษา

8.1.1 ชั้นเตรียมการ

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษารายละเอียดของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

2) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประชุม คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนชุมชน นักเรียน เพื่อพิจารณาการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในสถานศึกษา

3) ผู้อำนวยการสถานศึกษาจัดอบรมสัมมนา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนชุมชน นักเรียน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และบูรณาการใช้ในสถานศึกษา

8.1.2 ชั้นดำเนินการ

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

2) คณะกรรมการโครงการฯ ประเมินระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน และระเบียบวินัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการปรับปรุง แก้ไข

3) คณะกรรมการโครงการฯ จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

4) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประกาศใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

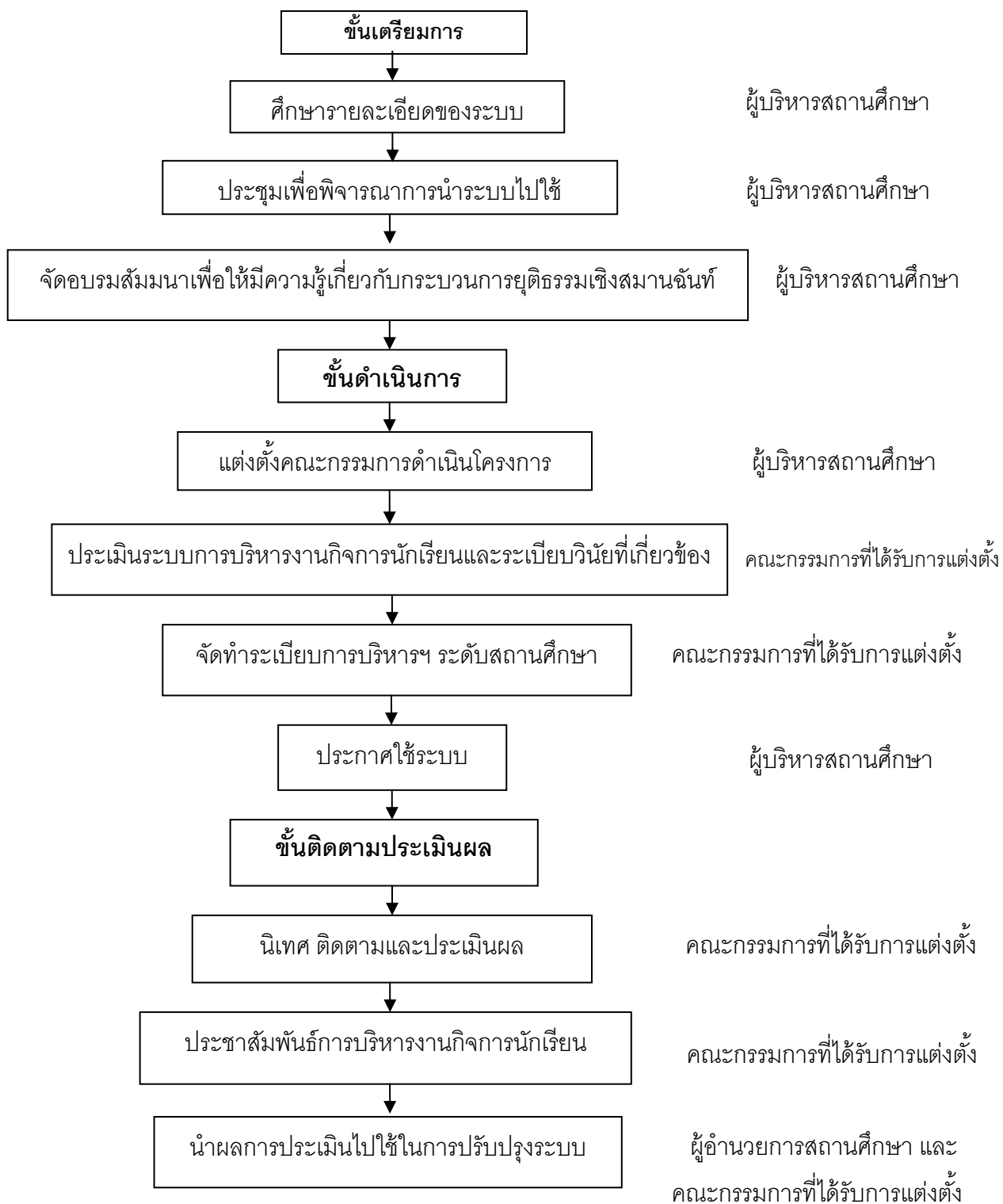
8.1.3 ขั้นติดตามประเมินผล

1) คณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI นิเทศ ติดตามและประเมินผล ประจำปีของงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2) คณะกรรมการโครงการฯ ประชาสัมพันธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรในชุมชน)

3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และนักเรียนนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ในปีต่อไป

แผนภาพที่ 7 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับสถานศึกษา

8.2 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

8.2.1 ชั้นเตรียมการ

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษารายละเอียดของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประชุม ผู้อำนวยการกลุ่ม ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อพิจารณาการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมสัมมนา ผู้อำนวยการกลุ่ม ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

8.2.2 ชั้นดำเนินการ

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ ทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2) คณะกรรมการโครงการฯ ประเมินระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน และระเบียบวินัยที่เกี่ยวข้องในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อดำเนินการปรับปรุง แก้ไข

3) คณะกรรมการโครงการฯ จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดย ใช้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกาศใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI

8.2.3 ชั้นติดตามประเมินผล

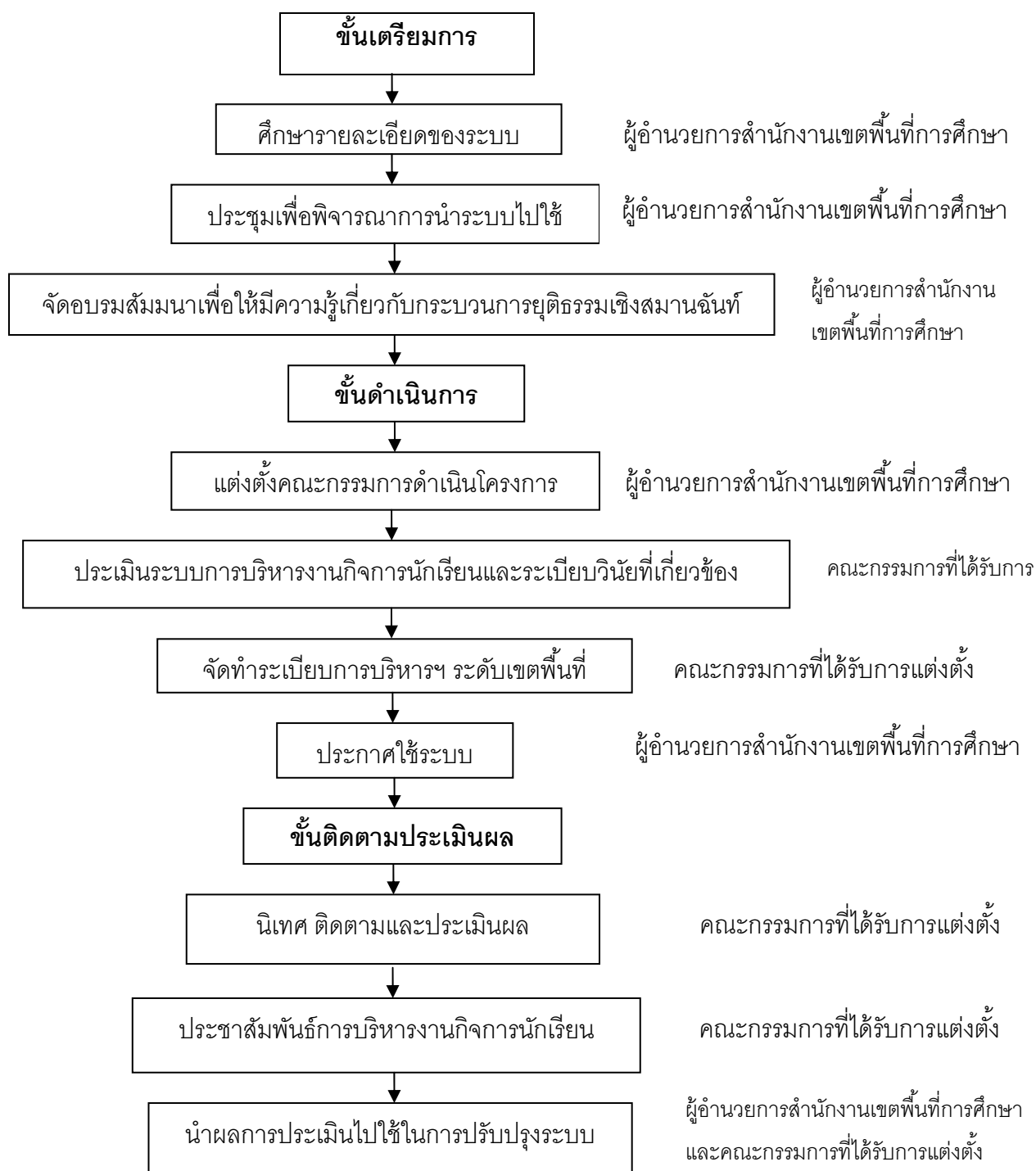
1) คณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ระดับเขตพื้นที่การศึกษา นิเทศ ติดตามและประเมินผลประจำปี ของงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2) คณะกรรมการโครงการฯ ประชาสัมพันธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา)

3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน นำผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ในปีต่อไป

แผนภาพที่ 8 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยมีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 2) เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สถานศึกษาจากโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กลุ่มที่ 2 สถานศึกษาจากโครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และกลุ่มที่ 3 สถานศึกษาที่เข้าร่วมจากโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม โดยรองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ทิพย์ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ รวมทั้งสิ้น 172 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 121 แห่ง จากกลุ่มประชากรดังกล่าว ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน จำนวน 108 คน และครูประจำชั้น จำนวน 108 คน รวมทั้งสิ้น 324 คน

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบตรวจสอบร่องระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติบรรยาย ดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลเชิง

คุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยภาพรวมตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.86$, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ด้านการวางแผน ($\bar{x} = 2.89$, S.D.=0.95) และด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{x} = 2.89$, S.D.=0.92) รองลงมา คือ การประเมินผล ($\bar{x} = 2.59$, S.D.=0.96) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.78$, S.D.=0.81) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ด้านการวางแผน ($\bar{x} = 4.79$, S.D.=0.82) และ ด้านการประเมินผล ($\bar{x} = 4.79$, S.D.=0.74) รองลงมา คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.77$, S.D.= 0.82) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ($\bar{x} = 4.78$, S.D.=0.81) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{x} = 2.86$, S.D.=0.93)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการวางแผน เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.89$, S.D. =0.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{x} = 3.02$, S.D. = 0.91) รองลงมา คือ การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการ

บริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่าง สำหรับชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.95) และ สถานศึกษามีนโยบายสร้างความสงบสุข ในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = 1.04) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึง ประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการวางแผนส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.82) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ การบริหารงาน กิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์มาใช้ ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.82) รองลงมาคือ สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/ โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.90) และการนำนโยบาย กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.82) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.95)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการนำ แผนสู่การปฏิบัติ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการ รวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา, หลักสูตรนัก เจริญไกล่เกลี่ย, หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.83) รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 1.14) และสถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงาน ปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาเท่ากับ สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตาม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.97)

ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.7, S.D. = 0.82$) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดใน 3 ลำดับแรกคือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร ($\bar{x} = 4.91, S.D. = 0.69$) เท่ากันกับสถานศึกษาที่มีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้นเรียน ($\bar{x} = 4.91, S.D. = 1.19$) รองลงมาคือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น ($\bar{x} = 4.89, S.D. = 0.55$) และเมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร ($\bar{x} = 4.88, S.D. = 0.92$) เท่ากับสถานศึกษาที่มีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน ($\bar{x} = 4.88, S.D. = 0.73$) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{x} = 4.77, S.D. = 0.82$) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{x} = 2.89, S.D. = 0.92$)

สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการประเมินผล เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.59, S.D. = 0.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{x} = 2.75, S.D. = 0.96$) รองลงมาเท่ากัน คือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 2.51, S.D. = 0.98$) และสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ ($\bar{x} = 2.51, S.D. = 0.92$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการประเมินผล ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.74) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับแรกคือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาคณาธรรณชนได้รับทราบ ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.77) รองลงมาคือ สถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($\bar{x} = 4.86$, S.D. = 0.80) และสถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ด้านการประเมินผล ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.74) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{x} = 2.59$, S.D. = 0.96)

5.1.2 ผลการศึกษาค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็น ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น เฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 0.67 และค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของความต้องการจำเป็นในด้านการประเมินผล ลำดับที่ 1 ($PNI_{modified} = 0.85$) ลำดับที่ 2 ($PNI_{modified} = 0.66$) คือ ด้านการวางแผน ส่วนลำดับที่ 3 ($PNI_{modified} = 0.65$) คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ

ค่าดัชนี $PNI_{Modified}$ ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.66 ส่วนค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของความต้องการจำเป็น พบว่า สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.72$) รองลงมา ($PNI_{modified} = 0.68$) เท่ากัน 2 ประเด็น คือ 1) สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และ 2) สถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.67$) คือ สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.64$) คือ ประเด็นสถานศึกษามีนโยบายสร้างความสงบสุขในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.63$) เท่ากัน 2 ประเด็น คือ 1) การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนมีการนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ และ 2) สถานศึกษาได้กำหนดแผนงาน/โครงการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดทักษะตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.61$) คือ การนำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับชุมชนและสังคม

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.65 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.83$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร รองลงมา ($PNI_{\text{modified}} = 0.75$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราได้เรียนรู้อะไรที่จะนำไปสู่ความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก ($PNI_{\text{modified}} = 0.70$) เท่ากัน 3 ประเด็นคือ 1) สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ครู/นักเรียน /ผู้ปกครอง ทราบเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 2) เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเราจะเยียวยาอย่างไร และ 3) สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน ($PNI_{\text{modified}} = 0.69$) คือ สถานศึกษามีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานในการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน ($PNI_{\text{modified}} = 0.68$) เท่ากัน 4 ประเด็น คือ 1) สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ ชุมชน บุคคลากรภายนอกร่วมงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตาม

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 2)สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 3)สถานศึกษามีสถานที่/ห้องปฏิบัติการ เกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา และ 4)สถานศึกษาของท่านมีการยกย่อง ชมเชย ครูและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.67$) คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน เกิดขึ้นสถานศึกษา มีการพิจารณาว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.66$) คือ สถานศึกษา ของมีการนิเทศ/ติดตามงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.63$) คือ สถานศึกษามีการฝึกอบรมพัฒนาครู และนักเรียนในแนวทางที่เน้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.62$) คือ สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่ายระดับชั้น ($PNI_{\text{modified}} = 0.59$) เท่ากัน 3 ประเด็น คือ 1)สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา 2)สถานศึกษามีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา และ 3)สถานศึกษามีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.58$) คือ นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา ($PNI_{\text{modified}} = 0.57$) คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานตามแผนงาน/โครงการ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา และ ค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในสถานศึกษา, หลักสูตรนักเรียนใจกล้าเกลี้ย, หลักสูตรเยาวชนพลยุติธรรม และจัดทำคู่มือสำหรับครู/นักเรียน เกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา($PNI_{\text{modified}} = 0.47$)

ค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.85 ส่วนค่าดัชนี PNI_{modified} ของ

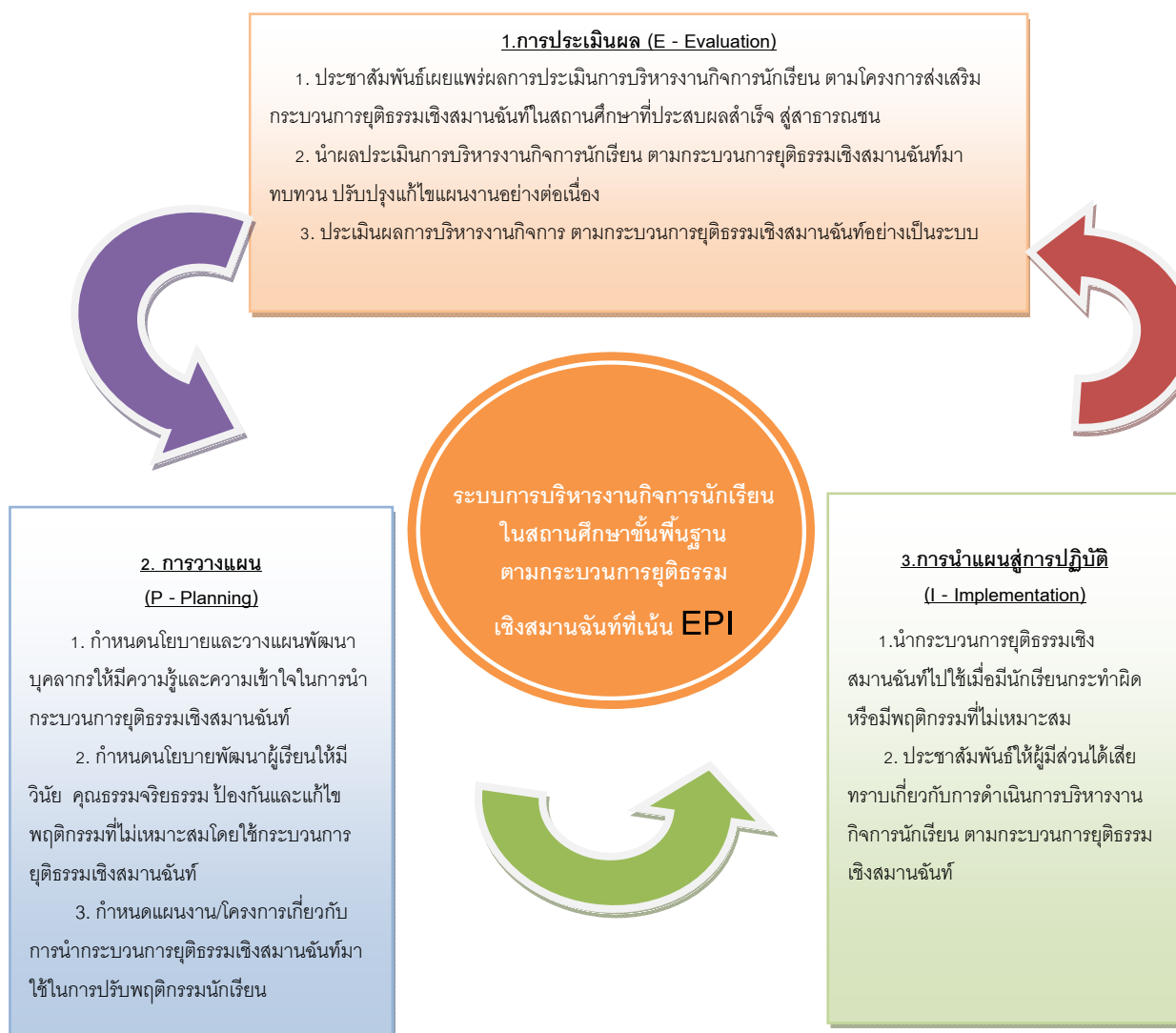
ความต้องการจำเป็นมากที่สุด($PNI_{\text{modified}} = 0.95$) คือ สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สภာกรณชนได้รับทราบ ร่องลงมา($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) คือ สถานศึกษานำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มา ทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง และค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือสถานศึกษามีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.77$)

5.1.3 ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ คือ “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI” โดยมีสาระสำคัญดังแผนภาพที่ 9

**ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI**

1. ชื่อระบบ “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ”
2. แผนภาพที่ 9 “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI”

3. แนวคิด และความเป็นมาในการพัฒนาระบบ

3.1 แนวคิดในการพัฒนาระบบ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาความเคลื่อนไหวที่สำคัญในวงการกฎหมายที่โดดเด่นที่สุดเรื่องหนึ่งคือการนำหลักการเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เข้ามาใช้ในการดำเนินการกับการกระทำผิดทางอาญา ซึ่งเดิมมีแนวคิดที่มุ่งเน้นการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ เป็นสำคัญทั้งนี้เพราะกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีที่ว่า การกระทำผิดทางอาญาเป็นการกระทำผิดต่อรัฐ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ โดยหวังว่าการลงโทษจะนำไปสู่การปรับพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม และสร้างความยับยั้งชั่งใจให้กับสมาชิกในสังคมโดยรวมที่จะไม่เอาอย่าง แต่แนวคิดเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการมองการกระทำผิดทางอาญาในกระบวนทัศน์ใหม่ที่มีได้มุ่งเน้นเฉพาะการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายรัฐเท่านั้น แต่มองว่าการกระทำผิดทางอาญามีผลกระทบที่กว้างไกลกว่านั้นโดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายและชุมชน การจัดการกับปัญหาการกระทำผิดทางอาญาจึงไม่สามารถมองในมิติของการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องมองถึงมิติของการเยียวยาทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัว และชุมชน โดยการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดต้องเกิดจากการที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันหาทางออกในการแก้ปัญหา อันจะเป็นวิธีการที่ในที่สุดน่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาและสร้างความสมานฉันท์ได้ดีกว่าวิธีการลงโทษที่เป็นอยู่(กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2548) สอดคล้องกับไรท์ (Wright, 1999) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “Restorative Justice คือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หรือเชิงฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพมุ่ง Social Justice (มากกว่า Legal Justice) เพื่อให้เกิดสังคมสมานฉันท์” สอดคล้องกับ พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์(2552 : 39-41) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมุ่งเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มากกว่าการดำเนินและการลงโทษ(ผู้กระทำผิด) แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมแบบเดิมที่มุ่งลงโทษผู้กระทำผิด ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ 1) เกิดอะไรขึ้น 2) ใครเป็นผู้กระทำผิด และ 3) ลงโทษอย่างไรให้เหมาะสมกับความผิด ผลที่ได้ คือ ผู้กระทำผิดกับผู้ถูกกระทำอยู่ร่วมโลกกันไม่ได้ ส่วนแบบใหม่นั้นมุ่งฟื้นฟูความสัมพันธ์ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เกิดอะไรขึ้น 2) ใครได้รับผลกระทบ อย่างไร 3) เราจะเยียวยาอย่างไร และ 4) เราได้เรียนรู้อะไร และความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก ผลที่ได้ก็คือ ผู้ถูกกระทำได้รับการเยียวยาและให้อภัย ผู้กระทำได้สำนึกและมุ่งมั่นในการไม่ทำผิดอีก และอยู่ร่วมโลกกันได้ต่อไป โดยการ

เปลี่ยนกระบวนทัศน์ (A paradigm shift) จากแบบเดิม : Retributive เน้นการใช้กรรม มาเป็นแบบใหม่ : Restorative ที่เน้นการฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพ และยึดทักษะและกระบวนการ (Restorative Skill and Process)

ปัจจุบันมีสถานศึกษาหลายแห่งได้นำนวัตกรรมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้ด้วยการอบรมให้คณะครูและนักเรียนรู้จักกระบวนการสร้างความสมานฉันท์และสันติในโรงเรียน, การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม, กระบวนการเรียนรู้กฎหมายเบื้องต้น, การปลูกจิตสำนึกด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม, ประชาธิปไตยในโรงเรียน, การไกล่เกลี่ยโดยเพื่อน (Peer Mediation) เพื่อให้เพื่อนนักเรียนสามารถแก้ไขหรือระงับข้อพิพาทระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกันภายใต้การดูแลของครู การดำเนินการสำหรับกรณีเหล่านี้ เริ่มต้นจากการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : จาก “กระบวนการยุติธรรม” สู่อำนาจ “โรงเรียน” ณ โรงแรม เดอะแกรนด์ กรุงเทพมหานคร โดยกระทรวงยุติธรรมร่วมกับโครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ Real Justice Restorative Practices ประเทศออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2548 ถือเป็นจุดประกายและริเริ่มนำหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในโรงเรียนเป็นครั้งแรก โดยมีบุคลากรในวงการกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งจากสถานศึกษา นักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน และสื่อมวลชนที่สนใจ เข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กว่า 150 คน และในเวลาต่อมาได้มีโครงการสำคัญๆ ดำเนินต่อเนื่องได้แก่ โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, โครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษาโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, และโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม โดยรองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ

ดังนั้นการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ เพื่อจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงเป็นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นำมาใช้กับงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเท่านั้น

3.2ความเป็นมาในการพัฒนาระบบ

ประชากรในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบครั้งนี้ คือ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สถานศึกษาจากโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กลุ่มที่ 2 สถานศึกษาจากโครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และกลุ่มที่ 3 สถานศึกษาที่เข้าร่วมจากโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม โดยรองศาสตราจารย์ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ รวมทั้งสิ้น 172 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 121 แห่ง จากกลุ่มประชากรดังกล่าว ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบ

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือแบบสอบถามใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยเป็นแบบสอบถามมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended questions)

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและประเมินค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้น หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence Index : IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ แล้วเลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเป็นแบบสอบถาม ซึ่งในงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบนี้มีค่า IOC เท่ากับ 0.86

2) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 10 แห่ง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9124

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัย และนำส่งไปยังสถานศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม พร้อมส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และส่วนหนึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามเป็นเวลา 1 เดือน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ประสานขอความร่วมมือกับสถานศึกษาแต่ละแห่งส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้แนบซองติดดวงตราไปรษณียากรเพื่อส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัย

การศึกษาและวิเคราะห์ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สถานศึกษาที่เป็นการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 แห่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุญาตทำการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษา ที่เป็นกรณีศึกษาที่เป็นการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ทั้ง 5 แห่ง โดยเข้าไปแนะนำตัวต่อผู้บริหารสถานศึกษา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเพื่อศึกษาข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทั้งจากการศึกษาเอกสาร รายงานของสถานศึกษา การสัมภาษณ์ การสังเกต การมีส่วนร่วมในระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แนวคำถามในการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยพัฒนาระบบในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติบรรยาย ดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) และเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จสู่สาธารณชนได้รับทราบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.95$) ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.72$) และด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษามีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร ($PNI_{\text{modified}} = 0.83$)

4. วัตถุประสงค์ของระบบ

เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

5. ลักษณะสำคัญของระบบ

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีลักษณะสำคัญ คือ

5.1 เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่เน้นการบริหารความสัมพันธ์

5.2 เป็นการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการประเมินผล เป็นอันดับแรกและให้ความสำคัญกับการวางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติเป็นอันดับรองลงไปตามดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น

5.3 ผลลัพธ์ที่สำคัญของระบบ มี 5 ประการ ดังนี้

- 1) ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขในห้องเรียนและโรงเรียนมีบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตรและปลอดภัย
- 2) ผู้เรียนได้รับความเป็นธรรมจากการดูแล ช่วยเหลือ ปกป้อง และคุ้มครอง ด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 3) โรงเรียนมีนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งส่งผลให้ปริมาณคดีความที่เข้าสู่ระบบการลงโทษตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 และระเบียบของสถานศึกษา และอัตราการออกกลางคันของผู้เรียนลดลง
- 4) โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่ช่วยเหลือหลอมผู้เรียน และบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตร
- 5) โรงเรียนมีระบบการพัฒนา ส่งเสริมและการป้องกัน แก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก

6. แนวทางปฏิบัติการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

6.1 มีการมอบหมายครูผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

6.2 เมื่อเกิดเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเป็นผู้ดำเนินการ ดังต่อไปนี้ คือ

(1) ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์พบผู้เรียนที่กระทำผิด หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร และให้เล่าให้ฟังว่าเกิดเหตุการณ์อะไร ความรู้สึกที่ตนเองเป็นอย่างไร และคิดว่าฝ่ายคู่กรณีมีความรู้สึกอย่างไร (กรณีที่มีคู่กรณี ให้แยกพบ)

(2) ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีพิจารณาร่วมกันว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไรจากเหตุการณ์ การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น และพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไข หรือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ และสรุปเป็นข้อตกลงวิธีการแก้ไขพฤติกรรมให้มีความเหมาะสม

(3) ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้ผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีดำเนินการตามข้อตกลง และจัดทำคำมั่นสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

7. คำจำกัดความ

7.1 **งานกิจการนักเรียน** หมายถึง งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน

7.2 **งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน** หมายถึง การควบคุมความประพฤติของนักเรียน การแก้ไขความประพฤติของนักเรียน และการส่งเสริมพัฒนาความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน

7.3 **ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน** หมายถึง กระบวนการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน

7.4 **กระบวนการวางแผน (Planning)** หมายถึง การกำหนดปัญหา ความต้องการ นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางพัฒนางานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน โดยพิจารณาองค์ประกอบบริบทของสถานศึกษาได้แก่ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ ความรับผิดชอบ ทรัพยากร ระยะเวลา

7.5 **กระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation)** หมายถึง การดำเนินการส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

7.6 **กระบวนการประเมินผล (Evaluation)** หมายถึง การประเมินผลด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน เกี่ยวกับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสงบสุข การมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์ผลการประเมิน

7.7 กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หมายถึง นวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษา ซึ่งมุ่งเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการตำหนิและการลงโทษ(ผู้เรียนที่กระทำผิด) แต่มุ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ (1) สถานศึกษามีการพิจารณาการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น (2) สถานศึกษาดำเนินการให้ผู้เรียนที่กระทำผิด หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้อธิบายความรู้สึกว่าขณะเกิดเหตุการณ์นั้นมีความรู้สึกอย่างไร และเมื่อเวลาผ่านไปจนเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้นมาแล้วขณะนี้รู้สึกอย่างไร (3) สถานศึกษามีการพิจารณาว่าผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีได้รับผลกระทบอย่างไรจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น (4) สถานศึกษามีวิธีดำเนินการในการเยียวยาผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้นอย่างไร (5) สถานศึกษาได้บทเรียนอะไรบ้างจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น และเกิดความมุ่งมั่นในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมใดที่จะไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก

7.8 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนเอกชน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียน

8.วิธีการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้

8.1 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับสถานศึกษา

8.1.1 ชั้นเตรียมการ

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษารายละเอียดของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

2) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประชุม คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนชุมชน นักเรียน เพื่อพิจารณาการนำระบบบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในสถานศึกษา

3) ผู้อำนวยการสถานศึกษาจัดอบรมสัมมนา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนชุมชน นักเรียน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และบูรณาการใช้ในสถานศึกษา

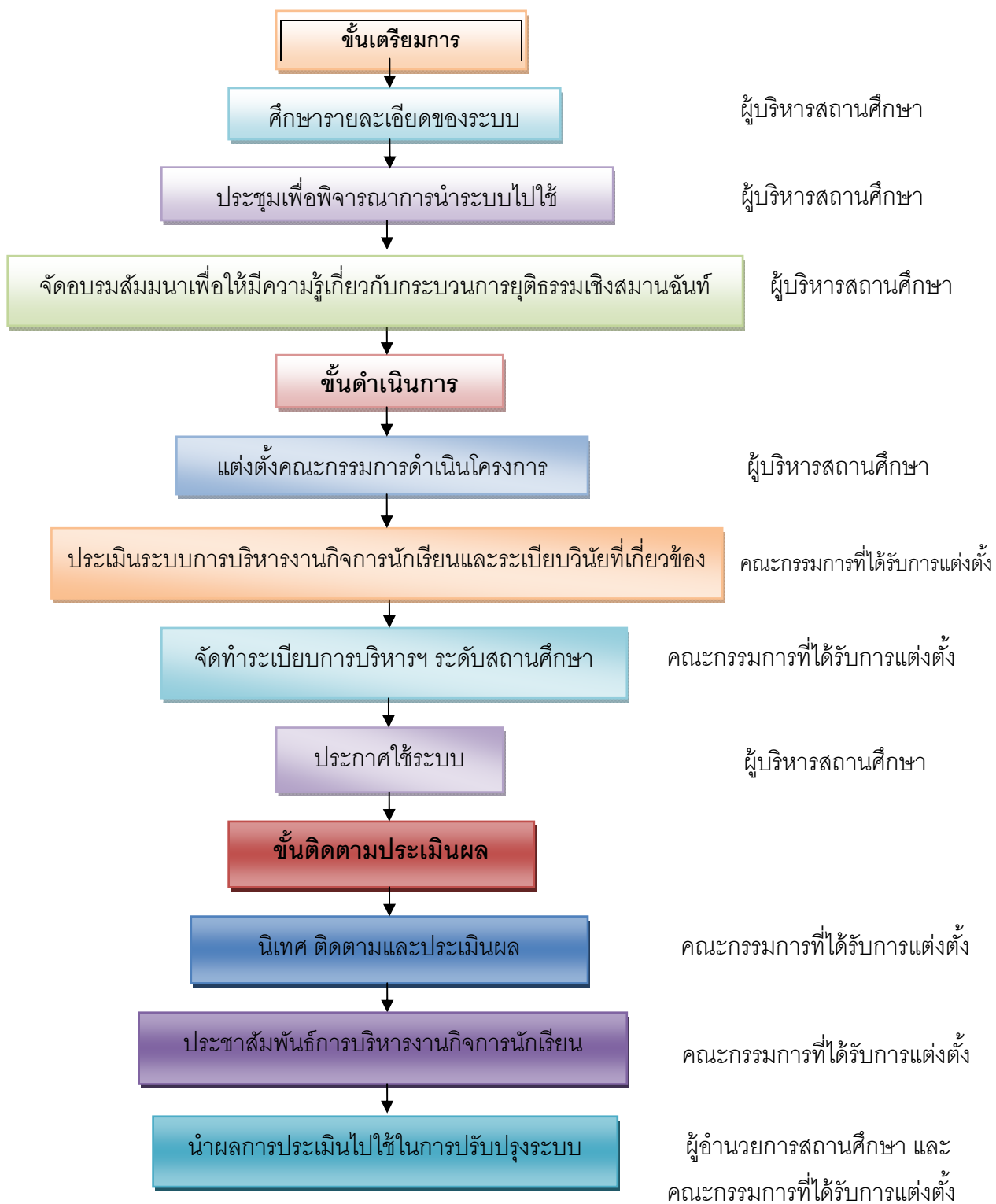
8.1.2 ขั้นตอนดำเนินการ

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI
- 2) คณะกรรมการโครงการฯ ประเมินระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน และระเบียบวินัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการปรับปรุง แก้ไข
- 3) คณะกรรมการโครงการฯ จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้นโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 4) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประกาศใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

8.1.3 ขั้นตอนติดตามประเมินผล

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI
- 2) คณะกรรมการโครงการฯ ประเมินระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน และระเบียบวินัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการปรับปรุง แก้ไข
- 3) คณะกรรมการโครงการฯ จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้นโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 4) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประกาศใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

แผนภาพที่ 10 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับสถานศึกษา

8.2 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

8.2.1 ชั้นเตรียมการ

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษารายละเอียดของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชุม ผู้อำนวยการกลุ่ม ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อพิจารณาการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดอบรมสัมมนา ผู้อำนวยการกลุ่ม ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

8.2.2 ชั้นดำเนินการ

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการ ทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2) คณะกรรมการโครงการฯ ประเมินระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน และระเบียบวินัยที่เกี่ยวข้องในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อดำเนินการปรับปรุง แก้ไข

3) คณะกรรมการโครงการฯ จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดย ใช้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกาศใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

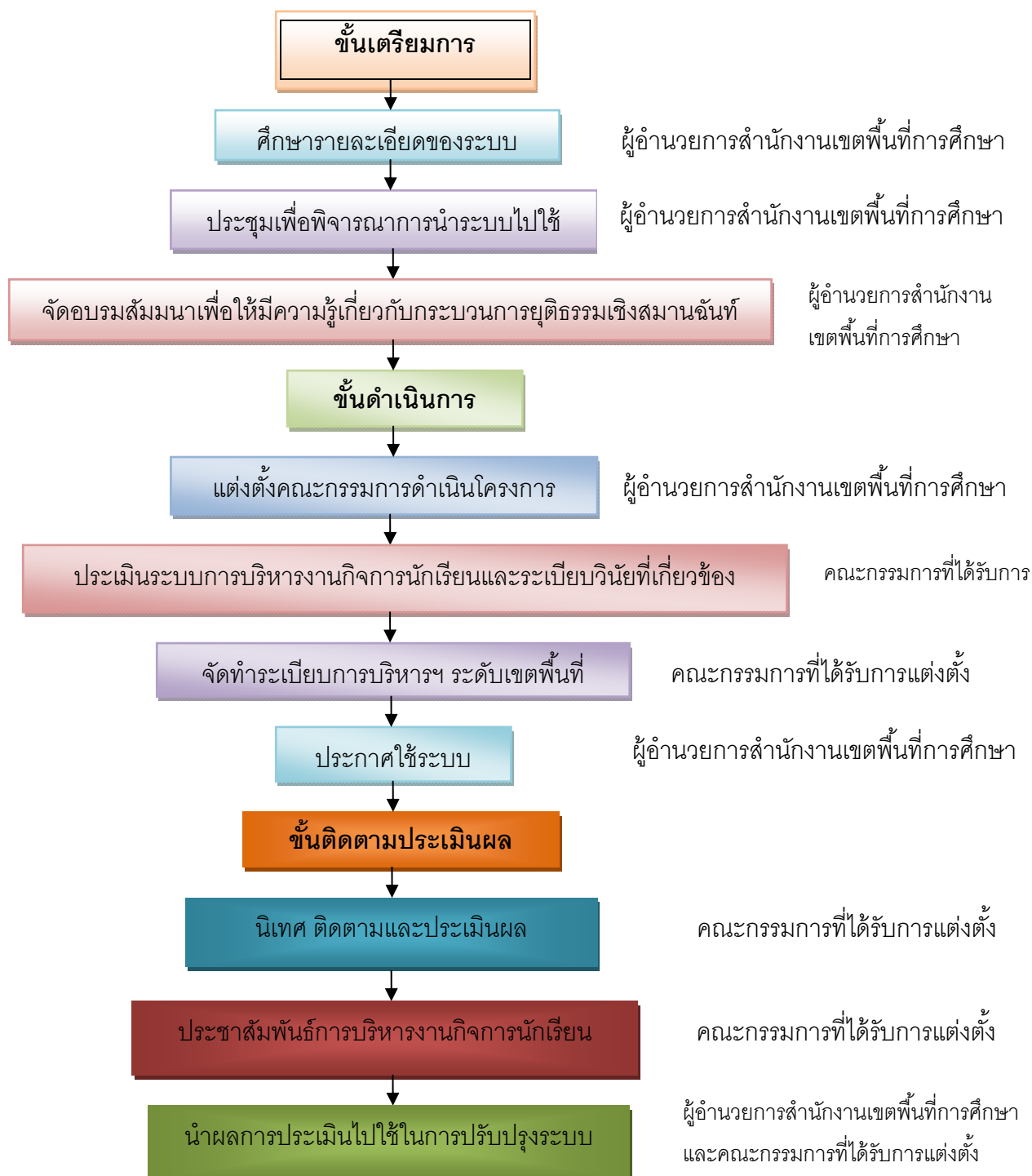
8.2.3 ชั้นติดตามประเมินผล

1) คณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ระดับเขตพื้นที่ศึกษา นิเทศ ติดตามและประเมินผลประจำปี ของงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2) คณะกรรมการโครงการฯ ประชาสัมพันธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา)

3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู ผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน นำผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ในปีต่อไป

แผนภาพที่ 11 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

มีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

5.2.1.1 สภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

จากผลการวิจัยที่พบว่าสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยภาพรวมตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.86$, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 2.89$, S.D.=0.95) และด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.89$, S.D.=0.92) รองลงมา คือ การประเมินผล ($\bar{X} = 2.59$, S.D.=0.96) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสภาพปัจจุบันนั้นมีการปฏิบัติครั้งคราวหรือประมาณร้อยละ 41-60 เท่านั้น ซึ่งถือว่าการปฏิบัติที่น้อยกว่าที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรจะดำเนินการตามความเป็นจริงเพื่อดูแลส่งเสริมพัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับสุนันท์ พอดี (2550) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี พบว่า งานปกครองและงานวินัยนักเรียน ภาพรวมสภาพความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรีที่มีต่อสภาพการบริหารงานกิจการ นักเรียนด้านงานปกครองและวินัยนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีประเด็นที่ควรพิจารณาคือรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สร้างความรัก ความศรัทธาเชื่อถือให้ นักเรียนเกิดความผูกพันต่อโรงเรียนซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรเร่งดำเนินการแก้ไข เพราะถือเป็นภาระหน้าที่ที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือเพื่อให้ นักเรียนมีรักและศรัทธาในสถาบันและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับพนมมรส ตุ่นสีใส (2550) ที่ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคมอำเภอเมือง

จังหวัดเชียงราย พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเม็งรายมหาวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานกิจการนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคณะกรรมการนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ด้านการบริหารงานปกครองนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร คณะกรรมการนักเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนหัวหน้างานกิจการนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก ส่วนคณะกรรมการนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก ส่วนหัวหน้างานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และคณะกรรมการนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ส่วนหัวหน้างานกิจการนักเรียน คณะกรรมการนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานกิจการนักเรียน คณะกรรมการนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการบริหารงาน ด้านการบริหารงานปกครองนักเรียน ควรเพิ่มตัวแทนนักเรียนร่วมเสนอแนวความคิดและร่วมกำหนดแผนงาน ควรสรุปผลการดำเนินงาน และนำมาปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาให้ต่อเนื่อง ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ควรพัฒนาด้านวินัยและควรปลูกฝัง สร้างจิตสำนึกในด้านคุณธรรม จริยธรรม ควรวางมาตรการและปรับปรุง ระเบียบวินัยของนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ให้ครูที่ปรึกษาดำเนินการ ตามระเบียบและแนวปฏิบัติ ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ควรทำในรูปของคณะกรรมการ และรายงานให้ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ สอดคล้องกับผลการศึกษาของทรรศนีย์ แก้วจันทร์(2541)ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์เกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 ปรากฏว่า ปัญหาในการบริหารกิจการนักเรียน ผู้บริหารและครูอาจารย์เห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 8 ด้าน ดังนี้ การรับเด็กเข้าเรียน

และแบ่งกลุ่มนักเรียน การปฐมนิเทศ การจัดให้ทุนการศึกษา การจัดกิจกรรมนักเรียน การรักษาวินัย และความประพฤติของนักเรียน การทำระเบียบสะสมเป็นหลักฐานและประวัตินักเรียน การจัดบริการและสวัสดิการต่างๆ และการบริการปรึกษาหารือหรือแนะแนว

นอกจากนี้การศึกษาสภาพปัจจุบันที่ค้นพบยังสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาในปัจจุบันตามที่สุาศุภร์ จันประเสริฐ(2553) ได้ศึกษาโครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำในโรงเรียน : กรณีศึกษาโรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลาง พบว่า ความหมายและรูปแบบของความรุนแรงในโรงเรียนนั้น นักเรียนเห็นว่าเป็นการกระทำจากครู เพื่อน และบุคลากรในโรงเรียนที่ทำร้ายนักเรียนทั้งทางร่างกาย จิตใจ และเพศ สำหรับครูเห็นว่าเป็นการกระทำรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจรวมถึงการกระทำที่กระทบต่อสิทธิของเด็ก ซึ่งจัดเป็นความรุนแรงแฝงหรือความรุนแรงเงียบ ส่วนพ่อแม่ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นการทำให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยเกิดจากเพื่อนหรือครูรวมถึงการไม่ได้รับสิทธิที่ควรจะได้รับในฐานะนักเรียนคนหนึ่ง ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นว่าเป็นการทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนกับนักเรียนหรือครูกับนักเรียนรวมถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเพศที่สามซึ่งโดยสรุปการให้ความหมายมีความสอดคล้องกันว่าเป็นการกระทำความรุนแรงแก่นักเรียนในลักษณะที่ทำให้เกิดความเสียหายทั้ง ทางร่างกายและจิตใจและทางเพศรวมทั้ง ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิของนักเรียนที่สมควรได้รับ รูปแบบของความรุนแรง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ คือ 1) ใช้เกณฑ์ของบุคคลที่ถูกกระทำและเป็นผู้กระทำเป็นเกณฑ์ ได้แก่ ความรุนแรงระหว่างครูกับนักเรียน ความรุนแรงระหว่างนักเรียนกับนักเรียนและความรุนแรงระหว่างนักเรียนที่มีการดึงคนนอกเข้ามาเกี่ยวข้อง 2) ใช้เกณฑ์ผลที่เกิดขึ้นจากความรุนแรง ได้แก่ ความรุนแรงต่อร่างกาย ความรุนแรงต่อจิตใจ และความรุนแรงต่อเพศ 3) ใช้เกณฑ์วิธีการก่อความรุนแรง ได้แก่ การใช้กำลังทางกาย การใช้วาจาและการใช้ทั้งกำลังทางกายและวาจา นอกจากนี้ รูปแบบของความรุนแรงยังเกี่ยวข้องกับจุดเกิดเหตุในฐานะพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงซึ่งได้แก่ สถานที่ทั่วไปในโรงเรียนและสถานที่เฉพาะหรือลับตาคน สำหรับปัจจัยที่เป็นเกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำในโรงเรียนนั้นพบว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) เด็กและเยาวชนที่ตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกระทำเพียงฝ่ายเดียวซึ่งเกิดจากปัจจัยที่สำคัญ คือจากตัวเด็กนักเรียนเอง และจากบริบทของโรงเรียน 2) เด็กและเยาวชนที่อยู่ในฐานะของผู้กระทำความรุนแรง ได้แก่ ปัจจัยจากตัวนักเรียนเอง จากครอบครัว จากเพื่อน จากการรับสื่อที่ไม่เหมาะสม และจากชุมชนแวดล้อม 3) เด็กและเยาวชนที่อยู่ในฐานะทั้งในฐานะทั้งผู้ถูกกระทำและผู้กระทำซึ่งมีปัจจัยตามสองลักษณะข้างต้นร่วมกับอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญคือการขาดวุฒิภาวะทางปัญญาและอารมณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น โรงเรียนนั้น

มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคมของโรงเรียน ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดระเบียบบรรทัดฐาน และการจัดระเบียบความแตกต่างระหว่างบุคคลซึ่งปรากฏผลจากข้อมูลที่ได้จากภาคสนามว่ามีประเด็นที่สำคัญคือ โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ใน 5 คู่ ความสัมพันธ์ ได้แก่

- 1) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ครูใช้กฎระเบียบในเรื่องต่างๆ อย่างเข้มงวดอันมีผลต่อการทำทนายและการฝ่าฝืนกฎระเบียบของนักเรียน
- 2) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน ได้แก่ แบบอุปถัมภ์ช่วยเหลือ แบบการยอมรับในอำนาจ แบบการยอมรับกันในกลุ่มนักเรียนเกรดด้วยกัน แบบการยอมรับกันในกลุ่มเด็กเก่งเด็กดีด้วยกัน แบบไม่ยอมรับความแตกต่างระหว่างกลุ่มหรือตัวบุคคลและแบบเชิงขู่สาว
- 3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบแบบตามสายงานหรือหน้าที่ความรับผิดชอบ
- 4) ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหารเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแนวดิ่ง และ
- 5) ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างคิดว่าตนมีอำนาจเหนือกว่าซึ่งโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในโรงเรียน มีผลทำให้เกิดระยะห่างทางสังคมระหว่างผู้ที่มีสถานภาพแตกต่างกันซึ่งส่งผลต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นโครงสร้างเชิงอำนาจกับความรุนแรงที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำในโรงเรียนนี้ ได้แก่ อำนาจกับลักษณะพื้นที่ทางกายภาพ อำนาจกับกฎระเบียบของโรงเรียนและอำนาจกับสถานภาพและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับปัญหาปัจจุบันในสถานศึกษาโดยสวาท นาทอง (2543) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า (1) การบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมดำเนินการในระดับค่อนข้างจริงจัง มีหลักฐานเอกสารตรวจสอบได้เป็นส่วนใหญ่ (2) โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองกับเขตชนบทมีการบริหารกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้านแต่มีความแตกต่างกันในรายกิจกรรม (3) การบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดระหว่างโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จกับไม่ประสบผลสำเร็จพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน แต่มีความแตกต่างกันในรายกิจกรรม (4) การสังเคราะห์แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดคือขอให้ โรงเรียนดำเนินการอย่างจริงจัง ตามแนวทางของการแก้ปัญหาเชิงระบบ ควรเน้นกิจกรรมการศึกษา นโยบาย แนวปฏิบัติ มาตรการ โครงการของหน่วยงานต้นสังกัด มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการกำหนดกิจกรรมทางเลือกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ให้ความสำคัญกิจกรรมเกี่ยวกับการทัศนศึกษาดูงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดเป็นพิเศษ

5.2.1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

สภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และ ครูประจำชั้น ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D.=0.81) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.79$, S.D.=0.82) และ ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 4.79$, S.D.=0.74) รองลงมา คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.77$, S.D.=0.82) ตามลำดับ ในภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของทั้ง 3 กลุ่ม ($\bar{X} = 4.78$, S.D.=0.81) สูงกว่าสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 2.86$, S.D.=0.93) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสภาพควรดำเนินการพิจารณาถึงมาตรการใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดการข้อพิพาทและความขัดแย้งทั้งหลายแทนการลงโทษแบบเดิม โดยเฉพาะการนำเอาแนวทางการระงับข้อขัดแย้งด้วยวิธีสมานฉันท์มาพิจารณาปรับใช้อย่างจริงจังในสถานศึกษา ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จโดยพิจารณาจากลักษณะสำคัญของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่กำหนดไว้ คือ เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่เน้นการบริหารความสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับกิตติพงษ์ กิตยารักษ์(2549) ที่สรุปไว้ว่า นอกจากปัญหาความรุนแรงที่ทวีเพิ่มขึ้นในสถานศึกษาแล้ว การจัดการความขัดแย้งซึ่งเดิมยอมรับกฎระเบียบที่เข้มงวด การลงโทษที่รุนแรง และการใช้ดุลยพินิจที่เด็ดขาดของครูก็เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้สั่งห้ามการใช้ “ไม้เรียว” ในการลงโทษเด็กอย่างเด็ดขาด ซึ่งแม้อาจกล่าวได้ว่าเป็นความก้าวหน้าในการเคารพสิทธิพื้นฐานของเด็ก แต่ในอีกมุมหนึ่งก็เริ่มเรียกกร้อง “ไม้เรียว” ของคุณครูให้กลับคืนมา เพราะมองว่าไม่มีการควบคุมพฤติกรรมของเด็กอย่างเหมาะสม อันอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของความไม่มีระเบียบวินัย และปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้นมากในขณะนี้ ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะเป็นโอกาสที่ดีที่จะพิจารณาถึงมาตรการใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดการข้อพิพาทและความขัดแย้งทั้งหลายแทนการลงโทษแบบเดิม โดยเฉพาะการนำเอาแนวทางการระงับข้อขัดแย้งด้วยวิธีสมานฉันท์ในโรงเรียนมาพิจารณาปรับใช้อย่างจริงจัง อาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยยังขาดมาตรการในการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่ต้นเหตุอย่างจริงจัง โดยเฉพาะขาดมาตรการในเชิงการป้องกันปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ที่สำคัญที่ขาดเป็นอย่างมากคือ การขาดการส่งเสริมการพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในการใช้แนวทางสันติวิธีในการจัดการความขัดแย้ง

โดยไม่ใช้ความรุนแรง ทั้งในครอบครัว โรงเรียน และสังคม ซึ่งเมื่อคำนึงถึงสภาพความร้ายแรงของปัญหาที่หากไม่แก้ไขกันที่ต้นตออย่างจริงจัง จะส่งผลเสียหายอย่างมากต่อสังคมไทยทำให้มีความจำเป็นที่ต้องหันกลับไป “สร้างภูมิคุ้มกัน” โดยการลงทุนที่ตัวเด็กและเยาวชน ด้วยการสร้างทัศนคติและค่านิยมด้านสันติวิธีและความสมานฉันท์ในตัวเด็กทดแทนแนวโน้มค่านิยมที่นำไปสู่ความรุนแรง ด้วยเหตุนี้การนำเอาแนวทางการจัดการความขัดแย้งด้วยวิธีสมานฉันท์(Restorative Practices for Conflict Resolution in Schools) มาใช้ในโรงเรียนน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่หากดำเนินการได้อย่างเหมาะสมน่าจะเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุดและหากมีการพัฒนาอย่างจริงจังต่อไปก็น่าจะเป็นการแก้ปัญหาที่ตรงจุดและหากมีการพัฒนาอย่างจริงจังต่อไปก็น่าจะนำไปสู่การบรรเทาวัฒนธรรมการใช้ความรุนแรงลงได้บ้างไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะหลักการแก้ปัญหาที่ใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ตัวนักเรียนที่เป็นคู่กรณี ประชาคมนักเรียนในโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งน่าจะมีส่วนทั้งในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างตรงจุดและยุติการขยายตัวของปัญหา การสร้างทัศนคติและทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในหมู่เยาวชน การสร้างความรู้ ความเข้าใจกันระหว่างประชาคมนักเรียน ครู ผู้ปกครอง รวมตลอดถึงชุมชน

พร้อมกันนี้จากข้อที่ค้นพบยังตรงตามแนวคิดในการนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษาของจุฬารัตน์ เอื้ออำนวย (2552) ที่กล่าวไว้ว่า แนวคิดยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา(Restorative justice in school) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการลดพฤติกรรมเกเรของนักเรียนด้วยการปรับพฤติกรรม เปลี่ยนทัศนคติ และเพิ่มพูนความตระหนักรู้ เห็นถึงผลเสียหายที่เกิดตามมาจากการกระทำใดๆ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาเชื่อว่าการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพไม่สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าสัมพันธภาพของผู้คนในสถานศึกษาถูกทำลายลง ดังนั้นยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาจึงได้รับการออกแบบเพื่อโยยดีให้คู่กรณีที่มีความขัดแย้งได้แสวงหาทางออก หรือ บรรลุถึงหนทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของตนเองร่วมกัน เนื่องจากไม่มีใครสามารถแก้ปัญหาระหว่างคนสองคนได้ดีกว่าบุคคลทั้งสองนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างครู/อาจารย์กับนักเรียน/นักศึกษา นักเรียน/นักศึกษากับนักเรียน/นักศึกษา หรือสถานศึกษากับผู้ปกครองก็ตาม อีกทั้งยังเป็นภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของคู่กรณีและผู้เกี่ยวข้องที่จะต้องเข้าร่วมประชุมเชิงสมานฉันท์เพื่อจัดการความขัดแย้งเหล่านั้นด้วยกัน สอดคล้องกับฐิติพร ศักดิ์ณรงค์ (2554) ได้ศึกษา การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา และพบว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์กับปัญหาทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวจะเป็นการนำแนวคิดสันติวิธีมาใช้

แก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง ยุติความรุนแรง และการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งจะต้องเป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันที่ต้องเข้ามาช่วยกันสร้างสันติสุขและลดความนิยมความเชื่อที่ผิดของนักเรียนอาชีวะร่วมกัน ฉะนั้นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะต้องเป็นลักษณะในเชิงป้องกันทั้งในระดับระหว่างสถาบันและระดับภายในตัวตนของเด็ก ระดับระหว่างสถาบันก็เป็นการสมานฉันท์ในเชิงโครงการที่เป็นปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนระหว่างสองสถาบันมีความสัมพันธ์ใหม่ที่ดีต่อกัน ระดับภายในตัวตน คือ การส่งเสริมแนวทางสันติวิธีจะทำให้นักเรียนรู้สึกอ่อนโยนต่อตนเอง ให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะสร้างความสันติสุขให้กับจิตใจของนักเรียน โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด นักเรียน ผู้ปกครอง อาจารย์ และชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาได้มีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาการทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะก็จะมีข้อจำกัดในเรื่องระดับความรุนแรงและการหาคู่กรณี กรณีที่เกิดความสูญเสียขั้นรุนแรงก็จำเป็นต้องใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ส่วนข้อจำกัดในการหาตัวคู่กรณีเนื่องจากการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะจะเป็นลักษณะของกลุ่มของแก๊งเป็นส่วนใหญ่ จึงยากต่อการหาตัวคู่กรณีที่จะให้มาชดใช้เยียวยาความเสียหายในลักษณะรายบุคคลได้ ส่วนการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาประยุกต์ใช้จะเห็นได้ว่าสถาบันอาชีวะได้พยายามนำแนวคิดเชิงสันติวิธีของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งของนักเรียนอาชีวะโดยประยุกต์ออกมาในรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสมานฉันท์ซึ่งโครงการสมานฉันท์หรือกิจกรรมต่างๆ ที่ทำจะเป็นกิจกรรมเชิงบวกที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างนักเรียนอาชีวะต่างสถาบัน แต่สถาบันที่มีแนวคิดประยุกต์ใช้ได้ชัดเจนที่สุด คือวิทยาลัยเทคนิคราชสีหราชรามได้มีแนวคิดที่จะประยุกต์ใช้รูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวเพื่อนำมาช่วยแก้ไขปรับพฤติกรรมนักเรียนและวิทยาลัยสารพัดช่างสมุทรปราการ โรงเรียนมีนบุรีโปลีเทคนิค วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี ได้มีการประยุกต์รูปแบบการไกล่เกลี่ยมาใช้ในสถาบันและสำหรับปัญหาและอุปสรรคของการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะคือ ปัญหาข้อจำกัดของกระบวนการในเรื่องระดับความรุนแรง เพราะส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับที่รุนแรงจนไม่สามารถใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้ปัญหาบุคลากรขาดผู้เชี่ยวชาญที่จะเข้ามาทำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้กับสถาบัน ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือจากสื่อ เช่น ขาดการสนับสนุน การประชาสัมพันธ์โครงการสมานฉันท์ต่างๆที่ได้ทำ และปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง นักเรียนอาชีวะบางกลุ่มเลือกที่จะไปแก้แค้นเอาคืนกันเองมากกว่าที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

เมื่อสถานศึกษานำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ตามขั้นตอนเพื่อแก้ปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของมานิต คงเจริญ (2551) ที่ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา ความขัดแย้งระหว่างนักเรียนในโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” โดยใช้เพื่อนนักเรียนเป็นผู้ เจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง และพบว่า กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางที่ดำเนินการโดย คณะกรรมการไกล่เกลี่ยระดับชั้น ดำเนินการอย่างเคร่งครัดภายใต้กฎกติกาพื้นฐานที่มีโครงสร้าง แห่งการเจรจาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่ทางออกที่เกิดจากการเจรจาแก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ ผู้แทนนักเรียนและสภาวัดรนักเรียนของโรงเรียนรวมทั้งคณะกรรมการบริหารงานกิจการนักเรียน ได้รับจากการอบรม ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1.อธิบายการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางและข้อตกลงใน กฎกติกาพื้นฐาน 2.ข้อตกลงระหว่างคู่เจรจา คือ จะรักษาความลับในกระบวนการโดยตลอด จะ มุ่งความสนใจไปสู่ประเด็นปัญหา จะให้ความนับถือซึ่งกันและกัน และจะหลีกเลี่ยงการพูด ขัดจังหวะ 3.คู่เจรจายอมรับและเปลี่ยนมุมมองของความขัดแย้งของตนเองซึ่งกันและกัน 4.คู่เจรจาแต่ ละคนจะสรุปการรับรู้ มุมมอง และความรู้สึกของคนอื่น 5.คู่เจรจายอมรับและมองถึงทางออกที่ เป็นไปได้ 6.คู่เจรจายอมรับถึงข้อตกลงร่วมกันหรือตัดสินใจว่าจะไม่มีข้อตกลง 7.คู่เจรจายอมรับ ยินดีถึงความสำเร็จกรณีตกลงกันได้หรือถ้าไม่ตกลงกัน คู่เจรจายอมรับอย่างสันติที่จะยังไม่บรรลุ ข้อตกลงหรือส่งเรื่องต่อไป และสอดคล้องกับชรินทร์ ไวกอนอมส์ตว์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างสมานฉันท์ภายในโรงเรียน : กรณีศึกษาในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า 1. ปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียนดำรง ราษฎร์สงเคราะห์ ได้แก่ ความคิดเห็นไม่ตรงกัน การมอบหมายไม่ถูกต้อง การเห็นแก่ผลประโยชน์ การแตกความสามัคคี เล่นพรรค เล่นพวก การกล่าวหาว่าร้าย และการเห็นแก่อดีต 2. ผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งภายในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ได้แก่ การปฏิบัติงานล่าช้า งาน ข้ำซ้อน คุณธรรม จริยธรรมขององค์กรเสื่อมลง และบุคลากรขาดขวัญกำลังใจ 3. แนวทางการ สร้างความสมานฉันท์ภายในโรงเรียน : กรณีศึกษาในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ได้แก่ การ เผชิญหน้า การหลีกเลี่ยง การบังคับ การไกล่เกลี่ย และใช้หลักบริหาร

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Youth Justice Board (สภายุติธรรม สหราชอาณาจักร) (2005) ศึกษาการนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในโรงเรียน สหราชอาณาจักร ตั้งแต่ ปี ค.ศ.1999 เช่นที่ Drayton School, Oxford Shire โดยเป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับสถานีตำรวจในพื้นที่ คือ Thames Valley Police การใช้มีหลากหลาย เช่น ใช้กับเด็ก และเยาวชนอายุระหว่าง 11 – 16 ปี สถานที่ที่ใช้ดำเนินการมีตั้งแต่ห้องสมุดโรงเรียน ห้องแนะแนว

โดยในระยะแรกมีเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน การประชุม (Facilitator) ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 สภายุวยุติธรรม (Youth Justice Board หรือ YJB) เริ่มนำไปทดลองใช้ที่โรงเรียนนำร่อง 2 แห่งในลอนดอน และแพร่กระจายออกไปตามเมืองต่าง ๆ ในปีถัดมา ต่อมาในปี ค.ศ. 2000 สถานพินิจ 7 แห่ง ได้ร่วมมือกับโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่รับผิดชอบนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในโรงเรียน จนกระทั่งปี ค.ศ. 2005 ปรากฏว่ามีการใช้ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน 26 แห่ง (เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 20 แห่ง และระดับประถมศึกษา 6 แห่ง) ใน 9 เขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานพินิจในส่วนภูมิภาค ผลจากการประเมินโครงการ “ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน” พบว่า มีการจัดประชุมกลุ่มที่เป็นทางการ 625 ครั้งเกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินโครงการนี้ ในจำนวนนี้ ร้อยละ 92 สามารถตกลงสมานฉันท์กันได้ และร้อยละ 96 ของรายที่สมานฉันท์กันได้อย่างคงมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเมื่อวัดผลในระยะเวลา 3 เดือนต่อมา อาจารย์และเจ้าหน้าที่เกือบทั้งหมด (ยกเว้น 3 คนจากโรงเรียนเดียวกัน) เชื่อมั่นว่า การที่ความขัดแย้งเหล่านั้นยุติลงเป็นผลมาจากการใช้ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นอกจากนี้อาจารย์และเจ้าหน้าที่ยังพบว่า การนำยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ทั้งโรงเรียน (Whole – school approach) ช่วยให้เกิดการปรับแต่งพฤติกรรมและวิถีชีวิตคนทั้งโรงเรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้น

ดังนั้นเมื่อสถานศึกษานำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในสถานศึกษาแล้ว ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสถานศึกษาและผู้เรียนซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องกับการศึกษาของมานิต คงเจริญ (2550) ที่ได้ประเมินโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน และพบว่า โครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนนี้เป็นโครงการที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมาก จำเป็นที่จะต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมมือกันดำเนินงาน นอกจากนี้ยังเห็นว่า ผู้ปกครองและนักเรียนมีความต้องการให้โรงเรียนดำเนินงานตามโครงการนี้ โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายและชี้แจงโครงการให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ถึงแม้ว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรจะเห็นความสำคัญ ตลอดจนมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการนี้น้อยกว่าหัวข้อประเมินอื่น ๆ แต่ก็ยังให้ค่าการประเมินอยู่ในระดับ มาก ในขณะที่ความคิดเห็นของนักเรียนในด้านบริบทในภาพรวมและในเชิงลึกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากร โดยนักเรียนเห็นความสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด นักเรียนคิดว่าผู้ปกครองมีความต้องการให้โรงเรียนดำเนินงานตามโครงการนี้ และคิดว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับโครงการนี้

5.2.2 การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

มีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าค่าดัชนี PNI_{Modified} ของความต้องการจำเป็นของการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม โดยเรียงลำดับแล้วจะพบว่าค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็นในด้านการประเมินผล เป็นลำดับที่ 1 ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) ลำดับที่ 2 ($PNI_{\text{modified}} = 0.66$) คือด้านการวางแผน ส่วนลำดับที่ 3 ($PNI_{\text{modified}} = 0.65$) ดังนั้นระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่พัฒนาขึ้น คือ “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI” มีส่วนประกอบที่สำคัญ 8 ประการ คือ (1) ชื่อระบบ (2) แผนภาพแสดงระบบ (3) แนวคิดและความเป็นมาในการพัฒนาระบบ (4) วัตถุประสงค์ของระบบ (5) ลักษณะสำคัญของระบบ (6) แนวทางปฏิบัติการบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (7) คำจำกัดความ (8) วิธีการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ไปใช้ สอดคล้องการพัฒนางานวิจัยของดำรงศรีหรือร่วม(2553) ที่ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในสภาพปัจจุบัน ด้านบริหารทั่วไปมีระดับภาวะผู้นำมากที่สุด ($\bar{X} = 3.23$) และ รองลงมาได้แก่ ด้านบริหารบุคคล ($\bar{X} = 3.20$), ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.18$) และด้านวิชาการ ($\bar{X} = 3.11$) ตามลำดับ 2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน ที่พึงประสงค์ พบว่า ด้านวิชาการ มีความสำคัญและความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI_{modified}) มากที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.21$) รองลงมา ได้แก่ ด้านงบประมาณ ($PNI_{\text{modified}} = 0.20$) ,ด้านบริหารบุคคล ($PNI_{\text{modified}} = 0.19$) และด้านบริหารทั่วไป ($PNI_{\text{modified}} = 0.18$) ตามลำดับ 3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ คือ “รูปแบบการออกแบบกระบวนการจิตสำนึก” (Conscious Process Design Model) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบคือ 1. หลักการและแนวคิด 2. วัตถุประสงค์ 3. กระบวนการพัฒนา 4. ผลลัพธ์ และ 5. การประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี ปรายเกียรติ (2553) ที่ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลด์ริจเป็นฐาน และพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารคุณภาพภายใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา ในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล เมื่อเทียบเคียงกับข้อกำหนดของเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลด์ริจ มีระดับการปฏิบัติตามองค์ประกอบคุณภาพรายองค์ประกอบ อยู่ในระดับมากในทุกองค์ประกอบเรียงลำดับดังนี้ 1) การนำองค์กร ($\bar{x} = 4.30$) 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ($\bar{x} = 4.27$) 3) การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ($\bar{x} = 4.15$) 4) การจัดการกระบวนการ ($\bar{x} = 4.09$) 5) การมุ่งเน้นครูและบุคลากร ($\bar{x} = 4.08$) 6) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ($\bar{x} = 4.07$) 7) ผลลัพธ์ ($\bar{x} = 3.98$)

2. ระบบการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลด์ริจเป็นฐาน ที่พัฒนาขึ้น คือ “ระบบการบริหารคุณภาพ เพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” มีสาระสำคัญ 8 ประการ 1) หลักการของระบบการบริหารคุณภาพ 2) แนวคิด และค่านิยมหลักของระบบการบริหารคุณภาพ 3) วัตถุประสงค์ของระบบการบริหารคุณภาพ 4) โครงสร้างการบริหารระบบการบริหารคุณภาพ 5) เกณฑ์คุณภาพของระบบการบริหารคุณภาพ 6) แนวทางการดำเนินงานของระบบการบริหารคุณภาพ 7) การให้คะแนนของระบบการบริหารคุณภาพ 8) การประเมินและจัดทำรายงานประเมินตนเอง จากผลการวิจัยที่พบว่าระบบการบริหารคุณภาพนี้ครอบคลุมระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและยังมีเกณฑ์คุณภาพที่สูงกว่าโดยมุ่งเน้นสู่ความเป็นเลิศระดับมาตรฐานสากล ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงควรจัดนำร่องใช้ระบบการบริหารคุณภาพนี้ กับสถานศึกษาที่มีระดับผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) อยู่ในระดับดีเพื่อยกระดับคุณภาพสู่มาตรฐานสากล

โดยระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ เมื่อนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาตามแนวทางปฏิบัติการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดย 1. มีการมอบหมายครูผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา

2. เมื่อเกิดเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเป็นผู้ดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

(1) ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์พบผู้เรียนที่กระทำผิด หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร และให้

เล่าให้ฟังว่าเกิดเหตุการณ์อะไร ความรู้สึกที่ตนเองเป็นอย่างไร และคิดว่าฝ่ายคู่กรณีมีความรู้สึกอย่างไร (กรณีที่มีคู่กรณี ให้แยกพบ)

(2) ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีพิจารณาร่วมกันว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไรจากเหตุการณ์ การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น และพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไข หรือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ และสรุปเป็นข้อตกลงวิธีการแก้ไขพฤติกรรมให้มีความเหมาะสม

(3) ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้ผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีดำเนินการตามข้อตกลง และจัดทำคำมั่นสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

ซึ่งเมื่อการดำเนินการตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เกิดขึ้นในสถานศึกษาแล้วผลลัพธ์ที่จะตามมาก็คือ ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นปลอดภัย ผู้เรียนได้รับความเป็นธรรมจากการดูแล ช่วยเหลือ ปกป้อง และคุ้มครองด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การบริหารงานกิจการนักเรียนมีนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งส่งผลให้ปริมาณคดีความที่เข้าสู่ระบบการลงโทษตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 และระเบียบของสถานศึกษา และอัตราการออกกลางคันของผู้เรียนลดลง สถานศึกษามีวัฒนธรรมองค์กรที่ช่วยเหลือห้อมล้อมผู้เรียน และบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตรสถานศึกษา และสถานศึกษามีระบบการพัฒนา ส่งเสริมและการป้องกัน แก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก สอดคล้องกับ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ(2546) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน : กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ ได้แก่ มีคุณธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ รู้รัก สามัคคี พึ่งพาเกื้อกูลกัน มีจารีตประเพณีดีงาม และรักภูมิใจในชาติและท้องถิ่นโดยมีกระบวนการ ดังนี้ กระบวนการที่โรงเรียนใช้ ในการปลูกฝัง/เสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีดังนี้ สอดแทรกในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมของโรงเรียน สร้างความตระหนักและจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะ ให้ทุกคนทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการปลูกฝังสร้างเสริมคุณลักษณะ กระบวนการที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อ

ปลูกฝัง/เสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีดังนี้ การสอน สอดแทรกในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมุ่งเน้นการใช้กระบวนการกลุ่ม การสร้าง สถานการณ์ บทบาทสมมติ การฝึกปฏิบัติ การประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของครู การอบรมสั่งสอน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นตรงกันว่า การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง เป็นแกนนำในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก ในการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน สร้างจิตสำนึกความสามานฉันท์ และเอื้ออาทรให้เกิดกับครูในโรงเรียน ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ปฏิบัติตามนโยบายและโครงการของโรงเรียนที่ร่วมกันตั้งไว้ มีความสามัคคีในหมู่คณะ ร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร นักเรียน นำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างจริงจัง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดูแลเอาใจใส่และมีความเห็นอกเห็นใจกัน ผู้ปกครอง ดูแลเอาใจใส่การประพฤติปฏิบัติของบุตรหลาน ร่วมกับทางโรงเรียน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนทั้งด้านการปฏิบัติ และร่วมแสดงความคิดเห็น ชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะ แนวปฏิบัติแก่สถานศึกษาและชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม งบประมาณกับทางโรงเรียน และสอดคล้องกับ กอววิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ(2546) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษา สภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน : กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ประกอบด้วย 7 คุณลักษณะ ได้แก่ มีคุณธรรม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจ รู้ รัก สามัคคี พึ่งพาเกื้อกูลกัน มีจารีตประเพณีดีงาม และรักภูมิใจในชาติและท้องถิ่นโดยมีกระบวนการ ดังนี้ กระบวนการที่โรงเรียนใช้ ในการปลูกฝัง/เสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสามานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีดังนี้ ดำเนินการในรูปโครงการ/กิจกรรมโดยตรง สร้างความตระหนักและจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะ ประสานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้าน ชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วม กระบวนการที่ครูใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อุ ในการปลูกฝัง/เสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่

ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน มีดังนี้ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง การยกย่องชมเชย การสร้างความตระหนัก อบรมหรือแนะนำสั่งสอน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความเห็นตรงกันว่า การจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน ต้องกำหนดเป็นนโยบายให้ครูถือปฏิบัติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลในโรงเรียน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับครู ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน นักเรียน ให้ความร่วมมือโดยการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้ปกครอง ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน ร่วมกับทางโรงเรียนดูแลและอบรมบุตรหลาน ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนและชุมชน กรรมการสถานศึกษา ให้ความร่วมมือในการกำหนดนโยบาย ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกันแก่เยาวชนให้บรรลุตามความคาดหวัง

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยมี 2 สาระสำคัญ คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ลำดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผล (PNI_{modified} = 0.85) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ ของการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยดำเนินการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้าน

งานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างเป็นระบบและนำผลประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงานอย่างต่อเนื่อง

2. สถานศึกษาควรมีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก คือ สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{\text{modified}} = 0.72$) ซึ่งถือเป็นความสำคัญจำเป็นมากที่สุดในด้านการวางแผน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ ของการบริหารงานกิจการนักเรียนในด้านการวางแผน โดยดำเนินการ 1. การกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 2. การกำหนดนโยบายพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และ 3. กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา

3. สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละประเด็นนั้น สถานศึกษาดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ มีค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{\text{modified}} = 0.95$) ซึ่งถือเป็นความสำคัญจำเป็นมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ ของการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ลำดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) ดังนั้นผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ โดยดำเนินการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระดับเขตพื้นที่ศึกษาอย่างเป็นระบบและนำผลประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระดับเขตพื้นที่ศึกษามาพบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงานอย่างต่อเนื่อง

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาควรกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากรในระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านกรวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก คือ สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{\text{modified}} = 0.72$) ซึ่งถือเป็นความสำคัญจำเป็นมากที่สุดในด้านกรวางแผน ดังนั้นผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ โดยดำเนินการ 1. การกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากรในระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 2. การกำหนดนโยบายในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และ 3. กำหนดแผนงาน/โครงการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามโครงการส่งเสริม

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สภามหาวิทยาลัยได้รับทราบในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละประเด็นนั้น สถานศึกษาดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สภามหาวิทยาลัยได้รับทราบ มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{modified} = 0.95$) ซึ่งถือเป็นความสำคัญจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สภามหาวิทยาลัยได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

7. สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ลำดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.85$) ดังนั้น ผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ โดยดำเนินการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างเป็นระบบและนำผลประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงานอย่างต่อเนื่อง

8. สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก คือ สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และ

ระเบียบวินัยนักเรียนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{\text{modified}} = 0.72$) ซึ่งถือเป็นความสำคัญจำเป็นมากที่สุดในด้านการวางแผน ดังนั้น ผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ โดยดำเนินการ 1. การกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 2. การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และ 3. กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา

9. สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละประเด็นนั้น สถานศึกษาดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบ มีค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{\text{modified}} = 0.95$) ซึ่งถือเป็นความสำคัญจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

10. สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดบริหารงานกิจการนิสิต/นักศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ลำดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) ดังนั้น ผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาจึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ โดยดำเนินการประเมินผลการบริหารงานกิจการนิสิต/นักศึกษา ตามกระบวนการ

ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างเป็นระบบและนำผลประเมินการบริหารงานกิจการนิสิต/นักศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ศึกษามาพบพบวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงานอย่างต่อเนื่อง

11.สถาบันอุดมศึกษาควรกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก คือ สถานศึกษามีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{\text{modified}} = 0.72$) ซึ่งถือเป็นความสำคัญจำเป็นมากที่สุดในด้านการวางแผน ดังนั้น ผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาจึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ โดยดำเนินการ 1. การกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ 2. การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนานิสิต/นักศึกษาให้มีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และ 3. กำหนดแผนงาน/โครงการเกี่ยวกับการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถาบันอุดมศึกษา

12.สถาบันอุดมศึกษาควรประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนิสิต/นักศึกษา ตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถาบันอุดมศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ สู่สาธารณชนได้รับทราบ

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละประเด็นนั้น สถานศึกษาดำเนินการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ สู่สาธารณชนได้รับทราบ มีค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น คือ ($PNI_{\text{modified}} = 0.95$) ซึ่งถือเป็นความสำคัญจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารของสถาบันอุดมศึกษาจึงควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการในด้านนี้เป็นลำดับแรกๆ โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ผลการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ประสบผลสำเร็จ สู่สาธารณชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเรื่องการประเมินผลการใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI เนื่องจากระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ที่พัฒนาขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ใช้การประเมินความต้องการจำเป็นในปีการศึกษา 2554 โดยภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ของความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.85$) ลำดับที่ 2 ($PNI_{modified} = 0.66$) คือ ด้านการวางแผน และลำดับที่ 3 ($PNI_{modified} = 0.65$) คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ และเมื่อเวลาผ่านไปความต้องการจำเป็นอาจเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงควรประเมินความต้องการจำเป็นและปรับปรุงระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์อย่างต่อเนื่อง

2. ควรทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา จากการศึกษาการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา โดยเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น และการศึกษาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในครั้งนี้ไม่ได้แยกสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา ซึ่งถ้าศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ และเนื่องจากบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษาที่ต่างกัน พฤติกรรมของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอาชีวศึกษาก็มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดโดยเฉพาะการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวะ ซึ่งเป็นลักษณะของกลุ่มของแก๊งเป็นส่วนใหญ่ จึงยากต่อการหาตัวคู่อริที่จะให้มาชดใช้เยียวยาความเสียหายในลักษณะรายบุคคลได้ จึงเป็นเรื่องท้าทายความสามารถในการค้นหากระบวนการและรูปแบบในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาทะเลาะวิวาทของนักเรียนระดับอาชีวศึกษาที่มีความเหมาะสมนั้นเป็นอย่างไร

3. ควรทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนิสิต/นักศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในกรณีที่นิสิต/นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา กระทำผิดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และเนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะการบริหารงานกิจการนักเรียนใน

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษา จึงเป็นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นำมาใช้กับงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเท่านั้น และจากบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานและสถาบันอุดมศึกษาที่ต่างกัน พฤติกรรมของนักเรียนในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานและนิสิต/นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด จึงควรศึกษาการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหากระทำผิดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนิสิต/นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงไร

4. ควรทำการวิจัยเรื่อง ระบบการบริหารงานบุคคลากรและบุคลากรทางการศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ในกรณีที่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษา จึงเป็นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นำมาใช้กับงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเท่านั้น ดังนั้นสถานศึกษา/สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา/สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรศึกษาเพิ่มเติมในการบริหารงานบุคคล(ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา)ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพราะบุคลากรในสังกัดอาจจะทำผิดกฎหมาย มีเรื่องขัดแย้งกับชุมชน หรือ ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แล้วสถานศึกษาหรือองค์กรทางการศึกษาสามารถนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาปรับใช้เพื่อแก้ไขการกระทำผิด พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และปัญหาที่เกิดขึ้นกับข้าราชการครูและบุคลากรในสังกัดว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงไร

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์.(2533). **การบริหารกิจการนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์.(2545). **ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: หลักการและแนวคิด ในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย**, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์.(2549) . **การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีสมานฉันท์ :จาก “กระบวนการยุติธรรม” สู่ “โรงเรียน”** . กรุงเทพมหานคร: กรมคุมประพฤติ.

กิติมา ปรีดีดีลิก .(2532). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น** . กรุงเทพมหานคร: อักษรวิพัฒน์.

เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2550). **ลดการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษา** . [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.kriengsak.com/index.php?components=content> . [15 พฤศจิกายน 2553]

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน.(2546) .**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545** . กรุงเทพมหานคร: พรินทรวรรณกราฟฟิก.

จิตรา วีรบุรินทร์ และคณะ.(2549). **ผลสัมฤทธิ์ในการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน มาใช้ในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด: ศึกษาเฉพาะกรณีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน .ในการสัมมนาเรื่อง การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชน**. 4-5 กันยายน 2549 ณ ห้องแกรนด์ไดมอนด์ อาคารคอนเวนชัน เซ็นเตอร์ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย.(2548). **กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: การปรับกระบวนการตัดสินกระบวนการยุติธรรม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สาขาสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .

- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย.(2552).การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา :
กรอบแนวคิด ความสำคัญและความท้าทาย .วารสารร่มพฤกษ์ . (มิถุนายน-กันยายน).
มหาวิทยาลัยเกริก .
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย.(2551). กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.[ออนไลน์]
แหล่งที่มา <http://www.pokkrongnakhon.com/datacenter/doc.../banyai.doc>
[1 มกราคม 2555]
- ใจจริง บุญเรืองรอด.(2540). การบริหารกิจการนักเรียน . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบัน
ราชภัฏสวนดุสิต.
- เฉลิม แซ่มซ้อย.(2529). งานบริหารการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
ศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในภาคใต้ . วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .
- เฉลิมชัย หาญกล้า.(2553). การจัดการความรุนแรงในระดับโรงเรียน.[ออนไลน์]
แหล่งที่มา <http://www.boga.go.th/boga/cms/files/2010561046110.003%>
[12 สิงหาคม 2554]
- ชูชีพ พุทธประเสริฐ . (ม.ป.ป) .การบริหารกิจการนักเรียน . เชียงราย : วิทยาลัยครูเชียงใหม่ .
- ฐาศุภร์ จันประเสริฐ. (2553). โครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงที่เด็กและ
เยาวชนถูกกระทำในโรงเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลาง.
วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฐิติพร ศักดิ์ณรงค์ .(2554). การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้แก้ปัญหาการ
ทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา.วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดำรง ประเสริฐกุล.(2542). การบริหารกิจการนักเรียน . คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ
พิบูลสงคราม .
- ดำรงค์ ศรีอร่าม.(2553) .การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ
ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.วิทยานิพนธ์
ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- ทิวาวรรณ แสงพันธ์.(2542). **การส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหาร และครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น.**วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เทศ แก้วกลิ้งกรรรม.(2538). **หลักการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไทยทีวีสีช่อง 3 .(2553). **รายการเรื่องเล่าเสาร์-อาทิตย์.** [ออนไลน์]
แหล่งที่มา <http://www.tv3.com> [1 สิงหาคม 2553]
- ธีรภูมิ ประทุมณพรัตน์.(2534). **การบริหารกิจการนักเรียน.** กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์ .
- นงเยาว์ กัลยาลักษณ.(2541). **การศึกษาปัญหาการดำเนินงานฝ่ายกิจการนักเรียนนักศึกษา ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์.(2525).**หลักการบริหารการศึกษา .** กรุงเทพมหานคร: อนงค์ศิลป์ .
- นันทิ จิตสว่าง.(2543). “ Restorative Justice : กระบวนการยุติธรรมแนวใหม่ เหยื่อและชุมชนมีส่วนร่วม.” **จุลสารทันตวิทยา 2** (ตุลาคม 2543) : หน้า 6-9 .
- ประชาสัมพันธ์,กรม.(2551).**บทวิเคราะห์ : ผ่านทางต้น..ปัญหาโรงเรียนกับความรุนแรง.**
[ออนไลน์] แหล่งที่มา http://www.noviolenceinschools.net/?page_id=8 .
[15 พฤศจิกายน 2553]
- ประภาพรรณ สุวรรณสุข .(2536). **บทบาทของผู้บริหารในการทำให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา .** นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ .(2552) . **การบริหารและจัดการศึกษาเพื่อโลกใบเล็ก.**
กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค .
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ .(2551). **โครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม .** เอกสารอัดสำเนา .
- พนมรส ตุ่นสีใส .(2550). **การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเม็งรายมหาราชวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย .**วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2535). “เทคนิคการปกครองนักเรียน” **สารพัฒนาหลักสูตร** .74(16)
 พฤษภาคม : 25-29 ;
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.(ม.ป.ป). **เอกสารการสอนวิชา การบริหารการศึกษา.**
 มหาสารคาม:ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มานิต คงเจริญ.(2551) .**การศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความ
 ขัดแย้งระหว่างนักเรียนในโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” โดยใช้เพื่อน
 นักเรียนเป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง** . โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
 จังหวัดฉะเชิงเทรา .(เอกสารอัดสำเนา)
- มานิต คงเจริญ.(2551) .**การประเมินโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
 ในโรงเรียน.**โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” จังหวัดฉะเชิงเทรา .(เอกสารอัด
 สำเนา)
- ยุติธรรม,กระทรวง.(2551).**รายงานฉบับสมบูรณ์ “โครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตาม
 รอยพระยุคลบาท เจริญพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80
 พรรษา”** . กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม .
- เลขาธิการสภาการศึกษา,สำนักงาน.(2551).**รายงานผลการดำเนินงานโครงการเสริมสร้าง
 สันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา.** สำนัก
 มาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน .(2523). **ปรัชญาและพัฒนาการการบริหาร. หลักและระบบการบริหาร
 การศึกษา หน่วยที่ 1-5 , เล่มที่ 1 หน้า 1-24** . นนทบุรี : โรงพิมพ์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิชาการ,กรม.(2545). **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการแนะแนว.**
 กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชาการ,กรม.(2542).**การอบรมการศึกษาศักยภาพของเด็กไทย.** กรุงเทพมหานคร :
 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิชาการ,กรม.(2546). **การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่
 นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน :กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา** .
 กรุงเทพมหานคร:กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ.

- วิชาการ,กรม.(2546). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน :กรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา . กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ.
- วินัย พัฒนรัฐ และคณะ.(2543). แบบเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.
- วิศิษฎ์ หมายดี.(2541). การปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี(2555). กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธี.[ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.coj.go.th/udtmc/userfiles/file/cb04.pdf> [19 เมษายน 2555]
- ศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธีศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี.(2555). กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธี.[ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.coj.go.th/srtc/info.php?cid=8> [19 เมษายน 2555]
- ศึกษาธิการ,กระทรวง.(2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง.(2534).หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533). กรุงเทพมหานคร : กระทรวงฯ.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง.(2545).เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาระบบบริหาร.
- สมบูรณ์ จวนสง .(2544).การปฏิบัติงาน ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สวาท นาทอง.(2543) .การบริหารงานกิจการนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น .วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สามัญศึกษา,กรม.(2539).เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

สามัญศึกษา,กรม.(2540).งานปกครองนักเรียนกับพฤติกรรมอันพึงประสงค์.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สุดาวรรณ พุทธิชัยเสถียร.(2555) . กระบวนการสมานฉันท์และสันติวิธีกับหลักความเสมอภาค กรณีศึกษาศาล จังหวัดสุราษฎร์ธานี ละศาลจังหวัดอำนาจเจริญ . สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

สุนันท์ พอดี .(2550). สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี .วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (มิถุนายน – กันยายน): 37-46.

สุวิมล ว่องวานิช.(2550) .การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม .

อุทัย บุญประเสริฐ.(2540). หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน.

กรุงเทพมหานคร: เอส.ดี.เพรส .

อเนก ทรัพย์มาก.(2546). การบริหารจัดการโดยใช้วิธีแบบร่วมมือร่วมใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ . กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ.

อัญชลี ประกายเกียรติ.(2553).การพัฒนากระบวนการบริหารคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของบัลติจเป็นฐาน.วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต,สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อินทิรา บุญยาทร.(2542).หลักสูตรอุตสาหกรรมศึกษาและการจัดการมัธยมศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา .

อมรา เล็กเจิงสินธุ์.(2540). หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร :

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ภาษาอังกฤษ

Barnett, R.E. (1977). “ **Restitution : A new Paradigm of Criminal Justice**”. Ethics 87.

Braithwaite, John. (1989). **Restorative Justice**. The Handbook of Crime & Punishment, p.323-344. Michael Tony (editor), Oxford: Oxford University Press,

Cameron, A. **Restorative Justice: A Literature Review**. Vancouver: The British

Columbia Institute against Family Violence. [Online] Available from:

http://synthesis.womenshealthdata.ca/uploads/topic200_0.pdf

[2011, January 20]

Claassen, Ron (1995). “ **Restorative Justice primary focus on people, not procedures.**”

The newsletter of VORP of the central Valley , Center for Peacemaking & Conflict Studies,

Daly, K. (2003). “Making Variation a Virtue: Evaluating the Potential and Limits of

Restorative Justice”. in E. Weitekamp and H. Kerner (eds), **Restorative Justice in**

Context : International Practice and Directions. Devon: Willan Publishing.

Dignan, J.(2005). **Understanding Victims and Restorative Justice**. Maidenhead: Open University Press.

Eglash, A. (1977). “Beyond Restitution: Creative Restitution”, in J. Hudson and B.

Galaway(eds) **Restitution in Criminal Justice**. Lexington MA: D.C. Heath.

Gavrielides, T. **Restorative Justice Theory and Practice: Addressing the Discrepancy**.

Helsinki, Finland: European Institute for Crime Prevention and Control.

[Online] Available from:www.heuni.fi/uploads/8oiteshk6w.pdf

[2011, January 5]

International Institute for Restorative Practices(IIRP), (2112) . **What is restorative**

practices?. [Online] Available from: <http://www.iirp.edu/what-is-restorative-practices.php> [2013, April 20]

Johnstone, G. (2002). **Restorative Justice: Ideas, Values and Debates**. Cullompton: Willan.

- Karp, D.R. and Walther, L.(2001). "Community Reparative Boards: Theory and Practice", in G. Bazemore and M. Schiff (eds), **Restorative Community Justice: Cultivating Common Ground for Victims, Communities and Offenders**. Cincinnati OH: Anderson.
- Karp, David. and Clear, Todd.(2000). "Community Justice : A Conceptual Framework". **In Boundaries Changes in Criminal Justice Organizations Volume 2 : Criminal Justice 2000**. Washington, D.C. : National Institute of Justice .
- Lilles, H.(2001). "Circle Sentencing: Part of the Restorative Justice Continuum", in A.M. Morris and G. Maxwell (eds), **Restorative Justice for Juveniles: Conferencing, Mediation and Circles**. Oxford: Hart.
- Maxwell, G., and Morris, A. (2001). "Family group conferences and reoffending". in A. Morris & Maxwell (Eds.), **Restorative justice for juveniles: Conferencing, mediation, and circles**. Oxford, UK: Hart.
- Marshall E, Tony.(1999). **Restorative Justice: An Overview**, A Report by the Home Office, Research Development and Statistics Directorate, Great Britain,
- Meirs, D.(2001). **An International Review of Restorative Justice, Crime Reduction Research Series Paper no. 10**. London: Home Office.
- McLaughlin, E., Fergusson, R., Hughes, G. and Westmarland, L. (2003). **Restorative Justice:Critical Issues**. London: Sage Publishing.
- McCold, P., and Wachtel, B. (1998). **Restorative Policing Experiment: the Bethlehem Pennsylvania, Police Family Group Conferencing Project**. Pipersville, PA: Community Service Foundation.
- McCold, P. and Wachtel, B. (2002) . "Restorative Justice Theory Validation", in E.G.M. Weitekamp and H.J. Kerner (eds), **Restorative Justice: Theoretical Foundations**. Cullompton: Willan.
- Schiff, M. and Bazemore, G.(2002). "Restorative Conferencing for Juveniles in the United States", in E.G.M. Weitehamp and H.J. Kerner (eds), **Restorative Justice: Theoretical Foundations**. Cullompton: Willan.

Sharpe, Susan. "Restorative Justice, a Vision for Healing and Change".

[Online] Available from : <http://www3.ns.sympatico.ca/icjs/core.htm>

[2011, October 31]

Umbreit, M. (1994). **Victim Meets Offender : The impact of Restorative Justice and Mediation**. Monsey, New York : Criminal Justice Press,

Van Ness , Danial & Strong ,K.H. (1997). **Restoring Justice** . Cincinnati, Ohio : Anderson Publishing Company,

Van Ness , Danial. (1990). "**Restorative Justice**" In *Criminal Justice, Restitution, and Reconciliation* . Edited by B. Galaway & J. Hudson . Monsey, New York : Criminal Justice Press,

Wright, M.(1999). **Justice for victims and offenders : A restorative response to crime..** Winchester : Waterside Press.

Youth Justice Board (2005). **Restorative Justice** [Online] Available from :

www.youth-justice-board.gov.uk/ [2011, August 31]

Zehr, Howard. (1990). **Changing Lenses: A New Focus for Crime and Justice**. A Christian Peace Shelf Selection, Pennsylvania: Herald Press,

Zehr, H. and Mika, H. (2003). "Fundamental Concepts of Restorative Justice", in E. McLaughlin, R. Fergusson, G. Hughes, and L Westmarland (eds), **Restorative Justice:Critical Issues**. London: Sage.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือการใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI

คู่มือการใช้

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI

จัดทำโดย

นายวาทยุทธ พุทธพรหม

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ ศิริบรรณพิทักษ์

รองศาสตราจารย์ เอกชัย กีสุขพันธ์

ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา

ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

คำนำ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานที่สำคัญ เพราะเป็นหน่วยงานปฏิบัติ มีภารกิจหลักคือ การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรต้องอาศัยการบริหารงานโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป

งานกิจการนักเรียนโดยเฉพาะด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนซึ่งเป็นการดูแล ส่งเสริมพัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน และส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม จึงเป็นงานที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดขึ้น เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปกติในสถานศึกษา โดยให้ผู้เรียนได้สมัครใจร่วม เพื่อได้รับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พละนามัย ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขให้ดำรงส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ความเป็นเอกราชและความมั่นคงของชาติ อันเป็นคุณสมบัติของบุคคลที่มีคุณภาพอันเป็นที่ประสงค์ของสังคม เสริมสร้างประสบการณ์ต่างๆ ให้กับผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยตรง การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยเสริมนักเรียนได้รับการพัฒนาในทุกๆด้าน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข

ปัจจุบันมีสถานศึกษาหลายแห่งได้นำนวัตกรรมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้ด้วยการอบรมให้คณะครูและนักเรียนรู้จักกระบวนการสร้างความสมานฉันท์และสันติในโรงเรียน, การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม, กระบวนการเรียนรู้กฎหมายเบื้องต้น, การปลูกจิตสำนึกด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม, ประชาธิปไตยในโรงเรียน, การไกล่เกลี่ยโดยเพื่อน (Peer Mediation) เพื่อให้เพื่อนนักเรียนสามารถแก้ไขหรือระงับข้อพิพาท

ระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกันภายใต้การดูแลของครู การดำเนินการสำหรับกรณีเหล่านี้ เริ่มต้นจากการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : จาก “กระบวนการยุติธรรม” สู่อะไร “โรงเรียน” ณ โรงแรม เดอะแกรนด์ กรุงเทพมหานคร โดยกระทรวงยุติธรรมร่วมกับโครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ Real Justice Restorative Practices ประเทศออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2548 ถือเป็นจุดประกายและริเริ่มนำหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในโรงเรียนเป็นครั้งแรก โดยมีบุคลากรในวงการกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งจากสถานศึกษา นักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน และสื่อมวลชนที่สนใจ เข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กว่า 150 คน และในเวลาต่อมาได้มีโครงการสำคัญๆ ดำเนินต่อเนื่องได้แก่ โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, โครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษาโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, และโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม โดยศาสตราจารย์ ดร.พฤษี ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ

ดังนั้นการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ เพื่อจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงเป็นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นำมาใช้กับงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเท่านั้น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายในการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้เพื่อจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในอนาคตต่อไป

นายวาทยุทธ พุทธพรหม

ผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	2
สารบัญ.....	4
คำชี้แจงในการใช้คู่มือ.....	5
ชื่อระบบ“ ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI”.....	6
แผนภาพแสดงระบบ	6
แนวคิดและความเป็นมาในการพัฒนาระบบ.....	7
วัตถุประสงค์ของระบบ	11
ลักษณะสำคัญของระบบ	11
แนวทางปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์.....	12
คำจำกัดความ.....	12
วิธีการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ไปใช้.....	13
- ในระดับสถานศึกษา.....	13
- ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา.....	16
 ภาคผนวก	
ผนวก ก แหล่งข้อมูลในการติดต่อ และศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิดกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์.....	19
ผนวก ข การดำเนินการตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา : กรณีศึกษาจากโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา.....	22
ผนวก ค แผ่นวีดิทัศน์ นำเสนอกรณีตัวอย่าง การดำเนินการตามแนวคิดกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ.....	30

คำชี้แจง

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือเพื่อเป็นแนวทางในการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ไปใช้ในสถานศึกษา โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 8 ขั้นตอน คือ

1. ชื่อระบบ “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ”

2. แผนภาพแสดงระบบ

3. แนวคิดและความเป็นมาในการพัฒนาระบบ

4. วัตถุประสงค์ของระบบ

5. ลักษณะสำคัญของระบบ

6. แนวทางปฏิบัติในการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

7. คำจำกัดความ

8. วิธีการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ไปใช้

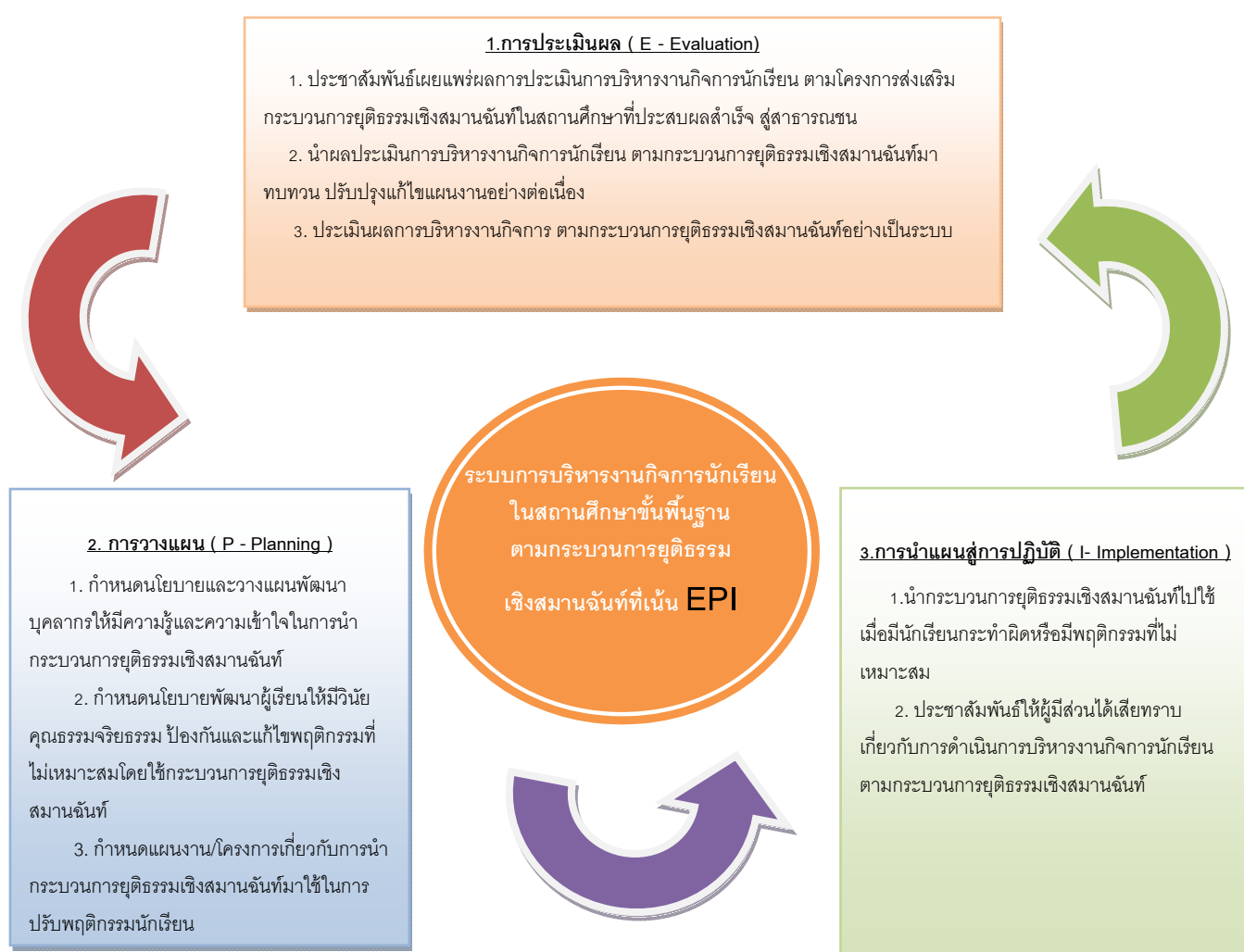
8.1 ในระดับสถานศึกษา

8.2 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

สำหรับสถานศึกษาที่ต้องการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ไปใช้ ควรศึกษาลักษณะสำคัญและรายละเอียดของคู่มือการใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ให้เข้าใจเสียก่อนเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงานกิจการนักเรียนดำเนินงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนอย่างแท้จริง โดยการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ไปใช้นั้นจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถมีแนวทางการบริหารบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ โดยต้องใช้คู่มือนี้ควบคู่ไปกับระเบียบของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการนำแนวคิดตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศชาติต่อไป

**ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI**

1. ชื่อระบบ “ ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ”
2. แผนภาพที่ 1 แสดง “ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI”

3. แนวคิด และความเป็นมาในการพัฒนาระบบ

3.1 แนวคิดในการพัฒนาระบบ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาความเคลื่อนไหวที่สำคัญในวงการกฎหมายที่โดดเด่นที่สุดเรื่องหนึ่งคือการนำหลักการเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เข้ามาใช้ในการดำเนินการกับการกระทำผิดทางอาญา ซึ่งเดิมมีแนวคิดที่มุ่งเน้นการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักตั้งอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีที่ว่า การกระทำผิดทางอาญาเป็นการกระทำผิดต่อรัฐ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ โดยหวังว่าการลงโทษจะนำไปสู่การปรับพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กลับมาเป็นคนดีของสังคม และสร้างความยับยั้งชั่งใจให้กับสมาชิกในสังคมโดยรวมที่จะไม่เอาอย่าง แต่แนวคิดเรื่องความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการมองการกระทำผิดทางอาญาในกระบวนทัศน์ใหม่ที่มีได้มุ่งเน้นเฉพาะการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายรัฐเท่านั้น แต่มองว่าการกระทำผิดทางอาญามีผลกระทบที่กว้างไกลกว่านั้น โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายและชุมชน การจัดการกับปัญหาการกระทำผิดทางอาญาจึงไม่สามารถมองในมิติของการลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องมองถึงมิติของการเยียวยาทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำผิด ครอบครัว และชุมชน โดยการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดต้องเกิดจากการที่ทุกฝ่ายร่วมมือกันหาทางออกในการแก้ปัญหา อันจะเป็นวิธีการที่ในที่สุดน่าจะนำไปสู่การแก้ปัญหาและสร้างความสมานฉันท์ได้ดีกว่าวิธีการลงโทษที่เป็นอยู่ (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2548) สอดคล้องกับไรท์ (Wright, 1999) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “Restorative Justice คือ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ หรือเชิงฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพมุ่ง Social Justice (มากกว่า Legal Justice) เพื่อให้เกิดสังคมสมานฉันท์” สอดคล้องกับ พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552 : 39-41) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งมุ่งเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มากกว่าการดำเนินและการลงโทษ (ผู้กระทำผิด) แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมแบบเดิมที่มุ่งลงโทษผู้กระทำผิด ประกอบด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ 1) เกิดอะไรขึ้น 2) ใครเป็นผู้กระทำผิด และ 3) ลงโทษอย่างไรให้เหมาะสมกับความผิด ผลที่ได้ คือ ผู้กระทำผิดกับผู้ถูกกระทำอยู่ร่วมโลกกันไม่ได้ ส่วนแบบใหม่นั้นมุ่งฟื้นฟูความสัมพันธ์ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) เกิดอะไรขึ้น 2) ใครได้รับผลกระทบ อย่างไร 3) เราจะเยียวยาอย่างไร และ 4) เราได้เรียนรู้อะไร และความมุ่งมั่นในการไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก ผลที่ได้ก็คือ ผู้ถูกกระทำได้รับการเยียวยาและให้อภัย ผู้กระทำได้สำนึกและมุ่งมั่นในการไม่ทำผิดอีก และอยู่ร่วมโลกกันได้ต่อไป โดยการ

เปลี่ยนกระบวนทัศน์ (A paradigm shift) จากแบบเดิม : Retributive เน้นการใช้กรรม มาเป็นแบบใหม่ : Restorative ที่เน้นการฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพ และยึดทักษะและกระบวนการ (Restorative Skill and Process)

ปัจจุบันมีสถานศึกษาหลายแห่งได้นำนวัตกรรมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้ด้วยการอบรมให้คณะครูและนักเรียนรู้จักกระบวนการสร้างความสมานฉันท์และสันติในโรงเรียน, การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม, กระบวนการเรียนรู้กฎหมายเบื้องต้น, การปลูกจิตสำนึกด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม, ประชาธิปไตยในโรงเรียน, การไกล่เกลี่ยโดยเพื่อน (Peer Mediation) เพื่อให้เพื่อนนักเรียนสามารถแก้ไขหรือระงับข้อพิพาทระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกันภายใต้การดูแลของครู การดำเนินการสำหรับกรณีเหล่านี้ เริ่มต้นจากการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : จาก “กระบวนการยุติธรรม” สู่อำนาจ “โรงเรียน” ณ โรงแรม เดอะแกรนด์ กรุงเทพมหานคร โดยกระทรวงยุติธรรมร่วมกับโครงการพัฒนาระบบกฎหมายไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ Real Justice Restorative Practices ประเทศออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2548 ถือเป็นจุดประกายและริเริ่มนำหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในโรงเรียนเป็นครั้งแรก โดยมีบุคลากรในวงการกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งจากสถานศึกษา นักวิชาการ องค์กรภาคเอกชน และสื่อมวลชนที่สนใจ เข้าร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กว่า 150 คน และในเวลาต่อมาได้มีโครงการสำคัญๆ ดำเนินต่อเนื่องได้แก่ โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, โครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษาโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, และโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม โดยรองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ

ดังนั้นการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ เพื่อจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงเป็นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นำมาใช้กับงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเท่านั้น

3.2 ความเป็นมาในการพัฒนาระบบ

ประชากรในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบครั้งนี้ คือ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สถานศึกษาจากโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กลุ่มที่ 2 สถานศึกษาจากโครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมร่วมกับคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และกลุ่มที่ 3 สถานศึกษาที่เข้าร่วมจากโครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียน: ปัญหาและทางออกที่เหมาะสม โดยรองศาสตราจารย์ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ รวมทั้งสิ้น 172 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา จำนวน 121 แห่ง จากกลุ่มประชากรดังกล่าว ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบ

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ แบบสอบถามใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยเป็นแบบสอบถามมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้น แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended questions)

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและประเมินค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้น หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item objective congruence Index : IOC) ของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ แล้วเลือกคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปเป็นแบบสอบถาม ซึ่งในงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบนี้มีค่า IOC เท่ากับ 0.86

2) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน และครูประจำชั้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 10 แห่ง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9124

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตดำเนินการวิจัย และนำส่งไปยังสถานศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม พร้อมส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และส่วนหนึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยให้เวลาในการตอบแบบสอบถามเป็นเวลา 1 เดือน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ประสานขอความร่วมมือกับสถานศึกษาแต่ละแห่งส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้แนบซองติดดวงตราไปรษณียากรเพื่อส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัย

การศึกษาและวิเคราะห์ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ สถานศึกษาที่เป็นการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 5 แห่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุญาตทำการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษา ที่เป็นกรณีศึกษาที่เป็นการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ทั้ง 5 แห่ง โดยเข้าไปแนะนำตัวต่อผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเพื่อศึกษาข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทั้งจากการศึกษาเอกสาร รายงานของสถานศึกษา การสัมภาษณ์ การสังเกต การมี

ส่วนร่วมในระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แนวคำถามในการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยพัฒนาระบบในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติบรรยาย ดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ในภาพรวมตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.85$) และเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จสู่สาธารณชนได้รับทราบ ($PNI_{\text{modified}} = 0.95$) ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีนโยบายพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และความเข้าใจในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.72$) และด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

เมื่อการกระทำผิดด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนเกิดขึ้น สถานศึกษามีการพิจารณาว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร ($PNI_{\text{modified}} = 0.83$)

4. วัตถุประสงค์ของระบบ

เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

5. ลักษณะสำคัญของระบบ

ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีลักษณะสำคัญ คือ

5.1 เป็นนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่เน้นการบริหารความสัมพันธ

5.2 เป็นการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการประเมินผล เป็นอันดับแรกและให้ความสำคัญกับการวางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติเป็นอันดับรองลงไปตามดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น

5.3 ผลลัพธ์ที่สำคัญของระบบ มี 5 ประการ ดังนี้

1) ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขในห้องเรียนและโรงเรียนมีบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตรและปลอดภัย

2) ผู้เรียนได้รับความเป็นธรรมจากการดูแล ช่วยเหลือ ปกป้อง และคุ้มครองด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

3) โรงเรียนมีนวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งส่งผลให้ปริมาณคดีความที่เข้าสู่ระบบการลงโทษตามระเบียบว่าด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 และระเบียบของสถานศึกษา และอัตราการออกกลางคันของผู้เรียนลดลง

4) โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่ช่วยเหลือหลอมผู้เรียน และบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายและเจตนารมณ์ของหลักสูตร

5) โรงเรียนมีระบบการพัฒนา ส่งเสริมและการป้องกัน แก้ไขปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนโดยใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก

6. แนวทางปฏิบัติการบริหารงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

6.1 มีการมอบหมายครูผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

6.2 เมื่อเกิดเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จะเป็นผู้ดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

(1) ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์พบผู้เรียนที่กระทำผิด หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร และให้เล่าให้ฟังว่าเกิดเหตุการณ์อะไร ความรู้สึกที่ตนเองเป็นอย่างไร และคิดว่าฝ่ายคู่กรณีมีความรู้สึกอย่างไร (กรณีที่มีคู่กรณี ให้แยกพบ)

(2) ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีพิจารณาร่วมกันว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไรจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น และพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไข หรือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ และสรุปเป็นข้อตกลงวิธีการแก้ไขพฤติกรรมให้มีความเหมาะสม

(3) ครูผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้ผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีดำเนินการตามข้อตกลง และจัดทำคำมั่นสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร

7. คำจำกัดความ

7.1 **งานกิจการนักเรียน** หมายถึง งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน

7.2 **งานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน** หมายถึง การควบคุมความประพฤติของนักเรียน การแก้ไขความประพฤติของนักเรียน และการส่งเสริมพัฒนาความประพฤติของนักเรียน ให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน

7.3 **ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน** หมายถึง กระบวนการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน

7.4 **กระบวนการวางแผน (Planning)** หมายถึง การกำหนดปัญหา ความต้องการ นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางพัฒนางานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน โดยพิจารณาองค์ประกอบบริบทของสถานศึกษาได้แก่ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด กลยุทธ์ ความรับผิดชอบ ทรัพยากร ระยะเวลา

7.5 **กระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation)** หมายถึง การดำเนินการส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

7.6 **กระบวนการประเมินผล (Evaluation)** หมายถึง การประเมินผลด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน เกี่ยวกับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสงบสุข การมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์ผลการประเมิน

7.7 **กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์** หมายถึง นวัตกรรมในการจัดการกับการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนในสถานศึกษา ซึ่งมุ่งเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าการตำหนิและการลงโทษ(ผู้เรียนที่กระทำผิด) แต่มุ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ (1) สถานศึกษามีการพิจารณาการกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้เรียนว่าเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น (2) สถานศึกษาดำเนินการให้ผู้เรียนที่กระทำผิด หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้อธิบายความรู้สึกว่าขณะเกิดเหตุการณ์นั้นมีความรู้สึกอย่างไร และเมื่อเวลาผ่านไปจนเกิดปัญหาความรุนแรงขึ้นมาแล้วขณะนี้รู้สึกอย่างไร (3) สถานศึกษามีการพิจารณาว่าผู้เรียนที่เป็นคู่กรณีได้รับผลกระทบอย่างไรจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น (4) สถานศึกษามีวิธีดำเนินการในการเยียวยาผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้นอย่างไร (5) สถานศึกษาได้บทเรียนอะไรบ้างจากเหตุการณ์การกระทำผิดและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในครั้งนั้น และเกิดความมุ่งมั่นในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมใดที่จะไม่ทำให้เกิดการกระทำแบบเดิมอีก

7.8 **สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายถึง โรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนเอกชน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับนักเรียน

8. **วิธีการนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้**

8.1 **การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับสถานศึกษา**

8.1.1 ชั้นเตรียมการ

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษารายละเอียดของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI
- 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประชุม คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนชุมชน นักเรียน เพื่อพิจารณาการนำระบบบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในสถานศึกษา
- 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษาจัดอบรมสัมมนา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนชุมชน นักเรียน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และบูรณาการใช้ในสถานศึกษา

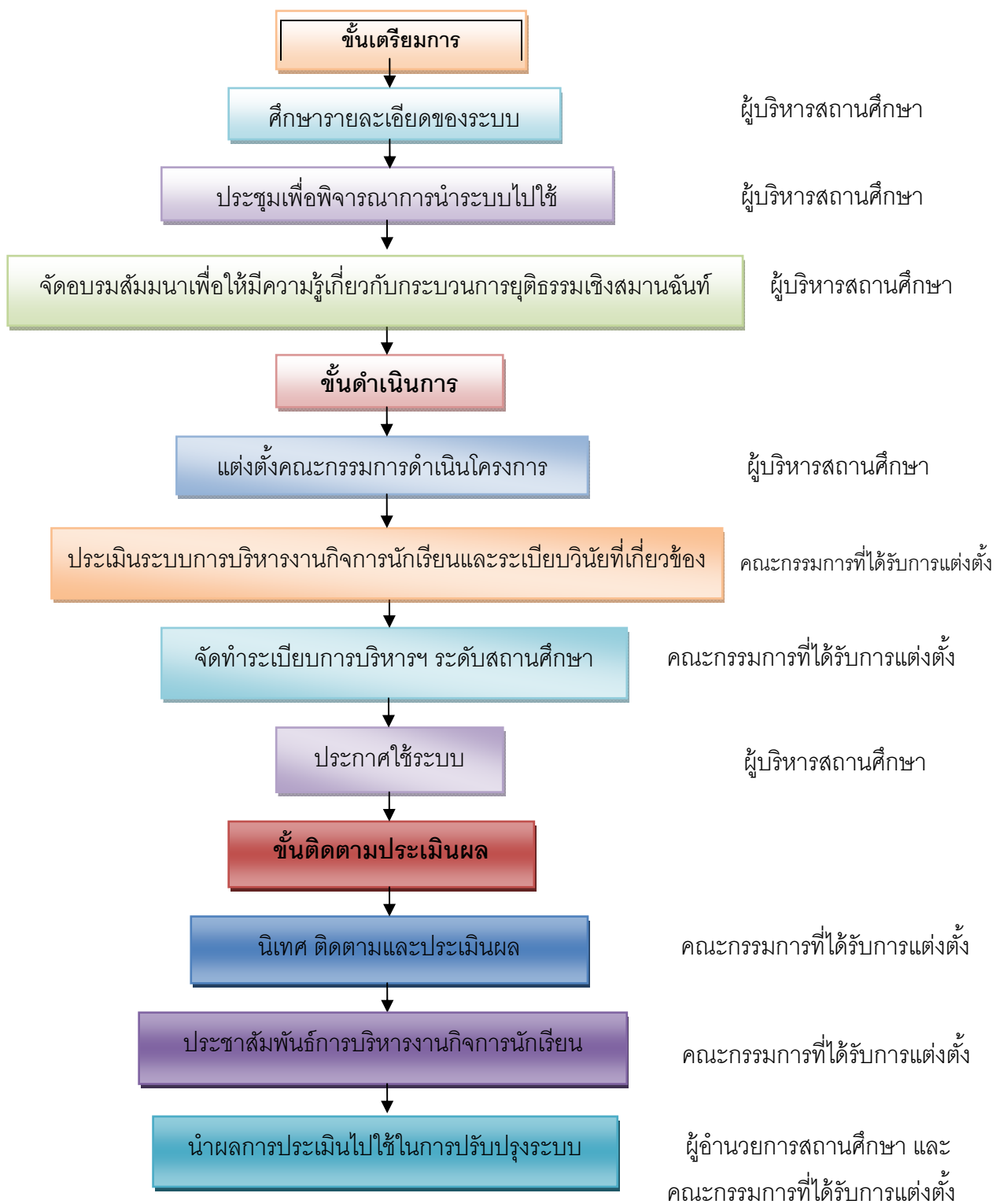
8.1.2 ชั้นดำเนินการ

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI
- 2) คณะกรรมการโครงการฯ ประเมินระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน และระเบียบวินัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการปรับปรุง แก้ไข
- 3) คณะกรรมการโครงการฯ จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้แนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 4) ผู้อำนวยการสถานศึกษาประกาศใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

8.1.3 ชั้นติดตามประเมินผล

- 1) คณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI นิเทศ ติดตามและประเมินผล ประจำปีของงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 2) คณะกรรมการโครงการฯ ประชาสัมพันธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรในชุมชน)
- 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู และนักเรียนนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ในปีต่อไป

แผนภาพที่ 2 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับสถานศึกษา

8.2 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

8.2.1 ชั้นเตรียมการ

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษารายละเอียดของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประชุม ผู้อำนวยการกลุ่ม ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อพิจารณาการนำระบบบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดอบรมสัมมนา ผู้อำนวยการกลุ่ม ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนชุมชน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

8.2.2 ชั้นดำเนินการ

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2) คณะกรรมการโครงการฯ ประเมินระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน และระเบียบวินัยที่เกี่ยวข้องในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อดำเนินการปรับปรุง แก้ไข

3) คณะกรรมการโครงการฯ จัดทำระเบียบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้นโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกาศใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI

8.2.3 ชั้นติดตามประเมินผล

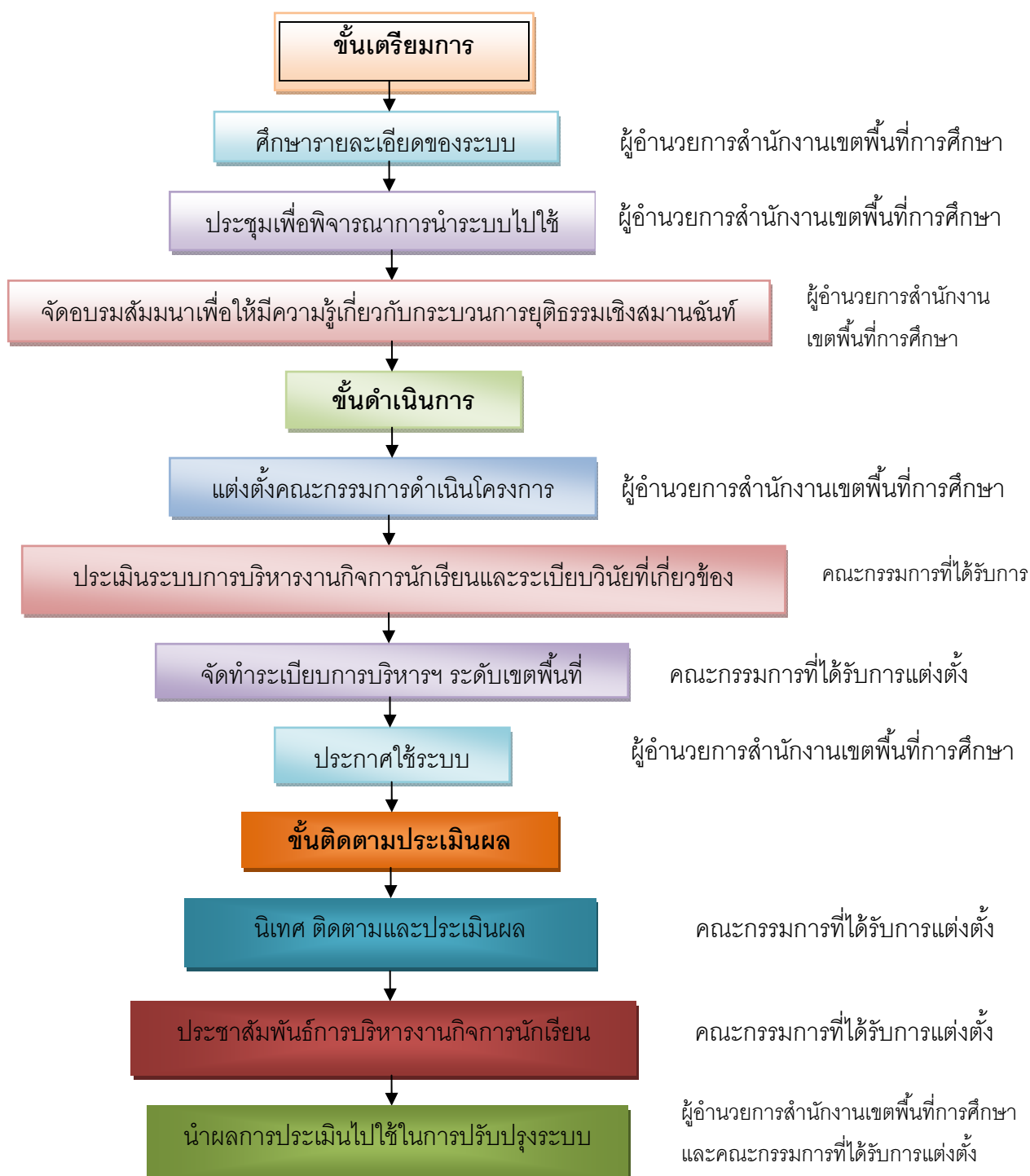
1) คณะกรรมการโครงการทดลองใช้ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ระดับเขตพื้นที่การศึกษานิเทศ ติดตามและประเมินผลประจำปี ของงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2) คณะกรรมการโครงการฯ ประชาสัมพันธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา)

3) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู ผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน นำผลการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้น EPI ในปีต่อไป

แผนภาพที่ 3 การนำระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นEPI ไปใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แหล่งข้อมูลในการติดต่อ และศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพิ่มเติม
เกี่ยวกับแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

บุคลากร

(ผู้เชี่ยวชาญด้านการนำกระบวนการยุติธรรมสู่สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้)

- 1) ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ตำแหน่ง ปลัดกระทรวงยุติธรรม (หน้าห้องปลัดกระทรวงยุติธรรม ติดต่อคุณ อมรรัตน์ เบอร์โทร 081-3721178 E-mail : amornrat.wong@gmail.com
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เบอร์โทร 081-9393575 E-mail : jutharat.u@chula.ac.th
- 3) ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์ ตำแหน่ง ประธานสาขาวิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เบอร์โทร 081-8302751 E-mail : pruet.s@chula.ac.th
- 4) ศาสตราจารย์ นพ.วันชัย วัฒนศัพท์ ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิ สถาบันพระปกเกล้า เบอร์โทร 043-203124 (วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น) E-mail : vanchai@kku.ac.th
- 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ กัลยะจิตร ตำแหน่ง หัวหน้าโครงการเยาวชนพลยุติธรรม เบอร์โทร 086-3083962 E-mail : kanyajit@hotmail.com
- 6) ดร.ประวีณา อัสโย ตำแหน่ง นักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เบอร์โทรสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 02-6687123 ต่อ 2414
- 7) นายสันติสุข สันติศาสนสุข ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน สพฐ. เบอร์โทร 081-4331607 E-mail : ssuntisuk@yahoo.com
- 8) นายธีร์ ภาวังคนันท์ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน สพฐ. เบอร์โทร 086-8808741 E-mail : baannamjai@hotmail.com
- 9) นายมานิต คงเจริญ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” เบอร์โทร 081-4893938 E-mail : manit1103@hotmail.co.th

เว็บไซต์ (ใช้สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม)

สถาบันพระปกเกล้า

โฮมเพจ คือ <http://www.kpi.ac.th/kpith/>

กระทรวงยุติธรรม

โฮมเพจ คือ <http://www.moj.go.th/th/index.php>

สถาบันสังคมศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ. กระทรวงศึกษาธิการ

โฮมเพจ คือ <http://social.obec.go.th/>

โครงการเยาวชนพลยุติธรรม

โฮมเพจ คือ <http://www.powerjustice.com/>

โทรทัศน์ครู Teacher Channel

โฮมเพจ คือ <http://www.thaiteachers.tv/search.php>

ภาคผนวก ข

การดำเนินการตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา :
กรณีศึกษาจากโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

บันทึกประสบการณ์
การสร้างสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา

โดย
นายมานิต คงเจริญ
รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

คำนำ

สถานการณ์และปัญหาเด็กในสังคมไทยนับวันจะมีความซับซ้อน วิกฤติ และรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเชิงตลาด การแข่งขันแบบเสรี การเร่งเร้า และการกระตุ้นในลักษณะบริโภคนิยมผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้โครงสร้างทางสังคมอ่อนแอ ทุนทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นห่างเหินและถูกปฏิเสธจากเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ ส่งผลให้เด็กและเยาวชน มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงามมีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง การแข่งรถซิ่ง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การนิยมซื้อสินค้าราคาแพง การเสพและดื่มของมีเมา การเที่ยวกลางคืนตามสถานเริงรมย์และสถานบันเทิง การมั่วสุมเล่นการพนันและเกมคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการยั่วยุเร่งเร้าจากสื่อเพื่อให้เด็กและเยาวชน มีนิสัยบริโภคนิยมฟุ้งเฟ้อ สู้ร่ำรวยเด็กและเยาวชนดำรงชีวิตประจำวันอยู่ในท่านกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เสี่ยงต่อการประสบปัญหา อีกทั้งยังขาดการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยจากสังคมอย่างจริงจัง โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่มุ่งปลูกฝังเยาวชนของชาติให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” จึงได้เชื่อมโยงแนวคิดยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์ เข้าสู่โรงเรียนเพราะปัญหาที่รุมเร้าเข้าสู่นักเรียนตลอดเวลา ในแต่ละวันจะมีนักเรียนที่ประสบกับปัญหาที่รอกการแก้ไขจำนวนมาก ปริมาณบุคลากรครูมีจำนวนจำกัด จึงมองเห็นว่าหากให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแล แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนด้วยนักเรียนด้วยกัน ความที่วัยไม่ห่างกันมากนัก การเจรจาตกลง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่างๆ น่าจะสำเร็จลุล่วงได้โดยง่ายด้วยวิธีการสมานฉันท์

ขอขอบคุณคณะกรรมการดำเนินงานโครงการแฟนตัวยวทูตที่ได้จัดให้มีเวทีสำหรับกลุ่มเยาวชนที่มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่กำลังรุมเร้าเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีเดิมๆ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวในยุคปัจจุบันได้ โรงเรียนจึงมีความภูมิใจที่จะขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในยุคปัจจุบันอีกรูปแบบหนึ่ง ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนให้โครงการนี้ดำเนินไปได้ด้วยดี

คณะกรรมการดำเนินงาน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
- หลักการที่มาและความสำคัญ	1
- วัตถุประสงค์	3
- ขอบเขตการศึกษาเรียนรู้	3
บทที่ 2 แนวทางการดำเนินงาน	
- วิธีดำเนินงาน	4
- แผนการดำเนินงาน	6
- อุปสรรคความผิดพลาดและการแก้ปัญหา	6
บทที่ 3 ผลการดำเนินงาน	
- การขยายผลและการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	7
- สรุปผลการดำเนินงาน	10
บทที่ 4 การศึกษาวิเคราะห์	
- สภาพปัญหาก่อนการพัฒนา	11
- เป้าหมายและทางออก	11
- โครงสร้างการทำงาน	12
- ประเมินผลการดำเนินงาน	13
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
- สรุปสิ่งที่เรียนรู้และการปรับปรุงให้ดีขึ้น	18
- ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	19
- กรณีศึกษาที่น่าสนใจ	20
เอกสารอ้างอิง	23

บทที่ 1

บทนำ

หลักการ/ที่มาและความสำคัญ

การพัฒนาประเทศชาติจะดำเนินไปได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในประเทศนั้น คุณภาพของคนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 24 ซึ่งถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ประกอบกับสภาพปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันซึ่งมีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว สถานการณ์และปัญหาเด็กในสังคมไทยนับวันจะมีความซับซ้อน วิกฤติ และรุนแรงมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเชิงตลาด การแข่งขันแบบเสรี การเร่งรีบ และการกระตุ้นในลักษณะบริโภคนิยมผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้โครงสร้างทางสังคมอ่อนแอ ทูทางสังคม ศาสนา วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นห่างเหินและถูกปฏิเสธ จากเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งจึงได้รับการหล่อหลอมจากบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ ส่งผลให้เด็กและเยาวชน มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ล่อแหลมต่อการกระทำผิดกฎหมาย หมิ่นเหม่ต่อศีลธรรมอันดีงามมีค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง การแข่งรถชิง การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การนิยมซื้อสินค้าราคาแพง การเสพและดื่มของมีเมา การเที่ยวกลางคืนตามสถานบันเทิงและสถานบันเทิง การมั่วสุมเล่น การพนันและเกมคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการยั่วเร้าจากสื่อเพื่อให้เด็กและเยาวชน มีนิสัยบริโภคนิยมฟุ้งเฟ้อ สู้ยู้สู้รายเด็กและเยาวชนดำรงชีวิตประจำวันอยู่ในท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เสี่ยงต่อการประสบปัญหา อีกทั้งยังขาดการดูแลคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย จากสังคมอย่างจริงจัง โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่มุ่งปลูกฝังเยาวชนของชาติให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข”

จากการเสวนาทางวิชาการเรื่อง “การแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีสันติวิธี : จากกระทรวงยุติธรรมสู่โรงเรียน” เป็นการบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงยุติธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมไม่สามารถที่จะพัฒนาไปได้หากคนในประเทศไม่มีการศึกษาและไม่เข้าใจในเรื่องกระบวนการยุติธรรม เพราะเหตุนี้กระบวนการยุติธรรมกับการศึกษาจึงควบคู่กันไป ซึ่งก่อให้เกิดพลังจากการมีสมาธิในการทำมาหากิน ทำให้เศรษฐกิจดี

ขึ้น ซึ่งในส่วนของกรรณการนาระบวณการยุดิทรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในสถาบันการศึกษา จะทำให้นักเรียนสามารถที่จะดำเนินการเพื่อระงับเหตุพิพาทหรือความไม่เข้าใจ เพราะจะทำให้นักเรียนมีความสำนึกในตัวเองว่าเป็นคนที่มีความสามารถได้รับความไว้วางใจในการให้ความเป็นธรรมกับเพื่อนในโรงเรียนได้ ซึ่งเป็นหัวใจหลักของกระบวนการยุดิทรรมเชิงสมานฉันท์ คือ “เราจะอยู่ร่วมกันฉันท์พี่น้อง” มีปัญหาอะไรก็สามารถแก้ไขกันเองได้ โดยทำความตกลงหาข้อมูลที่แท้จริงเพื่อที่จะเยียวยาความขัดแย้งให้สำเร็จลงโดยทั้ง 2 ฝ่าย มีความพอใจในการตกลงซึ่งกันและกัน จึงได้เชื่อมโยงแนวคิยุดิทรรมเชิงสมานฉันท์ เข้าสู่โรงเรียนเพราะปัญหาที่รุมเร้าเข้าสู่นักเรียนตลอดเวลา

กระบวนการยุดิทรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการระงับความขัดแย้งหรือปัญหาที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ความขัดแย้งที่วันนี้เป็นได้ทั้งความขัดแย้งระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู ครูกับผู้ปกครอง และผู้ปกครองกับนักเรียน ในกิจกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนี้มุ่งเน้นการระงับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนเป็นการกระทำโดยคณะทำงานในแต่ละระดับที่ผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนโดยสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยอาศัยหลักการและขั้นตอนการทำงาน ดังนี้

1) กระบวนการยุดิทรรมเชิงสมานฉันท์คือ กระบวนการยุดิทรรมทางเลือก ผู้ที่มีอำนาจที่จะเลือกคือผู้เสียหายและผู้กระทำผิด การที่คู่กรณีเข้าร่วมในกระบวนการอาจโดยการเรียกร้องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือโดยการเชิญชวนของคนกลาง หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแจ้งความประสงค์แล้วคนกลางจะไปเชิญอีกฝ่ายหนึ่ง อย่างไรก็ตามหลักการสำคัญของกระบวนการยุดิทรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการกระทำโดยความสมัครใจของคู่กรณีเท่านั้น

หน้าที่ของคณะทำงานในตอนนี้คือ การชี้แจงให้คู่กรณีทราบว่ากระบวนการยุดิทรรมเชิงสมานฉันท์คืออะไร แต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่อย่างไร ต้องทำอะไร เมื่อทำแล้วจะได้อะไรจะเสียอะไร ส่วนการตัดสินใจว่าจะเข้าสู่กระบวนการหรือไม่เป็นอำนาจการตัดสินใจของคู่กรณีเท่านั้น ประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือ กระบวนการยุดิทรรมเชิงสมานฉันท์ใช้ได้เมื่อคนเข้าสู่กระบวนการมีความคิดในทางบวก ไม่ต้องการตอบโต้หรือแก้ปัญหหรือแก้ความขัดแย้งโดยใช้ความรุนแรง แต่ต้องการหาทางแก้ไขความขัดแย้ง แก้ปัญหา หาทางออกที่ดีที่สุดร่วมกัน

2) จากนั้นคนกลางจะทำการเตรียมความพร้อมของทั้งสองฝ่ายก่อนดำเนินการประชุมกลุ่มหรือการพบปะกัน โดยดำเนินการประชุมหรือหาทางออกร่วมกัน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

* กระบวนการสำนึกผิด ขั้นตอนนี้กระทำโดยให้ผู้ถูกกระทำได้พูดหรือบอกกล่าวให้ผู้กระทำได้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด ความสูญเสีย ความเสียหาย ความเจ็บปวดและผลกระทบต่างๆที่ตนได้รับจากการกระทำผิด การรับรู้เรื่องราวต่างๆจากผู้ถูกกระทำโดยตรง จะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับรู้ถึงผลร้ายจากการกระทำของตน การสำนึกผิดจะเกิดขึ้นได้ในขั้นตอนนี้

* กระบวนการแก้ปัญหาร่วมกันแก้ไขความขัดแย้งร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมกันปรึกษาหารือว่าจะแก้ไขผลร้ายที่ผู้เสียหายได้รับอย่างไร เป็นขั้นตอนที่ผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำผิดของเขา

* การทำข้อตกลงร่วมกัน โดยทั่วไปจะเป็นการทำข้อตกลงร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษรว่าแต่ละฝ่ายจะปฏิบัติต่อกันและกันอย่างไร ใช้เวลานานเท่าใด เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ต้องระบุวิธีการติดตามผลด้วย ขั้นตอนนี้กระทำการเพื่อให้เชื่อได้ว่าเหตุการณ์เช่นนี้ จะไม่เกิดขึ้นอีกในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายเบื้องต้นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

เพื่อสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีแก่เด็กและเยาวชนในเรื่องความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ฝึกฝน สร้างเสริมความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

ขอบเขตการศึกษาเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมายของการสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนคือนักเรียนของโรงเรียนพนมสราคาราม “พนมอดุลวิทยา” จำนวน 2,854 คน ระยะเวลาในการดำเนินงานตลอดปีการศึกษา สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินงาน โรงเรียนพนมสราคาราม “พนมอดุลวิทยา”

บทที่ 2

แนวทางการดำเนินงาน

วิธีการดำเนินงาน

1. ขั้นเตรียมการ

- นำเสนอรูปแบบการทำงานแก่คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ครูประจำชั้น และนักเรียนทุกคนให้ทราบร่วมกัน
- ให้ทุกคนรับทราบบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะผู้บริหาร ในฐานะครูประจำชั้น และในฐานะนักเรียนของโรงเรียน
- ให้ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการ

1. ขั้นตอนการดำเนินงาน

- ให้นักเรียนคัดเลือกผู้แทนที่คิดว่าเป็นผู้มีความเป็นผู้นำที่สามารถประสานสร้างความเข้าใจให้กับเพื่อนในห้องเรียนได้ ในลักษณะผู้นำตามธรรมชาติห้องละ 1 คน
- จัดอบรมเสริมสร้างความรู้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยวิทยากรจากสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดและเชิงเตาและศูนย์ยุติธรรมชุมชนอำเภอพนมสารคาม
- ให้นักเรียนดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันเองกรณีที่เกิดข้อพิพาทกันในระดับชั้น หรือร่วมกันไกล่เกลี่ยกรณีความผิดต่างระดับชั้น

การดำเนินงาน

ในแต่ละวันจะมีนักเรียนที่ประสบกับปัญหาที่รบกวนแก้ไขจำนวนมาก ปริมาณบุคลากรครูมีจำนวนจำกัด จึงมองเห็นว่าหากให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแล แก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนด้วยนักเรียนด้วยกัน ความที่วัยไม่ห่างกันมากนัก การเจรจาตกลง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่างๆน่าจะสำเร็จลุล่วงได้โดยง่าย ด้วยวิธีการสมานฉันท์ โดยนักเรียนที่มีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่มากกว่า จึงได้ศึกษาแนวคิดดังกล่าวและหากระบวนการที่จะนำลงสู่ผู้เรียน อีกทั้งได้เป็นอาสาสมัครคุมประพฤติของกระทรวงยุติธรรมและทำงานเป็นเครือข่ายยุติธรรมชุมชนพนมสารคาม ได้เรียนรู้งานการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงมีความคิดว่า นักเรียนด้วยกันไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันเองน่าจะประสบความสำเร็จ และจากการรับฟังวัตถุประสงค์ของโครงการเยาวชนพลยุติธรรม

ที่สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ร่วมกับคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ต้องการที่จะพัฒนารูปแบบและแนวทางปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้องต่อกระบวนการยุติธรรม จึงนำแนวคิดดังกล่าวมาร่วมกันปรึกษากับคณะทำงานสารวัตรนักเรียนของโรงเรียนซึ่งดำเนินการดูแลนักเรียนอยู่ก่อนแล้ว

เมื่อมีมติเห็นร่วมกันระหว่างรองผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียนและคณะกรรมการสารวัตรนักเรียนของโรงเรียนแล้ว จึงได้ดำเนินการประสานงานกับสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับความอนุเคราะห์ที่ดีจากผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ ได้ส่งผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติพร้อมเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคุมประพฤติมาให้การอบรมให้ความรู้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนขึ้น ในวันที่ 22 พฤศจิกายน 2548 โดยการให้นักเรียนในแต่ละห้องเรียนคัดเลือกเพื่อนในชั้นเรียนห้องละ 1 คน ที่เพื่อนๆให้การยอมรับว่าเมื่อเพื่อนพูดอะไรแล้วเพื่อนๆจะยอมรับฟังเข้าร่วมรับการอบรม เมื่ออบรมเสร็จได้แยกระดับชั้นเรียนตั้งเป็นคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระดับชั้นเรียนขึ้น โดยมีคณะทำงานสารวัตรนักเรียนเป็นคนคอยประสานหากเกิดกรณีพิพาทขึ้นในระดับชั้น ม.1 สารวัตรนักเรียนที่ดูแลระดับชั้น ม.1 จะประสานให้คณะกรรมการระดับห้องเรียนเข้าร่วมรับฟังการไกล่เกลี่ยด้วย เช่นเหตุเกิดที่ชั้น ม.1/8 ทะเลาะวิวาทกับชั้น ม.1/10 สารวัตรนักเรียนจะเชิญคณะกรรมการไกล่เกลี่ยของห้อง ม.1/8 และ ม.1/10 เข้าร่วมรับฟังการไกล่เกลี่ยโดยหัวหน้าทีมไกล่เกลี่ยที่เป็นสารวัตรนักเรียนผู้ประสานระดับชั้น ม.1 เมื่อไกล่เกลี่ยเสร็จเรียบร้อยจะบันทึกลงในแบบบันทึกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อแจ้งให้รองผู้อำนวยการและครูประจำชั้นทราบ หากการไกล่เกลี่ยไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้ก็จะเชิญคณะทำงานร่วมไกล่เกลี่ยในครั้งต่อไปอีก สุดท้ายหากไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้จะส่งเรื่องให้รองผู้อำนวยการทราบ จากการปฏิบัติงานผ่านมาระยะเวลา 2 ปีกว่า ปรากฏว่าคดีสามารถไกล่เกลี่ยสำเร็จมากกว่า 95 % จากผลที่ตามมาหลังเกิดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถานศึกษาด้วยนักเรียนเองทำให้ ครูประจำชั้น หัวหน้าระดับ และรองผู้อำนวยการ มีเวลาที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบได้เพิ่มมากขึ้นและยังไม่ปรากฏว่าคู่กรณีเดิมที่ผ่านการไกล่เกลี่ยด้วยนักเรียนเองแล้วจะไปก่อคดีซ้ำคู่เดิมอีก ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของนักเรียนด้วยนักเรียนเองนั้นจะไม่มีครูและผู้ปกครองเข้าไปเกี่ยวข้อง หากมีผู้ปกครองรายใดที่เกิดปัญหาหรือแจ้งความที่สถานีตำรวจรองผู้อำนวยการและหัวหน้าระดับ จะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเอง และในปีการศึกษา 2550 ระหว่างวันที่ 31 พฤษภาคม 2550 – 2 มิถุนายน 2550 ศ. นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์ และทีมงานจากสถาบันพระปกเกล้าได้จัดอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถานศึกษาหลักสูตรพื้นฐานให้กับนักเรียนของโรงเรียนจำนวน 60 คน โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย

อะเซ็งเทธา จำนวน 10 คน และวิทยาลัยการอาชีพพนมสารคาม จำนวน 10 คน เพื่อทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของสถานศึกษา ทำให้ปัญหาการทะเลาะวิวาทระหว่างสถานศึกษาที่เคยมีอยู่ได้ถูกกระบวนการทำงานร่วมกันดูแลซึ่งกันและกันทำให้ในปัจจุบันนี้ลดปัญหาการทะเลาะวิวาทระหว่างสถานศึกษาได้

แผนการดำเนินงาน

รายละเอียด	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	มี.ค.
1. เสนอโครงการกับคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา	—					
2. ประชาสัมพันธ์โครงการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียนให้คณะกรรมการบริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ	—					
3. แต่งตั้งคณะทำงาน	—					
4. จัดอบรมการสร้างสันติวิธีและธรรมาภิบาลในโรงเรียน	—					
5. สร้างเครือข่ายสันติวิธีและธรรมาภิบาลในและนอกโรงเรียน			—	—	—	—
6. ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเชิงสมานฉันท์ในและนอกโรงเรียน			—	—	—	—
7. ประเมินผลการดำเนินโครงการ						—

อุปสรรคความผิดพลาดและการแก้ปัญหา

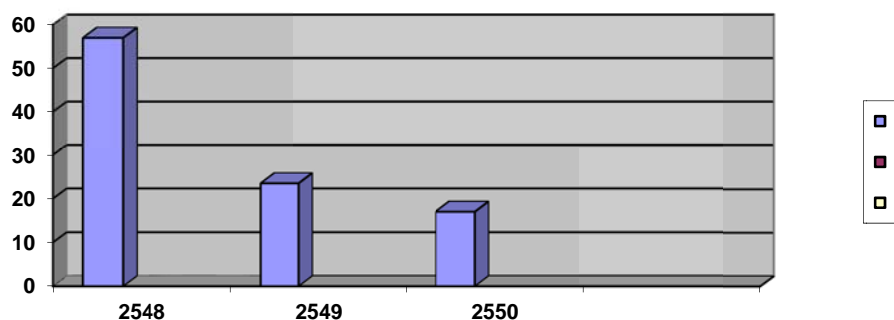
ในระยะเริ่มต้นของการดำเนินโครงการคณะครูและบุคลากรในโรงเรียนยังไม่ทราบกระบวนการทำงานมากนัก ทำให้การทำงานค่อนข้างจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือหรือความสนใจเท่าที่ควรเพราะอาจทำให้บทบาทของครูลดน้อยลงหรือครูยังไม่เกิดความเชื่อมั่นถึงกระบวนการว่าจะเป็นไปได้จริง จนกระทั่งคณะทำงานดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งปัญหาข้อขัดแย้งจนเกิดเป็นกรณีวิวาทของนักเรียนลดน้อยลงและที่สังเกตเห็นเด่นชัดคือปัญหาจะไม่เกิดซ้ำในคูกรณีเดิมอีกทั้งคณะทำงานได้ประสานความร่วมมือพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องทำให้ครูเกิดความ

เชื่อมั่นเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งกระทรวงยุติธรรมโดยท่านปลัดกระทรวงและอธิบดีกรมต่างๆในกระทรวงยุติธรรมได้มาเยี่ยมชมและศึกษาการทำงานของกลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้ พร้อมทั้งได้นำอาสาสมัครคุมประพฤติของกระทรวงยุติธรรมจังหวัดต่างๆมาศึกษาดูงาน คณะทำงานจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมาเยี่ยมชมในโครงการ 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม ทำให้คณะทำงานเกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในการทำงาน คณะครูในโรงเรียนเห็นความสำคัญของกระบวนการ ผู้บริหารให้การสนับสนุน ส่งเข้าแข่งขันโครงการเยาวชนพลยุติธรรมได้อันดับที่ 3 ระดับประเทศ เข้าร่วมโครงการ 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม ของคุรุสภาได้รับรางวัลระดับเหรียญทอง ชนะเลิศการแข่งขันนวัตกรรมระดับเขตพื้นที่การศึกษา ชนะเลิศโครงการคุณธรรมระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับภาคสงฆ์ ทำให้กลุ่มเยาวชนเกิดกำลังใจที่จะทำงานมิใช่เพียงเพื่อส่งประกวดแต่ทำเพื่อความสงบสุขของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนสงบสุขสังคมก็สงบสุข ปัญหาความขัดแย้งก็จะลดน้อยลง

บทที่ 3

ผลการดำเนินงาน

จำนวนคดีทะเลาะวิวาท / ปีการศึกษา

จากผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและอย่างจริงจังของคณะทำงานกลุ่มสารวัตรนักเรียนทำให้สถิติกรณีทะเลาะวิวาททั้งในและนอกโรงเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2548 ที่ผ่านมามีเห็นได้ว่าการทะเลาะวิวาทลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี 2548 มีกรณีทะเลาะวิวาท จำนวน 57 คดีปี 2549 เกิดเหตุทะเลาะวิวาท จำนวน 24 คดี และในปี 2550 มีคดีทะเลาะวิวาท จำนวน 16 คดี ซึ่งความขัดแย้งของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆที่จะก่อให้เกิดเป็นกรณีทะเลาะวิวาทได้ลดลง ความเชื่อมั่นของนักเรียนต่อคณะทำงานเพิ่มมากขึ้น

การขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

จากผลการดำเนินงานตามโครงการยุทธธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียนได้รับการเผยแพร่แนวคิดกรมออกไปยังกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. เผยแพร่ความรู้สู่ผู้ยุติธรรมชุมชนพนมสารคาม จำนวน 45 คนมาศึกษาดูงานการทำงานของนักเรียน
2. ผู้บริหารระดับกลาง กระทรวงยุติธรรม จำนวน 70 คน ขอศึกษาดูงาน
3. ปลัดกระทรวงยุติธรรม นายจารุงศ์ เรืองสุวรรณ และคณะผู้บริหารระดับกระทรวงขอเข้าเยี่ยมชมโครงการและชื่นชมการทำงานของนักเรียน วันที่ 18 มีนาคม 2549

4. คณะทำงาน 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม ของสำนักงานการศึกษาการศึกษาศึกษาขั้นพื้นฐานขอ
เข้าศึกษาดูงาน
5. นักศึกษาระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เข้าศึกษาดูงานและทำวิจัยเรื่อง
ความสมานฉันท์ในโรงเรียน
6. เผยแพร่นวัตกรรมให้กับศึกษานิเทศก์ทั่วประเทศที่โรงแรม รอยัล เบญจา
กรุงเทพมหานคร ในการประชุมโครงการ 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม (25-26 เมษายน 2549)
7. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดนนทบุรี ขอเข้าเยี่ยมชมการปฏิบัติงานของนักเรียน
8. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดปัตตานี ขอเข้าศึกษาดูงานที่โรงเรียน (8พ.ค.49)
9. นำเสนอผลงาน 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม ให้กับผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนใน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 183 โรงเรียน (1 มิ.ย.49)
10. เป็นตัวอย่าง 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม ให้กับโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา
ฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียนได้ศึกษาถึงนวัตกรรม (16 มิ.ย.49)
11. นำเสนอโครงการให้กับยุทธธรรมชุมชนอำเภอบางปะกงได้รับทราบถึงกระบวนการ
ทำงานของนักเรียน
12. ชนะเลิศการประกวดโครงการเยาวชนพลยุติธรรม ช่วงชั้นที่ 4 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา
เป็นตัวแทนจังหวัดเข้าประกวดโครงการระดับประเทศในงานของกระทรวงยุติธรรม ที่เมืองทองธานี
เดือนกันยายน 2549 (12 ม.ค.49)
13. ชนะเลิศโครงการส่งเสริมคุณธรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต
2 เป็นตัวแทนจังหวัดเข้าแข่งขันระดับภาค ที่จังหวัดนครนายก เดือน ตุลาคม 2549 (7มิ.ย.49)
14. ชนะเลิศการประกวด 1 โรงเรียน 1 นวัตกรรม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ฉะเชิงเทรา เขต 2 เดือนกรกฎาคม 2549 (21 ก.ค.49)
15. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดปราจีนบุรี ขอเข้าศึกษาดูงาน (18 ก.ค.49)
16. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดสมุทรสาคร ขอเข้าศึกษาดูงาน (18 ก.ค.49)
17. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดสระแก้ว ขอเข้าศึกษาดูงาน (18 ก.ค.49)
18. กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม นำพนักงานคุมประพฤติอาวุโส จำนวน 60 คน
เข้าศึกษาดูงาน เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2549
19. โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย อำเภอปากท่อจังหวัดราชบุรีขอศึกษาดูงาน 28
ก.ย.49

20. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการบางใหญ่ นำนักเรียนจำนวน 70 คนเข้าศึกษา
ดูงาน เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2549
21. โรงเรียนปรางค์ของวิทยา อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา นำนักเรียนจำนวน 60
คน เข้าศึกษาดูงาน เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2549
22. โรงเรียนชลราษฎรอำรุง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี นำนักเรียนจำนวน 85 คน เข้า
ศึกษาดูงาน เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2550
23. ศ. ดร. นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์ ผู้อำนวยการสถาบันพระปกเกล้า และคณะเข้า
ศึกษาดูงานเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2550
24. นำเยาวชนจำนวน 12 คน เข้าร่วมงานสานเสวนา สันติวิธีและสมานฉันท์ ที่
โรงแรมแกรนด์รอยัล พลาซ่า อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา วันที่ 19 มกราคม 2550
25. หัวหน้าศาลเด็กจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบศาลเด็กจังหวัด
ฉะเชิงเทรา เข้าศึกษาดูงาน เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2550
26. วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2550 ปลัดกระทรวงยุติธรรม นายจรัญ ภักดีธนากุล มาเป็น
ประธานในพิธีเสวนาเรื่อง เขาชนะคำว่าไม่ใช่เรื่องยาก และศึกษาดูงานการทำงานของนักเรียน
พร้อมด้วยอธิบดีกรมคุมประพฤติและคณะ
27. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเด็กจังหวัดฉะเชิงเทราพร้อมคณะมาบรรยายพิเศษเรื่องคดี
ให้นักเรียนในระดับชั้น ม.5 ได้รับฟังจำนวน 150 คน
28. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดตาก ขอเข้าศึกษาดูงาน (23 มีนาคม 2550)
29. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดอุดรธานี ขอเข้าศึกษาดูงาน (23 มีนาคม 2550)
30. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดกาญจนบุรี ขอเข้าศึกษาดูงาน (23 มีนาคม 2550)
31. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดราชบุรี ขอเข้าศึกษาดูงาน (23 มีนาคม 2550)
32. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดสมุทรสงคราม ขอเข้าศึกษาดูงาน (27 มีนาคม 2550)
33. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดอ่างทอง ขอเข้าศึกษาดูงาน (27 มีนาคม 2550)
34. อาสาสมัครคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอเข้าศึกษาดูงาน (27 มีนาคม 2550)
35. กรมคุ้มครองสิทธิฯจังหวัดปราจีนบุรี ขอเข้าศึกษาดูงาน (18 พฤษภาคม 2550)
36. กรมคุ้มครองสิทธิฯจังหวัดระยอง ขอเข้าศึกษาดูงาน (18 พฤษภาคม 2550)
37. สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ขอเข้าศึกษาดูงาน (30 ส.ค.50)
38. สำนักงานยุติธรรมจังหวัดราชบุรี ขอเข้าศึกษาดูงาน (30 ส.ค.50)
39. สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสระบุรี ขอเข้าศึกษาดูงาน (30 ส.ค.50)

40. รองชนะเลิศอันดับ 2 การประกวดโครงการเยาวชนพลยุติธรรม ปี 2550 ณ สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ กรุงเทพฯ ของกระทรวงยุติธรรม (3 ก.ย. 50)
41. ทีมงาน ศ.วันชัย วัฒนศัพท์ สถาบันพระปกเกล้าถ่ายทำ VTR กระบวนการทำงาน ยุติธรรมสมานฉันท์ (4 ก.ย. 50)
42. สำนักงานยุติธรรมจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขอเข้าศึกษาดูงาน (6 ก.ย.50)
43. สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุรินทร์ ขอเข้าศึกษาดูงาน (7 ก.ย. 50)
44. สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสิงห์บุรี ขอเข้าศึกษาดูงาน (7 ก.ย. 50)
45. พ.อ.พิเศษ นายแพทย์หญิงสุมน นาคเฉลิม และคณะ ขอเข้าศึกษาดูงาน (13 ก.ย. 50)
46. สำนักงานยุติธรรมจังหวัดพิจิตร ขอเข้าศึกษาดูงาน (18 ก.ย. 50)
47. นำนักเรียนไปร่วมเสวนาเรื่องการยุติความขัดแย้งในโรงเรียนด้วยสันติวิธีที่ หอประชุมสหประชาชาติ (UN) ให้ผู้บริหารและครูจาก 80 สถาบันทั่วประเทศ (3 ต.ค.50)
48. จัดนิทรรศการและเผยแพร่ผลงานเนื่องในงานวันครูโลก ที่อิมแพคเมืองทองธานี กรุงเทพฯ จัดโดยคุรุสภา (20-22 พ.ย. 50)
49. วิทยาลัยธุรกิจการท่องเที่ยวกรุงเทพและวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกมหานคร กรุงเทพฯ มาศึกษาดูงาน (20 พ.ย.50)
50. กลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่ ขอศึกษาดูงาน (22พ.ย. 50)
51. จัดนิทรรศการและเผยแพร่ผลงาน พร้อมทั้งร่วมเสวนาเรื่อง การยุติความขัดแย้งในสถานศึกษาด้วยสันติวิธี ในงานสมัชชาคุณภาพการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่อิมแพคเมืองทองธานี กรุงเทพฯ จัดโดยสภาการศึกษา (23 – 24 พ.ย. 50)
52. เป็นวิทยากรร่วมสาธิตการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนให้กับผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรวิทยากรไกล่เกลี่ยในโรงเรียน ณ โรงแรมเอสดี อเวนิว กรุงเทพฯ (11 ธ.ค.50)
53. อาสาสมัครคุมประพฤติ จ.กาญจนบุรี เข้าศึกษาดูงานเพื่อเตรียมการอบรมนักเรียนของจังหวัดกาญจนบุรี (8 ม.ค.51)
54. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสระบุรีและโรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จำนวน 15 คน เข้าศึกษาดูงาน (21 ม.ค.51)

55. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 35 คน เข้าศึกษาดูงาน (30 ม.ค. 51)
56. คณะนักเรียนโรงเรียนเทพมงคลรังสี จ.กาญจนบุรีและคณะอาสาสมัครคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 100 คน เข้าศึกษาดูงาน (4 ก.พ.51)
57. เข้าร่วมประชุมสถานภาพการดำเนินงานสันติวัฒนธรรมของประเทศไทย ที่สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (5 มี.ค.51)
58. นำนักเรียนแกนนำไปเป็นวิทยากรบรรยายการจัดการความขัดแย้งในโรงเรียนให้กับนักเรียนโรงเรียนเทพมงคลรังสี จำนวน 85 คน ที่วังดังแคมป์แอนริสอร์ท จ.กาญจนบุรี (11-12 มี.ค.51)
59. นำนักเรียนเข้าร่วมประชุมสัมมนาเครือข่ายนานาชาติการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา **เยาวชนกับความขัดแย้ง: ความท้าทายของโลก – ยุทธศาสตร์ระดับท้องถิ่น** International Summit on Conflict Resolution Education, *Youth and Conflict: Global Challenges-Local Strategies* ณ เมืองคลีฟแลนด์ มลรัฐโอไฮโอ สหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ 27 มี.ค.- 3 เม.ย. 51
60. นำนักเรียนแกนนำเข้าร่วมการประกวดโครงการแฟนต้าเยาวชนในหัวข้อ “คิดแล้วทำเพื่อท้องถิ่นไทย” รอบสอง ภาคตะวันออก ที่สวนสัตว์เปิดเขาเขียว จ.ชลบุรี ระหว่างวันที่ 23 – 25 เม.ย. 51และได้รับการประกาศผลให้เข้าร่วมแข่งขันในรอบชิงชนะเลิศภาคตะวันออกในเดือนมิถุนายน 2551
61. เป็นวิทยากรให้การอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้แก่ผู้บริหารและครูทั้งเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 183 โรงเรียนระหว่างวันที่ 20 – 21 มิถุนายน 2551
62. นำนักเรียนแกนนำไปเป็นวิทยากรให้กับเทศบาลตำบลมาบตาพุด จังหวัดระยอง เรื่องสถานักเรียนและสารวัตรนักเรียน ในวันที่ 22 มิถุนายน 2551 จำนวน 50 คน
63. นำนักเรียนแกนนำไปเป็นวิทยากรให้กับนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เรื่อง การสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน ระหว่างวันที่ 23 -24 มิถุนายน 2551 จำนวน 50 คน
64. นำนักเรียนแกนนำไปเป็นวิทยากรขยายผลให้กับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 10 โรงเรียน เรื่อง การสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน ระหว่างวันที่ 25 - 26 มิถุนายน 2551 จำนวน 100 คน

65. นำนักเรียนแกนนำไปร่วมเป็นวิทยากรนำเสนอกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในสถานศึกษาให้กับหลักสูตรการเจรจาไกล่เกลี่ย รุ่นที่ 3 ของสถาบันพระปกเกล้า ณ สถาบันพระปกเกล้า อ.เมือง จ.นนทบุรี ในวันที่ 27 มิถุนายน 2551
66. สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี ขอเข้าศึกษาดูงานและฟังบรรยายสรุป วันที่ 27 มิถุนายน 2551
67. นำนักเรียนแกนนำไปร่วมเป็นวิทยากรนำเสนอแนวทางการดำเนินงานการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถานศึกษาให้กับครูที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักเจรจาไกล่เกลี่ยของสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ณ บ้านผู้หว่าน อ.เมือง จ.นครปฐม ในวันที่ 28 มิถุนายน 2551 จำนวน 60 คน
68. นำนักเรียนที่จะเข้าชิงชนะเลิศโครงการแฟนต้าเยาวชนทูตโครงการเยาวชนไทยรวมใจ สมานฉันท์ คิดแล้วทำเพื่อท้องถิ่นไทยเข้าร่วมการประกวดที่เซนทรัล เซนเตอร์ซิตี เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ระหว่างวันที่ 28 – 29 มิถุนายน 2551
69. คุ่มครองสิทธิจังหวัดสระแก้วนำนักเรียนมาศึกษาดูงานที่โรงเรียนจำนวน 50 คน วันที่ 25 กรกฎาคม 2551
70. รายการ “ครูค้นครู” ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออก จ.ระยอง เข้ามาศึกษาข้อมูลเพื่อถ่ายทำสารคดีเผยแพร่ วันที่ 28 กรกฎาคม 2551
71. นำนักเรียนแกนนำเข้าพบปลัดกระทรวงยุติธรรม ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ วันที่ 29 กรกฎาคม 2551 ที่กระทรวงยุติธรรม กรุงเทพมหานคร
72. นำนักเรียนแกนนำไปร่วมเป็นวิทยากรนำเสนอแนวทางการดำเนินงานการเจรจาไกล่เกลี่ยในสถานศึกษาให้กับนักศึกษาแกนนำของวิทยาลัยอาชีวศึกษาอะเซ็งเทรา วันที่ 31 กรกฎาคม 2551 ณ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอะเซ็งเทรา
73. เข้ารับการอบรมและเป็นวิทยากรนำเสนอแนวทางการดำเนินงานการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถานศึกษาให้กับครูที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรนักเจรจาไกล่เกลี่ยของสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ณ บ้านผู้หว่าน อ.เมือง จ.นครปฐม ในวันที่ 2 – 6 สิงหาคม 2551
74. คณะกรรมการสภานักเรียนของเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรีเขต 2 จำนวน 150 คน เข้าศึกษาดูงานของสภานักเรียนและสารวัตรนักเรียน วันที่ 5 สิงหาคม 2551
75. ไปเป็นวิทยากรนำเสนอประสบการณ์ในการทำงานการเจรจาไกล่เกลี่ยในสถานศึกษา ที่วิทยาลัยเกษตรกรรมชลบุรี อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี ให้กับนักศึกษาของวิทยาลัยที่เข้ารับการอบรม ในวันที่ 7 สิงหาคม 2551

76. นำนักเรียนแกนนำไปนำเสนอทักษะการเจรจาไกล่เกลี่ยที่ศาลจังหวัดฉะเชิงเทราในงาน”วันรพี” 7 สิงหาคม 2551

77. เข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ วันที่ 9 – 10 สิงหาคม 2551 ณ ห้องสุขโขทัย ชั้น 2 โรงแรมเซนจูร์พาร์ค ประตูน้ำ กรุงเทพฯ จัดโดยกระทรวงยุติธรรม

78. สำนักงานการศึกษานอกระบบภาคตะวันออก ขอเข้าถ่ายทำสารคดีในรายการ “คู่ค้นครู” ในกิจกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของนักเรียนในโรงเรียน วันที่ 13 – 15 สิงหาคม 2551

79. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 2 จัดอบรมเครือข่ายเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพ ในวันที่ 13 – 15 สิงหาคม 2551 ณ หาดจอมเทียน เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

80. เจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดลำปางและเครือข่าย จำนวน 10 คน ขอเข้าศึกษาดูงานโครงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน วันที่ 18 สิงหาคม 2551

81. เจ้าหน้าที่สำนักงานคุมประพฤติประจำศาลแขวงดุสิตและสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชลบุรี จำนวน 29 คน ขอเข้าศึกษาดูงาน วันที่ 18 สิงหาคม 2551

82. ผศ.ดร.ไชยรัตน์ ปราณี อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ขอเข้าศึกษาดูงานและเก็บข้อมูลโครงการวิจัย เรื่องรูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความสมานฉันท์ของเยาวชนไทย วันที่ 18 สิงหาคม 2551

83. สำนักงานสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า นำนักเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รุ่นที่ 3 เข้าศึกษาดูงานการจัดการความขัดแย้งโดยวิธีการไกล่เกลี่ย จำนวน 41 คน ในวันที่ 22 สิงหาคม 2551

84. โรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่ นำคณะครูและนักเรียน จำนวน 50 คน ขอเข้าศึกษาดูงาน วันที่ 22 สิงหาคม 2551 และเป็นวิทยากรให้การอบรม วันที่ 23 กันยายน 2551 ที่บ้านศิลาชล จังหวัดระยอง

85. เป็นวิทยากรอบรมการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา จำนวน 40 คน ที่ จ.ระยอง วันที่ 23 สิงหาคม 2551

86. นำเสนอต้นแบบโครงการเยาวชนพลยุติธรรม เรื่องการเจรจาไกล่เกลี่ยในสถานศึกษาให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วมประกวดโครงการเยาวชนพลยุติธรรมที่หอประชุม มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา วันที่ 25 สิงหาคม 2551

87. กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม นำเครือข่ายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จังหวัดละ 1 คน รวม 90 คน เข้าศึกษาดูงาน กระบวนการจัดการปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียน วันที่ 25 สิงหาคม 2551

88. นิตยสาร “ที่นี่...8 ร็ว” ให้นำเสนอโครงการเยาวชนพลยุติธรรม ในงานครบรอบ 2 ปี ของนิตยสาร ในวันที่ 28 สิงหาคม 2551 ณ อาคารโดมอเนกประสงค์ วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา

89. เป็นวิทยากรโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ให้กับนักเรียนชั้น ม.4 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา จำนวน 160 คน วันที่ 30 สิงหาคม 2551

90. เป็นวิทยากรอบรมการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค สระแก้ว จ.สระแก้ว จำนวน 40 คน วันที่ 2-3 กันยายน 2551

91. เป็นวิทยากรอบรมการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค สมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ จำนวน 40 คน วันที่ 4 กันยายน 2551

92. โรงเรียนปากคาดพิทยาคม จังหวัดหนองคาย นำคณะครูและกรรมการสถานศึกษา จำนวน 60 คน ขอเข้าศึกษาดูงาน วันที่ 10 กันยายน 2551

93. โรงเรียนประเทียบวิทยาทาน อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี นำคณะครูและคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 30 คน ขอเข้าศึกษาดูงาน วันที่ 12 กันยายน 2551

94. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มอบหมายให้คณะศึกษาดูงานเข้าศึกษาข้อมูลการทำงานและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในวันที่ 12 กันยายน 2551

95. เป็นวิทยากรอบรมการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับนักศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ พันธ์สนิม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 40 คน วันที่ 13 กันยายน 2551

96. เป็นวิทยากรอบรมการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทราเขต 2 จำนวน 10 โรงเรียน นักเรียนจำนวน 100 คน วันที่ 16-17 กันยายน 2551

97. โรงเรียนนาคประสิทธิ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม นำคณะครูและคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 30 คน ขอเข้าศึกษาดูงาน วันที่ 18 กันยายน 2551

98. สำนักพัฒนาบุคลากรกระทรวงยุติธรรม นำผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ จำนวน 60 คน จาก 20 กระทรวง ขอเข้าศึกษาดูงาน วันที่ 19 กันยายน 2551

99. เป็นผู้ร่วมเสวนาเรื่อง “เข้าใจในสถานศึกษา สู่ชาติใหญ่ในมหาวิทยาลัย” ที่ ม.บูรพา จ. ชลบุรี วันที่ 23 กันยายน 2551

100. เป็นวิทยากรอบรมการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค
ขอนแก่น ที่เขื่อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น นักศึกษาจำนวน 70 คน วันที่ 28 - 29 ตุลาคม 2551
101. โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม อ.เมือง จ.กำแพงเพชร นำคณะครูและ
คณะกรรมการนักเรียน จำนวน 10 คน ขอเข้าศึกษาดูงาน วันที่ 11 พฤศจิกายน 2551
102. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ สุวินทวงศ์ อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา นำคณะครู
และคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 5 คน ขอเข้าศึกษาดูงาน วันที่ 11 พฤศจิกายน 2551
103. เป็นวิทยากรบรรยายโครงการเยาวชนพลยุติธรรมการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทใน
โรงเรียนให้กับนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พัฒนาการ สุวินทวงศ์ อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา
จำนวนนักเรียนที่เข้ารับฟัง 600 คน วันที่ 18 พฤศจิกายน 2551
104. ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ขอ
นิเทศกิจกรรมโครงการเยาวชนพลยุติธรรม วันที่ 20 พฤศจิกายน 2551
105. นำนักเรียนในโครงการเยาวชนพลยุติธรรมไปเสนอผลงานการทำงานโรงเรียนแกน
นำโครงการเยาวชนพลยุติธรรมที่ หอประชุมมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จ.นครปฐม
วันที่ 25 ธันวาคม 2551
106. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพฯ นำรองคณบดีทุกคณะและนักศึกษาตัวแทน
คณะต่างๆเข้าศึกษาดูงาน จำนวน 53 คน วันที่ 9 มกราคม 2552
107. โรงเรียนโกรกพระ จ.นครสวรรค์ นำคณะครูกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน
13 คน เข้าศึกษาดูงานที่โรงเรียน วันที่ 13 มกราคม 2552
108. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา นำคณะนักศึกษาเข้าศึกษาดูงาน
จำนวน 40 คน วันที่ 30 มกราคม 2552
109. โรงเรียนอุตรดิตถ์ดรุณี จ.อุตรดิตถ์ นำคณะครูกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน
จำนวน 30 คน เข้าศึกษาดูงานที่โรงเรียน วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552
110. โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จ.ชัยภูมิ นำคณะครูกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน
จำนวน 40 คน เข้าศึกษาดูงานที่โรงเรียน วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2552
111. เข้าร่วมสัมมนาเครือข่ายผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับครู รายการครูค้นคว้า ซึ่งมา
ถ่ายทำที่โรงเรียน เข้าสัมมนาที่สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ระหว่าง
วันที่ 4-6 มีนาคม 2552

112. นำนักเรียนแกนนำเป็นวิทยากรบรรยายการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้นักเรียนในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 5 โรงเรียน รวม 120 คน ที่วังดังแคมป์ จ.กาญจนบุรี จัดโดยเครือข่ายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จ.กาญจนบุรี ระหว่างวันที่ 9 – 10 มีนาคม 2552

113. เข้าร่วมการประชุมเพื่อหาแนวทางในการลดความขัดแย้งในสถานศึกษา ที่สภาการศึกษา วันที่ 17 มีนาคม 2552

114. กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 38 (เคหะร่มเกล้า) ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง โรงเรียนวัดปากบึง โรงเรียนวัดบึงบัว โรงเรียนสุเหร่าลำนายโสและโรงเรียนแดงเป้า(สิงสุขบูรณะ) นำบุคลากรของโรงเรียน จำนวน 226 คนเข้าศึกษาดูงานวันที่ 20 มีนาคม 2552

115. สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า นำนักศึกษาหลักสูตรการจัดการความขัดแย้งด้านนโยบายสาธารณะโดนสันติวิธี รุ่นที่ 6 จำนวน 94 คน เข้าศึกษาดูงานที่โรงเรียน วันที่ 21 มีนาคม 2552

116. เข้าร่วมประชุมกับกระทรวงยุติธรรม ในการกำหนดทิศทางแนวนโยบายการเสริมสร้างความสมานฉันท์แห่งชาติ วันที่ 15 – 16 พฤษภาคม 2552 ณ โรงแรมโรสการ์เด็นริเวอร์ไซด์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

117. นำโครงการยุติธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียนเข้าร่วมประชุมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เยาวชนสร้างสรรค์ระดับภาค วันที่ 18 – 19 พฤษภาคม 2552 ณ โรงแรมบางกอกพาเลส เพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร

118. เป็นวิทยากรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ จัดอบรมนักเรียนในโครงการลานสร้างสรรค์ “เสริมสร้างเครือข่ายสันติวัฒนธรรมในสถานศึกษา” จำนวน 300 คน วันที่ 30 – 31 พฤษภาคม 2552 ณ โรงแรมนครแพร่ทาวเวอร์ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

119. สำนักงานเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง นำแกนนำเยาวชนสารวัตรนักเรียน โรงเรียนเทศบาลมาบตาพุด จำนวน 40 คน มาศึกษาดูงานการทำงานของสารวัตรนักเรียนและคณะกรรมการนักเรียน วันที่ 2 มิถุนายน 2552 ตั้งแต่เวลา 07.00น.

120. สำนักงานยุติธรรมจังหวัดกาญจนบุรี นำคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมชุมชนและเยาวชนที่ผ่านการอบรมการเจรจาไกล่เกลี่ยในโรงเรียน จำนวน 60 คน มาศึกษาดูงาน วันที่ 4 มิถุนายน 2552 ตั้งแต่เวลา 09.00 น.

121. สถาบันพระปกเกล้าร่วมกับ ม.บูรพา จัดอบรมนักศึกษาแกนนำสร้างสันติวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน นำมาศึกษาดูงานที่โรงเรียน ในวันที่ 5 มิถุนายน 2552 ตั้งแต่เวลา 09.00 น.

122. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 นำคณะครูและนักเรียนจำนวน 80 คน เข้าศึกษาดูงาน วันที่ 19 มิถุนายน 2552
123. โรงเรียนบ้านคาววิทยา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี นำคณะกรรมการนักเรียนจำนวน 21 เข้าศึกษาดูงาน วันที่ 1 กรกฎาคม 2552
124. นำนักเรียนจำนวน 5 คน ไปร่วมงานโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน(YC) ของ สพฐ. โดยเป็นตัวแทนของเขตพื้นที่ไปที่โรงแรมรอยัล ไดมอล อ.เมือง จ.เพชรบุรี วันที่ 26-28 กรกฎาคม 2552
125. ไปเป็นวิทยากรบรรยายให้สำนักงานยุติธรรมจังหวัดสมุทรปราการ ที่โรงเรียนนายเรือจังหวัดสมุทรปราการ นักเรียนจำนวน 150 คน วันที่ 30 กรกฎาคม 2552
126. วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี ได้นำคณะครูและนักเรียน จำนวน 45 คน มาศึกษาดูงาน วันที่ 31 กรกฎาคม 2552
127. ไปเป็นวิทยากรขยายผลทักษะการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนให้กับนักเรียนของ สพท.ฉะเชิงเทรา เขต 1 จำนวน 189 คน ที่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดฉะเชิงเทรา วันที่ 3-4 สิงหาคม 2552
128. ไปเป็นวิทยากรบรรยายให้นักเรียน จำนวน 5 โรงเรียน ในโครงการเครือข่ายยุติธรรมของสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ วิทยาลัยเทคนิคฉะเชิงเทรา วันที่ 5 สิงหาคม 2552
129. ไปเป็นวิทยากรบรรยายให้กับโรงเรียนอุตรดิตถ์ดรุณี โครงการผู้นำการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน วันที่ 21-22 สิงหาคม 2552 ณ โรงเรียนอุตรดิตถ์ดรุณี จำนวนนักเรียน 210 คน
130. สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา นำคณะทำงานจำนวน 12 คน เข้าและเปลี่ยนเรียนรู้อุ และศึกษาดูงาน วันที่ 28 สิงหาคม 2552 ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น.
131. สำนักวิจัยข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม กรุงเทพมหานคร นำคณะทำงานดูงานการระงับข้อพิพาทในโรงเรียน จำนวน 10 คน วันที่ 11 กันยายน 2552
132. โครงการศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการความขัดแย้ง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ นำนักศึกษาจำนวน 26 คน มาศึกษาดูงาน วันที่ 28 กันยายน 2552
133. โรงเรียนธัญบุรี อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี นำคณะกรรมการนักเรียน จำนวน 40 คน เข้าศึกษาดูงานการทำงานของนักเรียน วันที่ 1 ตุลาคม 2552

134. นำนักเรียนในโครงการเยาวชนพลยุติธรรมจำนวน 20 คนไปอบรมโครงการเยาวชนพลยุติธรรมที่ หอประชุมมหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จ.นครปฐม วันที่ 10 พฤศจิกายน 2552
135. มหาวิทยาลัยขอนแก่น นำคณะนักศึกษาศาสตราจารย์โทสาวิชาการจัดการความขัดแย้งเข้าเยี่ยมชมโครงการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน วันที่ 11 พฤศจิกายน 2552
136. ขยายผลการสร้างเครือข่ายการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถานศึกษา ที่โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา วันที่ 11 – 12 ธันวาคม 2552 จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม 50 คน
137. โรงเรียนพุทธรังสีพิบูล อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา นำคณะครูและนักเรียนจำนวน 12 คน มาศึกษาดูงานที่โรงเรียนในวันที่ 18 ธันวาคม 2552 2553 จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการอบรม 50 คน
138. ขยายผลการสร้างเครือข่ายการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในสถานศึกษา ที่วิทยาลัยการอาชีพพนมสารคาม วันที่ 14 – 15 มกราคม 2553
139. เป็นวิทยากรขยายผลการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนให้กับเครือข่ายนักศึกษาศาสตราจารย์โทมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 7 โรงเรียน วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2553 นักเรียนที่เข้ารับการอบรมจำนวน 90 คน ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
140. โรงเรียนหนองคายวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย นำคณะครูและนักเรียนจำนวน 50 คน มาศึกษาดูงานที่โรงเรียนในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2553
141. เข้าร่วมเสวนากับสำนักวิจัยข้อพิพาทกระทรวงยุติธรรมในการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกให้แก่นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2553 จำนวนผู้เข้ารับการสัมมนาจำนวน 200 คน
142. โรงเรียนสงวนหญิง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี นำคณะครูกลุ่มบริหารกิจการนักเรียนจำนวน 12 คน มาศึกษาดูงานที่โรงเรียนในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2553
143. โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี นำคณะครูทั้งโรงเรียนจำนวน 50 คน ขอเข้าศึกษาดูงานที่โรงเรียน วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2553
144. สถาบัน AIT (Asian Institute of Technology) โดยผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเสรีภาพ นำคณะข้าราชการกระทรวงเสรีภาพ ของประเทศเนปาลจำนวน 10 คน เข้าศึกษาดูงานกรณีศึกษากิจการจัดการความขัดแย้งที่โรงเรียน วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2553

145. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ภาควิชา ๓ จังหวัดนครศรีธรรมราช นำคณะครูเข้าศึกษาดูงานที่โรงเรียน วันที่ 11 มีนาคม 2553
146. โครงการเยาวชนพลยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ได้ให้โรงเรียนนำนักเรียนจำนวน 20 คน เข้าร่วมอภิปรายและสาธิตกระบวนการแจกจ่ายไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน งานมหกรรมทางวิชาการภาคกลาง และภาคตะวันออก ที่กองบังคับการฝึกอบรมตำรวจกลาง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ในวันที่ 11 – 12 มีนาคม 2553
147. โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เชิญไปเป็นวิทยากรจัดอบรมการแจกจ่ายไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน ให้กับนักเรียนของโรงเรียน จำนวน 50 คน ที่หาดเจ้าสำราญ จังหวัดเพชรบุรี ในวันที่ 15 – 17 มีนาคม 2553
148. สำนักงานยุติธรรมจังหวัดนครนายกนำคณะกรรมการศูนย์ยุติธรรมจังหวัดจำนวน 30 คนมาศึกษาดูงานที่โรงเรียน วันศุกร์ที่ 4 มิถุนายน 2553
149. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภานำคณะมาถอดบทเรียนจากความสำเร็จและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการสร้างและใช้วัฒนธรรมการศึกษาที่มีคุณภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ดี จำนวน 30 คน วันศุกร์ที่ 4 มิถุนายน 2553
150. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียงเทรา เขต 2 ได้เชิญเป็นวิทยากรจัดอบรมนักเรียนแกนนำระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 15 โรงเรียน รวม 150 คน เรื่องการแจกจ่ายไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน วันที่ 16 – 17 มิถุนายน 2553
151. โรงเรียนสะแกราชวิทยาลัย อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้นำคณะครูจำนวน 10 คน นักเรียน จำนวน 45 คน เข้าศึกษาดูงานการแจกจ่ายไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน ในวันศุกร์ที่ 18 มิถุนายน 2553
152. เป็นวิทยากรให้โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยจะเขียงเทราจัดอบรมเครือข่ายการแจกจ่ายไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน จำนวน 8 โรงเรียน มีนักเรียนที่เข้ารับการอบรมจำนวน 150 คนวันที่ 7 กรกฎาคม 2553
153. เป็นวิทยากรให้โรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่ จัดอบรมนักแจกจ่ายไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน วันที่ 17 กรกฎาคม 2553 มีนักเรียนเข้าร่วมอบรมจำนวน 80 คน
154. คณะพัฒนาชุมชนมหาวิทยาลัยบูรพา นำนักศึกษา จำนวน 30 คน เข้าศึกษาดูงานการแจกจ่ายไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน วันที่ 6 สิงหาคม 2553
155. สำนักกระบวนข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม และ มหาวิทยาลัยเอเชีย อาคเนย์ ขอเข้าศึกษาดูงานการจัดการความขัดแย้งในโรงเรียน จำนวน 10 คน วันที่ 25 สิงหาคม 2553

156. โรงเรียนอุตดิตถ์ดรุณี นำคณะกรรมการกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 20 คน เข้าศึกษาดูงาน วันที่ 26 สิงหาคม 2553
157. สถาบันพระปกเกล้าร่วมกับโรงเรียนเทศบาลเมืองสมุทรปราการ จำนวน 20 คน และโรงเรียนบ้านแม่ปาน(แม่ปานประชาสรรค์) นำคณะครูและนักเรียน จำนวน 60 คน เข้าศึกษาดูงาน วันที่ 27 สิงหาคม 2553
158. นำนักเรียนไปร่วมเป็นวิทยากรบรรยายเรื่องสภานักเรียนที่โรงเรียนวัดสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา วันที่ 9 กันยายน 2553
159. สำนักบริการวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) นำหน่วยงานภาครัฐของประเทศสาธารณรัฐอินเดีย จำนวน 4 คน มาศึกษาดูงานการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา วันที่ 15 กันยายน 2553
159. นำนักเรียนไปร่วมเป็นวิทยากรบรรยายเรื่องสภานักเรียนที่โรงเรียนวัดท่าเกวียน (สย อุทิศ) วันที่ 22 กันยายน 2553
160. นำคณะกรรมการนักเรียนและसारวัตรนักเรียนร่วมแข่งขันงานมหกรรมวิชาการภาคกลางภาคตะวันออกที่ จ.พระนครศรีอยุธยา ได้รับรางวัลเหรียญทองทั้ง 2 ทีม วันที่ 27 ธันวาคม 2553
161. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มงานนิติกร นำโดยผู้อำนวยการสำนักนิติกร และคณะ จำนวน 10 คน มาศึกษาดูงานกระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนเพื่อนำไปเป็นกรณีศึกษา วันที่ 24 มกราคม 2554
162. นักศึกษาปริญญาโทสาขาการจัดการความขัดแย้งขอเข้าสัมภาษณ์ เพื่อทำวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนต้นแบบ วันที่ 24 มกราคม 2554
163. สถาบันพระปกเกล้าเชิญเป็นวิทยากร บรรยายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในโรงเรียนโดยใช้กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2554 ที่สถาบันพระปกเกล้า
164. เข้าร่วมแถลงข่าวการเปิดตัวโครงการเยาวชนพลยุติธรรมของกองกิจการพิเศษ กระทรวงยุติธรรม วันที่ 11 พฤษภาคม 2554 ณ ห้องประชุมกองทัพบก กรุงเทพฯ
165. นักศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคจังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คน ขอเข้าศึกษาดูงานที่โรงเรียน วันที่ 2 มิถุนายน 2554
166. คณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนบ่อวิน จำนวน จำนวน 13 คน ขอเข้าศึกษาดูงานสภานักเรียนและसारวัตรนักเรียน วันที่ 7 มิถุนายน 2554

167. เป็นวิทยากรให้การอบรมนักเรียนในโครงการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน สูงเม่นชนูปถัมภ์ จังหวัดแพร่ จำนวน 75 คน ในวันที่ 9 มิถุนายน 2554
168. เป็นวิทยากรให้การอบรมนักเรียนในโครงการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา จ.แพร่ จำนวน 90 คน ในวันที่ 10 มิถุนายน 2554
169. เป็นวิทยากรให้การอบรมนักเรียนในโครงการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน ที่โรงเรียนนารีรัตน์ จ.แพร่ จำนวน 70 คน ในวันที่ 11 มิถุนายน 2554
170. คณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนหนองคายวิทยาคาร จ.หนองคาย จำนวน 12 คน ขอเข้าศึกษาดูงานโครงการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน วันที่ มิถุนายน 2554
171. คณะครูและนักเรียนจากโรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน จ.เชียงใหม่ จำนวน 12 คน ขอเข้าศึกษาดูงานโครงการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน วันที่ 5 กรกฎาคม 2554
172. โครงการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนได้รับการคัดเลือกเป็น 1 ใน 30 โครงการ จาก 110 โครงการทั่วประเทศ เข้าค่ายผู้นำเยาวชนทูลุ ของกลุ่มบริษัททูลุ ระหว่างวันที่ 20 – 24 กรกฎาคม 2554 และได้รับคัดเลือกเป็น 1 ใน 10 โครงการที่ได้เข้าชิงชนะเลิศในระดับประเทศ ที่จะมีขึ้นในเดือนกันยายน 2554
174. โครงการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียน ได้รับการคัดเลือกเป็น 1 ใน 9 โครงการ ระดับภาคกลางและกรุงเทพมหานคร เข้าร่วมอบรมในโครงการเยาวชนพลยุติธรรมของกระทรวงยุติธรรมร่วมกับ สสส. ระหว่างวันที่ 6 – 7 สิงหาคม 2554 ที่โรงแรม ทีเค พาเลส กรุงเทพมหานคร
175. กลุ่มบริษัททูลุ เข้ามาประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ คิดดี ทำดี เพื่อเรา เพื่อโลก วันที่ 2 กันยายน 2554 นำนักเรียนโรงเรียนเครือข่ายมาร่วมให้ข้อมูลจำนวน 6 โรงเรียนๆละ 3 คน
176. สถาบันพระปกเกล้า นำผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรการจัดการความขัดแย้ง จำนวน 90 คน เข้าศึกษาดูงานการจัดการความขัดแย้งในสถานศึกษา วันที่ 16 กันยายน 2554
177. มหาวิทยาลัยมหิดล นำคณะครูจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 40 คน เข้าศึกษาดูงานการจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน วันที่ เดือน ตุลาคม 2554
178. มหาวิทยาลัยเกษตร นำคณะนักศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารจัดการความขัดแย้งจำนวน 40 คน เข้าศึกษาดูงานการจัดการความขัดแย้งโดยการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียนวันที่ 5 ตุลาคม 2554

179.วันที่ 26 ธันวาคม 2554คณะกรรมการจากโครงการเธอคือแรงบันดาลใจของมูลนิธิสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เข้าประเมินโครงการยุทธธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนซึ่งผ่านการคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 10 โครงการระดับภาคตะวันออก

การดำเนินงานใกล้เคียง

สรุปผลการดำเนินงาน

โดยภาพรวมของผู้ใกล้เคียงและผู้ถูกใกล้เคียงข้อพิพาทในโรงเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีความเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการยุทธธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียนในระดับที่น่าพอใจมาก

บทที่ 4

การศึกษาวิเคราะห์

สภาพปัญหาก่อนการพัฒนา

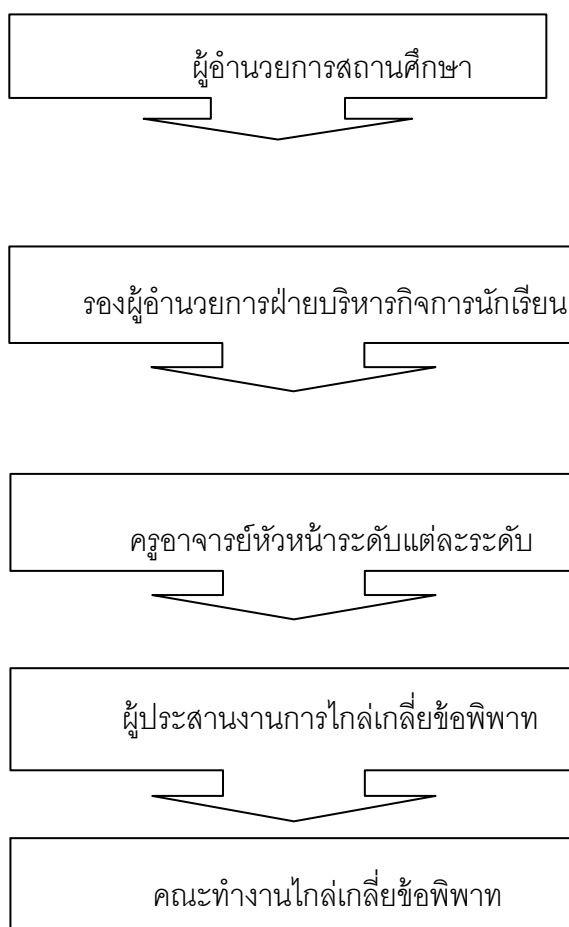
โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ได้รับการยอมรับและความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองทางการศึกษาและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากเป็นอันดับต้นๆของจังหวัด จึงส่งบุตรหลานเข้าเรียนในปริมาณที่โรงเรียนไม่สามารถจะรับได้ ปัจจุบันมีนักเรียน 2,854 คน เป็นธรรมดาเมื่อมีนักเรียนมากปัญหาต่างๆย่อมเกิดขึ้นมากตามไปด้วยและที่เป็นปัญหาทางด้านการปกครองดูแลได้แก่ปัญหาการทะเลาะวิวาทซึ่งจะมีเกิดขึ้นในปริมาณมากบางวัน 5-6 คดี ซึ่งทำให้กลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียน ทั้งรองผู้อำนวยการ หัวหน้าระดับ และครูประจำชั้น จะต้องทำการไกล่เกลี่ยและตัดสินคดีความกันทุกวัน ซึ่งกระบวนการตัดสินนั้นถูกผูกขาดอยู่ที่ครูมากเกินไปเป็นเรื่องที่ครูจะต้องเข้ามาจัดการทั้งหมด ทั้งระบบ โดยไม่มีพื้นที่ให้นักเรียนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมกระบวนการที่ครูตัดสินนั้นมุ่งเน้นที่จะนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ในบางครั้งลืมนำความสำคัญต่อผู้เสียหาย กระบวนการตัดสินของครูในบางคดีไม่ค่อยมีกระบวนการที่จะส่งเสริมให้มีการแก้ไขปัญหาในเชิงสมานฉันท์ทำให้อุปสรรคตามมาภายหลังอย่างต่อเนื่อง ไม่ยุติปัญหาด้วยการมีจิตสำนึก

เป้าหมายและทางออก

จากสภาพปัญหาดังกล่าวได้มีข้อเสนอในการประชุมร่วมกันระหว่างรองผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียนกับคณะกรรมการสรวัดรนักเรียนของโรงเรียน ตกลงร่วมกันว่าหนทางหนึ่งในการแก้ปัญหา คือ จะต้องมีการปรับกระบวนการทัศนคติใหม่ในแนวคิดเรื่อง “การอำนวยความยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทน” ที่เรียกว่า Retributive Justice นั้นจะต้องเลิก ต้องปรับแนวคิดใหม่ที่จะเป็น “การอำนวยความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” (Restorative Justice) โดยมองว่าปัญหาการทะเลาะวิวาทนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะต้องเดือดร้อนและเสียเวลาของครู หัวหน้าระดับและกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน อันมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนของนักเรียนส่วนมาก แต่เป็นเรื่องที่กระทำต่อ “ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล” ระหว่าง “ผู้กระทำความผิด” “ผู้เสียหาย” และ “โรงเรียน” ที่การทะเลาะวิวาทเกิดขึ้น ดังนั้นภายใต้แนวคิดนี้ ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากการทะเลาะวิวาท ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายหรือโรงเรียน ควรจะมีส่วนและบทบาท

ร่วมกันในการเข้ามาแก้ไขปัญหาเพื่อที่จะสร้างสรรค์ความสันติสุข และนำความสมานฉันท์
กลับคืนสู่โรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง

โครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการ

ประเมินผลการดำเนินงาน
สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการยุทธธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียน
โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2551

ตารางที่ 1 ผลการดำเนินงานตามโครงการยุทธธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียน

ระดับชั้น	เรื่องพิพาทในโรงเรียน	จำนวนคณะกรรมการ ไกล่เกลี่ย (คน)	จำนวน ผู้ถูก ไกล่เกลี่ย (คน)	ผลสำเร็จ จากการ ไกล่เกลี่ย (คน)
ม. 1	1. เล่นแล้วทะเลาะกัน	3	4	100 %
	2. เล่นแล้วทะเลาะกัน	4	3	
	3. ต่อยกัน	4	3	
ม. 2	1. ทะเลาะวิวาท	3	2	100 %
	2. ทะเลาะวิวาท	3	2	
	3. ทะเลาะวิวาท	3	2	
ม. 3	1. ทะเลาะวิวาท	3	4	100 %
	2. ทะเลาะวิวาท	3	2	
ม. 4	-	-	-	-
ม. 5	-	-	-	-
ม. 6	1. ทะเลาะวิวาท	4	4	100 %
	2. ทะเลาะวิวาท	4	3	

จากตาราง 1 พบว่ามีกรณีพิพาทเกิดขึ้นในโรงเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยสาเหตุเกิดจากการทะเลาะวิวาทซึ่งคณะกรรมการไกล่เกลี่ยในแต่ละกลุ่มของระดับชั้นต่างๆ สามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้สำเร็จเท่ากับ 100 %

ตารางที่ 2 แสดงความคิดเห็นต่อรายการประเมินของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน

ที่	รายการ	$\bar{X}$						$\bar{X}$	อันดับ
		ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6		
1.	สถานที่ในการดำเนินการไกล่เกลี่ย	2.92	3.25	3.3	3.2	2.66	3.71	3.17	3
2.	วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการไกล่เกลี่ย	2.92	3.25	2.9	3.0	2.33	3.71	3.01	5
3.	ช่วงเวลาที่ใช้ในการดำเนินการไกล่เกลี่ย	2.76	3.25	3.0	3.0	2.0	3.71	2.95	7
4.	ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการไกล่เกลี่ย	3.0	2.25	3.1	2.8	2.33	3.71	2.86	9
5.	การวางแผนของคณะกรรมการไกล่เกลี่ย	3.07	2.75	3.2	3.4	2.66	3.71	3.13	4
6.	บรรยากาศระหว่างดำเนินการไกล่เกลี่ย	2.84	2.75	2.3	3.6	2.33	3.71	2.92	8
7.	การประสานระหว่างคณะกรรมการไกล่เกลี่ย	3.23	3.0	3.3	3.4	2.66	3.85	3.24	1
8.	การติดตามผลของปัญหาที่ได้ไกล่เกลี่ยไปแล้ว	3.0	2.75	3.1	3.0	2.33	3.71	2.98	6
9.	ความร่วมมือที่ได้รับจากผู้ที่ถูกไกล่เกลี่ย	2.84	2.5	2.8	3.2	2.0	3.85	2.86	9
10	ความพึงพอใจของผู้ถูกไกล่เกลี่ย	3.15	3.0	3.0	3.4	2.66	3.85	3.18	2
	รวม							3.03	

จากตาราง 2 พบว่าผู้ไถ่เกลี่ยข้อพิพาทได้ให้ความสำคัญต่อรายการประเมินโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ อันดับ 1 การประสานงานระหว่างคณะกรรมการไถ่เกลี่ยมีค่า $\bar{X} = 3.24$ อันดับ 2 ความพึงพอใจของผู้ถูกไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 3.18$ อันดับ 3 สถานที่ในการไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 3.17$

ส่วนรายการประเมิน 2 อันดับสุดท้ายที่ควรปรับปรุงแก้ไขคือ อันดับ 9 ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 2.86$ ความร่วมมือที่ได้รับจากผู้ที่ถูกไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 2.86$ และอันดับ 8 บรรยากาศระหว่างการดำเนินการไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 2.92$

จากการพิจารณา $\bar{X}$ โดยรวมของผู้ไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 พบว่า $\bar{X}$ มีค่า = 3.03 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์คุณภาพจะอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก แสดงว่า ผู้ไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการตามโครงการยุติธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียนในระดับที่น่าพอใจมาก

ตารางที่ 3 แสดงความคิดเห็นต่อรายการประเมินของผู้ถูกไล่เกลียดข้อพิพาทในโรงเรียน

ที่	รายการ	$\bar{X}$						$\bar{X}$	อันดับ
		ม.1	ม.2	ม.3	ม.4	ม.5	ม.6		
1.	สถานที่ในการดำเนินการไล่เกลียด	3.27	2.75	3.0	-	-	3.75	3.19	1
2.	วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการไล่เกลียด	3.0	2.25	3.16	-	-	3.75	3.04	4
3.	ช่วงเวลาที่ใช้ในการดำเนินการไล่เกลียด	3.18	2.5	2.66	-	-	3.75	3.02	5
4.	ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการไล่เกลียด	3.0	2.5	3.0	-	-	3.75	3.06	3
5.	บรรยากาศระหว่างดำเนินการไล่เกลียด	3.27	1.75	2.83	-	-	3.75	2.9	9
6.	การประสานระหว่างคณะกรรมการไล่เกลียด	3.45	1.75	2.5	-	-	3.75	2.86	10
7.	การติดตามผลของปัญหาที่ได้ไล่เกลียดไปแล้ว	3.27	2.25	3.0	-	-	3.5	3.0	6
8.	การให้ความร่วมมือของผู้ที่ถูกไล่เกลียด	2.90	2.25	3.0	-	-	3.75	2.97	8
9.	ความยุติธรรมที่ผู้ถูกไล่เกลียดได้รับ	2.90	2.25	3.33	-	-	3.5	2.99	7
10	ความเกรงใจที่มีต่อผู้ไล่เกลียด	3.0	2.5	3.33	-	-	3.75	3.14	2
	รวม							3.01	

จากตาราง 3 พบว่าผู้ถูกไถ่เกลี่ยข้อพิพาทได้ให้ความสำคัญต่อรายการประเมินโดยเรียงอันดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ อันดับ 1 สถานที่ในการดำเนินการไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 3.19$ อันดับ 2 ความพึงพอใจของผู้ถูกไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 3.14$ อันดับ 3 ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 3.07$

ส่วนรายการประเมิน 3 อันดับสุดท้ายที่ควรปรับปรุงแก้ไขคือ อันดับ 10 การประสานงานของคณะกรรมการกับผู้ถูกไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 2.86$ อันดับ 9 บรรยากาศระหว่างการดำเนินการไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 2.9$ อันดับ 8 การให้ความร่วมมือของผู้ถูกไถ่เกลี่ย มีค่า $\bar{X} = 2.97$

จากการพิจารณา $\bar{X}$ โดยรวมของผู้ถูกไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 พบว่า $\bar{X}$ มีค่า = 3.01 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์คุณภาพจะอยู่ในระดับความเหมาะสมมากแสดงว่า ผู้ถูกไถ่เกลี่ยข้อพิพาทในโรงเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการยุติธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียนในระดับที่น่าพอใจมาก

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปสิ่งที่เรียนรู้และการปรับปรุงให้ดีขึ้น

เรื่อง “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” นั้น เป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรม “ทางเลือก” ไม่ใช่เป็น “การทดแทน” กระบวนการยุติธรรมอาญากระแสหลัก ประเด็นนี้มีการพูดกันมากในต่างประเทศ มีความตื่นตัวกันมากในช่วง 20 ปีก่อนที่ว่าจะเปลี่ยนความคิดใหม่กันเลยทีเดียว เอามาแทนได้ไหม ขออย่าว่านานาประเทศทั่วโลกตกลงกันแล้ว และในสหประชาชาติก็ตกลงกันว่า “จะนำมาเสริมกระบวนการยุติธรรมอาญากระแสหลักให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น” แต่ไม่ใช่นำมาแทนที่กระบวนการยุติธรรมที่เป็นอยู่

ประเด็นต่อมาคือแนวคิดนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่สอดคล้องและมีอยู่แล้วในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ฝรั่งทำแล้วไปลอกฝรั่งมา แต่เป็นเรื่องอยู่ตรงที่ว่า “แนวปฏิบัติ” เกิดก่อน “ทฤษฎี” เพราะเมื่อเรามีความรู้สึกห่วงใยเหยื่ออาชญากรรม เราก็มีโปรแกรมต่างๆ มากมาย เมื่อเรามีความรู้สึกว่าชุมชนน่าจะต้องมีส่วนร่วม เราก็พยายามสร้างโครงการเหล่านั้น เมื่อเรามีความรู้สึกว่าต้องพยายามให้ผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคม แต่ที่ไม่มีแนวคิดร่วมกันที่จะทำให้เรื่องเหล่านี้มาผสมผสานกันอย่างลงตัว เพราะฉะนั้นเรื่องนี้เป็นเรื่องที่แนวปฏิบัติเกิดก่อนและทฤษฎีเริ่มที่จะตกผลึก จำเป็นอย่างยิ่งที่เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาค้นคว้าต่อไปเพื่อให้ได้ทิศทางที่เป็นประโยชน์สูงสุด

นอกจากนั้นกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ก็ยังไม่รู้รูปแบบตายตัว ด้วยเหตุนี้ จึงสามารถที่จะพัฒนารูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย เราไม่จำเป็นต้องนั่งเป็นวงกลมเหมือนอินเดียนแดงที่แคนาดา จึงจะปรองดองกันได้ เราอาจดูว่า “สภาผู้เฒ่า” ที่เราเคยมีในบางจังหวัด ในบางชุมชน จะนำมาใช้ได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งตรงนี้ตรงกับนโยบายของรัฐบาล ตรงกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (สรุปแนวคิดของ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์)

จากแนวคิดดังกล่าว ประการแรกมองว่า “การทะเลาะวิวาท” ไม่เป็นเพียงแต่ “การฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน” ซึ่งต้องเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้เท่านั้นแต่ว่าในความเป็นจริงแล้ว “การทะเลาะวิวาท” ทำให้เกิดความเสียหายด้วย และความเสียหายนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแท้จริงและส่งผลกระทบต่อผู้เสียหาย

ประการที่สอง กระบวนการตัดสินไม่ควรมุ่งเน้นเพียงแต่จับตัวผู้กระทำความผิดมา “ลงโทษ” แต่ควรเน้นการบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพที่ดีดังเดิมอีกด้วย การบรรเทาความเสียหายและให้ทุกฝ่ายกลับคืนสู่สภาพที่ดีดังเดิมนั้น ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Restoration ก็คือที่มาของแนวคิดเรื่อง Restorative Justice in the school ยุติธรรมสมานฉันท์ในโรงเรียน โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ร่วมกับสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดฉะเชิงเทราและสถาบันพระปกเกล้า ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่ออำนวยความสะดวกสร้างความเป็นธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษา ประชาชนและความมั่นคงให้กับสังคม โดยจัดทำโครงการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนขึ้น เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งคู่กรณีที่เกิดปัญหาข้อพิพาทจะเกิดเกิดความสำนึกในการยอมรับความผิดที่ตนได้กระทำ อีกทั้งการรื้อฟื้นของคู่กรณีซึ่งถือเป็นงานขั้นสูงกว่าการให้สิ่งของและวัตถุทานอีก เกิดขึ้นดีคือความอดทนอดกลั้น เกิดสัมมนาทฤษฎีคือความเห็นชอบของคู่กรณี ผู้ไกล่เกลี่ยและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนทั้งโรงเรียนหากโรงเรียนมีความสงบสุขไม่เกิดเหตุทะเลาะวิวาท ครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนทุกคนต่างมีความสุข ซึ่งถือว่าการจัดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในโครงการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในโรงเรียนเป็นอีกโครงการหนึ่งซึ่งสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมปัจจุบันได้ หากประชาชนในชาติต่างยึดหลักธรรมตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บทบาทโดยรวมของผู้ไกล่เกลี่ย คือ การเป็นคนกลาง ที่ช่วยทำให้คู่ความทั้งสองฝ่ายกลับมาคืนดีกันอีกสามารถแก้ปัญหาที่พิพาทกันได้ ในลักษณะที่คาความทั้งสองฝ่ายยอมรับได้ โดยนำคู่ความทั้งสองฝ่ายมาพบปะกันซึ่งหน้าเพื่อเจรจากัน เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารติดต่อกัน ช่วยขจัดความเป็นศัตรูที่มีต่อกัน เสาะหาข้อมูลที่จะช่วยให้การเจรจาสำเร็จขจัดความยุ่งยากต่างๆที่ขัดขวางการเจรจาออกเสีย แพลและตีความในเรื่องการเจรจาให้คู่ความโดยทำให้แน่ใจว่าคู่ความแต่ละฝ่ายเข้าใจสิ่งที่คู่ความตรงข้ามกำลังพูด ช่วยเพิ่มการรับรู้และใจความซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความ รวมทั้งทำให้แน่ใจว่าคู่ความแต่ละฝ่ายเข้าใจตรงกันกับสิ่งที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งรับรู้ และเข้าใจสอนคู่ความเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองว่าจะเจรจาต่อรองให้ได้ผลดีได้อย่างไร และอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเจรจา เช่น ดำเนินการประชุมให้เรียบร้อย ทำให้การเจรจารับรู้เห็นได้ถึงความเป็นกลางทำให้การไกล่เกลี่ยเป็นกระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก คอยระวังมิให้การเจรจาล้มเหลวลงกลางคัน ขอแรงสนับสนุนจากบุคคลภายนอกที่มีอิทธิพลต่อคู่ความทั้งสองฝ่ายกระตุ้น

ให้คู่ความพิจารณาว่าคุณคู่ความฝ่ายตรงข้ามมองปัญหาอย่างไร ทำให้คู่ความแต่ละฝ่ายคิดถึงปัญหาได้ถี่ถ้วนให้คุณคู่ความแสดงเหตุผลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ข้อเรียกร้อง ความคิดเห็นและจุดยืนของตน พูดยุติเสียงคู่ความด้วยการยกข้อสงสัยต่างๆขึ้น ให้ปรากฏในจิตใจของคุณคู่ความแต่ละฝ่าย เพื่อให้จุดยืนของคุณคู่ความอ่อนตัวลง ใช้กลยุทธ์ต่างๆเช่นการประชุมฝ่ายเดียว เพื่อให้คู่ความสะดวกใจ ในการเปิดเผยข้อมูลเสนอข้อต่อรองหรือเสนอทางออกในการแก้ปัญหา เลื่อนการประชุมออกไปเมื่อภาวะชะงักงันในการเจรจาหรือเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมเป็นต้น การไถ่เกลี่ยข้อพิพาทผู้ไถ่เกลี่ยไม่มีอำนาจในการกำหนดข้อตกลงให้แก่คู่ความแต่อย่างใด ไม่มีอำนาจในการตัดสินข้อพิพาท เช่นผู้พิพากษา แต่ผู้ไถ่เกลี่ยเข้ามาเป็นคนกลางเพียงเพื่อเข้ามาช่วยให้การเจรจาต่อรองง่ายขึ้น เกิดความสะดวกในการเจรจา และช่วยให้คุณคู่ความค้นพบทางออกของปัญหาที่เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

กรณีศึกษาที่น่าสนใจ

เด็กหญิงเอ (นามสมมติ) เป็นนักเรียนของโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ชั้น ม.3 บ้านอยู่อำเภอสนามชัยเขต นางสาวบี (นามสมมติ) เป็นนักศึกษาของวิทยาลัยการอาชีพพนมสารคาม ชั้น ปวช.1 เกิดเหตุทะเลาะวิวาทที่ตลาดอำเภอสนามชัยเขต เด็กหญิงเอถูกตบในวันศุกร์เมื่อถึงวันจันทร์เด็กหญิงเอมาโรงเรียนจึงชวนเพื่อน 4-5 คน ไปดักกรอและทะเลาะวิวาทกับนางสาวบีหลังเลิกเรียนที่บริเวณหน้าวิทยาลัยการอาชีพ นางสาวบีถูกเล็บข่วนบริเวณใบหน้าและลำคอกลับถึงบ้านผู้ปกครองนำนางสาวบีมาแจ้งความที่สถานีตำรวจพนมสารคาม วันอังคารหัวหน้างานฝ่ายปกครองวิทยาลัยการอาชีพ พร้อมครู 2 คน นำนางสาวบี มาแจ้งที่ฝ่ายกิจการนักเรียนของโรงเรียน รองผู้อำนวยการได้ซักถามเรื่องราวแล้วได้ประสานให้คณะทำงานสารวัตรนักเรียนจำนวน 3 คน ลงมาดำเนินการไถ่เกลี่ยข้อพิพาทที่ห้องไถ่เกลี่ย โดยรองผู้อำนวยการโรงเรียนได้แจ้งให้ฝ่ายปกครองวิทยาลัยการอาชีพกลับไปก่อนแล้วจะนำนักเรียนไปส่งคืนที่วิทยาลัยเอง เหตุการณ์ผ่านไป 30 นาที สารวัตรนักเรียนได้ลงมาแจ้งว่าทั้งคู่ตกลงกันได้และนางสาวบี มีความประสงค์ที่จะไปสถานีตำรวจภูธรพนมสารคามเพื่อถอนแจ้งความ ทางสถานีตำรวจรับทราบการถอนแจ้งความกรณีดังกล่าว

ข้อค้นพบจากกรณีศึกษา

นักเรียนที่อยู่บ้านใกล้กันแม้อยู่ต่างสถาบันแต่มีสถานที่ที่จะตกลงโดยการเจรจาไถ่เกลี่ยกัน โดยเพื่อนที่มีพื้นฐานการเจรจาไถ่เกลี่ยย่อมสามารถที่จะตกลงกันได้โดยสันติวิธี จุดยืนของป็อยู่ที่ไม่ชอบหน้า จุดยืนของเอก็อยู่ที่การไม่ชอบหน้าแต่ไม่มีกระบวนการจัดการกับปัญหา

ของทั้งคู่ที่ตีกันว่า การพูดจาถากถางและตบตีกัน เมื่อทั้งคู่ได้มีเวทีที่จะพูดคุยกัน ความค้างคาใจที่ทั้งคู่มีต่อกันก็สามารถที่จะลบหายไป

กรณีศึกษาที่น่าสนใจ

เหตุเกิดในเช้าก่อนการเข้าแถวจะเริ่มขึ้น นักเรียนมานั่งข้างบนข้างบริเวณหน้าเสาธง นักเรียนชั้น ม.1/8 เด็กชายเอ (นามสมมติ) นั่งเล่นกับเพื่อนอยู่เห็นเด็กชายบี (นามสมมติ) นักเรียนห้องเดียวกันยืนโค้งโค้งอยู่จึงลุกใช้เท้าเตะไปที่บริเวณกัน เด็กชายบีไม่ทันระวังล้มลงหน้าถูไปกับพื้นถนนพื่นหัก 2 ซีก ครูได้นำเด็กชายบีส่งโรงพยาบาลพนมสารคาม แล้วประสานให้ผู้ปกครองของทั้ง 2 ฝ่ายมารับทราบเรื่องราว ผู้ปกครองเด็กชายเอยินดีรับดูแลค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมด ผู้ปกครองเด็กชายบี ยอมความไม่เอาเรื่องราวอะไร ผ่านไป 5 วัน ผู้ปกครองเด็กชายบีได้แจ้งให้เชิญผู้ปกครองเด็กชายเอ มารับทราบค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเนื่องจากต้องใส่ฟันใหม่ 2 ซีก ได้ปรึกษาหมอแล้ว 2 แห่งๆหนึ่งประเมินราคาที่ 15,000 บาท อีกแห่งหนึ่ง(เอกชน)แจ้งว่าประมาณ 20,000 บาท ผู้ปกครองเด็กชายบี ต้องการที่จะจบเรื่องด้วยราคา 20,000 บาท ผู้ปกครองเด็กชายเอ ต้องการจบเรื่องที่ 15,000 บาท ต่างตกลงไม่ได้ จึงขอให้โรงเรียนได้ไกล่เกลี่ย หัวหน้าระดับชั้น ม.1 ได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยอยู่ประมาณ 30 นาที ทั้งคู่ยังยืนที่ราคาเดิม จึงเชิญรองผู้อำนวยการเข้าร่วมไกล่เกลี่ยด้วย เสร็จจากนั้นอยู่ประมาณ 20 นาที ยังตกลงกันไม่ได้ จึงใช้วิธีการแยกเจรจา โดยรองผู้อำนวยการพูดคุยกับผู้ปกครองบี หัวหน้าระดับพูดคุยกับผู้ปกครองเอ แล้วเปลี่ยนกันเจรจาโดยรองผู้อำนวยการมาเจรจากับผู้ปกครองเอ หัวหน้าระดับเจรจากับผู้ปกครองบี เหตุการณ์ผ่านไป 20 นาที จึงได้เชิญทั้ง 2 ฝ่ายเข้าร่วมการเจรจาอีกครั้ง โดยผู้ปกครองบียินยอมที่จะรับค่าชุดเซย์ในราคา 15,000 บาทแต่ผู้ปกครองเอ จะต้องนำเงินมามอบให้ในคราวเดียวไม่มีการผ่อนผัน ทั้งคู่ต่างตกลงกันได้และได้ทำสัญญาร่วมกันไว้เป็นหลักฐาน

ข้อค้นพบจากกรณีศึกษา

การให้ความรู้กับคู่กรณีที่มีจุดยืนที่เหนียวแน่นมีส่วนสำคัญในการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ผู้ปกครองของ บี มีจุดยืนที่เงิน 20,000 บาท ผู้ปกครองของ เอ มีจุดยืนของเงินที่สามารถช่วยเหลือได้อยู่ที่ 15,000 บาท ผู้เจรจาจำเป็นที่จะต้องให้ความรู้และความเป็นไปได้ โดยให้ทั้งคู่ทราบว่าหากการเจรจาไม่สามารถยุติลงได้ผลที่เกิดตามมาจะเป็นเช่นไร เมื่อทั้งคู่เข้าใจการเจรจาก็สามารถที่จะตกลงกันได้โดยสันติวิธี ซึ่งจุดร่วมของทั้งคู่อยู่ที่ความรักที่มีต่อลูกของตนเองและลูกจะต้องเรียนในสถาบันแห่งนี้

กรณีศึกษาที่น่าสนใจ

กรณีศึกษานี้เป็นกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นเป็นประจำในทุกโรงเรียนและเกือบทุกวัน คือการมองหน้ากัน เดินชนกัน แกว่งกัน และเล่นกันแรงเกินไป ทำให้เกิดทะเลาะวิวาทและบางครั้งบานปลายขึ้นไปอีกเมื่อมีเพื่อนๆที่คอยช่วยเหลือ กลายเป็นการทะเลาะวิวาทระหว่างห้องและระหว่างระดับ สาเหตุเนื่องจากการไม่รู้จักรีวิธีการแก้ปัญหาแต่เป็นการสร้างปัญหาเพิ่มขึ้นและมากขึ้น จะอาศัยการเล่านิทานให้ทั้งคู่ฟัง เช่น เรื่อง “นักบวช หนูและจิวร” เรื่องมีอยู่ว่า นักบวชเก็บจิวรไม่เป็นที่หนูเกิดเข้ามาในห้องและกัดจิวรของนักบวชขาด ถ้าเหตุการณ์ของหนูกัดจิวรเป็นต้วนักเรียน นักเรียนจะแก้ปัญหาโดยใช้วิธีใด นักเรียนอาจจะตอบมาอย่างมากมายซึ่งไม่มีใครผิดไม่มีใครถูก แต่นักบวชคนนี้แก้ปัญหาโดย หาแมวมาเลี้ยงเพื่อจับหนูพอมีแมวก็ต้องมีอาหารและนมเลี้ยงแมวนานวันเข้านักบวชเริ่มเบื่อกที่จะหาอาหารมาเลี้ยงเลยไปซื้อวัวนมมาเพื่อบีบนมให้แมวกิน เมื่อมีวัวก็ต้องมีหญ้าเลี้ยงวัว นักบวชก็ไปจ้างหญิงชาวบ้านมาเพื่อหาหญ้าให้วัวกินและบีบนมวัวให้แมวกิน อยู่ต่อมาไม่มีเงินจ้างหญิงชาวบ้านก็เลยเอาหญิงชาวบ้านทำภรรยาตัวเองก็ต้องเลิกจากการเป็นนักบวช ซึ่งนักเรียนจะเห็นว่าการแก้ปัญหาของนักบวชเป็นแก้ปัญหาหรือการสร้างปัญหา แล้วจากกรณีง่ายๆที่นักเรียนเดินชนกัน มองหน้ากัน แกว่งกันหรือเล่นกันแรงๆ นักเรียนจะมีวิธีแก้ปัญหาเหล่านั้นอย่างไร การแก้ปัญหาโดยการทะเลาะวิวาทเป็นการแก้ปัญหาหรือการสร้างปัญหา นักเรียนก็จะมีคำตอบอยู่ในตัวเองแล้ววิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหานักเรียนควรใช้วิธีใด คำตอบก็จะออกมาจากคู่กรณีเอง

ข้อค้นพบจากกรณีศึกษา

นักเรียนส่วนใหญ่ไม่รู้จักรีการคิดวิเคราะห์กับปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะตอบได้กับปัญหาด้วยวิธีที่ง่ายที่สุดคือการใช้กำลัง หน้าที่ของผู้เจรจาไกล่เกลี่ยจึงมีหน้าที่หลักที่จะช่วยให้คู่กรณีหาทางออกร่วมกันอย่างสันติวิธีโดยที่การแก้ปัญหานั้นไม่ได้เกิดขึ้นจากคนกลางแต่เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากคู่กรณีเอง ส่วนวิธีคิดที่จะทำให้ทั้งคู่มีจุดร่วมด้วยกันนั้นเกิดจากการเจรจามากกว่าวิธีที่นอกเหนือจากนี้ หรือใครว่ามีวิธีการที่ดีกว่านี้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, “ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : หลักการและแนวคิด” ในเอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการ เรื่องการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีสมานฉันท์ : จาก “กระบวนการยุติธรรม”สู่ “โรงเรียน”, หน้า 15-18. วันที่ 4 พฤศจิกายน 2548
 ณ ห้องแกรนด์บอลรูมกรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548
- กรมคุมประพฤติ กรมบังคับคดี. กระทรวงยุติธรรม. “การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีไกล่เกลี่ยและงานคุมประพฤติกับประชาชน, โรงพิมพ์คุรุสภา, 2545
- ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์, “ความขัดแย้ง”ทางออกด้วยสันติวิธี. โรงพิมพ์ศิริภักดิ์ ออฟเซ็ท, 2549
- ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์และคณะ, คู่มือการเจรจาไกล่เกลี่ยในสถานศึกษา. โรงพิมพ์คลังวิชาจำกัด, 2548
- ศ.นพ.วันชัย - รัตนาภรณ์ วัฒนศัพท์, การแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา. โรงพิมพ์คลังวิชาจำกัด, 2548
- ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์ ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์, การประชาสัมพันธ์และการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี. โรงพิมพ์ หจก. ส เจริญ การพิมพ์, 2550
- อังคณา บุญสิทธิ, “ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : นวัตกรรมในการแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชน”, 2548

ระเบียบโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
ว่าด้วยการควบคุมความประพฤติของนักเรียน พ.ศ.2550

ระเบียบโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ว่าด้วยการควบคุมความประพฤติของนักเรียน พ.ศ.2550

ด้วยโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ได้จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงตามความต้องการของโรงเรียน จึงกำหนดระเบียบการดูแลความประพฤติของนักเรียนอันจะทำให้เกิดความสงบเรียบร้อย และนักเรียนเรียนอยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข ทั้งนี้ โดยอาศัยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษ นักเรียนหรือนักศึกษา พ.ศ.2548 จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

หมวดที่ 1 บททั่วไป

- ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ว่าด้วยการควบคุมความประพฤตินักเรียน พ.ศ.2550”
- ข้อ 2 ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ประกาศใช้เป็นต้นไป
- ข้อ 3 “โรงเรียน” หมายถึง โรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
- ข้อ 4 “นักเรียน” หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
- ข้อ 5 “ครู” หมายถึง ครูที่ปฏิบัติราชการอยู่ในโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
- ข้อ 6 “หัวหน้าสถานศึกษา” หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
- ข้อ 7 “ประเภทความผิด” หมายถึง ลักษณะความประพฤติที่นักเรียนกระทำขึ้นอันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบของทางโรงเรียน
- ข้อ 8 “การลงโทษ” หมายถึง การลงโทษนักเรียนที่ประพฤติดังระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน หรือ ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความประพฤติหรือเพื่อให้เข็ดหลาบ โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษามอบหมายให้ดำเนินการตามระเบียบของโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ว่าด้วยการควบคุมความประพฤตินักเรียน พ.ศ. 2550
- ข้อ 9 “หัวหน้ากลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียน” หมายถึง รองผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากโรงเรียนหรือจากผู้ได้รับมอบหมาย
- ข้อ 10 ให้รองผู้อำนวยการโรงเรียนหัวหน้ากลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียน เป็นผู้รักษาให้เป็นไปตามระเบียบนี้

หมวดที่ 2

ประเภทความคิดและเกณฑ์การตัดคะแนนความประพฤติ

ข้อ 11 ให้แบ่งประเภทความคิดและเกณฑ์การตัดคะแนนความประพฤติออกเป็น 5 กลุ่ม โดยจัดเรียงลำดับกลุ่มและลักษณะความคิด ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มพื้นฐาน

ประเภทความคิด	กระทำความผิดครั้งที่ 1 ตัดคะแนนครั้งละไม่เกิน	กระทำความผิดครั้งต่อไป ตัดคะแนนครั้งละไม่เกิน
- มาสาย	3	5
- หนีชั่วโมงโฮมรูม	3	5
- หนีชั่วโมงเรียน	3	5
- แต่งกายผิดระเบียบ	3	5
- ไม่เข้าแถวเคารพธงชาติ	3	5
- รับประทานอาหารหรือของขบเคี้ยวในเวลาเรียน	3	5
- ทำความสกปรกในบริเวณ โรงเรียน	3	5
- กระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความรำคาญในห้องเรียน	3	5
- ไม่จอดรถในที่ที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้	3	5
- ออกนอกบริเวณ โรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต	3	5
- ไม่ส่งใบลา	3	5
- ไม่มีบัตรประจำตัวนักเรียน	3	5
- ใช้กระเป๋าผิดระเบียบ	3	5
- ปีนรั้ว	3	5
- ทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่เก็บภาชนะในที่เก็บ	3	5
- ชิดเขียนโต๊ะ เก้าอี้ที่นั่งเรียนและที่สาธารณะ	3	5

หมายเหตุ ในกรณีความผิดประเภทเดียวกันในกลุ่มที่ 1 ถ้ากระทำความผิดติดต่อกัน 3 ครั้งใน 1 สัปดาห์ ให้ดำเนินการแจ้งผู้ปกครองนักเรียน

กลุ่มที่ 2

ประเภทความผิด	กระทำความผิดครั้งที่ 1 ตัดคะแนนครั้งละไม่เกิน	กระทำความผิดครั้งต่อไป ตัดคะแนนครั้งละไม่เกิน
- ปลอมลายมือผู้ปกครองหรือครู	10	15
- แสดงกิริยาจาไม่สุภาพหรือไม่เหมาะสม	10	15
- ใส่วางประดับมีค่า	10	15
- ใช้โทรศัพท์มือถือในห้องเรียน	10	15

กลุ่มที่ 3

ประเภทความผิด	กระทำความผิดครั้งที่ 1 ตัดคะแนนครั้งละไม่เกิน	กระทำความผิดครั้งต่อไป ตัดคะแนนครั้งละไม่เกิน
- เดินการพนัน	20	25
- คืมสุรา	20	25
- เสพยาเสพติด เช่น บุหรี่ หรือของมีเมาอื่นๆ	20	25
- ทะเลาะวิวาททั้งในและนอกโรงเรียนหรือทะเลาะ วิวาทกับนักเรียนต่างโรงเรียน	20	25
- แสดงกิริยาก้าวร้าวต่อครู	20	25
- ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน (ต้องชดใช้ค่าเสียหาย)	20	25
- ทำลายทรัพย์สินของบุคคลอื่น (ต้องชดใช้)	20	25
- ลักขโมย	20	25
- พกพาอาวุธมาโรงเรียน	20	25
- กลั่นแกล้ง รังแก หรือบังคับขู่เข็ญทั้งโดยวาจา และการกระทำต่อบุคคลอื่น	20	25
- หนีโรงเรียน	20	25
- ส่อพฤติกรรมทางชู้สาวในที่รโหฐาน	20	25
- ทูจริตในการสอบ	20	25

กลุ่มที่ 4 ความผิดร้ายแรง

ประเภทความผิด	กระทำความผิดครั้งต่ำไป ตัดคะแนนครั้งละไม่เกิน
- เสพยาเสพติดร้ายแรง	50
- เข้าไปในสถานที่ต้องห้ามตามคำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132	50
- ทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บ (ผู้ปกครองต้องชดใช้ค่ารักษาพยาบาลและรับผิดชอบตามกฎหมาย)	50

กลุ่มที่ 5

ความผิดนอกเหนือจากระบุไว้ข้างต้น หรือความผิดอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงจนไม่สามารถที่จะศึกษาเล่าเรียนอยู่ในโรงเรียนต่อไปได้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของโรงเรียน เพื่อพิจารณาและดำเนินการลงโทษ

หมวดที่ 3

เกณฑ์การลงโทษและเกณฑ์ระดับคะแนนความประพฤติ

ข้อ 12 เมื่อนักเรียนกระทำความผิดและถูกตัดคะแนนความประพฤติสะสมหรืออยู่ในเกณฑ์ระดับคะแนนใด จะได้รับการลงโทษดังต่อไปนี้

ลำดับที่	เกณฑ์การลงโทษ	เกณฑ์ระดับคะแนนความประพฤติ
1.	โทษตักเตือน	3 - 19 คะแนน
2.	โทษทำกิจกรรมนอกเวลาเรียน	20 - 29 คะแนน
3.	โทษแจ้งผู้ปกครอง	30 - 39 คะแนน
4.	โทษเชิญผู้ปกครอง	40 - 49 คะแนน
5.	โทษทำทัณฑ์บน	50 - 59 คะแนน
6.	โทษทำกิจกรรมในเวลาเรียน (บำเพ็ญประโยชน์)	60 - 79 คะแนน
7.	อยู่ในดุลยพินิจของโรงเรียน	80 คะแนนขึ้นไป

หมวดที่ 4 5 ลักษณะโทษและการดำเนินการ

ข้อ 13 ในการตัดคะแนนความประพฤตินักเรียนที่กระทำความผิดในแต่ละครั้งนั้น ให้ครูที่ได้รับมอบหมายบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรลงในแบบบันทึกพฤติกรรม

ข้อ 14 โทษตักเตือน มีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนผู้กระทำความผิดสถานเบาได้ยอมรับในความผิดของตนและไม่ประพฤติอีก โดยให้ครูประจำชั้นดำเนินการในเบื้องต้น

ข้อ 15 โทษทำกิจกรรมนอกเวลาเรียน ให้ครูประจำชั้นประสานกับหัวหน้าระดับ ใช้กับนักเรียนที่กระทำความผิดระเบียบหรือศีลธรรมอันดี หรือเป็นตัวอย่างไม่ดี หรือไม่ให้นักเรียนอื่นประพฤติปฏิบัติตาม

ข้อ 16 โทษแจ้งผู้ปกครอง ให้ครูประจำชั้นประสานหัวหน้าระดับเพื่อทำหนังสือแจ้งผู้ปกครองให้ผู้ปกครองรับทราบและร่วมมือกับทางโรงเรียนเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

ข้อ 17 โทษเชิญผู้ปกครอง ให้หัวหน้าระดับประสานกับหัวหน้ากลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียน เพื่อให้หัวหน้ากลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียนทำหนังสือเชิญผู้ปกครองมาพบกับหัวหน้ากลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียน หัวหน้าระดับ หรือครูประจำชั้น เพื่อปรึกษากับทางโรงเรียนในอันที่จะร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนต่อไป

ข้อ 18 โทษทำทัณฑ์บน โทษทำกิจกรรมในเวลาเรียน โทษตัดคะแนนความประพฤติ ให้ดำเนินการตามระเบียบโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา” ว่าด้วยการลงโทษนักเรียน

ข้อ 19 ในการดำเนินการลงโทษ หรือตัดคะแนนความประพฤติในแต่ละครั้ง ให้ครูที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงเหตุผลและความจำเป็น ถ้าเกิดปัญหาอย่างไรให้ประสานกับหัวหน้าระดับหรือหัวหน้ากลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียน

หมวดที่ 5 บทเฉพาะกาล

6

- ข้อ 20 แนวปฏิบัติและขั้นตอนการดำเนินงานของครู
- 20.1 ครูทุกท่านมีอำนาจและหน้าที่ตามระเบียบนี้
- 20.2 ให้ครูประจำชั้นและครูทุกท่านเป็นผู้ดำเนินการในเบื้องต้น โดยกลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียนจะทำแบบการ ควบคุมความประพฤตินักเรียน (ปค.) เก็บไว้ที่ครูประจำชั้นเพื่อดำเนินการตัดคะแนนความประพฤติเมื่อนักเรียนกระทำความผิด
- 20.3 ในกรณีที่ครูทุกท่านพบนักเรียนกระทำความผิด ให้ดำเนินการแจ้งต่อครูประจำชั้น บันทึกลงในสมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียนโดยแจ้งด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ (ในกรณีที่แจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรทางกลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียนจะมีใบแจ้งความประพฤติเตรียมไว้ให้)
- 20.4 ให้ครูประจำชั้น ควบคุมพฤติกรรมความผิดของนักเรียนในเกณฑ์การลงโทษระดับที่ 1 หรือ ระดับคะแนน 3 – 19 คะแนน โดยบันทึกลงในสมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียนประจำชั้นเมื่อนักเรียน กระทำความผิด ในแต่ละครั้ง
- 20.5 ถ้าคะแนนความประพฤติของนักเรียนถูกตัดสะสมอยู่ในเกณฑ์ ระดับที่ 2 และ 3 หรือคะแนนสะสมตั้งแต่ 20 – 39 คะแนน ให้ครูประจำชั้นประสานหัวหน้าระดับ เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 20.6 ถ้าคะแนนความประพฤติของนักเรียนถูกตัดสะสมอยู่ในเกณฑ์ระดับที่ 4 – 6 หรือคะแนนสะสมตั้งแต่ 40 – 79 คะแนน ขึ้นไป ให้ครูประจำชั้นประสานงานกับหัวหน้าระดับ และหัวหน้ากลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียนดำเนินการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการต่อไป
- 20.7 ในการดำเนินการลงโทษ หรือตัดคะแนนความประพฤติทุกครั้ง ให้ครูประจำชั้นบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในสมุดบันทึกพฤติกรรมนักเรียน และให้นักเรียนที่ถูกพิจารณาโทษลงชื่อเพื่อรับทราบ
- ข้อ 21 ในกรณีที่นักเรียนทำความผิดจนถึงเกณฑ์ทำทัณฑ์บน (50 – 59 คะแนน) โรงเรียนจะพิจารณาจัดส่งนักเรียนผู้กระทำผิดเข้าค่ายพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- ข้อ 22 ความผิดที่โรงเรียนได้ตั้งเตือนและสั่งให้แก้ไขในเวลาที่กำหนด ถ้านักเรียนยังไม่ปฏิบัติตามให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการกลุ่มงานบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อพิจารณาดำเนินการลงโทษต่อไป
- ข้อ 23 การแก้ไขระเบียบนี้ ให้เป็นเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานบริหารกิจการนักเรียนพิจารณา เพื่อเสนอต่อหัวหน้าสถานศึกษาดำเนินการอนุมัติและแก้ไขต่อไป

ให้ใช้ระเบียบนี้ตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม 2552

ลงชื่อ

(นายโสภณ สุขเสวี)

ผู้อำนวยการโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”

ผนวก ค

แผ่นวิดิทัศน์ นำเสนอกรณีตัวอย่าง
การดำเนินการตามแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษา
ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับผู้บริหารและครู

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลักษณะโครงสร้างหลักสูตรระดับบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

2. แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและโรงเรียน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนในสถานศึกษา ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

3. ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ ความคิดเห็นของท่านมีคุณค่าและความสำคัญต่อระบบการบริหาร การศึกษาอย่างยิ่ง และข้อมูลที่ตอบจะไม่มีผลกระทบต่อใด ๆ ทั้งสิ้นต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของท่าน ดังนั้นจึงขอ ความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงหรือตามความต้องการที่แท้จริงของท่านให้ครบทุกข้อ เพื่อที่นำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาต่อไป

4. ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามแต่ละตอนที่กำหนดให้ครบถ้วน และขอความ กรุณานำแบบสอบถามของผู้บริหาร และของครูจำนวน 2 ฉบับ ใส่ซองที่แนบมาพร้อมนี้ ในซอง เดียวกันทั้งหมด ส่งคืนผู้วิจัยภายในวันที่ 15 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ 2554 จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดเติมคำในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสภาพปัจจุบันของท่าน

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

- ชาย หญิง

1.2 อายุ

- น้อยกว่า 30 ปี 30 - 35 ปี
 36 - 40 ปี 41 - 45 ปี
 46 - 50 ปี 51 - 55 ปี
 มากกว่า 56 ปีขึ้นไป

1.3 ท่านปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง

- ผู้อำนวยการสถานศึกษา
 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
 ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน
 ครูประจำชั้น

1.4. ในกรณีที่ท่านปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาท่านเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง ดังกล่าว จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา (ข้อนี้ให้ตอบเฉพาะผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา เท่านั้น)

- น้อยกว่า 5 ปี 5 - 10 ปี
 11 - 15 ปี มากกว่า 16 ปีขึ้นไป

1.5. ท่านเริ่มปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งครู จนถึงปัจจุบันหรือจนกระทั่งเปลี่ยนตำแหน่งเป็นเวลา

- น้อยกว่า 5 ปี 5 - 10 ปี
 11 - 15 ปี มากกว่า 16 ปีขึ้นไป

1.6 ท่านปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาแห่งนี้เป็นเวลา

- น้อยกว่า 5 ปี   5 – 10 ปี
 11 – 15 ปี   มากกว่า 16 ปีขึ้นไป

1.7 วุฒิการศึกษาสูงสุดของท่าน

- ปริญญาตรี
 ปริญญาโท
 ปริญญาเอก
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

1.8 ท่านเคยเข้าร่วมการอบรม สัมมนาทางวิชาการ “การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา” ในโครงการใด (ตอบได้มากกว่า 1 โครงการ)

- โครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมฯ โดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
 โครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ โดย กระทรวงยุติธรรมและ มหาวิทยาลัยมหิดล
 โครงการวิจัย เรื่อง การทบทวนสถานการณ์ความรุนแรงในโรงเรียนฯ โดย รศ.ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

2.1 สถานศึกษาแห่งนี้สังกัด

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 สถานศึกษาแห่งนี้จัดการศึกษา

- ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาโอกาส
 มัธยมศึกษา(ม.1-6)
 ปวช.
 ปวส.
 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของระบบการบริหาร
งานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียน ในสถานศึกษา
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน

ช่อง “สภาพปัจจุบัน” และ “สภาพที่พึงประสงค์”

เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง “สภาพปัจจุบัน”

ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ค่าระดับคะแนนในช่อง “สภาพที่พึงประสงค์”

ระดับ 5 หมายถึง ต้องการหรือควรปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ต้องการหรือควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ต้องการหรือควรปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ต้องการหรือควรปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ต้องการหรือควรปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึง ประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การวางแผน											
1	สถานศึกษาของท่านได้นำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบ วินัยนักเรียน	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

จากข้อคำถามชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาของท่านได้นำนโยบายกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้
ในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียนนี้ สภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ ใน
ระดับปานกลาง และท่านมีความเห็นว่า สถานศึกษาของท่านมีความต้องการ หรือควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ที่สุด

ข้อ	ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
24	สถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับสถานศึกษา	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
25	สถานศึกษาของท่านมีการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และ ระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบเครือข่าย ระดับพื้นที่ในชุมชน	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
การประเมินผล											
26	สถานศึกษาของท่านมีระบบการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้าน งานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
27	สถานศึกษาของท่านนำผลการประเมินการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านงาน ปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มา ทบทวน ปรับปรุงแก้ไขแผนงาน / โครงการอย่างต่อเนื่อง	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
28	สถานศึกษาของท่านมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการประเมินการบริหารงาน กิจการนักเรียน ด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยตามโครงการส่งเสริม กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ผู้สาธารณชน ได้รับทราบ	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนตามกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

1. การนำแผนงาน/โครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปฏิบัติใน
สถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จมีกระบวนการ/ขั้นตอน ดังนี้

.....
.....

2. ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่เกิดขึ้นในการนำโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิง
สมานฉันท์มาปฏิบัติในสถานศึกษาของท่าน มีดังนี้

2.1 .....

2.2 .....

3. ท่านได้วิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปฏิบัติในสถานศึกษาของท่าน ด้วยวิธีการดังนี้

3.1 .....

3.2 .....

3.3 .....

4. ท่านมีข้อเสนอแนะในการบริหารงานกิจการนักเรียนด้านงานปกครอง และระเบียบวินัยนักเรียนในสถานศึกษา และการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปฏิบัติในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

4.1 .....

4.2 .....

4.3 .....

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้บริหารและคณะครูเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้
ที่ท่านได้กรุณาเสียสละเวลาให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

คำชี้แจง

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
  2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยผู้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ผู้บริหาร,ครูในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สู่สถานศึกษา
- แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์

1.1 เพศ

- ชาย หญิง

1.2 อายุ

- น้อยกว่า 30 ปี 30 - 34 ปี
 35 - 39 ปี 40 - 44 ปี
 45 - 49 ปี 50 - 54 ปี
 มากกว่า 55 ปี

1.3 ท่านปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง

- ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
 ครูที่รับผิดชอบงานปกครองและระเบียบวินัยนักเรียน
 ครูประจำชั้น

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ปัจจุบันท่านมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุทธกรรมเชิงสมานฉันท์ให้มีประสิทธิผลอย่างไร

การวางแผน (Planning)

.....

.....

การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation)

.....

.....

การประเมินผล (Evaluation)

.....

.....

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุทธกรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีประสิทธิผลมีอะไรบ้าง

.....

.....

3. ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุทธกรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีประสิทธิผล มีความสำคัญอย่างไร ในแต่ละขั้นตอนควรดำเนินการอย่างไร

.....

.....

4. เงื่อนไขที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการบริหารงานกิจการนักเรียนโดยใช้กระบวนการยุทธกรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วยอะไรบ้าง

.....

.....

5. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

**แบบประเมินความถูกต้องและความครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์
(ร่าง) ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรม
เชิงสมานฉันท์**

คำชี้แจง :

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. แบบประเมิน ฯ ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 1)

3. ในการตอบแบบประเมินครั้งนี้ ความคิดเห็นของท่านมีคุณค่าและความสำคัญต่อ
การพัฒนา ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นอย่างยิ่ง

4. ขอความกรุณาจากท่านโปรดประเมินฯ ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (ฉบับที่ 1) ตามความคิดเห็นของ
ท่าน และขอความอนุเคราะห์จากท่านในการจัดส่งคืนผู้วิจัยและผู้วิจัยขออนุญาตประสานทาง
โทรศัพท์หรืออีเมลล์จากท่าน เนื่องจากผู้วิจัยต้องรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็น
ประโยชน์ของท่านนำมาประมวล รวบรวม และปรับปรุงร่างระบบ ต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักดีว่า ท่านมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบเป็นจำนวนมาก แต่เพื่อ
ผลการวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเป็นแนวทางการพัฒนา
ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิง
สมานฉันท์อย่างยิ่งยืนต่อไป จึงใคร่ขอรบกวนเวลาท่านในการประเมินฯ ร่างระบบชุดนี้ และขอ
กราบขอพระคุณอย่างสูงที่ท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือด้วยดีในการวิจัยครั้งนี้

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ความถูกต้องและความครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์

(ร่าง) ระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

คำชี้แจง : ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการพิจารณาร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และโปรดประเมินในแต่ละหัวข้อโดยทำ ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยมีค่าการให้คะแนน ดังนี้ 1 หมายถึงน้อยที่สุด 2 หมายถึงน้อย 3 หมายถึงปานกลาง 4 หมายถึงมาก 5 หมายถึงมากที่สุด

ตอนที่ 1: ความสอดคล้องของร่างระบบ กับ ค่าดัชนี PNI_{modified} ของความต้องการจำเป็น

ความสอดคล้องของร่างระบบ กับ ค่าดัชนี PNI _{modified} ของความต้องการจำเป็น	ความถูกต้อง และความครอบคลุม					ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ประโยชน์				
	กลุ่ม																			
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ชื่อระบบ																				
2. แผนภาพแสดงระบบ																				
3. แนวคิดและความเป็นมา																				
4. วัตถุประสงค์ของระบบ																				
5. ลักษณะสำคัญของระบบ																				
6. คำจำกัดความ																				
7. วิธีการนำระบบบริหารงานกิจการนักเรียน ตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้																				
7.1 ในระดับสถานศึกษา																				
7.2 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา																				

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือการวิจัย

1. รศ. ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ดร.ประวีณา อัสโย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา

3. ดร.จิรพรรณ ปุณเกษม

ผู้ตรวจราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ที่ปรึกษาโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา)

4. ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

5. ดร.พิธาน พันทอง

ผู้อำนวยการสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบร่างระบบ(ฉบับที่ 1)

นักวิชาการ(ผู้เชี่ยวชาญด้านยุติธรรมเชิงสมานฉันท์) จำนวน 5 คน

1. รศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.ดร.ประวีณา ชะลุย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา
3. ผศ.ดร.สุณีย์ กัลป์ยะจิตร คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ปรึกษาโครงการเยาวชนพลยุติธรรมเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา
- 4.นายสันติสุข สันติศาสนสุข นักวิชาการชำนาญการพิเศษ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ.(ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา สพฐ.)
- 5 นายวิวัฒน์ ชัยภาคภูมิ รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 7 คน

- 1.ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- 2.ดร.จีระพรรณ ปุณเกษม ผู้ตรวจราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (ที่ปรึกษาโครงการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียนและพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 80 สถานศึกษา)
- 3.ดร.พิธาน พันทอง ผู้อำนวยการสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สพฐ.
- 4.ดร.สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล ผู้อำนวยการสำนักอำนาจการ สพฐ.
- 5.ดร.พิเชฐ โพธิ์ภักดี กลุ่ม กพร. สพฐ.
- 6.ดร.สมเกียรติ ชิดไธสง กลุ่ม กพร. สพฐ.
- 7.นายสนิท แยมเกษร ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สพฐ.

ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

1. นายมานิต คงเจริญ รองผู้อำนวยการโรงเรียนพนมสารคาม “พนมอดุลวิทยา”
2. ดร.ภารดี คำมา ผู้อำนวยการบ้านห้วยโตก
3. ดร.ดำรง ศรีอร่าม ผู้อำนวยการโรงเรียนชอยสอง
4. ดร.วัชรพงษ์ แพ้วหลาย รองผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีอ่างทอง
5. ดร.สุรดา ไชยสงคราม รองผู้อำนวยการโรงเรียนทวิธาพิเศษ(ฝ่ายประถม)

ครู จำนวน 3 คน

- 1.นางเสาวลักษณ์ ชาทิรังสรรค์ ครูผู้รับผิดชอบงานตามโครงการนำกระบวนการยุติธรรมสู่สถานศึกษา โรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่
- 2.ดร.ยุพา เวียงกมล อัดโดดดร ครูโรงเรียนพัฒนราษฎร์บำรุง จ.กาฬสินธุ์
- 3.ดร.ชัตติยา ต้วงสำราญ ครูโรงเรียนวัดตำหนักเหนือ จ.นนทบุรี

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย

ที่ ศธ 0512.6(2771)/ 54-3709

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

15 กันยายน 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายวาทยุทธ พุทธพรหม นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่าง
ดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ
ศิริบรรณพิทักษ์ และ รองศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ใคร่ขอ
เชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียด
ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูล
วิจัยดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/ 54-3716

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

20 กันยายน 2554

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายวาทยุทธ พุทธพรหม นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
บริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการ
ดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ
ศิริบรรณพิทักษ์ และ รองศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมี
ความจำเป็นต้องขอเก็บข้อมูลวิจัยด้วยแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบการ
บริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ กับ
ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาของท่าน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียด
ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นิสิตได้ทำการเก็บข้อมูล
วิจัยดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตนอุบล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/56-0859

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

26 กุมภาพันธ์ 2556

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินร่างระบบ(ฉบับที่ 1)

เรียน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่เน้นการประเมินผล (ฉบับที่ 1)
  2. แบบประเมินความถูกต้องและความครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์

ด้วย นายวาทยุทธ พุทธพรหม นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และ รองศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินร่างระบบ ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัย จะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.จuthาร์ตัน วิบูลผล)

รองคณบดี

ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ

โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 612

ที่ ศธ 0512.6(2771)/56-1169

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพมหานคร 10330

22 มีนาคม 2556

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group)

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ด้วยนายวาทยุทธ พุทธพรหม นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิจัยวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และ รองศาสตราจารย์ เอกชัย กี่สุขพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus group) ในวันศุกร์ที่ 29 มีนาคม 2556 เวลา 13.00 น. ณ ห้องประชุม สพฐ.3 อาคาร สพฐ.2 ชั้น 3 ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเข้าร่วมประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ ในวันและเวลาดังกล่าวเพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.จุฑารัตน์ วิบูลผล)

รองคณบดี
ปฏิบัติการแทนคณบดี

งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ
โทร. 0-2218-2681-82 ต่อ 608

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายวาทยุทธ พุทธพรหม เกิดวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2515 ที่จังหวัดยโสธร สำเร็จการศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา (ในโครงการคุรุทายาท รุ่นที่ 5) สถาบันราชภัฏสุรินทร์ เมื่อปีการศึกษา 2538 สำเร็จการศึกษาหลักสูตร School Administration (Diploma) จาก Kyoto University of Education ประเทศญี่ปุ่น พ.ศ. 2545 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อปีการศึกษา 2548 และเข้าศึกษาต่อหลักสูตร ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโสกท่าลาดพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2